

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR
Rady Gminy Grudziądz
z dnia

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GRUDZIĄDZ

TEKST STUDIUM

Wójt Gminy Grudziądz
maj 2023 r.

SPIS TREŚCI

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE.....	10
CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA	10
1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU	11
1.1. Ogólna charakterystyka gminy	11
1.2. Gmina na tle powiatu i województwa – analiza wybranych cech	14
1.3. Struktura użytkowania gruntów i przeznaczenie terenów	17
1.4. Podział administracyjny gminy	19
2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	22
2.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	22
2.2. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.....	33
2.3. Uwarunkowania wynikające z diagnozy, o której mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy.....	35
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, w tym krajobrazu kulturowego.....	36
3.1. Położenie fizyczno-geograficzne.....	36
3.2. Rzeźba terenu i budowa geologiczna	36
3.3. Klimat.....	39
3.4. Gleby.....	40
3.5. Fauna i flora	41
3.6. Uwarunkowania hydrograficzne.....	42
3.7. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna	45
3.7.1. Rolnictwo	45
3.7.2. Kierunki produkcji rolnej.....	49
3.7.3. Leśnictwo	52
3.8. Stan powietrza	55
3.9. Krajobraz kulturowy	55
3.9.1. BBrankówka	55
3.9.2. Biały Bór.....	55
3.9.3. Daszkowo.....	56
3.9.4. Dusocin	56
3.9.5. Gać.....	57
3.9.6. Gogolin.....	57
3.9.7. Grabowiec.....	57
3.9.8. Hanowo.....	58
3.9.9. Kobylanka	58
3.9.10. Leśniewo	58
3.9.11. Linarczyk	59
3.9.12. Lisie Kąty	59
3.9.13. Mały Rudnik	59
3.9.14. Marusza	60
3.9.15. Mokre.....	60
3.9.16. Nowa Wieś	60

3.9.17.	Parski.....	61
3.9.18.	Piaski	61
3.9.19.	Pieńki Królewskie	61
3.9.20.	Rozgarty	62
3.9.21.	Ruda	62
3.9.22.	Skarszewy.....	62
3.9.23.	Sosnówka	63
3.9.24.	Stary Folwark	63
3.9.25.	Sztynwag	63
3.9.26.	Szynych	64
3.9.27.	Świerkocin.....	64
3.9.28.	Turznice.....	64
3.9.29.	Wałdowo Szlacheckie.....	65
3.9.30.	Węgrowo	65
3.9.31.	Wielki Wełcz.....	65
3.9.32.	Wielkie Lniska	66
3.9.33.	Zakurzewo.....	66
4.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	66
4.1.	Ochrona zabytków.....	66
4.2.	Zarys historii gminy.....	68
4.3.	Obiekty wpisane do rejestru zabytków	69
4.4.	Obiekty wpisane do ewidencji zabytków.....	71
4.5.	Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.....	81
4.6.	Nieruchome zabytki archeologiczne.....	81
5.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLONE PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH	98
6.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, ZGODNIE Z UNIWERSALNYM PROJEKTOWANIEM	98
6.1.	Oświata	98
6.2.	Ochrona zdrowia	98
6.3.	Opieka społeczna	99
6.4.	Stan bezpieczeństwa	100
6.5.	Kultura, sport i rekreacja	100
6.6.	Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami.....	102
7.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	103
8.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	104
8.1.	Analiza ekonomiczna	104
8.1.1.	Działalność gospodarcza	104
8.1.2.	Rynek pracy	107
8.1.3.	Budżet gminy	111
8.1.4.	Gospodarka mieszkaniowa	115
8.2.	Analiza środowiskowa	117
8.2.1.	Uwarunkowania przyrodnicze	117
8.3.	Analiza społeczna.....	125

8.3.1. Potencjał demograficzny	125
8.3.2. Ruch migracyjny.....	130
8.4. Prognoza demograficzna	130
8.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.....	137
8.6. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.....	138
8.6.1. Zapotrzebowanie na nową zabudowę.....	139
8.6.2. Chłonność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	142
8.6.3. Porównanie maksymalnego zapotrzebowanie na nową zabudowę z określoną chłonnością obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	154
8.6.4. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	156
8.6.5. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy.....	157
9. STAN PRAWNY GRUNTÓW	158
10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	160
10.1. Ochrona przyrody	160
10.1.1. Parki krajobrazowe	161
10.1.2. Obszary chronionego krajobrazu	164
10.1.3. Obszary NATURA 2000.....	165
10.1.4. Stanowisko dokumentacyjne	168
10.1.5. Użytki ekologiczne	168
10.1.6. Pomniki przyrody	168
10.2. Strefy ochronne ujęć wody	171
10.3. Strefa ochrony sanitarnej cmentarzy czynnych.....	172
10.4. Pasy technologiczne linii elektroenergetycznych	172
10.5. Tereny zamknięte	172
11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	173
12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA.....	177
12.1. Złoże kopaliny i obszary górnicze	177
12.2. Zasoby wód podziemnych	179
12.3. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.....	181
13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	181
14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO- ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.....	182
14.1. Komunikacja i transport.....	182
14.1.1. Komunikacja drogowa	182
14.1.2. Komunikacja kolejowa	201
14.1.3. Transport publiczny	201

14.1.4.	Lotnisko oraz lotnicze urządzenia naziemne	202
14.2.	Gospodarka wodno-ściekowa.....	202
14.2.1.	Zaopatrzenie w wodę.....	202
14.2.2.	Odprowadzanie ścieków	202
14.3.	Elektroenergetyka	204
14.4.	Ciepłownictwo	205
14.5.	Gazownictwo	206
14.6.	Telekomunikacja.....	206
14.7.	Gospodarka odpadami	206
15.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	207
15.1.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego	207
15.2.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego	208
15.3.	Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego	209
16.	UWARUNKOWANIE WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	211
	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	
1.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO	213
2.	KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.....	222
2.1.	Tereny przeznaczone pod zabudowę – kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania	222
2.2.	Tereny wyłączone spod zabudowy	244
2.3.	Ograniczenia w zabudowie wynikające z ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych	244
3.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.....	244
3.1.	Główne kierunki ochrony środowiska	244
3.2.	Prawne formy ochrony przyrody	246
3.2.1.	Parki krajobrazowe	246
3.2.2.	Obszary chronionego krajobrazu.....	247
3.2.3.	Obszary NATURA 2000	247
3.2.4.	Stanowisko dokumentacyjne.....	248
3.2.5.	Użytki ekologiczne	248
3.2.6.	Pomniki przyrody.....	249
3.3.	Krajobraz kulturowy	249
4.	OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	250
4.1.	Ochrona obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków	251
4.2.	Ochrona obiektów ujętych w ewidencji zabytków	251
4.3.	Nieruchome zabytki archeologiczne.....	251
4.4.	Ochrona konserwatorska zespołów dworsko-parkowych i podworskich.....	251
4.5.	Ochrona obiektów sakralnych	252
4.6.	Ochrona obiektów architektury i budownictwa	253
5.	KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	253
5.1.	Układ drogowy.....	253
5.2.	Komunikacja kolejowa	255

5.3.	Lotnisko oraz lotnicze urządzenia naziemne	256
5.4.	Gospodarka wodno-ściekowa.....	256
5.5.	Elektroenergetyka	258
5.6.	Gazownictwo i ciepłownictwo	258
5.7.	Telekomunikacja.....	259
5.8.	Gospodarka odpadami	260
6.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	260
7.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA	261
8.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.....	262
8.1.	Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	262
8.2.	Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości.....	262
8.3.	Obszary przestrzeni publicznych.....	262
9.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	263
10.	KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	264
11.	OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	265
12.	OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	265
13.	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODRACZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY.....	266
14.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.....	266
15.	OBSZARY ZDEGRADOWANE	267
16.	GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	269
17.	URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 500 KW.....	269
18.	OBIEKTY HANDLOWE O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M².....	270
	UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZĘ USTALEŃ STUDIUM	
1.	PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE SPORZĄDZENIA STUDIUM.....	272
2.	ROLA STUDIUM.....	272
3.	GŁÓWNE ELEMENTY NINIEJSZEGO STUDIUM.....	272
4.	STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY	273

**UWARUNKOWANIA
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO**

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

Dla obszaru Gminy Grudziądz obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zatwierdzone uchwałą Nr XXXII/211/2013 Rady Gminy Grudziądz z dnia 18 lipca 2013 r. i jego zmiany: zatwierdzona uchwałą nr XI/69/2015 Rady Gminy Grudziądz z dnia 24 czerwca 2015 r., zatwierdzona uchwałą nr XV/107/2015 Rady Gminy Grudziądz z dnia 30 września 2015 r. oraz zatwierdzona uchwałą nr X/110/2019 Rady Gminy Grudziądz z dnia 29 maja 2019 r.

Uchwalone w 2013 r. Studium zostało wykonane przez zespół projektowy w składzie: mgr Maciej Kornalewski, mgr Monika Bernacka-Klein, mgr Elżbieta Kornalewska, mgr inż. Marta Wiśniewska. Zostało ono sporządzone i uchwalone w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, które obowiązywały przed niektórymi, obowiązującymi obecnie, zmianami. Do zasadniczych zmian zaliczyć należy między innymi konieczność przeprowadzenia analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, prognoz demograficznych, określenia możliwości finansowania gminy, przeprowadzenia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, wyznaczenia obszarów lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych oraz konieczności wyznaczenia obszarów zdegradowanych.

Ponadto w okresie od uchwalenia obowiązującego studium zaszły zmiany w przepisach ustaw odrębnych, takich jak na przykład: prawo wodne, o ochronie przyrody, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, prawo ochrony środowiska, o odnawialnych źródłach energii, ustawa krajobrazowa.

Przeprowadzona w 2016 roku „Ocena aktualności dokumentów planistycznych oraz analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Grudziądz” wykazała, iż obowiązujące Studium wymaga aktualizacji w zakresie dostosowania do zmieniających się przepisów prawa oraz w zakresie zmiany wyznaczonej funkcji niektórych terenów, zarówno ze względu na prognozy zmian demograficznych i gospodarczych, obserwowane zmiany kierunków rozwoju oraz wydane decyzje o warunkach zabudowy. W 2021 r., czyli po podjęciu przez Radę Gminy uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia nowego studium, ponownie przeprowadzono analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Grudziądz, która, podobnie jak analiza z roku 2016 wykazała konieczność zmiany studium, przy czym podkreśliła też fakt, iż dezaktualizacja zapisów obowiązującego studium pogłębia się.

W zmieniającej się sytuacji społecznej i gospodarczej gminy Grudziądz zaistniała potrzeba aktualizacji treści zawartych w obowiązującym studium oraz wyznaczenia nowych kierunków rozwoju gminy, a także nowelizacji Studium z uwzględnieniem wszystkich wymogów stawianych dla tego dokumentu w obowiązującej ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz ze zmianami.

Mając powyższe na uwadze, Rada Gminy Grudziądz dnia 26 czerwca 2019 roku podjęła uchwałę nr XI/120/2019 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz.

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE

Nowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz zostało opracowane na podstawie:

- art. 18 ust. 2 pkt 5 Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.);
- art. 9 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503);
- Uchwały Nr XI/120/2019 Rady Gminy Grudziądz w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz.

CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA

Głównym celem opracowania nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest rozpoznanie i ocena aktualnych uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy Grudziądz oraz określenie kierunków zagospodarowania, pozwalających na koordynację zamierzeń władz samorządowych w zakresie działań inwestycyjnych, zmierzających do rozwoju gminy oraz poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Od uchwalenia obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz zmieniła się zarówno sytuacja społeczna i gospodarcza gminy, a także jej struktura przestrzenna. Aktualizacja i określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego polega na ustaleniu lokalnych zasad organizacji struktury przestrzennej gminy przy równoczesnym uwzględnieniu wymagań dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozmieszczenia infrastruktury technicznej i infrastruktury społecznej oraz uwzględnieniu podstawowych elementów sieci osadniczej.

Ustalenia studium winny być rozumiane jako świadome działanie władz gminy Grudziądz, zmierzające do optymalnego i efektywnego wykorzystania uwarunkowań przestrzennych gminy, w celu osiągnięcia wyznaczonych kierunków rozwoju. Generalną zasadą kształtowania i zagospodarowania przestrzeni gminy winny stać się zasady opisujące rozwój zrównoważony. Pojęcie to określa rozwój przestrzenny, gospodarczy i społeczny, harmonizujący z uwarunkowaniami przyrodniczymi, ograniczający jednocześnie degradację przyrody i nie naruszający możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń. Zakres przestrzenny studium obejmuje cały obszar gminy wiejskiej Grudziądz w jej granicach administracyjnych.

Pierwszym etapem sporządzenia niniejszego dokumentu była inwentaryzacja oraz aktualizacja uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, sytuacji społeczno-demograficznej oraz infrastruktury technicznej. Następnym etapem było uwzględnienie ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego oraz rozpatrzenie wniosków o zmianę studium.

Ostatni etap opracowania dokumentu stanowiło wyznaczenie kierunków rozwoju przestrzennego gminy Grudziądz.

Studium stanowią:

- **Załącznik nr 1** – Tekst studium, w skład którego wchodzi:
 - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego,
 - Kierunki zagospodarowania przestrzennego,
 - Uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń studium;
- **Załącznik nr 2** – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz – rysunek studium w skali 1:15 000;
- **Załącznik nr 3** – Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz – rysunek studium w skali 1:15 000;
- **Załącznik nr 4** – Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do studium.

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

1.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina wiejska Grudziądz administracyjnie należy do województwa kujawsko-pomorskiego i zlokalizowana jest na jego północno-wschodniej części. Gmina Grudziądz to jedna z sześciu gmin wchodzących w skład powiatu grudziądzkiego. Położona jest w jego zachodniej części, okalając z trzech stron (północnej, wschodniej i południowej) miasto Grudziądz. Położenie administracyjne gminy Grudziądz przedstawia Rysunek 1.

Rysunek 1. Gmina Grudziądz na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego

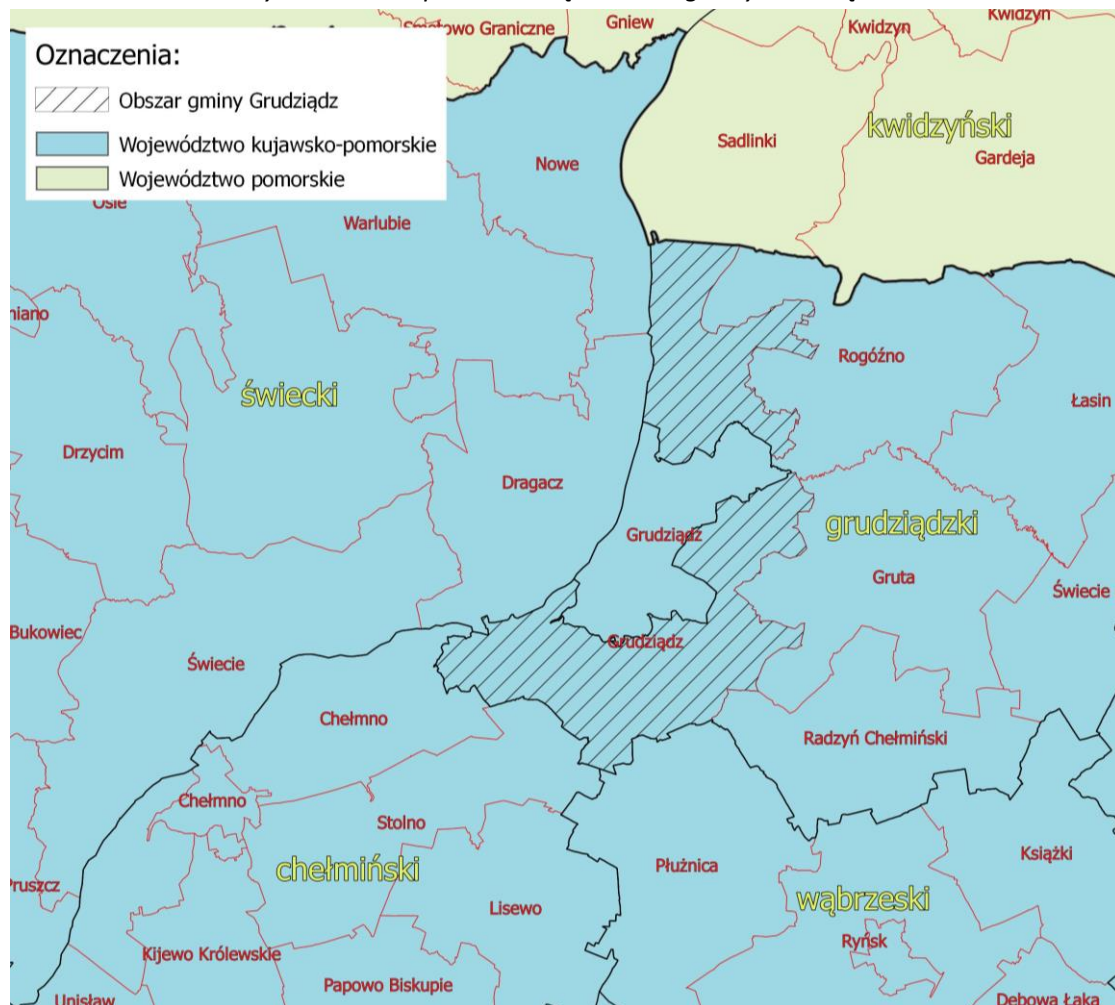

Źródło: www.gminy.pl

Obszar gminy Grudziądz ma charakter nieciągły – tworzą go dwa tereny rozdzielone niewielkim fragmentem miasta Grudziądz. Obszar gminy posiada nieregularny, gwieździsty kształt, otaczający miasto Grudziądz. Jego maksymalna rozciągłość południkowa wynosi około 27 km, natomiast równoleżnikowa około 18 km.

Gmina Grudziądz sąsiaduje od północy z gminą Sadlinki (powiat kwidziński, województwo pomorskie), od wschodu z gminami: Rogóźno, Gruta, Radzyń Chełmiński (powiat grudziądzki), od południa z gminami: Płużnica (powiat wąbrzeski), Stolno, Chełmno (powiat chełmiński), a od zachodu z gminami Dragacz i Nowe (powiat świecki). Zachodnią granicę gminy stanowi Wisła, położona częściowo w granicach administracyjnych gminy Grudziądz. Usytuowanie gminy Grudziądz na tle gmin ościennych przedstawia Rysunek nr 2.

Rysunek 2. Bezpośrednie sąsiedztwo gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne

Powierzchnia gminy Grudziądz wynosi 16 533 ha. Jest to największa pod względem powierzchni gmina powiatu grudziądzkiego, która stanowi około 23% jego całkowitej powierzchni.

Przez gminę Grudziądz przebiegają drogi krajowe (DK):

- DK1 – fragment autostrady A1 (łącząca północ Polski – Gdańsk z południem – Zwardoń lub Gorzyczki),
- DK55 (łącząca DK7 w Nowym Dworze Gdańskim z DK91 w Stolnie),
- DK95 (łącząca autostradę A1 z DK55).

W granicach gminy Grudziądz znajduje się węzeł autostradowy Grudziądz na autostradzie A1. Niewielki fragment granicy gminy Grudziądz z miastem Grudziądzem wyznacza DW534 łącząca Grudziądz z Rypinem. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy przebiega również DK16 (łącząca DK91 w Dolnej Grupie z przejściem granicznym z Litwą w Ogrodnikach).

Ponadto przez teren gminy przebiegają dwie linie kolejowe: linia kolejowa nr 207, łącząca Toruń z Malborkiem oraz linia kolejowa nr 208, łącząca Działdowo z Chojnicami.

1.2. GMINA NA TLE POWIATU I WOJEWÓDZTWA – ANALIZA WYBRANYCH CECH

W niniejszym podrozdziale porównano gminę Grudziądz z powiatem grudziądzkim i województwem kujawsko-pomorskim, biorąc pod uwagę dane Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2019, m.in. takie jak:

- ✚ gęstość zaludnienia wyrażoną w liczbie osób przypadających na kilometr kwadratowy powierzchni;
- ✚ procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym;
- ✚ odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej;
- ✚ średnią powierzchnię użytkową mieszkania.

Tabela 1. Gmina Grudziądz na tle powiatu i województwa w roku 2020

L.p.	Wybrane wskaźniki	województwo kujawsko-pomorskie	powiat grudziądzki	gmina Grudziądz
1	Powierzchnia ogółem (ha)	1 797 134	72 776	16 533
2	Liczba ludności	2 061 942	40 305	13 136
3	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)	115	55	79
4	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności (%)	18,0	20,1	21,0
5	Udział osób w wieku produkcyjnym w ogóle ludności (%)	59,9	61,8	62,3
6	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności (%)	22,1	18,1	16,7
7	Bezrobocie rejestrowane (%) (udział zarejestrowanych bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym)	6,0	7,6	5,7
8	Udział osób korzystających z instalacji wodociągowej w ogóle ludności (%)	95,5	93,5	94,8
9	Udział osób korzystających z kanalizacji w ogóle ludności (%)	70,3	41,3	36,2
10	Udział osób korzystających z gazu w ogóle ludności (%)	43,7	17,7	26,1
11	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	26,4	26,7	31,9
12	udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)	7,7	11,9	3,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Powierzchnia gminy Grudziądz stanowi ok. 0,9% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego i ok. 22,7% powierzchni powiatu grudziądzkiego. W 2020 roku gęstość zaludnienia w gminie Grudziądz wynosiła 79 osób/km², przy czym dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosiła 115 osób/km², natomiast dla powiatu grudziądzkiego – 55 osób/km². Przyczyną zdecydowanie niższej wartości współczynnika gęstości zaludnienia na terenie gminy Grudziądz w stosunku do wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego jest wiejski charakter gminy oraz niewielki wskaźnik urbanizacji, natomiast ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo większego ośrodka miejskiego, jakim jest Grudziądz wartość wskaźnika dla gminy

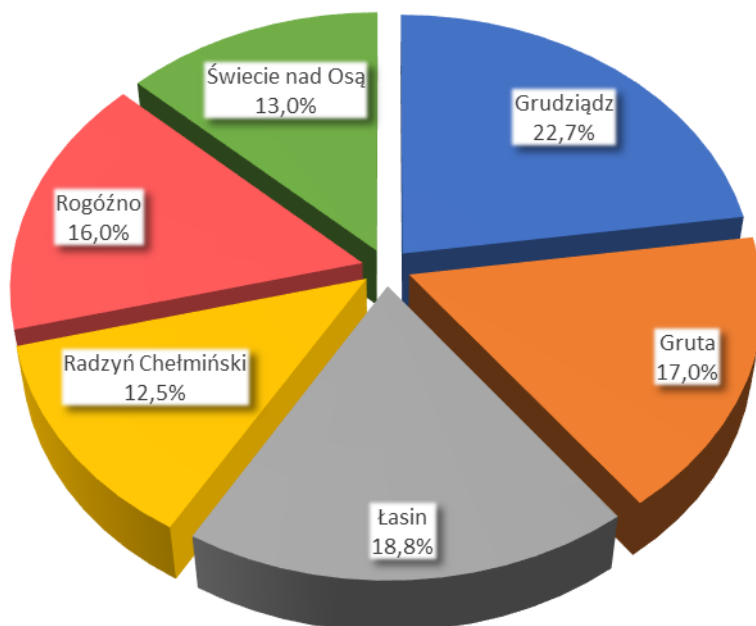
jest wyższa niż dla powiatu. Gmina Grudziądz charakteryzuje się stosunkowo korzystnym udziałem wiekowym ludności. Zdecydowaną większość stanowią tu osoby w wieku produkcyjnym, natomiast najmniej jest osób w wieku poprodukcyjnym. Bezrobocie rejestrowane rozpatrywane jako udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla gminy Grudziądz przyjmuje wartość 5,7%, co jest niższe zarówno względem wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego (6,0%), jak i dla powiatu grudziądzkiego (7,6%) również ze względu na sąsiedztwo miasta Grudziądz. Udział osób korzystających z instalacji wodociągowej dla poszczególnych jednostek jest zbliżony i wszędzie znacząco przekracza 90%. Niepokojący jest natomiast udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej oraz gazowej w gminie, ponieważ wynosi on prawie dwukrotnie mniej niż w przypadku województwa. Taki stan rzeczy spowodowany jest przede wszystkim dużym rozproszeniem zabudowy i ograniczonymi funduszami gminy w tym zakresie. Wskazać należy, iż średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę jest o ponad 5 m² większa niż średnia dla powiatu oraz województwa. Wynika to prawdopodobnie z lokalizacji w gminie znacznego udziału zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, gdzie powierzchnie mieszkań są zazwyczaj zdecydowanie większe niż w przypadku budownictwa wielorodzinnego. Stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich trzech analizowanych jednostek jest niewielki, przy czym w przypadku gminy Grudziądz sytuacja jest najgorsza, ponieważ obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego pokryte jest tylko niecałe 4% powierzchni gminy. Taki stan rzeczy jest niekorzystny zarówno ze względów ekonomicznych, jak i przyrodniczych – sprzyja rozpraszaniu zabudowy, co generuje koszty w zakresie obsługi jej mieszkańców oraz prowadzi do wyłączenia nowych terenów z produkcji rolnej i przerywania jednolitych przestrzeni rolniczych.

Reasumując gmina Grudziądz prezentuje się korzystnie:

- ✚ pod względem udziału procentowego osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zarówno na tle powiatu grudziądzkiego jak i na tle województwa;
 - ✚ pod względem bezrobocia rejestrowanego zarówno na tle powiatu grudziądzkiego jak i na tle województwa;
 - ✚ pod względem udziału procentowego osób korzystających z instalacji gazowej na tle powiatu grudziądzkiego;
 - ✚ pod względem średniej powierzchni użytkowej mieszkania zarówno na tle powiatu, jak i na tle województwa;
- oraz niekorzystnie:
- ✚ pod względem udziału procentowego osób korzystających z instalacji kanalizacji sanitarnej oraz gazowej na tle województwa;
 - ✚ pod względem udziału procentowego osób korzystających z kanalizacji sanitarnej na tle powiatu grudziądzkiego;
 - ✚ pod względem pokrycia planami miejscowymi zarówno na tle powiatu jak i na tle województwa.

Wykres 1. przedstawia udział powierzchni poszczególnych gmin w ogólnej powierzchni powiatu grudziądzkiego. Dane dotyczą roku 2020.

Wykres 1. Udział powierzchni poszczególnych gmin powiatu grudziądzkiego

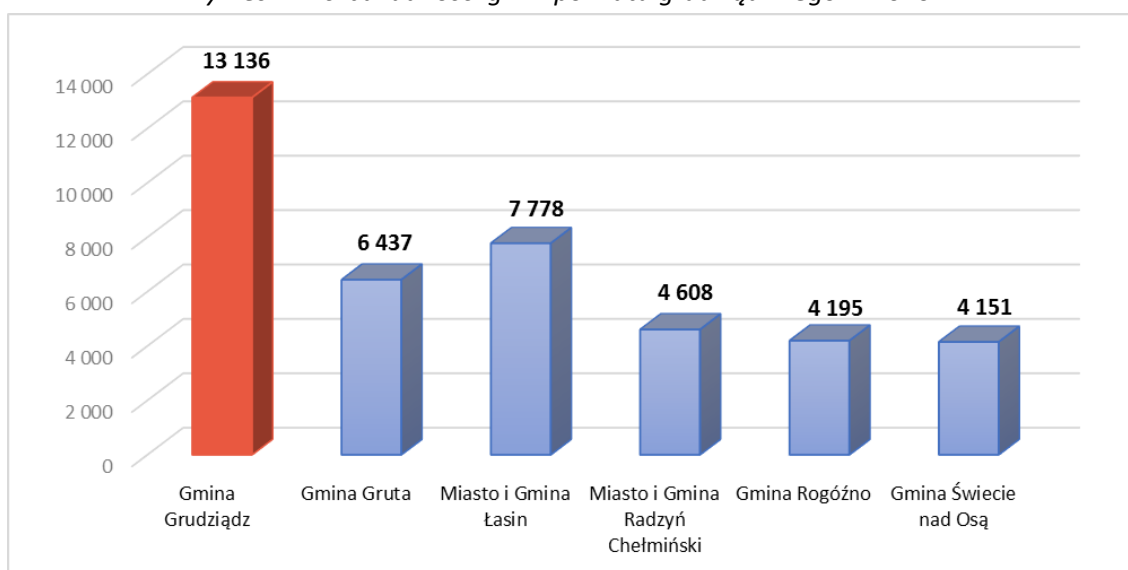

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego powiat grudziądzki obejmuje swym zasięgiem powierzchnię 72 776 ha. W skład powiatu wchodzi sześć gmin, w tym: dwie gminy miejsko-wiejskie (Łasin, Radzyń Chełmiński) i cztery gminy wiejskie (Grudziądz, Gruta, Rogóżno, Świecie nad Osą). Gmina Grudziądz obejmuje swym zasięgiem 22,7% obszaru powiatu grudziądzkiego. Jest to największa gmina powiatu, jednak udział procentowy poszczególnych gmin w całkowitej powierzchni powiatu jest tylko nieznacznie zróżnicowany. Najmniejszą gminą jest gmina Radzyń Chełmiński, która stanowi 12,5% całkowitej powierzchni powiatu grudziądzkiego.

Wykres 2. przedstawia zestawienie liczby ludności poszczególnych gmin położonych w granicach administracyjnych powiatu grudziądzkiego. Dane dotyczą roku 2020.

Wykres 2. Liczba ludności gmin powiatu grudziądzkiego w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2020 na terenie powiatu grudziądzkiego zamieszkiwało 40 305 osób. Najwięcej mieszkańców liczyła gmina Grudziądz – ok. 33% ogólnej liczby ludności powiatu. Na drugim miejscu uplasowała się gmina miejsko-wiejska Łasin, której mieszkańcy stanowią ok. 19% ludności powiatu. Mieszkańcy gminy Gruta stanowią ok. 16% ludności powiatu. Najmniej zaludnione są gminy Radzyń Chełmiński (ok. 11%), Rogóźno oraz Świecie nad Osą, w których zamieszkuje po około 10% mieszkańców powiatu grudziądzkiego.

1.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I PRZEZNACZENIE TERENÓW

Dotychczasowe przeznaczenie i użytkowanie terenu jest w znacznym stopniu wyznacznikiem rozwoju gminy. Aktualne zagospodarowanie jest jednocześnie determinantą przeznaczenia poszczególnych części gminy na różne funkcje.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe zestawienie powierzchni użytków gruntowych w gminie Grudziądz według stanu na dzień 1 stycznia 2020 roku.

Tabela 2. Szczegółowa struktura użytkowania gruntów w gminie Grudziądz

Użytki gruntowe	Powierzchnia geodezyjna w ha	% udział w poszczególnych grupach struktury użytków	% udział w ogólnej powierzchni gruntów
Grunty rolne, w tym:	10755	100	65,05
użytki rolne:	10558	98,17	63,86
grunty orne	7421	70,29	44,89
sady	47	0,45	0,28
łąki trwałe	1444	13,68	8,73
pastwiska trwałe	948	8,98	5,73
grunty rolne zabudowane	316	2,99	1,91
grunty pod stawami	110	1,04	0,67
grunty pod rowami	127	1,20	0,77
grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	145	1,37	0,88
nieużytki	197	1,83	1,19
Grunty leśne, w tym:	4031	100	24,38
lasy	4022	99,78	24,33
grunty zadrzewione i zakrzewione	9	0,22	0,05
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	1098	100	6,64
tereny mieszkaniowe	290	26,41	1,75
tereny przemysłowe	41	3,73	0,25
inne tereny zabudowane	74	6,74	0,45
zurbanizowane tereny niezabudowane	15	1,37	0,09
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	19	1,73	0,11
użytki kopalne	0	0	0
tereny komunikacyjne	659	60,02	3,99
drogi	488	74,05	2,95
tereny kolejowe	32	4,86	0,19
Inne tereny komunikacji	137	20,79	0,83

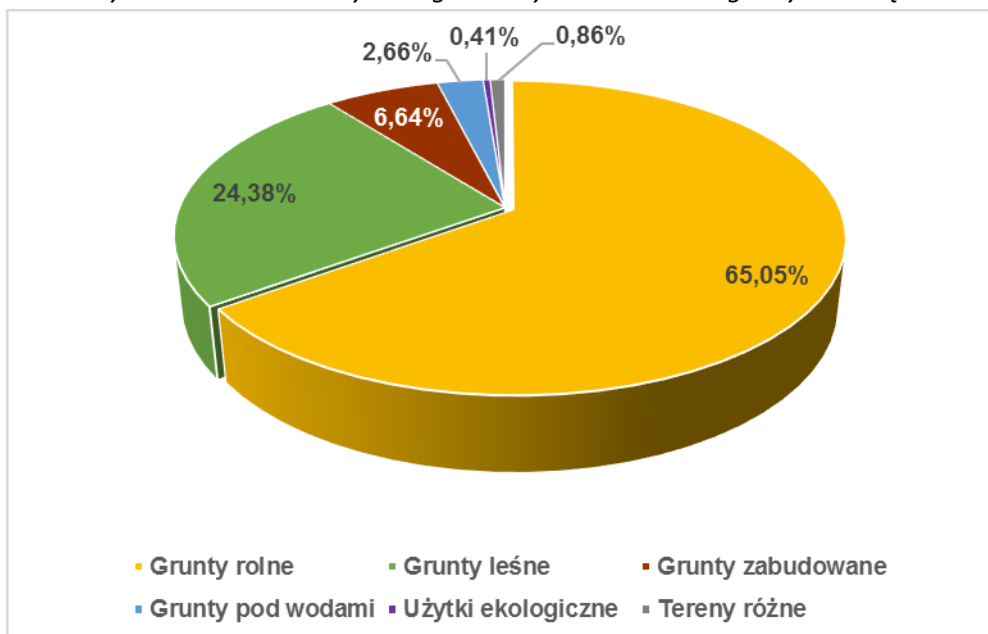
grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	2	0,30	0,01
Grunty pod wodami, w tym:	439	100	2,66
wody powierzchniowe płynące	403	91,80	2,44
wody powierzchniowe stojące	36	8,20	0,22
Użytki ekologiczne	67	100	0,41
Tereny różne	143	100	0,86
Razem	16533	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu (Stan na dzień 1.01.2020 r.)

Powierzchnia gminy Grudziądz wynosi 16 533 ha. Rozkład użytkowania gruntów na terenie gminy determinuje główne funkcje gminy jako rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie przeważają grunty rolne, które łącznie zajmują 10 755 ha (ok. 65% powierzchni gminy). Wśród użytków rolnych przeważają grunty orne, które zajmują powierzchnię 7 421 ha (ok. 45% obszaru gminy). Stosunkowo dużą powierzchnię, równą 4031 ha, stanowią grunty leśne, spośród których główną część stanowią lasy – 4022 ha (ok. 24 % ogólnej powierzchni gminy).

Gmina Grudziądz charakteryzuje się niskim udziałem gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, które stanowią jedynie 6,64% obszaru gminy. Jeszcze mniej jest gruntów pod wodami, terenów różnych oraz użytków ekologicznych. Strukturę użytkowania gruntów według głównych grup użytków przedstawia wykres 3.

Wykres 3. Struktura użytków gruntowych na obszarze gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu (Stan na dzień 1.01.2020 r.)

1.4. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Siedziba władz gminy znajduje się poza granicami administracyjnymi gminy - w mieście Grudziądz, które pełni funkcję regionalnego ośrodka administracyjno-usługowego. Pod względem administracyjnym obszar gminy podzielono na 25 sołectw: Dusocin, Sosnówka, Gogolin, Grabowiec, Turznice, Węgrowo, Mokre, Ruda, Skarszewy, Rozgarty, Pieńki Królewskie, Nowa Wieś, Sztyrwag, Świerkocin, Mały Rudnik, Stary Folwark, Biały Bór, Zakurzewo, Marusza, Wielkie Lniska, Wielki Wełcz, Piaski, Parski, Szynych, Wałdowo Szlacheckie. Podział ten nie jest jednak tożsamy z podziałem na obręby ewidencyjne, których jest w granicach gminy Grudziądz 28. Podział gminy Grudziądz na obręby ewidencyjne przedstawia Rysunek 3.

Tabela 3. Liczba ludności w poszczególnych sołectwach gminy

Nazwa sołectwa	Liczba mieszkańców w roku 2010	Liczba mieszkańców na dzień 31.12.2019 r.
Biały Bór	901	1073
Dusocin	399	400
Gogolin	118	131
Grabowiec	104	114
Mały Rudnik	655	806
Marusza	190	221
Mokre	1093	1119
Nowa Wieś	1641	1719
Parski	151	164
Piaski	699	800
Pieńki Królewskie	170	217
Rozgarty	100	94
Ruda	515	659
Skarszewy	155	178
Sosnówka, Brankówka	319	294
Stary Folwark	143	126
Sztynwag	277	283
Szynych	345	367
Świerkocin	597	614
Turznice	313	333
Wałdowo Szlacheckie	639	720
Węgrowo	902	989
Wielki Wełcz	370	353
Wielkie Lniska	542	459
Zakurzewo	241	242
Łącznie	11579	12475

Źródło: Dane Urzędu Gminy Grudziądz

Według danych Urzędu Gminy Grudziądz największym pod względem liczby ludności sołectwem gminy jest Nowa Wieś na terenie której na dzień 31.12.2019 roku było zameldowanych 1719 osób. Sołectwami, których liczba ludności przekracza 1000 mieszkańców są również Biały Bór oraz Mokre. Najmniejszym sołectwem są natomiast Rozgarty, których liczba ludności na koniec 2019 r. wynosiła tylko 94 osoby. Jest to jedyne sołectwo gminy Grudziądz, w którym zamieszkuje poniżej 100 osób.

W 2010 roku obszar gminy zamieszkiwało łącznie 11 579 osób, według stanu na dzień 31.12.2019 r. populacja tego obszaru wzrosła łącznie o 896 osób. Największy wzrost liczby ludności zanotowano w sołectwach: Biały Bór (+ 172 osoby), Mały Rudnik (+ 151 osób), Ruda (+ 144 osoby) oraz Piaski (+ 101 osób). Sołectwa Rozgarty, Sosnówka, Stary Folwark, Wielki Węlcz oraz Wielkie Lniska odnotowały natomiast w analizowanym okresie czasu spadek liczby ludności. Największy spadek odnotowało sołectwo Wielkie Lniska (-83 osoby).

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przez ład przestrzenny należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Główne narzędzie kształtowania ładu przestrzennego stanowią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zaś w przypadku braku planów – decyzje o warunkach zabudowy.

Studium poprzez wskazanie kierunków i zasad kształtowania poszczególnych elementów ładu przestrzennego, w tym wskazanie zasad ochrony środowiska, zasad ochrony dóbr kultury, zasad kompozycji przestrzennej poszczególnych funkcji, stanowić będzie jeden z instrumentów służących ochronie ładu przestrzennego na terenie gminy.

2.1. OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W obszarze gminy Grudziądz obowiązuje sto dwadzieścia osiem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Powierzchnia gminy pokryta planami wynosi około 640 ha (ok. 3,9% powierzchni gminy). Wykaz obowiązujących planów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
1	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz w części obejmującej teren położony we wsi Ruda, nr działki 21/2.	Nr III/13/98 z dnia 21-12-1998 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	4,6
2	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz, w części obejmującej działkę nr 76/9 we wsi Pieńki Królewskie.	Nr III/12/98 z dnia 21-12-1998	Mieszkaniowa jednorodzinna, las	0,7
3	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar działek nr 35, 36, 37/1, 37/2, 38, 39, 40, 43/1, 44, 46, 49, 54/1	Nr III/14/98 z dnia 21-12-1998 (obowiązuje w części)	Produkcyjno-składowa	19,0

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
	położonych w Białym Borze.			
4	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz, w części obejmującej cz. działki nr 2 i cz. działki nr 7/35 we wsi Skarszewy.	Nr XI/92/99 z dnia 26-11-1999 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	8,1
5	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz, w części obejmującej teren w miejscowości Mały Rudnik, działki nr 94/3 i 99/1.	Nr XI/93/99 z dnia 26-11-1999	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,0
6	MPZP terenu dz. Nr 177/1 położonej w Węgrowie gm. Grudziądz.	Nr XIV/118/2000 z dnia 24-02-2000	Usługowo-mieszkaniowa	0,5
7	MPZP terenu lokalizacji urządzenia radionawigacyjnego oraz jego strefy ochronnej w Nowej Wsi.	Nr XIV/120/2000 z dnia 24-02-2000	Infrastruktura techniczna	0,9
8	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz, w części obejmującej działkę nr 143/17 we wsi Mokre.	Nr XXIV/287/2001 z dnia 30-05-2001	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,7
9	Miejscowy plan ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz, w części obejmującej działkę nr 8/1 we wsi Mały Rudnik.	Nr XXIV/288/2001 z dnia 30-05-2001	komunikacja	0,2
10	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz, w części obejmującej działkę nr 85/1 we wsi Wielkie Lniska.	Nr XXIX/329/2001 z dnia 20-12-2001	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,8
11	Miejscowy plan ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Grudziądz, w części obejmującej działki nr 214/3, 212/3 i cz. działki nr 191/39 w obrębie Kobylanka.	Nr XXXI/344/2002 z dnia 26-03-2002	Mieszkaniowa jednorodzinna, las	2,5
12	MPZP obejmującego działkę nr 142 we wsi Dusocin.	Nr XXXII/348/2002 z dnia 26-04-2002	usługowa	0,8
13	MPZP terenów części sołectwa Skarszewy, położonych w rejonie ujęcia leczniczych wód geotermalnych.	Nr XXXVI/376/2002 z dnia 23-09-2002	Usługowo-rekreacyjna z infrastrukturą elektroenergetyczną	3,9
14	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Grudziądz, obejmującej działkę nr 125/3 we wsi Mokre oraz działki nr 8/32 i 8/31 we wsi Węgrowo.	Nr III/20/2002 z dnia 12-12-2002 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,003
15	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Grudziądz, obejmującej działki nr 46/1 i 46/2 we wsi Mały Rudnik.	Nr III/18/2002 z dnia 12-12-2002 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,8

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
16	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Grudziądz, obejmującej działki nr 269/1, 46, 273/3, 273/5, 44, 42, 150/1, 150/2, 39 we wsi Węgrowo.	Nr III/19/2002 z dnia 12-12-2002 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,7
17	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Grudziądz, obejmującej część działki nr 113/2 we wsi Nowa Wieś.	Nr III/17/2002 z dnia 12-12-2002	Produkcyjno-składowa	0,1
18	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Grudziądz, obejmującej działki nr 12 i 11/1 we wsi Skarszewy.	Nr VII/47/2003 z dnia 25-04-2003	produkcyjna	0,4
19	MPZP, obejmującego działki nr 8/30, 36/4 i część działki nr 18/1 we wsi Węgrowo.	Nr VIII/58/2003 z dnia 23-05-2003	Produkcyjna, składów i magazynów, zieleni urządzonej	4,7
20	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Grudziądz, obejmującej część działki nr 158/20 we wsi Mokre.	Nr VIII/57/2003 z dnia 23-05-2003	usługi, f. składowa	0,3
21	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działkę nr 204 w miejscowości Węgrowo, Gmina Grudziądz.	Nr XXXX/229/2006 z dnia 27-09-2006	Mieszkaniowa jednorodzinna	3,1
22	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działkę nr 90/11 we wsi Wałdowo Szlacheckie, Gmina Grudziądz.	Nr XXXX/228/2006 z dnia 27-09-2006	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,8
23	MPZP części wsi Nowa Wieś w rejonie ul. Świerkocińskiej obejmującego obszar projektowanego osiedla zabudowy jednorodzinnej, pod nazwą „NA STOKU”.	Nr XLI/235/2006 z dnia 27-10-2006	Mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa	2,8
24	MPZP obejmującego działki nr 48/2, 48/3 położone w obrębie Mały Rudnik Gmina Grudziądz.	Nr XLI/233/2006 z dnia 27-10-2006	Mieszkaniowa jednorodzinna oraz usługowa, las	4,0
25	MPZP terenu obejmującego działki nr 143/1, 143/3, 143/5, 145/1, 145/2 położone w miejscowości Lisie Kąty.	Nr III/16/2006 z dnia 28-12-2006 (obowiązuje w części)	Zieleń urządzonej	1,6
26	MPZP, obejmującego działkę nr 21/1 w obrębie Piaski, gmina Grudziądz.	Nr IV/24/2007 z dnia 19-02-2007	Mieszkaniowo-usługowa	0,6
27	MPZP obejmującego działki nr 82/3, 82/6, 82/10 położone w obrębie Pierki Królewskie gmina Grudziądz.	Nr VI/40/2007 z dnia 25-04-2007 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna, rekreacja	0,03
28	MPZP, obejmującego działki nr 10/1, 10/2 w obrębie Skarszewy, gmina Grudziądz.	Nr VI/41/2007 z dnia 25-04-2007	usługowa	1,8

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
29	MPZP obejmującego działki nr 30/2, 45/2 położone w obrębie Skarszewy gmina Grudziądz.	Nr XII/68/2007 z dnia 29-10-2007 (obowiązuje w części)	Zabudowa zagrodowa	3,3
30	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działkę nr 470 w obrębie Biały Bór, gmina Grudziądz.	Nr X/60/2007 z dnia 28-09-2007	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,3
31	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działkę nr 170/4 w obrębie Węgrowo, gmina Grudziądz.	Nr X/61/2007 z dnia 28-09-2007	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,6
32	MPZP, obejmującego działki nr 45/3 i 45/4 w obrębie Skarszewy, gmina Grudziądz.	Nr XIII/78/2007 z dnia 06-12-2007	Zabudowa zagrodowa	7,4
33	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działki nr 146 i 148 w obrębie Węgrowo, gmina Grudziądz.	Nr XIII/79/2007 z dnia 06-12-2007	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,0
34	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działki nr 83/1, 83/2 w obrębie Sztynwag, gmina Grudziądz.	Nr XVI/97/2008 z dnia 22-02-2008	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,8
35	MPZP obejmującego część działki nr 46/36, położonej w miejscowości Mokre, gmina Grudziądz.	Nr XV/88/2007 z dnia 20-12-2007	Produkcyjno-usługowo-składowa, mieszkaniowo-usługowa	1,3
36	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działki nr 26/2 i 26/3 w obrębie Ruda, gmina Grudziądz.	Nr XVII/102/2008 z dnia 28-04-2008	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,5
37	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działkę nr 296/5 w obrębie Mokre, gmina Grudziądz.	Nr XVIII/113/2008 z dnia 26-06-2008	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,2
38	MPZP, obejmującego działki nr 85/3, 85/4, 87/4 w obrębie Wałdowo Szlacheckie, gmina Grudziądz.	Nr XVIII/112/2008 z dnia 26-06-2008	Mieszkaniowa jednorodzinna, produkcyjna	0,5
39	MPZP terenów położonych w obrębie Biały Bór, pomiędzy drogą powiatową nr 1395, a drogą gminną nr 44.	Nr XVIII/111/2008 z dnia 26-06-2008	Produkcyjno-magazynowa	8,0
40	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działkę nr 204/3 w miejscowości Linarczyk, gmina Grudziądz.	Nr XX/133/2008 z dnia 24-09-2008	Mieszkaniowa jednorodzinna, las	2,7
41	MPZP terenu obejmującego działki nr 143/1, 143/5 położone w miejscowości Lisie Kąty.	Nr XX/134/2008 z dnia 24-09-2008	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,6
42	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmujący działkę nr 24/1 w obrębie Ruda, gmina Grudziądz.	Nr XXI/140/2008 z dnia 30-10-2008	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,3
43	MPZP, obejmujący działki nr 292/10, 292/12 w obrębie Biały Bór, gmina Grudziądz oraz działkę nr 127 i cz. działki nr 124/9 w obrębie Mały	Nr XXVII/167/2009 z dnia 21-04-2009	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,8

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
	Rudnik, gmina Grudziądz.			
44	MPZP, obejmującego działki nr 1, 3 w obrębie Grabowiec, gmina Grudziądz.	Nr XXX/185/2009 z dnia 30-07-2009 (obowiązuje w części)	Zabudowa zagrodowa	3,41
45	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działki nr 181/1, 201/1 w obrębie Kobylanka, gmina Grudziądz.	Nr XXX/186/2009 z dnia 30-07-2009	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,8
46	MPZP, obejmujący działkę nr 12/1 w obrębie Stary Folwark, gmina Grudziądz.	Nr XXX/189/2009 z dnia 30-07-2009	Zabudowa zagrodowa	2,1
47	MPZP, obejmujący tereny w obrębie Pieńki Królewskie i w obrębie Biały Bór, gmina Grudziądz.	Nr XXX/188/2009 z dnia 30-07-2009 (obowiązuje w części)	Infrastruktura techniczna – wodociąg i kanalizacja	0,5
48	MPZP, obejmujący działkę nr 246, położoną w miejscowości Biały Bór, gmina Grudziądz.	Nr XXX/190/2009 z dnia 30-07-2009	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,3
49	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działkę nr 113/7 w obrębie Mokre, gmina Grudziądz.	Nr XXX/187/2009 z dnia 30-07-2009	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,3
50	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego obszar w obrębie Kobylanka, gmina Grudziądz .	Nr XXXII/201/2009 z dnia 28-10-2009	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,8
51	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmujący obszar w obrębie Węgrowo, gmina Grudziądz.	Nr XXXII/202/2009 z dnia 28-10-2009	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,4
52	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmujący obszar w miejscowości Marusza, obręb Skarszewy, gmina Grudziądz.	Nr XXXIII/212/2009 z dnia 02-12-2009 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	7,2
53	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego obszar w obrębie Mały Rudnik, gmina Grudziądz.	Nr XXXVI/232/2010 z dnia 19-03-2010	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,3
54	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działki nr 242/10, 242/5, 242/3 oraz cz. działki nr 242/9 w obrębie Węgrowo, gmina Grudziądz.	Nr XL/247/2010 z dnia 29-06-2010	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,1
55	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działkę nr 188/2 w obrębie Ruda, gmina Grudziądz.	Nr XL/246/2010 z dnia 29-06-2010	Mieszkaniowa jednorodzinna	5,2
56	MPZP, obejmującego działkę nr 254 w obrębie Ruda, gmina Grudziądz.	Nr XLIII/272/2010 z dnia 28-10-2010	Produkcyjno-składowa, mieszkaniowa	0,2
57	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmującego działkę Nr 23/1 w obrębie Ruda, gmina Grudziądz.	Nr XLIII/271/2010 z dnia 28-10-2010	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,6

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
58	MPZP dla terenu obejmującego działki nr 26/5, 26/6, 26/7, 26/8, 26/9 położone w miejscowości Ruda, gmina Grudziądz.	Nr III/8/2010 z dnia 28-12-2010	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,5
59	MPZP terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, obejmujący działkę nr 46 w obrębie Ruda, gmina Grudziądz.	Nr VIII/35/2011 z dnia 12-05-2011	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,0
60	MPZP obejmujący działkę nr 89/7 w obrębie Mokre, gmina Grudziądz.	Nr XVI/75/2011 z dnia 29-12-2011	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,0
61	MPZP dla terenu obejmującego działki nr 2/1, 2/2 położone w obrębie Skarszewy, gmina Grudziądz.	Nr XIII/55/2011 z dnia 27-10-2011	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,8
62	MPZP obejmującego działkę nr 134/15 w obrębie Świerkocin, gmina Grudziądz.	Nr XIX/86/2012 z dnia 30-03-2012	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,1
63	MPZP obejmujący działkę nr 46/11, obręb Mały Rudnik.	Nr XXVII/152/2012 z dnia 18-12-2012 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,001
64	MPZP dla terenu obejmującego działki nr 30/11 i 30/12 oraz część działki nr 30/15, obręb Skarszewy.	Nr XXVII/153/2012 z dnia 18-12-2012	Zabudowa zagrodowa	1,2
65	MPZP obejmującego działki nr 231, 232 w obrębie Węgrowo, gmina Grudziądz.	Nr XXIX/163/2013 z dnia 27-02-2013	Mieszkaniowa jednorodzinna	4,1
66	MPZP dla terenu obejmującego działkę nr 187/9 w obrębie Dusocin, gmina Grudziądz.	Nr XXXIV/221/2013 z dnia 26-09-2013	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,8
67	MPZP obejmującego działkę nr 95 i cz. działki nr 3057/8 w obrębie Pieńki Królewskie, gmina Grudziądz.	Nr XXXIV/222/2013 z dnia 26-09-2013 (obowiązuje w części)	parking	0,01
68	MPZP obejmującego działkę nr 12 w obrębie Węgrowo, gmina Grudziądz.	Nr XXXVII/247/2013 z dnia 16-12-2013	Mieszkaniowa jednorodzinna	6,5
69	MPZP obejmującego działkę nr 122 w obrębie Węgrowo, gmina Grudziądz.	Nr XXXVII/248/2013 z dnia 16-12-2013	Mieszkaniowa jednorodzinna i usługowa	3,7
70	MPZP dla terenu obejmującego działki nr 158 i 159, obręb Nowa Wieś, gmina Grudziądz.	Nr XXXVII/249/2013 z dnia 16-12-2013	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,0
71	MPZP obejmujący działki nr 155/12, 155/8 w obrębie Węgrowo, gmina Grudziądz.	Nr XXXVIII/265/2013 z dnia 30-12-2013	Mieszkaniowa jednorodzinna, zieleń urządzone	7,1
72	MPZP obejmującego działki nr 422/3 i 419/3 w obrębie Zakurzewo, gmina Grudziądz.	Nr XXXIX/274/2014 z dnia 10-02-2014	Gospodarka odpadami	9,5
73	MPZP obejmujący działki nr 155/12, 155/13 i 155/14 we wsi Biały Bór, gmina Grudziądz	Nr XL/291/2014 z dnia 31-03-2014	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,0

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
74	MPZP obejmującego działkę nr 23/2 w obrębie Wielkie Lniska, gmina Grudziądz.	Nr XL/292/2014 z dnia 31-03-2014	Zabudowa zagrodowa	1,6
75	MPZP dla terenu obejmującego działkę nr 272/4 położoną we wsi Węgrowo, gmina Grudziądz.	Nr XL/293/2014 z dnia 31-03-2014	Mieszkaniowa jednorodzinna	3,6
76	MPZP obejmującego działkę nr 63/4, obręb Mokre, gmina Grudziądz	Nr XLV/329/2014 z dnia 29-09-2014	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,1
77	MPZP dla terenu obejmującego działkę nr 29, obręb Pieńki Królewskie, gmina Grudziądz.	Nr XLIV/345/2014 z dnia 13-11-2014	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,9
78	MPZP dla terenu obejmującego działkę nr 133/10 obręb Mokre, gmina Grudziądz.	Nr XLVI/346/2014 z dnia 13-11-2014	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,7
79	MPZP dla terenu obejmującego działkę nr 579 w obrębie Biały Bór, gmina Grudziądz.	Nr III/8/2014 z dnia 19-12-2014	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,8
80	MPZP obejmującego cz. działki nr 142 i cz. działki nr 143 w obrębie Węgrowo, gmina Grudziądz	Nr XVII/131/2015 z dnia 26-11-2015	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,5
81	MPZP obejmującego działkę nr 22/4 w obrębie Lisie Kąty oraz działki nr 107/3, 107/4 w obrębie Mokre, gmina Grudziądz	Nr IX/51/2015 z dnia 29-04-2015	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,5
82	MPZP dla terenu obejmującego działki nr 128 i 137, obręb Mały Rudnik 0009, gmina Grudziądz	Nr XI/71/2015 z dnia 24-06-2015	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,5
83	MPZP dla terenu obejmującego działkę nr 67/1, obręb Pieńki Królewskie, gmina Grudziądz	Nr XV/110/2015 z dnia 30-09-2015	Mieszkaniowa jednorodzinna, las	2,0
84	MPZP dla terenu obejmującego działki nr 72/37 i 72/43, obręb Wałdowo Szlacheckie 0024, gmina Grudziądz	Nr XV/111/2015 z dnia 30-09-2015	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,3
85	MPZP dla terenu obejmującego działkę nr 173/10, obręb Mokre 0010, gmina Grudziądz	Nr XV/109/2015 z dnia 30-09-2015	Mieszkaniowa jednorodzinna, zieleń urządzone	2,4
86	MPZP dla lokalizacji inwestycji celu publicznego, jaką jest dwutorowa napowietrzna linia elektroenergetyczna 400 kV Grudziądz–Pelplin–Gdańsk Przyjaźń	Nr XXIII/197/2016 z dnia 25-05-2016	Infrastruktura elektroenergetyczna, las, f. rolnicza	264,3
87	MPZP obejmującego działki nr 179/1, 179/2, 168/7, 168/6, 168/4, 168/1, 162/1, 158, 154/1, 154/2, 154/3, 168/3, 166, 160, 3203/9, cz. działki nr 155 i cz. działki nr 3203/7 w obrębie Lisie Kąty, gmina Grudziądz	Nr XXIV/218/2016 z dnia 30-06-2016	produkcyjna	12,2
88	MPZP dla terenu obejmującego działki nr 196/4, 210, 215/1, 215/2, 644/3, 644/4 i 644/7, obręb Nowa Wieś 0011, gmina Grudziądz	Nr XXIV/219/2016 z dnia 30-06-2016	Mieszkaniowa jednorodzinna, wody powierzchniowe	7,4
89	MPZP dla terenu położonego w obrębie Szynych, gmina Grudziądz	Nr XXXII/265/2016 z dnia 21-12-2016	Mieszkaniowa jednorodzinna,	19,6

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
			mieszkaniowo-usługowa oraz rolnicza	
90	MPZP dla terenu położonego w środkowej części obrębu Węgrowo, Gmina Grudziądz	Nr XXXVIII/309/2017 z dnia 30-03-2017	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,9
91	MPZP dla terenu obejmującego działki nr 442/6, 442/7, 442/8, 442/9 położone w obrębie Nowa Wieś, gmina Grudziądz.	Nr XXXVIII/311/2017 z dnia 30-03-2017	Mieszkaniowa jednorodzinna	3,8
92	MPZP dla terenu położonego w środkowej części obrębu Zakurzewo, Gmina Grudziądz	Nr XXXVIII/310/2017 z dnia 30-03-2017	Usługowa, mieszkaniowo-usługowa	0,7
93	MPZP dla terenu położonego we wschodniej części obrębu Mokre oraz w środkowej części obrębu Węgrowo, gmina Grudziądz	Nr XXXIX/320/2017 z dnia 27-04-2017 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,2
94	MPZP dla obszaru Gminy Grudziądz położonego w północnej części obrębu geodezyjnego Zakurzewo	Nr XXXIX/321/2017 z dnia 27-04-2017	Gospodarka odpadami	16,5
95	MPZP dla terenu położonego w południowej części obrębu Nowa Wieś, Gmina Grudziądz	Nr XLII/359/2017 z dnia 22-06-2017	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,7
96	MPZP dla terenu położonego w zachodniej części miejscowości Gać, obręb Węgrowo, przy granicy administracyjnej Gminy Grudziądz	Nr XLII/358/2017 z dnia 22-06-2017	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,5
97	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego działkę nr 95 i cz. działki nr 3057/8 w obrębie Pieńki Królewskie, gmina Grudziądz	Nr XLII/362/2017 z dnia 22-06-2017	Usługi kultu religijnego	0,2
98	MPZP dla terenu położonego we wschodniej części obrębu Nowa Wieś, Gmina Grudziądz	Nr XLII/360/2017 z dnia 22-06-2017 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,01
99	MPZP dla terenu położonego we wschodniej części obrębu Nowa Wieś, Gmina Grudziądz	Nr XLII/361/2017 z dnia 22-06-2017 (obowiązuje w części)	Mieszkaniowa jednorodzinna	0,01
100	MPZP dla terenu położonego w miejscowości Gać w zachodniej części obrębu Węgrowo, Gmina Grudziądz	Nr XLIII/380/2017 z dnia 24-08-2017	Mieszkaniowa jednorodzinna	3,9
101	MPZP dla terenu położonego we wschodniej części obrębu Mokre, Gmina Grudziądz	Nr XLV/391/2017 z dnia 29-09-2017	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,0
102	MPZP dla terenu położonego w północnej części obrębu Nowa Wieś, Gmina Grudziądz	Nr XLV/393/2017 z dnia 29-09-2017	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,0
103	MPZP dla terenu obejmującego działki nr 13/1, 44, 46/1, 46/2, 269/14, 269/15, 269/16, 269/17, 273/3 i 273/5, obręb Węgrowo, gmina Grudziądz	Nr XLV/394/2017 z dnia 29-09-2017	Mieszkaniowa jednorodzinna	14,2

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
104	MPZP dla terenu położonego w środkowej części obrębu Nowa Wieś, Gmina Grudziądz	Nr XLV/392/2017 z dnia 29-09-2017	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,0
105	MPZP dla terenu położonego w zachodniej części obrębu Lisie Kąty, gmina Grudziądz	Nr XLVII/425/2017 z dnia 22-11-2017	Usługowa, produkcyjna, składowo-magazynowa	1,3
106	MPZP dla terenu położonego przy ul. Polnej we wschodniej części obrębu Nowa Wieś, Gmina Grudziądz	Nr LV/528/2018 z dnia 28-06-2018	Mieszkaniowa jednorodzinna	3,4
107	MPZP dla terenu położonego przy ul. Świerkocińskiej we wschodniej części obrębu Nowa Wieś, Gmina Grudziądz	Nr LV/529/2018 z dnia 28-06-2018	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,0
108	MPZP dla terenu położonego w południowej części obrębu Węgrowo, Gmina Grudziądz	Nr LV/531/2018 z dnia 28-06-2018	Mieszkaniowa wielorodzinna i usługowa	0,8
109	MPZP dla obszaru Gminy Grudziądz położonego w południowej części obrębu geodezyjnego Pieńki Królewskie	Nr LV/530/2018 z dnia 28-06-2018	Mieszkaniowa jednorodzinna, wody powierzchniowe	5,8
110	MPZP dla terenu położonego w środkowej części obrębu Mokre, Gmina Grudziądz	Nr LVI/540/2018 z dnia 01-08-2018	Mieszkaniowa jednorodzinna, las	2,4
111	MPZP dla terenu położonego przy ul. Grunwaldzkiej w obrębie Nowa Wieś, Gmina Grudziądz	Nr LVII/553/2018 z dnia 20-09-2018	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,7
112	MPZP dla terenu położonego w rejonie skrzyżowania drogi krajowej nr 55 z drogą powiatową nr 1395C w obrębie Biały Bór, Gmina Grudziądz	Nr LVII/552/2018 z dnia 20-09-2018	Produkcyjno-składowa, usługowa	3,0
113	MPZP dla terenu położonego przy drodze gminnej nr 040470C w północnej części obrębu Biały Bór, Gmina Grudziądz	Nr LVII/551/2018 z dnia 20-09-2018	Mieszkaniowa jednorodzinna, las	2,6
114	MPZP dla terenu położonego w miejscowości Węgrowo w sąsiedztwie drogi gminnej nr 040370C, gmina Grudziądz.	Nr VI/48/2019 z dnia 31-01-2019	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,2
115	MPZP dla terenu położonego przy drodze wojewódzkiej nr 534 we wschodniej części obrębu Skarszewy, Gmina Grudziądz.	Nr VI/49/2019 z dnia 21-01-2019	Mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa	9,3
116	MPZP dla terenu położonego w północnej części obrębu Skarszewy, Gmina Grudziądz	Nr IX/98/2019 z dnia 18-04-2019	Mieszkaniowa jednorodzinna	1,8
117	MPZP dla terenu położonego we wschodniej części obrębu Mokre oraz w środkowej części obrębu Węgrowo, gmina Grudziądz	Nr X/109/2019 z dnia 29-05-2019	Mieszkaniowa jednorodzinna	6,8
118	MPZP dla terenów położonych przy drodze powiatowej nr 1399C, obręb Skarszewy, gmina Grudziądz	Nr XX/187/2020 z dnia 27-02-2020	Mieszkaniowa jednorodzinna	3,1

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodące przeznaczenie	Powierzchnia objęta planem (przybliżona w ha)
119	MPZP dla terenu położonego w miejscowości Nowa Wieś pomiędzy ul. Leśną i ul. Łąkową	Nr XX/190/2020 z dnia 27-02-2020	Mieszkaniowa jednorodzinna	3,0
120	Zmiana MPZP dla terenu ośrodka rekreacyjno-wypoczynkowego, obejmującego działkę nr 3040/7 w obrębie Biały Bór, gmina Grudziądz	Nr XVIII/170/2019 z dnia 30-12-2019	Rekreacyjna, las	2,2
121	MPZP dla terenu położonego przy drodze powiatowej nr 1351C oraz drodze gminnej nr 040292C, obręb Mokre, gmina Grudziądz	Nr XXVIII/248/2020 z dnia 10-11-2020	Mieszkaniowa jednorodzinna	2,0
122	MPZP dla terenu położonego przy drodze powiatowej nr 1379C, obręb Węgrowo, gmina Grudziądz	Nr XXVIII/249/2020 z dnia 10-11-2020	Mieszkaniowa jednorodzinna i usługowa	1,5
123	MPZP dla terenu położonego w rejonie skrzyżowania drogi krajowej nr 55 z drogą gminną nr 040157C w obrębie geodezyjnym Ruda, gmina Grudziądz	Nr XXX/261/2020 z dnia 16-12-2020	Produkcyjno-składowa, usługowa	4,1
124	MPZP dla terenu położonego przy drodze gminnej nr 040366C w miejscowości Gać, obręb Węgrowo, gmina Grudziądz	NR XXXIV/292/2021 z dnia 25-03-2021	mieszkaniowa jednorodzinna i usługowa	2,86
125	MPZP dla terenu położonego przy drodze powiatowej nr 1622C, obręb Mały Rudnik, gmina Grudziądz	Nr XLI/352/2021 z dnia 30-09-2021	mieszkaniowa jednorodzinna	0,35
126	MPZP dla terenu położonego przy drodze powiatowej nr 1379C oraz drodze gminnej nr 040373C, obręb Węgrowo, gmina Grudziądz	Nr XLIII/363/2021 z dnia 28-10-2021	mieszkaniowa jednorodzinna	9,13
127	MPZP dla terenu położonego w sąsiedztwie drogi gminnej nr 040276C w miejscowości Świerkocin, gmina Grudziądz	Nr XLIV/380/2021 z dnia 25-11-2021	mieszkaniowa jednorodzinna i usługowa	0,74
128	MPZP dla terenu położonego w sąsiedztwie granicy administracyjnej gminy i drogi gminnej nr 040126C w miejscowości Grabowiec, gmina Grudziądz	NR XLVI/417/2021 z dnia 16-12-2021	mieszkaniowa jednorodzinna i usługowa	1,39
129	MPZP dla terenu położonego przy drodze krajowej nr 55, obręb Lisie Kąty, gmina Grudziądz	NR L/438/2022 z dnia 24-02-2022	mieszkaniowa jednorodzinna i usługowa	0,21
130	MPZP dla terenu położonego w zachodniej części obrębu Skarszewy przy drodze gminnej nr 040131C, gmina Grudziądz	NR LIII/458/2022 z dnia 31-03-2022	mieszkaniowa jednorodzinna	0,71

Źródło: Materiały Urzędu Gminy Grudziądz

Mimo dużej liczby obowiązujących planów miejscowych, pokrycie nimi gminy jest niewielkie, co wskazuje na duże rozdrobnienie obowiązujących opracowań. Powierzchnie planów miejscowych znacznie się od siebie różnią. Najmniejsze z nich posiadają powierzchnię około 0,001 ha, przy czym poprzez powierzchnię objętą planem, w przypadku planów obowiązujących w części rozumieć należy tylko obowiązującą część. Największy plan zajmuje

powierzchnię około 264,3 ha. Wskazać należy jednak, iż tylko 6 z obowiązujących 130 planów posiada powierzchnię przekraczającą 10 ha. Zdecydowana większość planów ma powierzchnię do 3 ha.

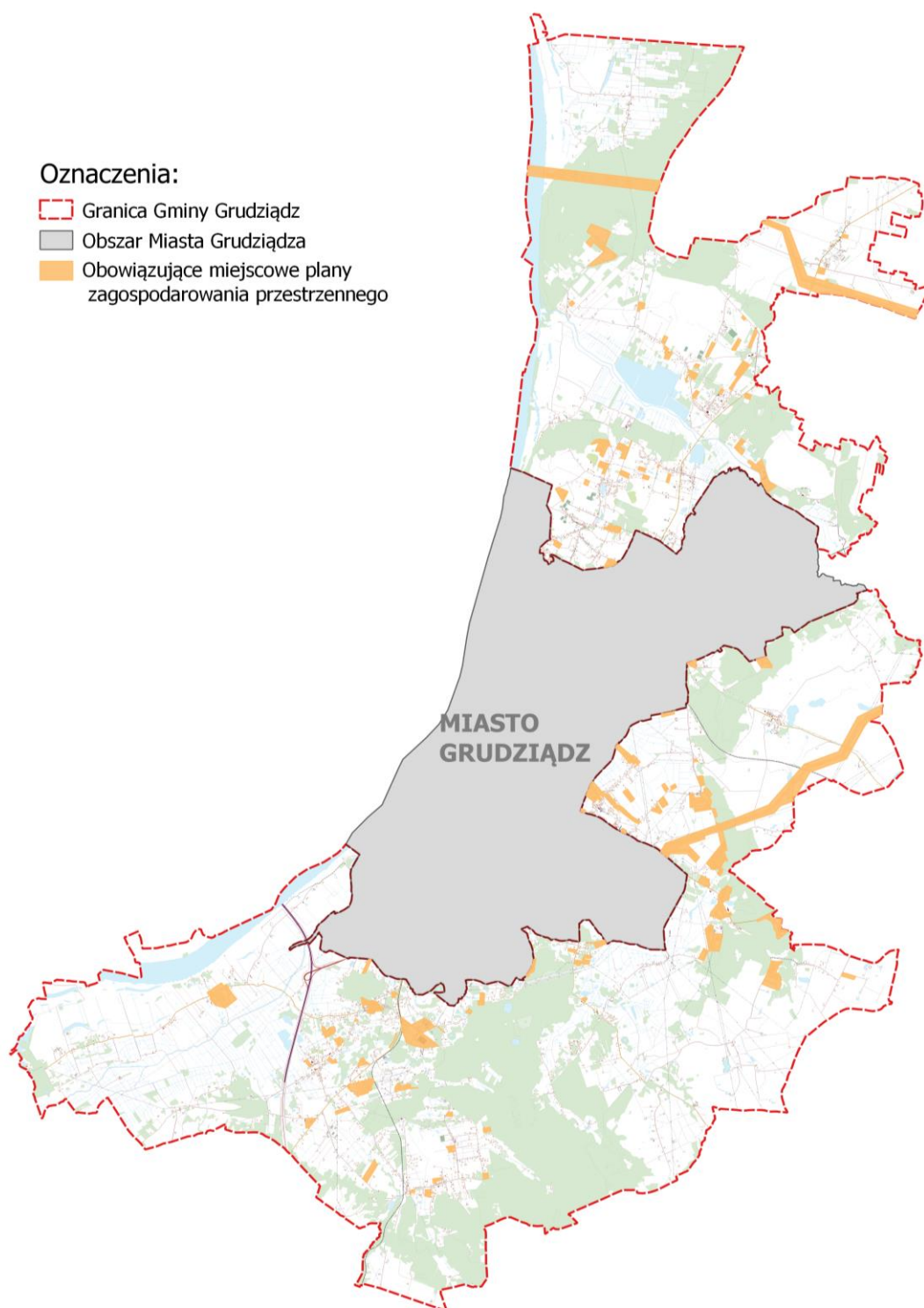
Najwięcej spośród obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalono w roku 2017, natomiast w latach 2004 i 2005 nie uchwalono żadnych planów miejscowych. Wynikać to może z faktu, iż obecnie obowiązująca Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym pochodzi z 2003 r., w związku z czym potrzebny był czas na wprowadzenie zmian oraz nowych procedur związanych z planowaniem przestrzennym na obszarze gminy.

Zdecydowanie dominującym przeznaczeniem określonym w MPZP jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. W obrębie planów występuje też zabudowa usługowa oraz produkcyjno-składowa, tereny infrastruktury technicznej, zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, zieleń urządzone, wody powierzchniowe, tereny rekreacyjne, a także lasy, funkcja rolnicza oraz zabudowy zagrodowej. Wiele jest też terenów komunikacji, które jednak nie pełnią dominujących funkcji w obowiązujących planach, w związku z czym nie zostały uwzględnione w powyższej tabeli.

Przeprowadzona w 2021 roku „Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Grudziądz” wykazała, że plany miejscowe obowiązujące na terenie gminy zachowują aktualność, jednak ich rozdrobnienie powoduje, iż nie pełnią one swojej zasadniczej funkcji, jaką jest ochrona ładu przestrzennego i ochrona przed niekontrolowanym rozlewaniem się zabudowy, a jedynie umożliwiają przeznaczenie dodatkowych terenów pod zabudowę mieszkaniową.

Rysunek nr 4 przedstawia rozmieszczenie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na mapie gminy. Granice obowiązujących i sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zostały również przedstawione na *Rysunku Studium*.

Rysunek 4. Rozmieszczenie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz oraz danych WODGiK

2.2. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobu

zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Ustawa wyróżnia dwa rodzaje takich decyzji:

- decyzję o lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- decyzję o warunkach zabudowy.

Jedno z głównych narzędzi w kształtowaniu ładu przestrzennego na terenie gminy Grudziądz stanowią decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Nie jest to korzystne rozwiązanie w planowaniu spójnego i zorganizowanego rozwoju przestrzennego gminy, prowadzi bowiem do rozproszenia zabudowy.

Zgodnie z danymi pochodzącymi z rejestru wydanych decyzji o warunkach zabudowy, prowadzonego przez Urząd Gminy Grudziądz, w latach 2016 - 2020 w gminie Grudziądz wydano 1666 decyzji o warunkach zabudowy.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2016 - 2020. Decyzje zostały sklasyfikowane według rodzaju inwestycji z podziałem na: zabudowę mieszkaniową, zabudowę zagrodową, zabudowę usługową, zabudowę produkcyjną i magazynową oraz zabudowę rekreacyjną, a także infrastrukturę. Jako decyzje inne określono inwestycje, które nie kwalifikują się do żadnej z grupy w ramach powyższego podziału. Poniższe zestawienie nie obejmuje zmian wydanych wcześniej decyzji, decyzji odmownych oraz przeniesienia decyzji na rzecz innej osoby.

Tabela 5. Decyzje o warunkach zabudowy wydane w latach 2016 - 2020

Przedmiot decyzji	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Zabudowa mieszkaniowa	223	297	328	323	260
Zabudowa zagrodowa	29	24	23	17	11
Zabudowa usługowa	12	11	6	15	10
Zabudowa produkcyjna i magazynowa	7	5	0	1	1
Zabudowa rekreacyjna	2	2	3	3	0
Razem	273	339	360	359	282
Infrastruktura	1	0	0	3	0
OZE	0	0	1	1	6
Inne	9	8	3	14	7
Ogółem decyzje o warunkach zabudowy	283	347	364	377	295

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz

Liczba wydawanych w skali roku decyzji o warunkach zabudowy stale rośnie, jednak wyjątek stanowi rok 2020, kiedy wydano o 82 decyzje WZ mniej niż w poprzednim roku. Na początku analizowanego okresu wzrost liczby wydawanych decyzji był gwałtowny, po czym uległ uspokojeniu. Mimo znacznego spadku liczby wydawanych decyzji w roku 2020, ich liczba i tak była wyższa niż na początku analizowanego okresu.

Na terenie gminy Grudziądz najwięcej decyzji o warunkach zabudowy dotyczyło zabudowy mieszkaniowej, które stanowiły około 86% wszystkich wydanych decyzji. Na drugim miejscu uplasowały się decyzje dotyczące zabudowy zagrodowej, ok. 6%. Wskazać należy również na ogólną tendencję wzrostową wydawanych decyzji dotyczących zabudowy

mieszkaniowej oraz spadkową dotyczącą zabudowy zagrodowej. W badanym okresie wydano 54 decyzje dla zabudowy usługowej. Po kilkanaście decyzji dotyczyło zabudowy produkcyjnej i składowo-magazynowej oraz zabudowy rekreacyjnej.

W poniższej tabeli zestawiono decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane w latach 2016 - 2020.

Tabela 6. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane w latach 2016 - 2020

Rok	Liczba wydanych decyzji								
	Infrastruktura						Zabudowa użyteczności publicznej	Drogi	Ogółem
	Sieć elektroenergetyczna	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna	Sieć gazowa	Inne (oświetlenie uliczne, telefonia komórkowa, zbiorniki retencyjne, gospodarka odpadami)	Razem			
2016	10	7	3	8	8	36	2	0	38
2017	8	15	3	10	6	42	8	1	51
2018	17	3	4	5	4	33	4	1	38
2019	10	18	3	10	5	46	2	0	48
2020	11	14	6	16	2	49	4	0	53
Ogółem	56	57	19	49	25	206	20	2	228

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz

W latach 2016 - 2020 na terenie gminy Grudziądz wydano 228 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Najwięcej tego rodzaju decyzji wydano w roku 2020 (tj. 53 decyzje), natomiast najmniej w latach 2016 i 2018 (tj. po 38 decyzji). Decyzje dotyczyły przede wszystkim rozbudowy infrastruktury technicznej, w tym rozbudowy: sieci elektroenergetycznej (ok. 25% wszystkich decyzji), sieci wodociągowej (ok. 25% wszystkich decyzji), sieci gazowej (ok. 21% wszystkich decyzji), sieci kanalizacyjnej (ok. 8% wszystkich decyzji), a także budowy oświetlenia ulicznego, zbiorników retencyjnych, sieci bazowych telefonii komórkowych i gospodarki odpadami. Stosunkowo dużo decyzji wydano dla budowy oraz zmian w obiektach użyteczności publicznej (ok. 9% wszystkich decyzji). Na przestrzeni analizowanych lat wydano tylko 2 decyzje dotyczące budowy i rozbudowy dróg.

2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY, O KTÓREJ MOWA W ART. 10 UST. 1 USTAWY Z DNIA 6 GRUDNIA 2006 R. O ZASADACH PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU, PRZYGOTOWANEJ NA POTRZEBY STRATEGII ROZWOJU GMINY

Obecnie obowiązującą Strategią Rozwoju Gminy jest dokument o perspektywie czasowej od 2014 r. do 2022 r., przyjęty uchwałą nr XLII/306/2014 Rady Gminy Grudziądz z dnia 5 czerwca 2014 r. Przy sporządzaniu tej strategii oparto się o diagnozę z 2003 r., która powstała na potrzeby poprzedniej strategii rozwoju. Uznano, iż założenia diagnozy oraz rekomendacje z niej wynikające są wciąż aktualne. Diagnoza określa funkcję gminy

jako rolniczo-osadniczą, a jako jej główną determinantę wskazuje sąsiedztwo miasta Grudziądza. Diagnoza zalicza do watorów gminy jej położenie, dostępność komunikacyjną, uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe oraz stale wzrastającą liczbę ludności, związaną przede wszystkim z migracjami. Jako aspekty negatywne wskazano niedostatecznie rozbudowane sieci infrastruktury technicznej, wysoki poziom bezrobocia, niski stopień przedsiębiorczości mieszkańców oraz niekorzystną strukturę budżetu gminy. Powyższe kwestie zostały szerzej omówione w kolejnych rozdziałach studium.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

Gmina Grudziądz położona jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w północno-zachodniej części powiatu grudziądzkiego.

Przestrzennie gmina składa się z dwóch rozłącznych części, rozdzielnych terenem miasta Grudziądza. Obszar gminy posiada nieregularny i mało zwarty kształt, zbliżony do odwróconej, litery „C”. Maksymalna długość obszaru wynosi około 27 km, a szerokość sięga około 18 km. Obszar gminy Grudziądz w przeważającej części znajduje na prawym (wschodnim) brzegu Wisły, za wyjątkiem niewielkiego fragmentu wsi Szynych (w południowo-zachodniej części gminy) tzw. „Szynyska Kępa”, który znajduje się na lewym (zachodnim) brzegu Wisły.

W świetle fizycznogeograficznego podziału Polski J. Kondrackiego (1988 r.), zmodyfikowanego w 2018 r. przez zespół pod kierunkiem J. Solona i J. Borzyszkowskiego, obszar gminy Grudziądz leży w obrębie czterech mezoregionów: Kotlina Grudziądzka 314.82, Dolina Kwidzyńska 314.81, Pojezierze Łasińskie 314.92 i Pojezierze Chełmińskie 315.11.

3.2. RZEŹBA TERENU I BUDOWA GEOLOGICZNA

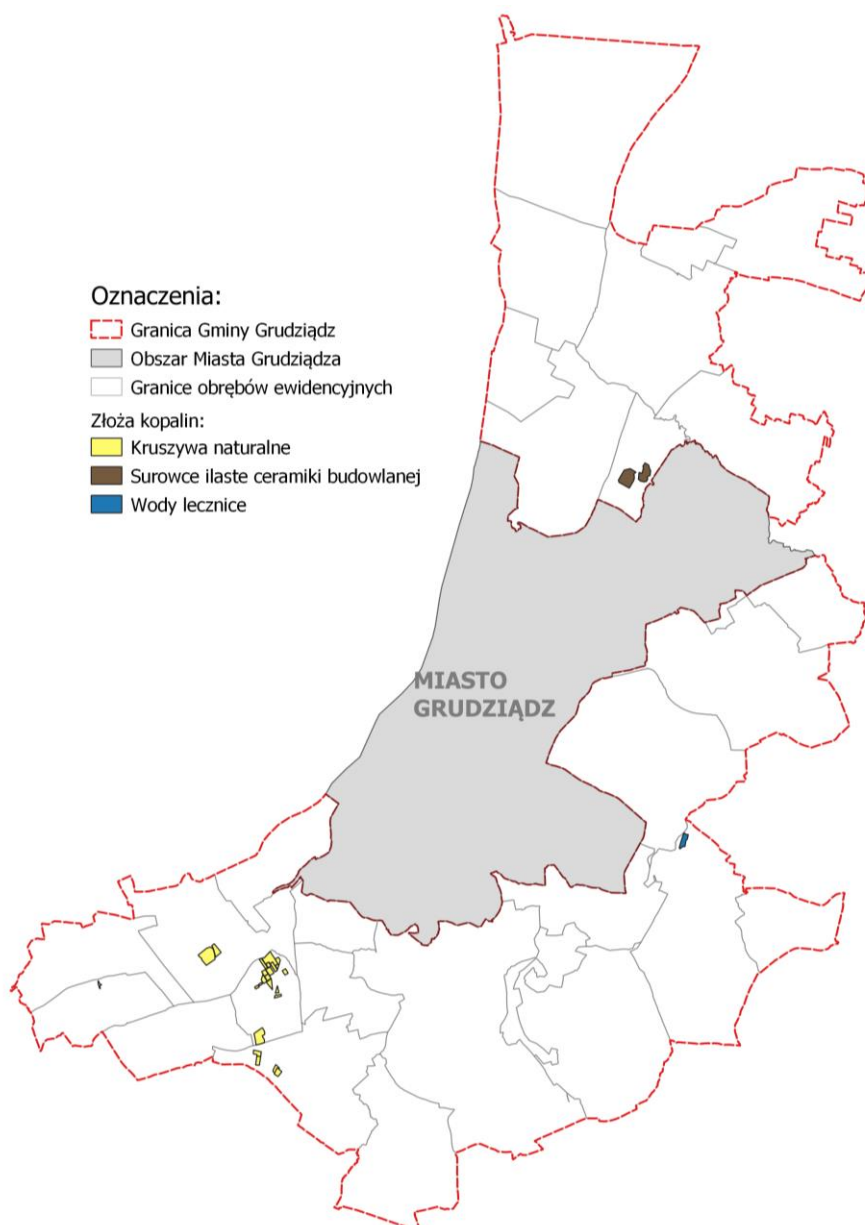
Przeważająca część obszaru gminy położona jest w obrębie rozległego rozszerzenia dolinnego Wisły – Kotliny Grudziądzkiej. Od wysoczyzny morenowej dno Kotliny oddzielone jest wyraźnym załomem o wysokości 40-50 m. W dnie Kotliny Grudziądzkiej wykształcił się system erozyjnych i akumulacyjnych stopni terenowych zwanych terasami. Największa powierzchnię zajmuje najniżej położona, znajdująca się najbliżej Wisły terasa zalewowa, która zalega na wysokości około 15-20 m n.p.m. Część terasy jest chroniona przed zalewami Wisły wałami przeciwpowodziowymi. Na tej terasie znajdują się m.in. wsie: Wielki Węlcz, Rozgarty, Szynych, Sosnówka, Brankówka. Dużą powierzchnię gminy zajmują piaszczyste terasy erozyjne i akumulacyjne zalegające na wysokości około 25-35 m n.p.m. Na nich znajdują się m.in. Ruda, Mały Rudnik, Wałdowo Szlacheckie, Piaski, Węgrowo, Kobyłanka, Mokre. Na polodowcowej wysoczyźnie morenowej znajdującej się aż 85-90 m n.p.m. znajdują się Wielkie i Małe Lniska, Grabowiec oraz Stary Folwark. W strefie krawędziowej wysoczyzny znajdują się Gogolin i Skarszewy, a na kępach wysoczyznowych znajdują się m.in. Nowa Wieś,

Mokre, Świerkocin i Dusocin. Trzy pierwsze z tych miejscowości znajdują się na rozległej Kępie Fortecznej, a ostatnia w obrębie tzw. „Gór Łosiowych”.

Powierzchnię terenu gminy budują w całości osady czwartorzędowe, których miąższość na wysoczyźnie sięga co najmniej kilkadziesiąt metrów. W dnie doliny Wisły miąższość tych osadów sięga nawet jedynie kilkanaście metrów, a na zboczach doliny miejscami odstaniają się utwory trzeciorzędowe. Terasę zalewową budują osady piaszczyste i mułkowe. Terasy nadzalewowe zbudowane są z piasków i żwirów, a powierzchnię wysoczyzny i ostańców wysoczyznowych buduje polodowcowa glina morenowa i piaski gliniaste. W obniżeniach terenowych na wysoczyźnie i rzadziej na terasach nadzalewowych występują osady murszowe i organiczne, a w dnach dolin i rynien osady torfowe i mułowe.

Budowa geologiczna decyduje o występowaniu surowców naturalnych. Na terenie gminy Grudziądz udokumentowano różnego rodzaju złoża kopalin. Są to piaski i żwiry, surowce ilaste ceramiki budowlanej (1 złożo) oraz solanki, wody lecznicze i termalne (1 złożo). Rozmieszczenie udokumentowanych złóż kopalin przedstawiono na rysunku nr 5 oraz na *Rysunku Studium*.

Rysunek 5. Złóża kopalin w granicach gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CBDG

Złóża kruszywa występują na terenie miejscowości: Brankówka, Ruda, Sztynwag, Szynych. Złóża iłów udokumentowane w Świerkocinie zostały w dużej części wyeksploatowane. Bogactwem naturalnym, które może mieć istotny wpływ na rozwój gospodarczy gminy jest solanka nawiercona w utworach jury dolnej na głębokości około 1600-1630 m w miejscowości Marusza. Solanka ta składem chemicznym odpowiada solance z Ciechocinka, a wydajność złoża określono na 35 m³/h. Temperatura solanki wynosi 44° C. Cechy te kwalifikują solankę do wykorzystania rekreacyjno-balneologicznego oraz jako źródła energii geotermalnej. Wykonany w 1987 roku drugi otwór wiertniczy potwierdził występowanie wód typu solankowego na głębokości 1672-1708 metrów pod powierzchnią terenu. Analizy chemiczne wykazały solankę chlorkowo-wapniową o temperaturze 48^oC. Zawartość pozostałych jej składników była niższa od zawartości stwierdzonej w odwiercie z 1972 r. Utworzenia bazy rekreacyjno-uzdrowiskowej wymaga pozyskania inwestora, który

zaangażuje pokaźne środki finansowe. Obecnie wody solankowe są wykorzystywane przez Geotermię Grudziądz od 2006 r. dla celów leczniczych w mieście Grudziądzu.

Na terenach udokumentowanych złóż kopalin ograniczona jest działalność inwestycyjna.

Generalnie należy stwierdzić, że występujące na terenie gminy warunki morfometryczne, geologiczno-gruntowe i zasobowe stanowią pewne ograniczenia dla rozwoju urbanizacji. Lokalizacja zabudowy powinna być ograniczana na terenach wysokich i stromych skarp tj. w strefie krawędziowej wysoczyzny morenowej oraz na stromo nachylonych zboczach ostańców wysoczyznowych. Zabudowę należy również ograniczyć lub wykluczyć w miejscach występowania utworów o słabych warunkach geotechnicznych i w miejscach występowania gruntów organicznych np. w dnach podmokłych zagłębię wytopiskowych. Ewentualną lokalizację budownictwa należy poprzedzić tu badaniami geologicznymi podłoża.

3.3. KLIMAT

Klimat obszaru gminy Grudziądz należy do typu przejściowego, charakterystycznego dla całego Nizżu Polskiego. Gmina wg regionalizacji klimatycznej Alojzego Wosia leży na pograniczu dwóch regionów klimatycznych. Część północna gminy leży w regionie IV „Dolnej Wisły”, natomiast część południowa leży w granicach regionu IX „Chełmińsko-Toruńskiego”.

Klimat gminy jest typowo przejściowym między klimatem morskim a kontynentalnym. Znajduje to wyraz w dużej zmienności i różnorodności układów pogody. Średnia roczna temperatura powietrza atmosferycznego kształtuje się na poziomie 6,9° C. Najchłodniejszy miesiąc to styczeń, w którym średnia temperatura wnosi -3,8° C, najcieplejszym natomiast jest lipiec z temperaturą 17,3° C. W obszarze tym zima trwa 91 dni, z kolei lato trwa 90 dni. Liczba dni pogodnych to około 50, a pochmurnych 130. Na obszarze tym, najczęściej występują wiatry zachodnie – 13,1%, a wiatry z całego sektora zachodniego (W, NW i SW) występują przez 44,5% przypadków w roku. Z kolei najrzadziej występują wiatry z południa (7,7%) i północy (8,6%). Wiatry najczęściej wieją z prędkością 1-2 m/s i są klasyfikowane jako bardzo słabe oraz 2-4 m/s – są to wiatry słabe. Występują one w 70% przypadkach. Wieją najczęściej latem i jesienią. Tak duża ilość wiatrów słabych i bardzo słabych świadczy o występowaniu warunków niekorzystnych do rozprzestrzeniania ewentualnych zanieczyszczeń powietrza.

Dla obszaru gminy Grudziądz, mimo średnich rocznych opadów rzędu 600 mm, klimatyczny bilans wody (ujemna różnica między opadami, a parowaniem) wynosi 115 mm. Tak duże niedobory wody istotnie determinują warunki produkcji rolniczej.

Warunki topoklimatyczne czyli tzw. klimatu lokalnego, uzależnione są od wielu czynników, do których przede wszystkim należą: ukształtowanie terenu, ekspozycja zboczy, użytkowanie i sposób zagospodarowania terenów oraz intensywność zabudowy. Jako najbardziej korzystne dla zabudowy należy uznać tereny płaskie lub nieznacznie nachylone w kierunku południowym i zachodnim zbocza. Najmniej korzystne warunki topoklimatyczne panują na terenach podmokłych, o płytkim poziomie zalegania wód gruntowych oraz tereny o ekspozycji w kierunku północnym. Na tych terenach nie należy

planować nowej zabudowy. W tym kontekście daje się zauważyć lokalny podział klimatyczny gminy. Zachodnia część położona w dolinie Wisły charakteryzuje się większą wilgotnością, bardziej równomierną temperaturą średnią, lecz jednocześnie predyspozycjami do zalegania mgieł i przygruntowych przymrozków. Część „podmiejska” charakteryzują się nieco łagodniejszymi warunkami klimatycznymi związanymi z odczuwalnym wpływem miejskiej „wyspy ciepła”. Część wysoczyznowa charakteryzuje się większą zmiennością temperatur oraz okresowo silnymi wiatrami.

Obszar gminy charakteryzuje się stosunkowo korzystnym topoklimatem. Przeważającą powierzchnię zajmują tereny o korzystnym klimacie lokalnym dla lokalizacji budownictwa mieszkaniowego, ogrodnictwa, warzywnictwa, turystyki i rekreacji. Są to tereny przeważnie płaskie lub o zboczach dostłonecznych o ekspozycji południowej, południowo-zachodniej, południowo-wschodniej oraz wschodniej i zachodniej.

3.4. GLEBY

Obszar gminy Grudziądz cechuje duże zróżnicowanie gleb, tak pod względem typologicznym, jak i pod względem wartości użytkowej. W znacznym stopniu o rozmieszczeniu danych typów, rodzajów i gatunków gleb decyduje występowanie form morfologicznych terenu.

Zróżnicowanie warunków przyrodniczych, w szczególności budowy geologicznej i litologii osadów powierzchniowych, przyczyniło się do wytworzenia różnych typów gleb. Na omawianym terenie występują następujące typy gleb: gleby brunatne, gleby bielcowe, czarne ziemie i gleby organiczne. Na wysoczyźnie morenowej i na ostańcach wysoczyznowych wykształciły się gleby brunatne oraz miejscami czarne ziemie, a w dolinie Wisły gleby bielicoziemne i lokalnie mady wiślane. Ponadto w dnach obniżen terenowych wykształciły się gleby organiczne (mułowo-torfowe). Cechą charakterystyczną użytków rolnych jest zróżnicowanie przestrzenne ich przydatności rolniczej: na wysoczyźnie morenowej oraz w międzywalu przeważają gleby wysokoprodukcyjne, a na wyższych terasach w dolinie Wisły gleby o niskiej przydatności rolniczej. Generalnie zasoby glebowe (poza wsiami Wielkie Lniska, Małe Lniska, Grabowiec, Turznice, Skarszewy, Sosnówka) nie są znaczącym zasobem naturalnym gminy i nie predysponują gminy do rozwoju wysokotowarowego rolnictwa. Jednocześnie nie stanowią bariery dla rozwoju procesów urbanizacji i lokalizacji inwestycji. Na terenie gminy istnieje duża podaż terenów o słabych glebach, możliwych do przeznaczenia na cele nierolnicze.

Gleby o wysokiej przydatności rolniczej klas bonitacyjnych I-III zajmują około 20% powierzchni gminy i 28% powierzchni użytków rolnych. Wśród użytków rolnych przeważają gleby klasy IV (36%) oraz klasy III (27%). Największe ich powierzchnie występują na glinach wysoczyzny morenowej w sołectwach: Wielkie Lniska, Węgrowo, Dusocin i Nowa Wieś. Niewielkie powierzchnie gleb najlepszych rozwinęły się w dolinie Wisły i Osy. Są to mady I i II klasy i występują w sołectwach: Parski, Rozgarty, Wielki Wełcz i Zakurzewo. Wśród użytków zielonych, dominują gleby klasy IV (około 1080 ha). Znaczny jest również udział gleb słabych klasy V (około 640 ha).

Gleby na obszarze gminy Grudziądz narażone są na procesy degradacji. Zjawiska te związane są z tzw. erozją wietrzną, która polega na wywiewaniu cząstek próchnicznych,

głównie na odkrytych i pozbawionych roślinności obszarach. W strefach krawędziowych dolin i rynien polodowcowych występują natomiast procesy erozji wodnej powierzchniowej i wązowej, polegające na wymywaniu wierzchnich warstw gleby na terenach o wysokich spadkach.

Brak istotnych źródeł zagrożeń, głównie ze strony przemysłu powoduje, że gleby gminy nie są ponadnormatywnie zanieczyszczone. Gleby w większości nie są także narażone na emisje zanieczyszczeń komunikacyjnych.

3.5. FAUNA I FLORA

Szatkę roślinną obszaru gminy Grudziądz stanowią kompleksy leśne, parki podworskie oraz zadrzewienia przydrożne, śródpolne i przywodne.

Lasy skupione są w dwóch głównych kompleksach: w północnej części gminy na gruntach wsi Wielki Wełcz, Leśniewo i Zakurzewo oraz w południowej części gminy na terenie wsi Biały Bór, Turznice i Wałdowo Szlacheckie. Lasy występują też w dużych areałach w miejscowościach Wałdowo Szlacheckie i Ruda. Poza tym kompleksy leśne występują we wsiach Pieńki Królewskie, Skarszewy, Węgrowo, Wielkie Lniska, Lisie Kąty. Porośnięta lasami jest w dużej części strefa krawędziowa doliny Wisły.

Bardzo interesująca roślinność znajduje się w strefach krawędziowych eksponowanych w kierunku południowym i wschodnim. Jest to stepowa roślinność kserotermiczna (ciepłolubna), w tym chronione gatunki: ostnicowate i miłek wiosenny.

Na terenie gminy występują zwarte enklawy zieleni, które stanowią parki i założenia podworskie. Oprócz znaczenia historycznego, architektonicznego i naukowo-dydaktycznego pełnią one też funkcję ekologiczną, wzbogacając i urozmaicając środowisko przyrodnicze. Są często jedynymi enklawami zieleni na bezleśnych obszarach wysoczyzny morenowej.

Naturalne zespoły roślinne występują również w podmokłych obniżeniach, przy czym jest to roślinność wodna, bagienna i torfowa.

Zasoby fauny na terenie gminy Grudziądz są zróżnicowane. Najbogatsze i najbardziej różnorodne związane są z kompleksami leśnymi i Wisłą. O składzie fauny decyduje urozmaicona rzeźba, sieć wód powierzchniowych, szata roślinna i zagospodarowanie terenu. Świat kręgowców związany jest ze środowiskiem wodnym i leśnym. Z ryb spotyka się okonia, karasia, lina, szczupaka, płoć oraz amura i tołpygę. Płazy i gady reprezentowane są przez gatunki spotykane na terenie całej Polski (traszka, żaba, ropucha, zaskroniec, żmija). Spotyka się liczne ptaki osiadłe (wróbel, dzięcioł), wędrowne (słonka, jeżyk), koczownicze (czeczotka, jemiołuszka, bojownik). W parkach i lasach spotyka się kosa, ziębę, słowika, nad zbiornikami wodnymi: czaplę, perkoza, derkacza i kaczki. Dla ochrony ptaków i ich siedlisk utworzono obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. Gady reprezentowane są przez: zaskrońca (*Natrix natrix*), jaszczurkę zwinkę (*Lacerta agilis*) a płazy przez: żabę (*Rana sp.*), ropuchę (*Bufo sp.*). Ssaki reprezentowane są przez około 40 gatunków zamieszkujących głównie środowisko leśne. Na terenie gminy Grudziądz znajdują się również liczne gniazda bocianie. Bocian biały podlega ochronie ścisłej w całej Polsce.

W celu zapewnienia migracji roślin, zwierząt i grzybów wyznacza się tzw. korytarze ekologiczne. Na terenie Polski jedynym kompleksowym i mającym solidne podstawy naukowe systemem korytarzy ekologicznych jest sieć korytarzy ekologicznych wyznaczonych przez ZBS

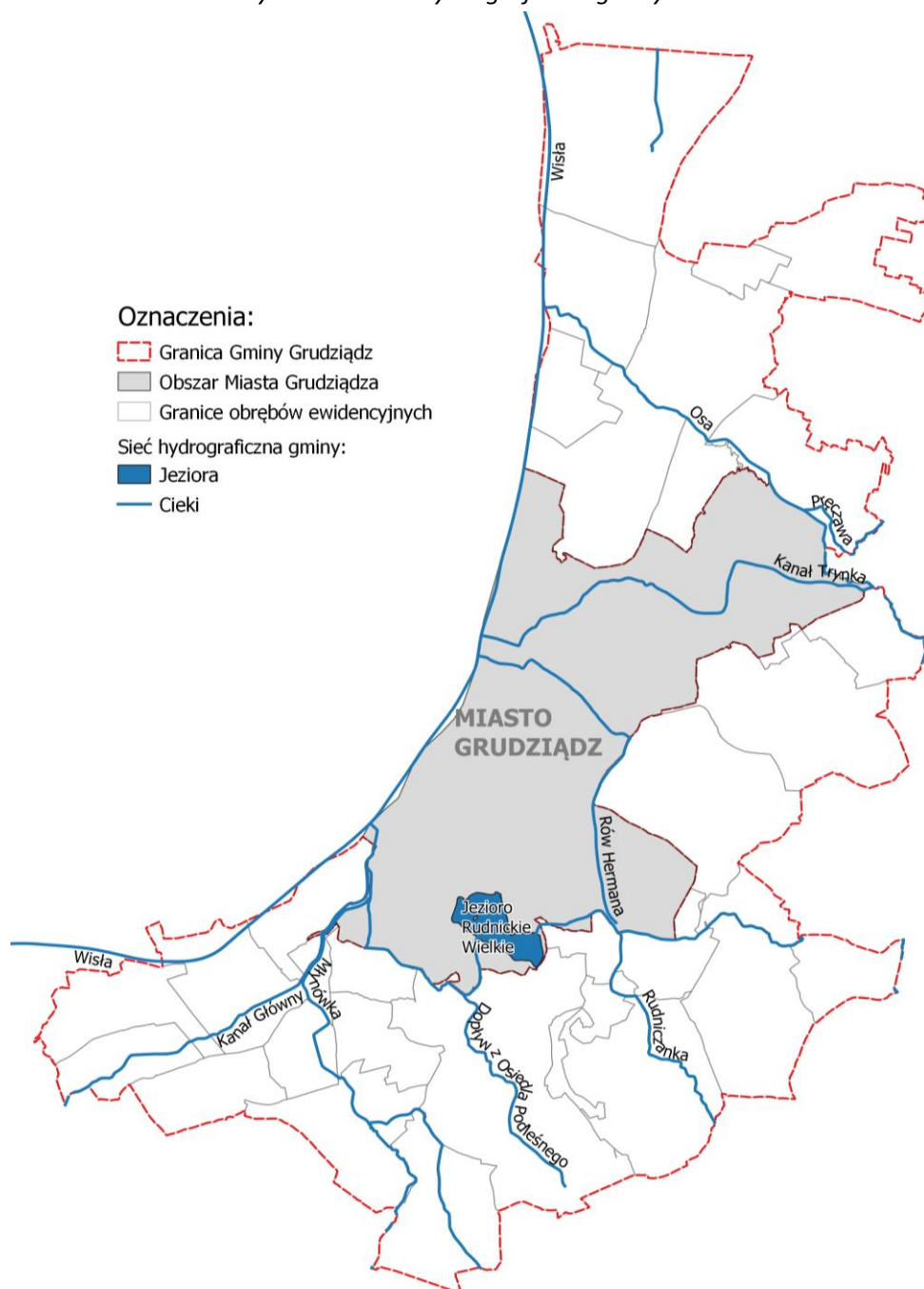
PAN w Białowieży dla migracji dużych ssaków (wilka, rysia, jelenia i łosia). Na obszarze gminy Grudziądz znajdują się fragmenty trzech korytarzy ekologicznych.

Dno doliny Wisły obejmuje korytarz ekologiczny GKPn-10A „Dolina dolnej Wisły”. Północną część gminy przecina korytarz GKPn-14A „Lasy ławskie – Bory Tucholskie”, a wzdłuż strefy krawędziowej doliny Wisły prowadzi korytarz KPN-14B „Lasy Brodnickie – Dolina Wisły”. Dwa pierwsze korytarze mają rangę korytarzy „głównych”. Wszystkie korytarze są odnogami Korytarza Północnego (KPN), który w ujęciu krajowym łączy Puszcę Augustowską, Knyszyńską i Białowieską z doliną Biebrzy, Puszcą Piską, lasami Napiwodzko-Ramuckimi i Pojezierzem Ławskim. Przebiega przez dolinę Wisły do Borów Tucholskich, Pojezierza Kaszubskiego, Puszczy Koszalińskiej, Goleniowskiej i Wkrzańskiej. Przechodząc przez Lasy Krajeńskie i Wałeckie, łączy się także z Lasami Drawskimi, a następnie dochodzi przez Puszcę Gorzowską do Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Korytarze ekologiczne nie są formami ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, jednak wszelka działalność inwestycyjna w obrębie korytarzy ekologicznych powinna być tak projektowana, aby zapewnić ich drożność.

3.6. UWARUNKOWANIA HYDROGRAFICZNE

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Grudziądz znajduje się w dorzeczu Wisły (zlewni I rzędu), w zlewniach czterech jej dopływów - zlewni II rzędu: Osy (wraz ze zlewnią III rzędu Kanału Trynka), Maruszy (Rudniczanki - Mniszka i Kanału Głównego), Rowu Hermana oraz Mątawy. Sieć hydrograficzną gminy przedstawia rysunek nr 6.

Rysunek 6. Sieć hydrograficzna gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KZGW

Wszystkie wody powierzchniowe z części gminy położonej w obrębie Kotliny Grudziądzkiej i otaczającej ją wysoczyzny spływają do rzeki Wisły, która stanowi główną oś hydrograficzną tego obszaru. Jej długość w granicach gminy wynosi około 24 km, szerokość od 350 do 400 m, a przeciętna głębokość od 3 do 5 m. Charakterystyczną cechą Wisły jest duża zmienność stanów wody, a zwłaszcza wielka rozpiętość między stanami wysokimi a niskimi. Wezbrania Wisły powodują wysokie stany cieków lokalnych (podparcie wód).

Drugim największym ciekim gminy jest płynąca w północnej jej części rzeka Osa, prawobrzeżny dopływ Wisły. Powierzchnia dorzecza Osy wynosi 1605 km², a długość rzeki - 103 km. Rzeka bierze swój początek z jez. Perkun (woj. warmińsko-mazurskie). W dolnym

odcinku, na 10,7 km przed ujściem, spiętrzona jest jazem, gdzie następuje rozdział wód. Część z nich odpływa naturalnym korytem, uchodzi do Wisły pod Zakurzewem, część natomiast kierowana jest do Wisły kanałem Trynka, poprzez jezioro Tarpno i miasto Grudziądz. Reżim hydrologiczny rzeki określa się jako nie wyrównany z wezbrzeniami letnimi, a typ zasilania jako deszczowo-gruntowo-śnieżny. Osa na przeważającej długości, silnie meandrując, płynie w głęboko wciętej dolinie, przyjmując większe i mniejsze dopływy. Zlewnia Osy ma charakter typowo rolniczy.

Południowo-wschodni skraj gminy odwadnia rzeczka Marusza - Rudniczanka. Jej długość wynosi 26,5 km, zlewnia obejmuje 146,0 km². Wypływa ona z Jeziora Dużego (na Pojezierzu Chełmińskim), a uchodzi do Jeziora Rudnickiego Wielkiego. Pomiędzy jeziorem Rudnickim Wielkim i Małym przyjmuje nazwę Rudnianki lub Rudniczanki, przepływa przez Jezioro Rządź i łączy się z Kanałem Głównym. Największym jej dopływem jest Turznica, wypływająca ze źródła położonego na stoku morenowym w Brzezinach. Ważnym dopływem Jeziora Rządź jest ciek zwany Młynówką lub Strugą Sarnowską, który charakteryzuje się wyrównanym przebiegiem stanów wody o rocznym wahanii sięgającym kilkunastu centymetrów.

Ważną rolę w sieci hydrograficznej gminy odgrywają kanały i rowy. W południowo-zachodniej części gminy płynie Kanał Główny o długości 22,4 km. Bierze on swój początek z Jeziora Bielawki koło Chełmna, w dolnym biegu płynie równoległe z Młynówką (koryto o szerokości 10 m), następnie od zachodu omija Jezioro Rządź, by na jego północnym krańcu połączyć się z Rudniczanką. Oba cieki do miejsca złączenia się mają prawie tę samą długość, jednak z uwagi na to, że Kanał Główny ma większy przepływ niż Rudniczanka, uznaje się go za ciek podstawowy.

Środkowe obszary wschodniej części gminy odwadnia głównie Rów Hermana, którego początek znajduje się na gruntach wsi Pastwiska, a do Wisły uchodzi w nabrzeżu basenu portu rzeczno w Grudziądzu. Jego długość wynosi około 7,9 km. Rów ten jest prawdopodobnie zmeliorowanym odcinkiem dawnego cieku Gać. Zasilają go wody dwóch rowów melioracyjnych (z rejonu Tuszewa i Węgrowa).

W sieci hydrograficznej gminy Grudziądz jeziora ogrywają niewielką rolę z uwagi na niewielkie powierzchnie. Mają przy tym różną genezę oraz sytuację geomorfologiczną - położone są na terasie nadzalewowej II (Mały Rudnik, Kociołek, jezioro w rejonie Hannowa), na równinie zalewowej – w okolicy Sosnówki, na wysoczyźnie morenowej w Wielkich Lniskach, Nowej Wsi, Skarszewach. Jeziora aktualnie nie posiadają większego znaczenia rekreacyjnego, ulegając powolnemu zanikowi w wyniku zamulania, zarastania i niewłaściwej gospodarki ludzkiej. Na terasie zalewowej Wisły występują starorzecza.

W dolnym odcinku Osy na terenie wsi Mokre znajduje się duży kompleks stawów rybnych o powierzchni około 100 ha.

Pod względem podziału na jednolite części wód powierzchniowych, gmina Grudziądz znajduje się w obrębie kilkunastu jednolitych części wód powierzchniowych. Największy udział przestrzenny mają:

- RW2000212939 Wisła od dopływu z Sierzchowa do Wdy. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych,

- PLRW20002652269 Kanał Palemona. Jest to sztuczna część wód, o złym stanie wód, niezagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW200017296969 Pręczawa. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW2000172952451 Rudniczanka do wpływu do jez. Rudnickiego Wielkiego. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW2000172952489 Młynówka. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW2000172956 Kanał Trynka. Jest to sztuczna część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW2000172954 Rów Hermana. Jest to sztuczna część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Południowa część gminy Grudziądz, przy granicy z miastem Grudziądzem, objęta jest częściowo Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych nr 129 Dolina rzeki Dolna Osa.

Pod względem podziału na jednolite części wód podziemnych, gmina Grudziądz znajduje się w obrębie następujących części wód: JCWPd PLGW200029 – stan ogólny dobry, niezagrożony, JCWPd PLGW200039 - stan ogólny dobry, niezagrożony, JCWPd PLGW200030 - stan ogólny dobry, zagrożony, JCWPd PLGW200038 - stan ogólny dobry, niezagrożony.

Zagrożenie związane z powodziami na terenie gminy Grudziądz występuje zarówno od Wisły, jak i od jej prawobocznego dopływu – Osy. Najbardziej zagrożone obszary, gdzie prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% oraz średnie, gdzie wynosi 1% zlokalizowane są wzdłuż Wisły, tj. wzdłuż wschodniej granicy gminy oraz wzdłuż Osy, w szczególności na granicy obrębów Świerkocin i Lisie Kąty.

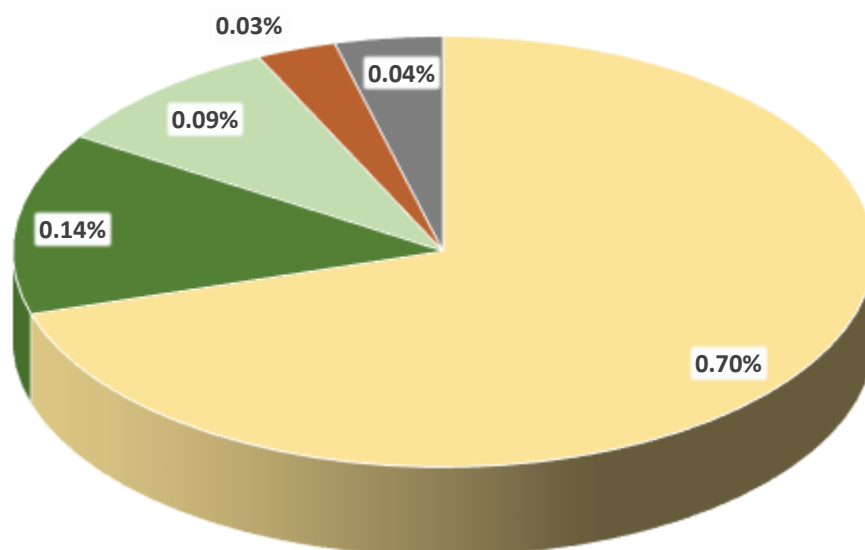
3.7. ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

3.7.1. ROLNICTWO

Rolnictwo gminy Grudziądz, z uwagi na bliskie położenie wokół miasta, jest typowym rolnictwem podmiejskim, którego produkcja jest dostosowana do potrzeb zaopatrzenia zakładów przetwórstwa rolniczego i przemysłowego w Grudziądzu. Na obszarze gminy występują kompleksy upraw polowych na żyznych glebach, stanowiące podstawowe atuty w gospodarce gminy, tworząc bazę surowcową dla przetwórstwa rolno-spożywczego.

Użytki rolne zajmują około 64% powierzchni gminy Grudziądz. Szczegółową strukturę użytków rolnych na terenie gminy przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. Udział powierzchni poszczególnych użytków rolnych w gminie Grudziądz

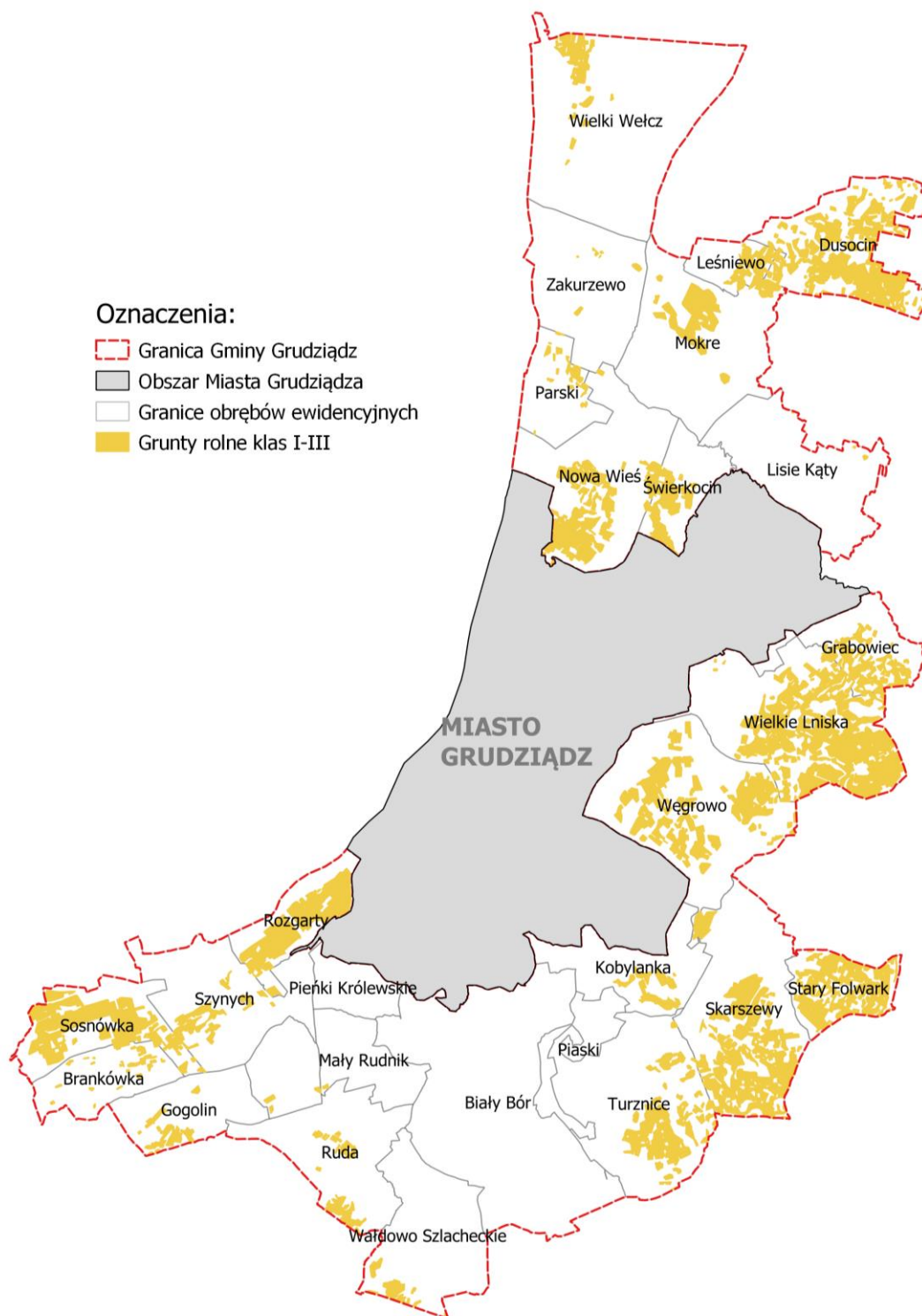

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądz (Stan na dzień 1.01.2020 r.)

W strukturze użytków rolnych zdecydowanie dominują grunty orne (70,28%). Łąki trwałe zajmują ok. 13,67% powierzchni wszystkich użytków rolnych, natomiast pastwiska trwałe – ok. 8,98%. Grunty rolne zabudowane to jedynie ok. 3% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Pozostałe grunty tj. sady, grunty pod stawami, grunty pod rowami oraz grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych obejmują łącznie ok. 4% wszystkich użytków rolnych na terenie gminy.

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III, z określonymi ustawowo odstępstwami, wymaga zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Rozmieszczenie takich gruntów na terenie gminy Grudziądz przedstawia rysunek 7. Wskazano je również na *Rysunku Studium*. Lokalizacja gruntów klas chronionych wskazanych na *Rysunku Studium* została oznaczona w oparciu o dostępne materiały geodezyjne. Weryfikacja winna nastąpić na etapie opracowania planów miejscowych w oparciu o aktualne zasoby geodezyjne.

Rysunek 7. Rozmieszczenie gruntów rolnych klas I-III na terenie gminy Grudziądz

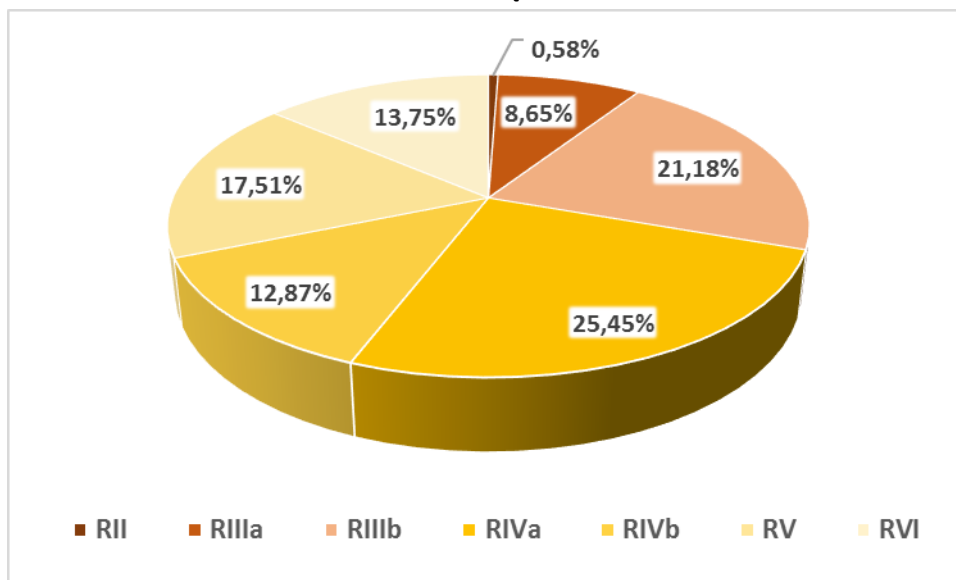
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Na obszarze gminy Grudziądz grunty rolne klasy I występują tylko w północnej części obrębu Parski i są to łąki klasy I o powierzchni około 1 ha. Grunty klasy II występują w obrębach Wielki Wełcz, Dusocin, Parski, Nowa Wieś, Sosnówka oraz Rozgarty. Grunty orne i użytki zielone (w tym łąki trwałe i pastwiska trwałe) klas II i III występują niemalże we wszystkich obrębach ewidencyjnych (za wyjątkiem obrębów Piaski, Biały Bór i Pieńki

Królewskie). Są one rozmieszczone nierównomiernie, przy czym największe ich połacie występują w obrębach stanowiących wschodnią ścianę gminy, tj. Dusocin, Grabowiec, Wielkie Lniska, Węgrowo, Stary Folwark, Skarszewy i Turznice, a także w nadwiślańskich obrębach Rozgarty i Sosnówka.

Poniższy wykres przedstawia procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych gruntów ornych występujących na terenie gminy.

Wykres 5. Udział powierzchni poszczególnych klas bonitacyjnych gruntów ornych w gminie Grudziądz

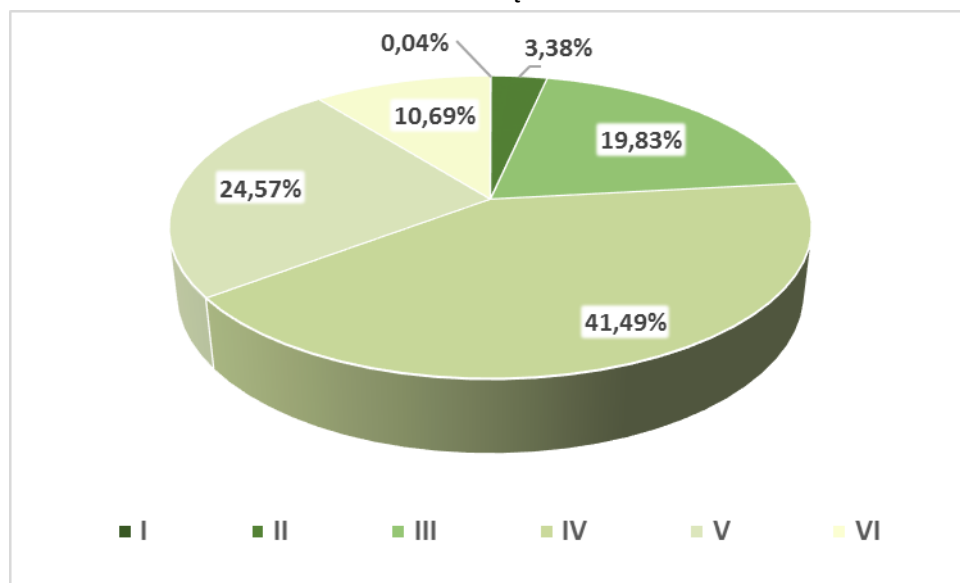

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Grudziądz (stan na dzień 1.01.2021 r.)

Wśród gruntów ornych występujących w granicach gminy przeważają gleby IV klasy bonitacyjnej, które stanowią łącznie 38,32% powierzchni wszystkich gruntów ornych. Stosunkowo dużo jest też gruntów ornych klasy III, stanowiących łącznie ok. 29,83%. Na terenie gminy Grudziądz nie występują grunty orne klasy I, natomiast grunty orne klasy II stanowią tylko 0,58% wszystkich gruntów ornych.

Poniższy wykres przedstawia procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych użytków zielonych (tj. łąk i pastwisk) występujących na terenie gminy.

Wykres 6. Udział powierzchni poszczególnych klas bonitacyjnych użytków zielonych w gminie Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu (stan na dzień 1.01.2021 r.)

Według danych pochodzących ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu wśród trwałych użytków zielonych, w skład których wchodzi łąki trwałe i pastwiska trwałe, przeważają grunty klasy IV, stanowiące 41,49% wszystkich użytków zielonych. Następnie najwięcej jest użytków zielonych klasy V (24,57%) oraz klasy III (19,83%). łąki i pastwiska klasy VI obejmują 10,69% wszystkich użytków zielonych. Najmniejszy udział powierzchni mają użytki zielone klasy II (3,38%) oraz klasy I (0,04%).

3.7.2. KIERUNKI PRODUKCJI ROLNEJ

W użytkowaniu gospodarstw rolnych jest około 8 571 ha gruntów, w tym użytki rolne stanowiące około 90% powierzchni. Na ogólną liczbę gospodarstw rolnych wynoszącą 689 składają się gospodarstwa o zróżnicowanych powierzchniach. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 5,9612 ha.

Produkcja rolna w Gminie Grudziądz jest wielokierunkowa, dostosowana do potrzeb rynku zbytu. Małe gospodarstwa dla zapewnienia dochodu ukierunkowują swoją produkcję roślinną na uprawę tytoniu, warzyw gruntowych, warzyw w szklarniach, pod osłonami foliowymi oraz sadownictwo. W większych gospodarstwach dominuje produkcja zbóż, ziemniaków, buraków, roślin przemysłowych i pastewnych.

W związku z tym, że Gmina Grudziądz otacza swoimi gruntami miasto Grudziądz, sfera produkcji i przetwórstwa rolno-spożywczego usytuowana jest w mieście Grudziądz, gdzie rolnicy z terenu gminy zbywają swoje produkty. Na terenie gminy istnieją mniejsze zakłady przetwórcze typu masarnie, ubojnie.

Najważniejsze informacje dotyczące rolnictwa pozyskiwane są podczas powszechnych spisów rolnych realizowanych co 10 lat. Ostatni spis odbył się w 2020 r. W oparciu o dane z dwóch ostatnich spisów rolnych z lat 2010 i 2020 przedstawiono poniżej analizę przemian zachodzących w rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy Grudziądz.

Tabela 7. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych

Wielkość gospodarstw	ROK 2010		ROK 2020	
	Liczba gospodarstw	Powierzchnia gospodarstw (ha)	Liczba gospodarstw	Powierzchnia gospodarstw (ha)
do 1 ha włącznie	221	133,90	31	44,57
1 ha – 5 ha	450	1 410,89	379	1 236,04
5 ha – 10 ha	158	1 364,62	117	1 021,11
10 ha – 15 ha	59	825,01	52	746,31
powyżej 15 ha	97	4 201,40	110	5 522,68
Razem	985	7 935,82	689	8 570,71

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r. i z 2020 r.

Jak wynika z danych pozyskanych z Powszechnych Spisów Rolnych z 2010 roku i z 2020 r., na terenie gminy Grudziądz funkcjonuje obecnie 689 gospodarstw o łącznej powierzchni ok. 8 571 ha. Liczba ta zmniejszyła się od 2010 r. aż o 296 gospodarstw, jednak łączna powierzchnia wszystkich gospodarstw rolnych wzrosła w tym czasie o około 635 ha. Znacząco zmieniła się też struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych. W 2010 r. było znacznie więcej najmniejszych gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 ha niż obecnie. W analizowanym okresie wzrosła jedynie liczba największych gospodarstw rolnych, przekraczających powierzchnię 15 ha, natomiast liczba gospodarstw w każdej z pozostałych grup obszarowych spadła. Obecnie łączna powierzchnia użytków rolnych stanowiących gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 15 ha wynosi prawie 65% powierzchni wszystkich użytków rolnych. Kolejną grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni od 1 ha do 5 ha, zajmujące nieco ponad 14% powierzchni wszystkich użytków rolnych. Udział powierzchni gospodarstw rolnych do 1 ha wynosi tylko około 0,5% powierzchni wszystkich użytków rolnych.

Tabela 8. Gospodarstwa domowe wg struktury dochodów w 2010 r. i 2020 r.

Źródła dochodów	Liczba gospodarstw w 2010 r.	Liczba gospodarstw w 2020 r.
z dochodem z działalności rolniczej	821	685
z dochodem z emerytury i renty	143	163
z dochodem z pracy najemnej	345	275
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	132	121
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą	26	74

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r. i z 2020 r.

Wyniki przedstawione w tabeli powyżej wykazały, że obecnie ponad 99% gospodarstw rolnych na terenie gminy Grudziądz utrzymuje się z działalności rolniczej, podczas gdy w 2010 r. było to tylko około 83%. Obok dochodów z działalności rolniczej gospodarstwa uzyskiwały dochody z pracy najemnej – obecnie ok. 40% ogółu gospodarstw, z emerytur i ren – ok. 24%, z działalności gospodarczej pozarolniczej - ok. 18% i innych niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą - ok. 11%. Na terenie gminy Grudziądz w 2020 r. funkcjonowało aż 186 gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą tylko na samozaopatrzenie żywnościowe.

Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę zasiewów w gminie w 2020 r.

Tabela 9. Kierunki produkcji roślinnej w gminie Grudziądz

Kierunki produkcji roślinnej	Powierzchnia zasiewów w ha
ogółem	5 684,5
zboża razem	3 652,3
zboża podstawowe z mieszankami	2 878,6
ziemniaki	91,4
buraki cukrowe	160,4
rzepak i rzepik razem	1 100,7
warzywa gruntowe	24,8

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2020 r.

W roku 2020 łączna powierzchnia zasiewów na terenie gminy Grudziądz wynosiła 5 684,5 ha. W strukturze zasiewów dominowały zboża, zajmując ok. 64% ogólnej powierzchni zasiewów. Niecałe 20% stanowiły rzepak i rzepik. Pozostałe uprawy stanowiły raczej marginalny odsetek upraw.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe zestawienie danych dotyczących produkcji zwierzęcej w gminie w roku 2020 r.

Tabela 10. Kierunki produkcji zwierzęcej w gminie Grudziądz

Kierunki produkcji zwierzęcej	Liczba sztuk
bydło razem	2 645
bydło krowy	933
trzoda chlewna razem	914
trzoda chlewna lochy	102
drób ogółem razem	5 645
drób ogółem drób kurzy	5 095

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2020 r.

W 2020 roku najpopularniejszy kierunek produkcji zwierzęcej na terenie gminy Grudziądz dotyczył hodowli drobiu. Na drugim miejscu uplasowało się bydło, natomiast trzecia była trzoda chlewna.

Ważnym czynnikiem określającym rozwój rolnictwa jest również wyposażenie gospodarstw w maszyny i urządzenia służące prowadzeniu działalności rolniczej. Poniższa tabela przedstawia wyposażenie gospodarstw rolnych w maszyny rolnicze.

Tabela 11. Wyposażenie w maszyny rolnicze

Maszyny rolnicze	Liczba sztuk
ciągniki rolnicze	652
kombajny zbożowe	78
kombajny ziemniaczane	20
opryskiwacze polowe	199

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2020 r.

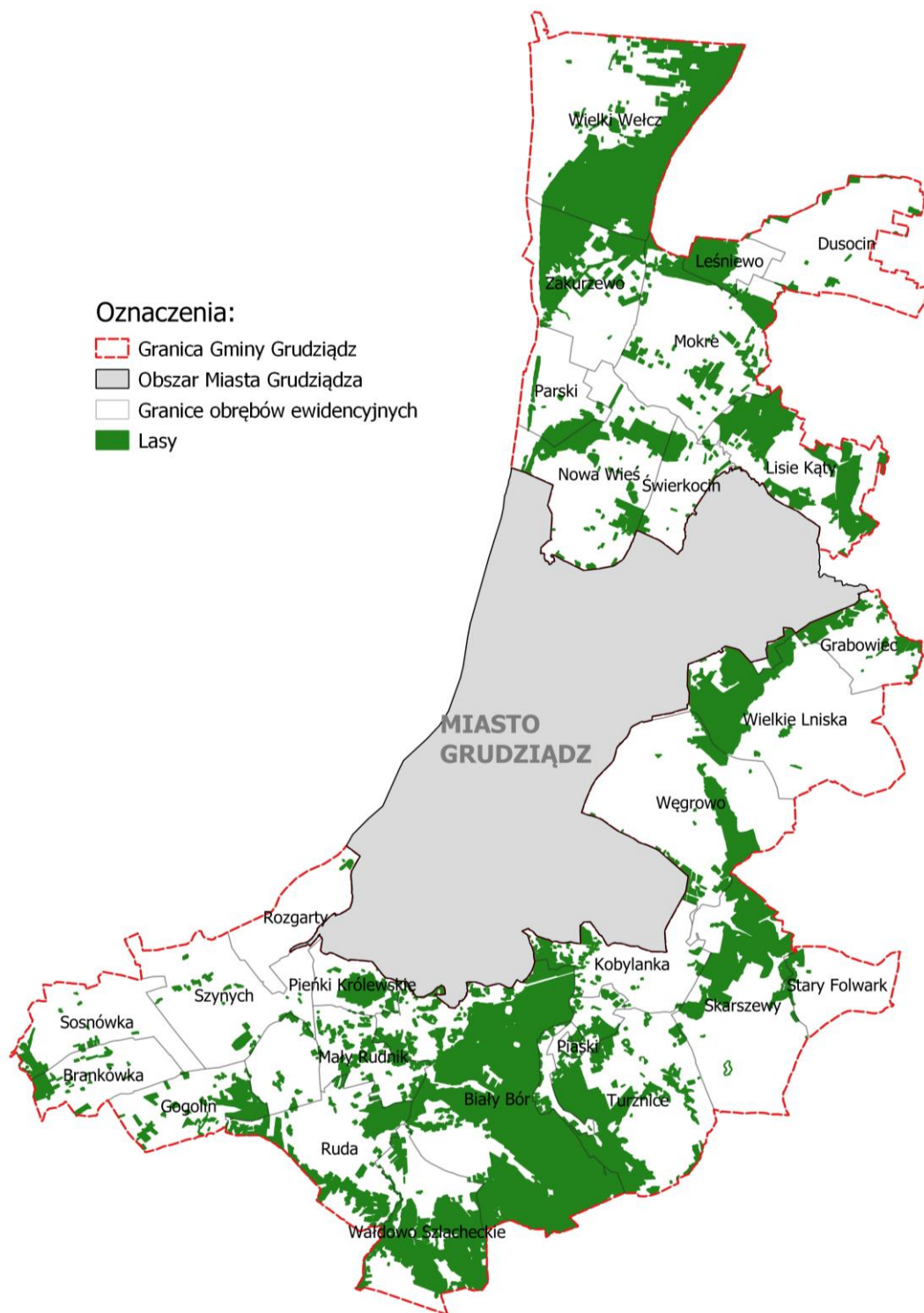
Według Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku w gminie były 652 ciągniki rolnicze. Co ciekawe, liczba ta była o 8 sztuk mniejsza niż 10 lat wcześniej. Zdecydowanie mniej jest natomiast pozostałych sprzętów rolniczych. Najmniej na terenie gminy było kombajnów ziemniaczanych, co ma związek z kierunkami produkcji rolnej, gdzie tylko około 90 ha stanowiły ziemniaki.

Biorąc pod uwagę strukturę osób pracujących w rolnictwie większość, bo około 58% stanowią mężczyźni. Łącznie osób pracujących w rolnictwie (zarówno członków rodzin jak i pracowników najemnych) w gminie Grudziądz w 2020 r. było 1320, co przełożyło się na 717 jednostek pracy AWU, odpowiadającym ekwiwalentowi pełnego etatu. Największe nakłady pracy w rolnictwie w gminie Grudziądz ponoszą mężczyźni w przedziale wiekowym 55-65 lat oraz w wieku 45-54 lata. Kolejne grupy według nakładu pracy stanowią kobiety w wieku 45-54 lata oraz 55-64 lata, a także mężczyźni w wieku 35-44 lata.

3.7.3. LEŚNICTWO

Lasy na terenie gminy Grudziądz zajmują powierzchnię 4020 ha (dane Starostwa Powiatowego w Grudziądz według stanu na dzień 1.01.2020 r.), co stanowi ok. 24,3% powierzchni gminy. W przewadze są to lasy publiczne będące własnością Skarbu Państwa, zarządzane przez Lasy Państwowe, które stanowią ponad 80% wszystkich lasów na terenie gminy. Pod względem administracyjnym lasy te podległe są Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu, natomiast zarząd nad nimi sprawuje w przeważającej części nadleśnictwo Jamy. Część gminy znajdująca się po zachodniej stronie Wisły (część obrębu Szynych) podlega jest terytorialnie nadleśnictwu Dąbrowa, jednak w obszarze tym nie występują lasy. Rozmieszczenie lasów w granicach gminy Grudziądz przedstawia rysunek 9.

Rysunek 8. Rozmieszczenie lasów na terenie gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Północna i południowa część obszaru gminy to tereny występowania kompleksów leśnych. Na północy tzw. „Góry Łosiowe” to bardzo zwarty i trudno dostępny obszar cennych przyrodniczo lasów. Natomiast kompleks leśny w południowej części gminy jest nieciągły przestrzennie. Mozaikę z lasami stanowią tereny użytków rolnych, nieużytków oraz zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej, produkcyjnej i magazynowej.

Zdecydowanie przeważają lasy państwowe, które skupione są w dwóch kompleksach: w północnej części gminy na gruntach wsi Wielki Węlcz, Leśniewo i Zakurzewo oraz w południowej części wsi na terenie wsi Biały Bór, Turznice i Wałdowo Szlacheckie. Lasy występują we wszystkich obrębach gminy Grudziądz, jednak tereny, które można uznać za zwarte kompleksy leśne występują we wsiach Pieńki Królewskie, Skarszewy, Węgrowo, Wielkie Lniska, Lisie Kąty. Porośnięta lasami jest w dużej części strefa krawędziowa doliny Wisły. Lasy prywatne występują w dużych areałach (ponad 100 ha) w miejscowościach Wałdowo Szlacheckie i Ruda.

Lasy na obszarze gminy Grudziądz wykształcone są na siedliskach głównie boru świeżego, w którym przeważa sosna z nielicznym udziałem brzozy brodawkowatej, świerka i dębu szypułkowego. Podszyt nie jest bogaty, w przeciwieństwie do runa, w którym występuje m.in. borówka czernica i brusznica. Mniejsze powierzchnie zajmuje bór mieszany, który występuje na żyzniejszych piaskach gliniastych o nieco lepszych warunkach uwilgocenia. W skład drzewostanu wchodzi: sosna, dąb, grab i brzoza brodawkowata. Podszyt jest bogaty, składający się m.in. z leszczyny, kruszyny, jarzębiny. Największy obszar tego typu lasu występuje w Białym Borze. Wzdłuż cieków, na żyznych glebach okresowo zalewanych, występuje głównie łąg olszowo-jesionowy. Przeważająca część lasów (około 90%) w gminie Grudziądz (ze względu na położenie w odległości mniejszej niż 10,0 km od miasta powyżej 50.000 mieszkańców) objęta jest ochroną jako „lasy ochronne w otoczeniu dużych miast” i ma służyć do celów rekreacyjnych i turystycznych. Część lasów państwowych jest uznana za ochronne: wodochronne i glebochronne (głównie w strefie krawędziowej doliny Wisły i Osy).

Nadleśnictwo Jamy od lat wdraża gospodarowanie na zasadach zrównoważonej gospodarki leśnej. Dla lasów w granicach gminy Grudziądz obowiązuje obecnie Plan Urządzenia Lasu dla nadleśnictwa Jamy, obręby Chełmno, Jamy, Łąkorz sporządzony na okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2026 r., na podstawie stanu lasu w dniu 1 stycznia 2017 roku.

Zgodnie z aktualnym Planem Urządzenia Lasów, Lasy Nadleśnictwa Jamy położone są w I Bałtyckiej Krainie przyrodniczo-leśnej w mezoregionach Doliny Kwidzyńskiej i Pojezierza Łławskiego oraz w III Wielkopolsko-Pomorskiej Krainie przyrodniczo-leśnej w mezoregionach: Kotliny Grudziądzkiej i Pojezierza Chełmińskiego.

Nadleśnictwo Jamy zakwalifikowano do II kategorii zagrożenia pożarowego lasu. W ostatnich latach nie wystąpiły w nich większe pożary. Jednym z największych zagrożeń dla lasów w nadleśnictwie Jamy jest natomiast panująca nieprzerwanie od 2013 roku susza i niespotykane obniżanie się poziomu wód gruntowych. Mimo wszystko jednak stan zdrowotny drzewostanu został w planie urządzenia lasu określony jako dobry. Średni wiek drzewostanu wynosi dla nadleśnictwa Jamy 69 lat.

W nadleśnictwie Jamy, na terenie gminy Grudziądz znajduje się szkółka leśna w Lisnowie, której powierzchnia produkcyjna wynosi ok. 752 ary, gdzie produkuje się różne gatunki leśnych drzew i krzewów w ilości blisko 2,4 mln sztuk sadzonek rocznie. Zakres działalności edukacyjnej Nadleśnictwa skupiał się głównie na przyrodniczo-leśnej ścieżce edukacyjnej „Białochowo”.

Nadleśnictwo Jamy nie ma na swoim terenie ośrodków hodowli zwierzyzny. W granicach gminy Grudziądz znajduje się 6 obwodów łowieckich (nr 15, 25, 38, 50, 51, 67), dzierzawionych przez następujące koła łowieckie: Leśnik, Bażant, Sokół, Im. Wojskiego, Orzeł.

3.8. STAN POWIETRZA

Na terenie gminy nie występuje problem nadmiernego zanieczyszczenia powietrza, bowiem według dokonanych klasyfikacji (Raporty WIOŚ) gmina Grudziądz niezmiennie (za wyjątkiem roku 2003) znajduje się w najkorzystniejszej klasie A, tak w klasyfikacji ogólnej, jak i w klasyfikacjach dokonanych dla poszczególnych zanieczyszczeń. Nie ma więc potrzeby podejmowania szczególnych działań ochronnych.

Na terenie gminy Grudziądz nie występują znacząco uciążliwe źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Najistotniejsze zanieczyszczenia to emisje energetyczne z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii, z autostrady i dróg krajowych, z drogi wojewódzkiej, z zakładów przemysłowych, parkingów i obiektów komunalnych. Uciążliwe mogą być emisje odorów ze składowiska odpadów w Zakurzewie, z oczyszczalni ścieków w Nowej Wsi oraz z obiektów produkcji ogrodniczej. Głównym sposobem zaopatrzenia ludności w ciepło są źródła indywidualne.

3.9. KRAJOBRAZ KULTUROWY

Jako krajobraz kulturowy w gminie Grudziądz zakwalifikowano przede wszystkim historyczne układy ruralistyczne, które stanowią syntezę warunków przyrodniczych oraz działalności człowieka.

3.9.1. BBRANKÓWKA

Dawne nazwy: *Brankowy*, niem. *Jamerau*

Położenie: W dolinie Wisły, ok. 15 km na północny wschód od Chełmna, po południowej stronie drogi z Grudziądza do Chełmna przez Podwiesk.

Układ przestrzenny: wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej, z zagrodami rozmieszczonymi na wyniesieniach terenu (naturalnych i sztucznych).

3.9.2. BIAŁY BÓR

Dawne nazwy: *Biali Bór*, *Weisse Heide*, niem. *Weissheide*

Położenie: Na skraju kompleksu leśnego na południe od jez. Rudnik, w Basenie

Grudziądzkim, w odległości ok. 10 km na południe od centrum Grudziądza.

Układ przestrzenny: wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej, z zagrodami na wyniesieniach terenu.

BIAŁY DWÓR – obecnie część wsi Biały Bór

Dawne nazwy: *Weissenhof, Wyssenhof, Wiesenhof, Weysendorf alias Byalidwor*, niem. *Weisshof*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, przy granicy wsi Wałdowo Szlacheckie, ok. 11 km na południe od centrum Grudziądza.

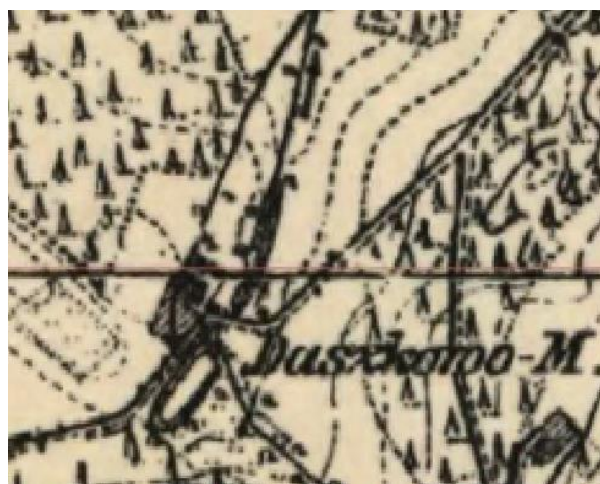
Układ przestrzenny: wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej z zagrodami usytuowanymi na wyniesieniach terenu, z dojazdami do poszczególnych zagród od lokalnej drogi zbiorczej na osi północ-południe.

3.9.3. DASZKOWO

Dawne nazwy: *Daske, Dasznowo*, niem. *Daszkowe Muhle*

Położenie: Młyn wodny na Turznicy, dopływie Maruszy, uchodzącej do jez. Rudnik, w odległości ok. 1,5 km na południowy zachód od Turznicy, a 10,5 km na półd. wschód od Grudziądza.

Układ przestrzenny: Osada młyńska złożona z młyna wodnego, domu mieszkalnego młynarza i zabudowań gospodarczych.

3.9.4. DUSOCIN

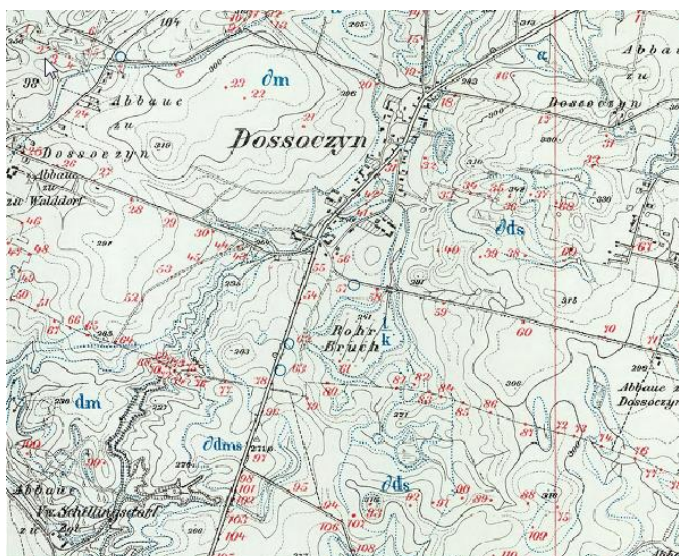
Dawne nazwy: *Duschezin, Ubitz, Uswitz, Auswitz, Dusocin, Duszoczino, Doszoczyn*, niem. *Schonta*

Położenie: Na wysoczyźnie, w odległości 11 km na północny-wschód od Grudziądza.

Układ przestrzenny: Wieś o zabudowie skupionej w typie przydrożnicy, z zagrodami usytuowanymi po obu stronach drogi z Grudziądza do Kwidzyna.

BIAŁOCHÓWKO - obecnie część wsi Dusocin

Dawne nazwy: *Schillingsdorf, Biatachówko*, niem. *Klein Bialochowo*

Położenie: Na wysoczyźnie, w odległości 6 km na północny-wschód od Grudziądza i 2 km na północny-zachód od majątku. Białochowo, po północnej stronie drogi ze wsi Mokre do wsi Zakurzewo, w sąsiedztwie leśniczówki Białochowo.

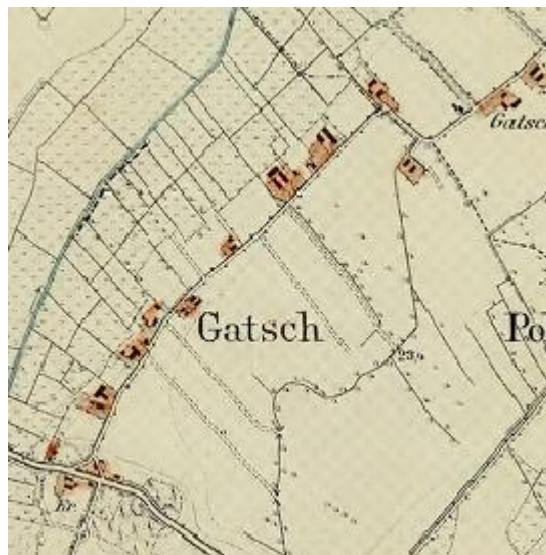
Układ przestrzenny (historyczny): Folwark z budynkiem mieszkalnym i gospodarczymi (nie istniejącymi).

3.9.5. GAĆ

Dawne nazwy: *Gacz, Gacia, Gatz, niem. Gatsch*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, nad strugą Gać i jej zmeliorowanym odcinkiem pn. Rów Hermana, ok. 4,5 km na południowy wschód od Grudziądza.

Układ przestrzenny: Wieś o zabudowie rozproszonej, w typie rzędówki bagiennej, z zagrodami skomunikowanymi sięgaczami z drogą, biegnąc równoległe do Rowu Hermana.

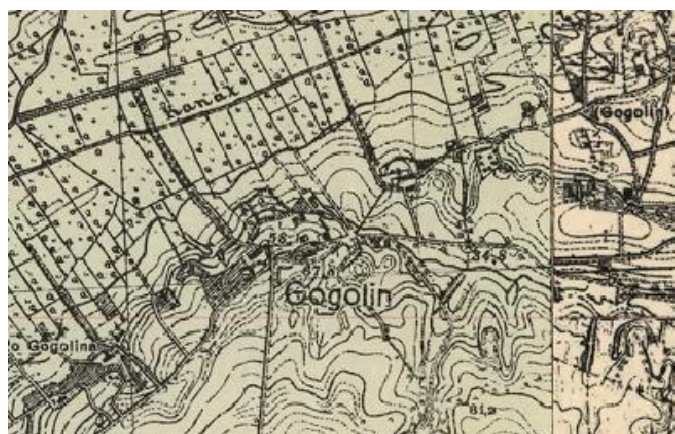

3.9.6. GOGOLIN

Dawne nazwy: *Gogelin, Gogolin, niem. Gogolin*

Położenie: Na krawędzi doliny Wisły, w odległości 11 km na południowy-zachód od Grudziądza, przy drodze z Grudziądza do Chełmna przez Łunawy.

Układ przestrzenny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki.

3.9.7. GRABOWIEC

Dawne nazwy: *Grabowice, niem. Grabowitz, Grabenau*

Położenie: W strefie przykrawędziowej Doliny Wisły (Basenu Grudziądzkiego), około 7,5 km na wschód od Grudziądza, przy drodze z Nicwałdu do Owczarek.

Układ przestrzenny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

3.9.8. HANOWO

Dawne nazwy: niem. *Hannowo, Hannenwalde*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, w jego południowo-wschodniej części w odległości 10 km na południowy wschód od Grudziądza i 2 km na zachód od majątku Turznice, na skraju dużego kompleksu leśnego.

Układ przestrzenny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki liniowej, z zagrodami po zachodniej stronie drogi z Wałdowa w kierunku Linarczyka.

3.9.9. KOBYLANKA

Pod nazwą Kobyłanka kryją się odrębne niegdyś jednostki osadnicze: Kobyłanka Wielka i Kobyłanka Panieńska.

KOBYLANKA WIELKA

Dawne nazwy: *Kablunken*, niem. *Gr. Kabilunken*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, przy lokalnej drodze ze wsi Piaski do wsi Marusza, w odległości 8 km na południowy wschód od Grudziądza i 2,5 km na wschód od jeziora Rudnik.

Układ przestrzenny: Wieś o zabudowie skupionej wzdłuż drogi lokalnej z Piasków do Maruszy, w typie ulicówki.

KOBYLANKA PANIEŃSKA

Dawne nazwy: *Nonnenkabilunken*, niem. *Kl. Kabilunken*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego w odległości 8 km na południowy wschód od Grudziądza.

Układ przestrzenny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

3.9.10. LEŚNIEWO

Dawne nazwy: niem. *Walddorf*

Położenie: Na wysoczyźnie, na urzeźbionych, lesistym terenie strefy przykrawędziowej doliny Wisły (Basenu Grudziądzkiego), w odległości ok. 9,0 km na północny-wschód od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie skupionej, w typie przydrożnicy, z zagrodami usytuowanymi w pewnej odległości od siebie, po obu stronach lokalnej drogi.

3.9.11.LINARCZYK

Dawne nazwy: *Linarczek, niem. Conradsfelde, Konradsfelde*

Położenie: W Basenie Grudziądzkim, przy ujściu Maruszy do jeziora Rudnik, na skraju kompleksu leśnego, łączącego się z lasem Rudnickim, w odległości 7 km na południowy-wschód od Grudziądza. Obecnie w granicach obrębu Kobylanka.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie skupionej w typie rzędówki liniowej.

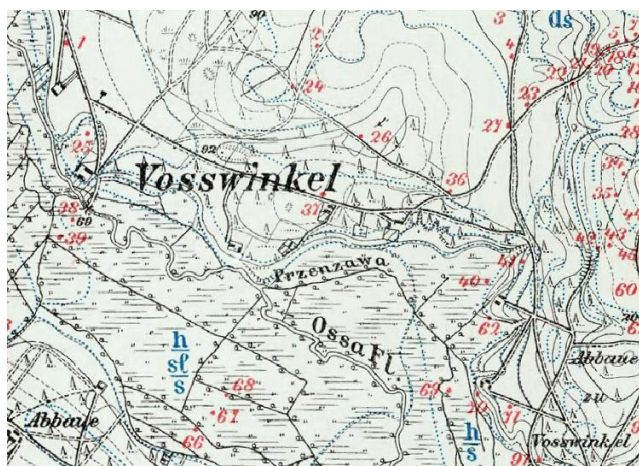

3.9.12.LISIE KĄTY

Dawne nazwy: *Lisie Katki, Fosswinkel, Foswinkel, niem. Fuchswinkel, Vosswinkel*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego i doliny rzeki Osy, około 7 km na północny-wschód od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie skupionej w typie rzędówki bagiennej.

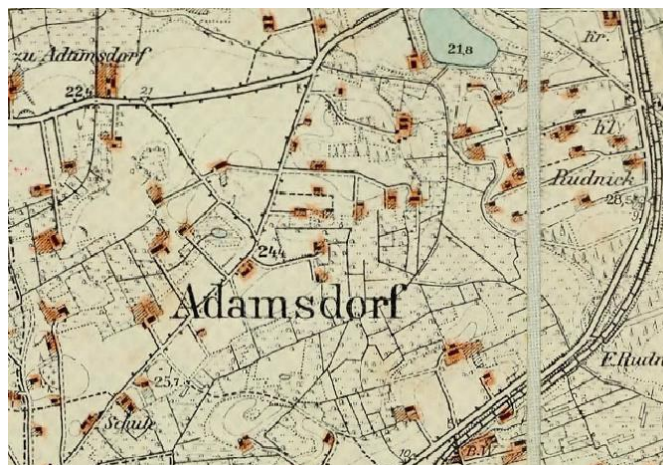

3.9.13.MAŁY RUDNIK

Dawne nazwy: *Adamsdorf*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, w odległości 10 km na południe od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

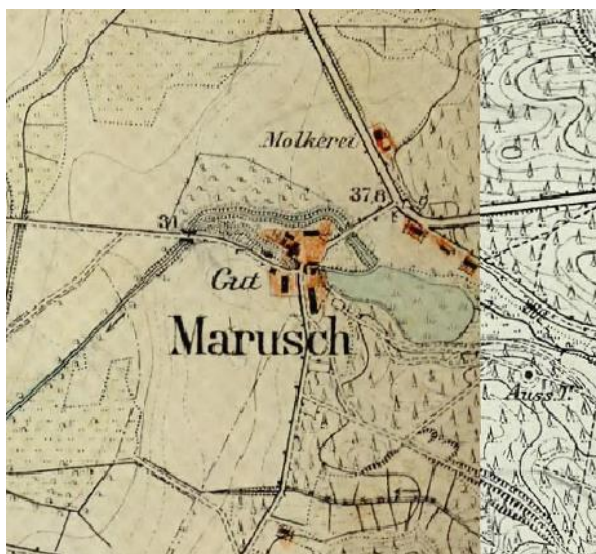

3.9.14. MARUSZA

Dawne nazwy: *Marusche, Marusza, Marusch Muchle*, niem. *Marusch Muchle*

Położenie: W Basenie Grudziądzkim, w strefie przykrawędziowej, nad rz. Marusza, w odległości 5 km od jej ujścia do jeziora Rudnik, około 8 km na południowy wschód od Grudziądza. Obecnie w granicach obrębu Skarszewy.

Układ historyczny: Osada folwarczna, złożona z 3 kompleksów: dworu z parkiem o układzie krajobrazowym, zespołu zabudowań gospodarczych i kolonii mieszkaniowej (zespołu czworaków).

3.9.15. MOKRE

Dawne nazwy: *Mucker, Mockere, Mockerau, Mocker, Mokre*, niem. *Mockrau*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, około 7,5 km na północny wschód od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie skupionej w typie rzędówki, z zagrodami w pewnej odległości od siebie po obu stronach drogi w kierunku wsi Parski.

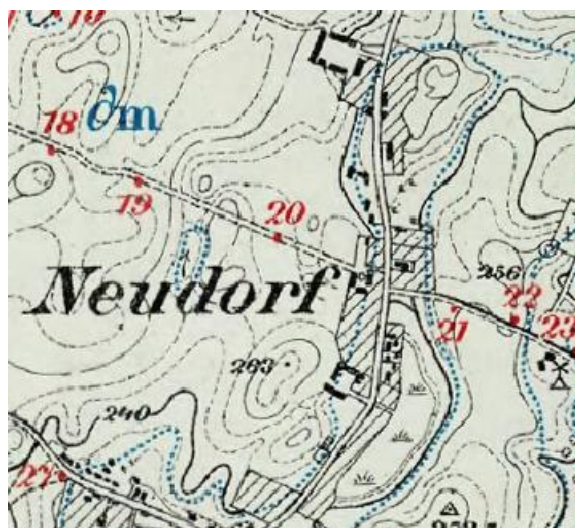

3.9.16. NOWA WIEŚ

Dawne nazwy: *Segersberge, Sigarthsberg, Nowa Wieś, Sigarth, Neudorf*, niem. *Neudorf*

Położenie: W północnej części Kępy Fortecznej, 3 km na północny wschód od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie skupionej w typie ulicówki, z zagrodami usytuowanymi po obu stronach drogi.

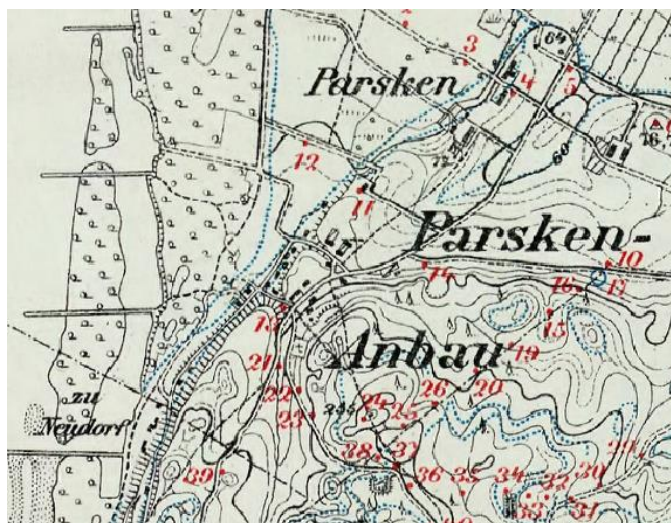

3.9.17.PARSKI

Dawne nazwy: *Ostrów, Parschken, niem. Parsken*

Położenie: Na skraju doliny Osy u jej ujścia do Wisły, przy północnym skraju Kępy Fortecznej, w odległości ok. 4 km północ od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś w części o zabudowie skupionej w typie ulicówki, osadnictwo w dolinie Wisły – zabudowa rozproszona w typie rzędówki.

3.9.18.PIASKI

Dawne nazwy: *niem. Sandfelde*

Położenie: Na terenie Basenu Grudziądzkiego, w odległości około 8 km na płd. wschód od Grudziądza i 1,5 km na północny zachód od Turznic.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

3.9.19.PIEŃKI KRÓLEWSKIE

Dawne nazwy: *Pientki, niem. Koeniglich Pientken*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, na obszarze ograniczonym drogą z Grudziądza do Stolna od wschodu, z Grudziądza do Chełmna przez Szynych od południa, drogą do dawnego folwarku Rządź od zachodu i rz. Rudnianką - od północy, w odległości ok. 8 km na południe od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej, w typie rzędówki bagiennej.

3.9.20.ROZGARTY

Dawne nazwy: *Rosgarten, niem. Rossgarten Culmisch*

Położenie: dolinie Wisły, w odległości około 7,5 km na południowy zachód od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

3.9.21.RUDA

Dawne nazwy: *Ruth, Rude, Ruden, Rawden, Ruda, niem. Ruda*

Położenie: W Basenie Grudziądzkim, po wschodniej stronie drogi z Grudziądza do Stolna, w odległości 11 km na południe od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

3.9.22.SKARSZEWY

Dawne nazwy: *Skchasschaw, Karssau, Cossaw, Skoschewo, Skarzewo, Skaszewo, Skarszewen, niem. Skarszewo*

Położenie: Na urzeźbionym terenie strefy krawędziowej Basenu Grudziądzkiego, w odległości około 10,5 km na południowy wschód od Grudziądza, przy lokalnej drodze z Maruszy do Dębienca.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

3.9.23.SOSNÓWKA

Dawne nazwy: *Schonsee, niem. Schonsee*

Położenie: W dolinie Wisły ok. 15 km. na północny wschód od Chełmna, po północnej stronie drogi z Grudziądza do Chełmna przez Podwiesk.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

3.9.24.STARY FOLWARK

Dawne nazwy: *Folwark, Altvorwerk, niem. Altvorwerk*

Położenie: Na urzeźbionym terenie strefy przykrawędziowej Basenu Grudziądzkiego, w odległości 8 km na południowy wschód od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej – zagrody samotnicze.

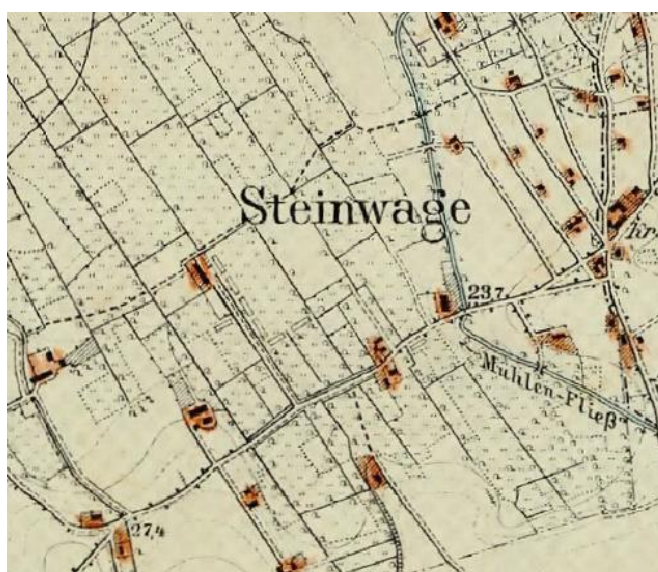

3.9.25.SZTYNWAG

Dawne nazwy: *Steinwege, Steynwege, Steinweg, Steinwegk, niem. Steinwage*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, w odległości 9 km na południowy zachód od Grudziądza, w środkowym biegu rz. Młynówki, uchodzącej do jez. Rządź.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej, w typie rzędówki bagiennej.

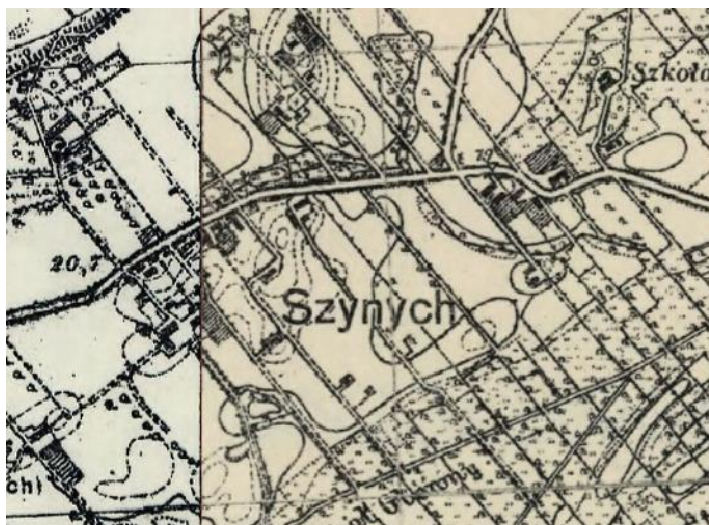

3.9.26. SZYNYCH

Dawne nazwy: *Neuwekirche, Schoneyche, Schymeth, Synych, Schoneich*, niem. *Schoneich*

Położenie: W dolinie Wisły, w odległości 9 km na południowy zachód od Grudziądza, przy drodze z Chełmna do Grudziądza przez Nowe Dobra.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie skupionej po obu stronach drogi z Chełmna do Grudziądza, część zabudowań rozproszona.

3.9.27. ŚWIERKOCIN

Dawne nazwy: *Świrkoczin, Swyrkoczzen, Swirkoczyn, Szwierkoczyno, Swirkotzyn, Swierkoczyn*, niem. *Tannerode*

Położenie: Na północno-wschodnim skraju Kępy Fortecznej, w odległości 4 km na wschód od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie skupionej w typie ulicówki.

3.9.28. TURZNICE

Dawne nazwy: *Turnitz, Thugirnicz, Tuwernitz, Thuemitz, Theuwarnitz, Thoyernitz, Tewemitz, Tewernicz, Tuweminitcz, Turnitcze, Turenitz, Tursznitz*, niem. *Tursnitz*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, w odległości 9,5 km na południowy wschód od Grudziądza.

Układ historyczny: Osada folwarczna złożona z dworu z parkiem, kompleksu zabudowań gospodarczych i zespołu czworaków.

3.9.29. WAŁDOWO SZLACHECKIE

Dawne nazwy:
Waldau,
Wałdowo, niem.
Waldau Aldlig

Położenie:
Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, w odległości 11,5 km na południowy

zachód od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

3.9.30. WĘGROWO

Dawne nazwy: *Weger, Węgrowo, Poln. Wangerau, Deutsch Wangerau,* niem. *Polnisch Wangerau, Deutsch Wangerau*

Położenie: Na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, w odległości 4,5 km na południowy wschód od Grudziądza.

Układ historyczny:

- Węgrowo Polskie: wieś o zabudowie skupionej w typie ulicówki z folwarkiem usytuowanym na wschodnim krańcu wsi, przekształcona w osadę folwarczną, złożoną z trzech kompleksów: dworu z parkiem, zespołu zabudowań gospodarczych i kolonii mieszkaniowej,
- Węgrowo Niemieckie: wieś o zabudowie rozproszonej, w typie rzędówki bagiennej.

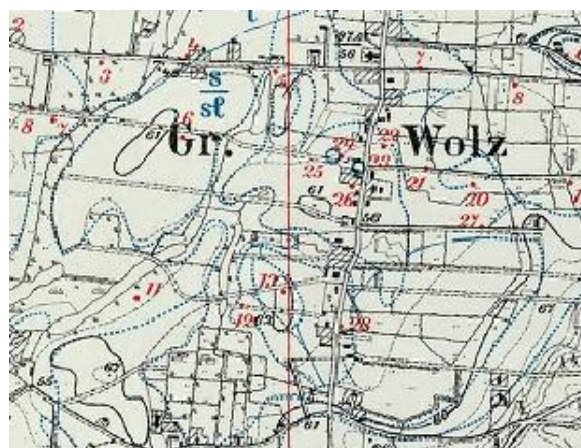

3.9.31. WIELKI WĘLCZ

Dawne nazwy: *Woltschicz, Wolcz, Wolfswald, Wolitz, Hogewolitz, Velcz, Wolz i Gross Wolz,* niem. *Klein Wolz i Gross Wolz*

Położenie: Na podmokłych terenach Doliny Wisły, w odległości 12 km na północ od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej.

3.9.32. WIELKIE LNISKA

Dawne nazwy: *Einis, Grosse Elnischcz, Ellisch, Elnisch, Grosse Einis, Gros Elniss, Lnyska*, niem. *Gross Ellernitz*

Położenie: Na urzeźbionym terenie strefy przykrawędziowej Basenu Grudziądzkiego, po wschodniej stronie zalesionych kęp Wielkiej i Małej Księżej Góry, w odległości 6 km na wschód od Grudziądza.

Układ historyczny: Osada folwarczna złożona z trzech kompleksów: dworu z parkiem, zespołu zabudowań gospodarczych i kolonii mieszkaniowej (czworaków), usytuowanych po obu stronach drogi z Nicwałdu do Grudziądza.

3.9.33. ZAKURZEWO

Dawne nazwy: *Saxtenn, Sakerow, Sackeraw, Zakurzewo, Sakrau*, niem. *Sackrau*

Położenie: w strefie przykrawędziowej Doliny Wisły (Basenu Grudziądzkiego), u ujścia rzeki Osy do Wisły, w odległości 8,5 km na północ od Grudziądza.

Układ historyczny: Wieś o zabudowie skupionej przy lokalnej drodze, odchodzącej w kierunku zachodnim od drogi do Wielkiego Wetcza.

4. UWARUNKOWANIA WYNIKĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. OCHRONA ZABYTKÓW

Ochronie prawnej podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Zabytek – według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840), to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba,

znalezisko archeologiczne) lub zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową lub historyczną.

Zabytkami nieruchomymi są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki i kultury materialnej, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Obecnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomości, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

Podstawowy dokumentem służący podejmowaniu działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego stanowi Program Opieki nad Zabytkami. Aktualnym program opieki nad zabytkami jest Program Opieki nad Zabytkami na lata 2020 – 2024 przyjęty Uchwałą nr XXVII/238/2020 Rady Gminy Grudziądz z dnia 24 września 2020 r. Program ten ustala następujące cele priorytetowe:

- rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy,
- ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

Cele te mają zostać osiągnięte poprzez realizację działań o konkretnych kierunkach oraz określonych zadań, zaplanowanych w długoletniej perspektywie.

4.2. ZARYS HISTORII GMINY¹

Pierwsze ślady człowieka na terenie Gminy Grudziądz pochodzą z epoki kamiennej (8000-2000 przed narodzeniem Chrystusa). Świadczą o tym znalezione w miejscowościach: Mały Rudnik, Turznice, Skarszewy zabytki z mezolitu.

Państwo Polan u schyłku panowania Mieszka I przejęło kontrolę nad ziemiami położonymi między Wisłą, Osą i Drwęcą. Tu spotkały się odmienne kultury i religie Słowian i Prusów, co było przyczyną wielu zatargów i grabieżnych wypraw wojennych. Prusowie na początku XI w. opanowali na wiele lat piastowskie tereny na południe od Osy, a na wzgórzu obronnym wybudowali twierdzę zwana przez Polaków Gródkiem. Gródek powrócił do państwa polskiego w 1065 r. Tereny te należały do ziemi chełmińskiej, które wraz z innymi, Konrad Mazowiecki przekazał Zakonowi Szpitala Najświętszej Marii Panny w 1228 roku. Od tego okresu rozpoczęła się niemiecka kolonizacja, która trwała do XIV w. W 1466 r. drugi pokój toruński przywrócił ziemię chełmińską Polsce.

W połowie XVI w. dolinę Wisły zasiedlili osadnicy holenderscy-mennonici. W okolicach Grudziądza osiedlili się w miejscowościach Wielki Wełcz – 1564 r. Mały Wełcz – 1573 r. Rozgarty – 1590 r. Sosnówka - 1595 r. Parski - 1618 r. Brankówka - 1628 r. Ze spisów ludności z lat 80-tych XIX w. wynika, iż mennonici zamieszkiwali również wsie Gać, Mały Rudnik, Skarszewy, Sztynwag, Szynych, Węgrowo, Zakurzewo. Mennonici odznaczyli się wielką pracowitością. Wnieśli na nasze tereny wyższy poziom gospodarki rolnej, usprawnili system odwodnień terenów podmokłych, budowania kanałów przyczyniając się w ten sposób do lepszego zagospodarowania doliny Wisły. Do naszych czasów zachowały się materialne ślady osadnictwa mennonickiego w postaci: kościołów, kaplic, cmentarzy, budownictwa mieszkalnego oraz systemu kanałów odwadniających.

W czasie długotrwałych wojen szwedzkich w latach 1560-1655 tereny poniosły największe szkody i spustoszenia, gdzie doszło do niespotykanego dotychczas wyludnienia. W czerwcu 1629 roku na terenie wsi Szynych miała miejsce wielka koncentracja wojsk polskich pod wodzą hetmana wielkiego koronnego Stanisława Koniecpolskiego przed wyruszeniem na spotkanie z armią szwedzką pod Trzcianem. Dopiero w 1667 r. za panowania Jana Sobieskiego nastąpiło uporządkowanie tych terenów.

Po pierwszym rozbiore tereny te znalazły się pod panowaniem Prus otrzymując nazwę Prus Zachodnich, nastąpiła ożywiona kolonizacja.

Po 1776 r. powstał rozległy system fortyfikacyjny, co łączyło się z militarnymi planami Fryderyka II.

W latach 1806-1807 w czasie wojny francusko-pruskiej dzisiejsze tereny gminy stały się linią frontową podczas zdobywania twierdzy Grudziądz.

W 1807 r. nastąpiło zawieszenie broni oraz podpisanie traktatu pokojowego w Tylży w wyniku, którego powstało Księstwo Warszawskie. Południowa część została wcielona do nowo utworzonego Księstwa, natomiast północna część wraz z miastem Grudziądz pozostała w Prusach w obrębie obwodu kwidzyńskiego. Stan ten trwał do 1813 roku.

¹ Źródło: www.grudziadz.ug.gov.pl

Po wojnie niemiecko-francuskiej (1870-1871) nastąpiła akcja wynarodowienia Polaków. Tereny te zostały zasiedlone rdzenną ludnością niemiecką.

Na mocy traktatu wersalskiego z dnia 28.06.1919 r. ziemia chełmińska wraz z miastem Grudziądz i powiatem grudziądzkim wróciła do Polski.

Koniec lat trzydziestych zaostriżył stosunki polsko-niemieckie na tych terenach. 3 września 1939 roku Niemcy zajęli znaczną część powiatu na wschód od Osy oraz zmusili obronę Książęcych Gór do wycofania się na południowy Zachód. 4 września Grudziądz znalazł się pod okupacją hitlerowską. Książęce Góry, Grupa, Marusza i okoliczne miejscowości stały się miejscem licznych zbrodni. Lata okupacji i miejsce masowych egzekucji upamiętniają liczne pomniki i tablice męczeństwa.

Działania armii radzieckiej w rejonie miasta rozpoczęły się pod koniec stycznia 1945 r., a zakończyły się 6 marca 1945 r. wyzwoleniem miasta Grudziądza z okupacji niemieckiej.

Po wojnie powiat grudziądzki, w tym obszar obecnej gminy Grudziądz, do 1975 r. wchodził w skład województwa bydgoskiego. W 1956 r. do powiatu grudziądzkiego włączono Szynych i Sosnowkę. W 1973 r. zlikwidowano dotychczasowe gromady, a w ich miejsce powstały większe jednostki administracyjne – gminy, w tym gmina Grudziądz. W wyniku reformy przeprowadzonej dwa lata później powiaty jako jednostki administracyjne zostały zlikwidowane, a obszar byłego powiatu grudziądzkiego, w tym obszar gminy Grudziądz, znalazł się w nowo utworzonym województwie – toruńskim.

W maju 1990 r. w Trzeciej Rzeczypospolitej odbyły się pierwsze demokratyczne wybory do rad gmin. Pierwszą przewodniczącą Rady Gminy w Grudziądzu została Hanna Guzowska, a pierwszym wójtem – Józef Rumocki.

W 1999 r. dokonano reformy samorządowo-terytorialnej państwa, w wyniku której przywrócono powiaty, w tym powiat grudziądzki.

4.3. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Wpis do rejestru zabytków jest jedną z form ochrony zabytków w Polsce. Rejestr zabytków dla obiektów z terenu danego województwa prowadzi właściwy Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Wpis do rejestru jest działaniem administracyjnym prowadzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek strony – właściciela obiektu, lub z urzędu – bez wniosku strony ani też zadeklarowanej jego zgody. Przed dokonaniem wpisu prowadzone jest postępowanie przygotowawcze polegające na gromadzeniu informacji i materiałów dokumentacyjnych, które potwierdzają wartość danego obiektu m.in. w wyniku oględzin obiektu. Postępowanie to zakończone jest wydaniem przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji, która – o ile strony nie wnoszą sprzeciwu czy uwag – nabiera mocy prawnej i zabytek otrzymuje numer rejestru zgodny z kolejnym zapisem w księdze rejestru zabytków.

Na terenie gminy Grudziądz znajduje się 6 obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego, które stanowią różnorodną grupę zabytków (są to kościoły, parki dworskie, zagroda wiejska oraz fort).

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz obiektów, położonych na terenie gminy Grudziądz, wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości.

Tabela 12. Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego	Data wpisu do rejestru zabytków
1.	Dusocin	Zagroda wiejska: <ul style="list-style-type: none"> • dom mieszkalny • obora • podwórze gospodarcze z otaczającą je zielenią na działce nr 75/9 	A-136	3.07.1993 r.
2.	Mokre	kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP	A/298	13.07.1936 r.
3.	Szynych	kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja	A/297	30.11.1929 r.
4.	Węgrowo	Park dworski	A/300	25.11.1986 r.
5.	Wielkie Lniska	Park dworski	A/299	24.11.1986 r.
6.	Wielkie Lniska	Fort Grupowy Wielka Księża Góra: <ul style="list-style-type: none"> • 4 schrony piechoty, • Schron amunicyjny, • Schron opatrunkowy, • Bateria pancerna, • 7 wartowni, • Bateria ziemna, • 5 podwójnych stanowisk pancernych wieżyczek przewoźnych, • Dom wałmistrza, • Formy ziemne: wał piechoty, nasypy osłonowe, krata forteczna z pasem zasieków i drogi łączące obiekty wraz z terenem działki nr 32 	A/7	4.12.1998 r.

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomości (księga A): www.toruń.wkz.gov.pl

Najstarszym zabytkiem gminy Grudziądz ujętym w Wojewódzkim Rejestrze Zabytków jest kościół parafialny p. w. Najświętszej Maryi Panny w Mokrem. Ta gotycka świątynia została zbudowana na przeł. XIII i XIV w., a po zniszczeniach spowodowanych wojną ze Szwedami została odbudowana między 1641 r. a 1650 r. Najwcześniej wpisany do rejestru zabytków jest natomiast nieco młodszy kościół parafialny p. w. św. Mikołaja w Szynychu. Murowaną świątynię rozpoczęto budować w 1742 r. w miejscu istniejącej od XIV w. drewnianej kaplicy. Kolejnymi zabytkami są park dworski we Wielkich Lniskach z pocz. XIX w. o pow. ok. 1,26 ha, park dworski w Węgrowie z poł. XIX w. o powierzchni ok. 3,5 ha oraz zagroda wiejska w Dusocinie z 3. ćw. XIX w., gdzie urodził się Ludwik Rydygier. Charakterystycznym zabytkiem gminy Grudziądz jest Fort Grupowy Wielka Księża Góra, powstały w latach 1889-1914. Obejmuje on wiele unikalnych obiektów militarnych.

W granicach gminy Grudziądz nie znajdują się zabytki archeologiczne ujęte w Wojewódzkim Rejestrze Zabytków Archeologicznych.

4.4. OBIEKTY WPISANE DO EWIDENCJI ZABYTEKÓW

Do obowiązkowych działań podejmowanych w zakresie ochrony nad zabytkami należy prawidłowe rozpoznanie istniejącego zasobu zabytków. Ewidencjonowanie zabytków jest podstawowym zadaniem służb konserwatorskich oraz instytucji wyspecjalizowanych w tymże zakresie działających przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Wojewódzka ewidencja zabytków prowadzona jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840). Stanowi ona zbiór kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa. W myśl art. 22 ust. 3 przywołanej ustawy, włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku. Zgoda właściciela zabytku nie jest potrzebna w wypadku kart ewidencyjnych zabytków nieruchomości.

Zgodnie z art. 22 ust. 4. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków, zgodnie z art. 22 ust. 5 ustawy, powinny być ujęte zabytki nieruchome: wpisane do rejestru zabytków, znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji oraz inne zabytki wyznaczone przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Zestawienie zabytków nieruchomości na terenie gminy Grudziądz, znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków przedstawiono w tabeli nr 12.

Tabela 13. Wykaz zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków – Gmina Grudziądz

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
1.	Biały Bór	1	Budynek mieszkalno-gospodarczy	487	XIX/XX w.	
2.	Biały Bór	36	Budynek mieszkalno-gospodarczy	424/4	Pocz. XX w.	
3.	Biały Bór	42	Budynek mieszkalny	292/13	Pocz. XX w.	
4.	Biały Bór	80	Budynek mieszkalno-gospodarczy	258	Pocz. XX w.	
5.	Biały Bór	97	Szkoła	31/7	k. XIX w.	
6.	Biały Bór		Cmentarz ewangelicki	206/2	Poł. XIX w.	
7.	Brankówka	12	Budynek mieszkalny + budynek gospodarczy	138, 139/2	k. XIX w.	
8.	Brankówka	17	Budynek mieszkalny	39/2	Pocz. XX w.	
9.	Daszkowo		Młyn wodny	144/1	4 ćw. XIX w.	
10.	Daszkowo		Dwojak w zespole młyńskim	235/1	Pocz. XX w.	
11.	Dusocin	4	Budynek mieszkalny	72/7	k. XIX w.	
12.	Dusocin	6	Budynek mieszkalny	65	k. XIX w.	
13.	Dusocin	9	Szkoła	60/2	Pocz. XX w.	
14.	Dusocin	27	Budynek inwentarski w zagrodzie	146/6	k. XIX w.	
15.	Dusocin	29	Leśniczówka + budynek gospodarczy	3116/5	Pocz. XX w.	

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
16.	Dusocin	31	Budynek mieszkalny	109/7	Pocz. XX w.	
17.	Dusocin	34	Budynek mieszkalny	76/5	Pocz. XX w.	
18.	Dusocin	39	Budynek mieszkalny, obora, podwórze gospodarcze z otaczającą je zielenią	75/9	3 ćw. XIX w.	A/136 3 lipca 1993 r.
19.	Dusocin		Kapliczka przydrożna	187/13	Pocz. XX w.	
20.	Dusocin		Cmentarz ewangelicki	89	I poł. XIX w.	
21.	Dusocin		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Stacja wodna	80	1914-1915r.	
22.	Dusocin		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 28	80	1914-1915r.	
23.	Dusocin		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	86/2	1944 r.	
24.	Gać	39	Budynek mieszkalno-gospodarczy	160	k. XIX w.	
25.	Gać	49	Budynek mieszkalno-gospodarczy	155/5	k. XIX w.	
26.	Gać		Cmentarz ewangelicki	179	II poł. XIX w.	
27.	Gać		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	201/1	1944 r.	
28.	Gogolin	9	Budynek mieszkalny (czworak gminny)	143/1, 143/2	1908 r.	
29.	Gogolin	13	Budynek mieszkalny	146	XIX/XX w.	
30.	Gogolin	19	Szkoła	89/3	XIX/XX w.	
31.	Gogolin		Cmentarz ewangelicki	152	Poł. XIX w.	
32.	Grabowiec	2	Budynek mieszkalno-gospodarczy	80/2, 82/22	Po 1920 r.	
33.	Grabowiec	3	Budynek mieszkalno-gospodarczy	38/1	k. XIX w.	
34.	Grabowiec		Cmentarz ewangelicki	34	Poł. XIX w.	
35.	Grabowiec		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 15	17/9	1914-1915r.	
36.	Grabowiec		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Stacja wodna	17/7	1914-1915r.	
37.	Grabowiec		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 17	95	1914-1915r.	
38.	Grabowiec		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	17/9	1944 r.	
39.	Grabowiec		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Regelbau 668 (bierny)	17/9	1944 r.	
40.	Grabowiec		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.:	82/10	1944 r.	

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
			Ringstand 58c (Tobruk)			
41.	Grabowiec		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	82/11	1944 r.	
42.	Grabowiec		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	82/11	1944 r.	
43.	Grabowiec		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	82/11	1944 r.	
44.	Hanowo		Budynek mieszkalno-gospodarczy	128/2	k. XIX w.	
45.	Turznice		Cmentarz ewangelicki	264	Poł. XIX w.	
46.	Kobylanka	6	Budynek mieszkalny	423/4	k. XIX w.	
47.	Kobylanka	10	Szkoła + budynek gospodarczy	371	1900 r.	
48.	Kobylanka, Skarszewy		Cmentarz ewangelicki	586/7 (Kobylanka), 3026/3 (Skarszewy)	Poł. XIX w.	
49.	Leśniewo		Cmentarz ewangelicki	3158/10	k. XIX w.	
50.	Leśniewo		Cmentarz ewangelicki	3167/3	k. XIX w.	
51.	Leśniewo		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 29	98	1914-1915r.	
52.	Leśniewo		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 30	3158/4	1914-1915r.	
53.	Leśniewo		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	47/2	1944 r.	
54.	Linarczyk	6	Budynek mieszkalny w zagrodzie	203	1900 r.	
55.	Linarczyk	7	Budynek mieszkalny	200/1	Lata 40. XX w.	
56.	Linarczyk	11	Budynek mieszkalny + budynek gospodarczy	193/2	Lata 40. XX w.	
57.	Linarczyk	12	Budynek mieszkalno-gospodarczy	184/3	Pocz. XX w.	
58.	Linarczyk		Cmentarz ewangelicki	205	Poł. XIX w.	
59.	Lisie Kąty	10/18	Budynek mieszkalny + budynek gospodarczy	244/8	k. XIX w.	
60.	Lisie Kąty	14	Dróżnicówka + budynek gospodarczy	361	Pocz. XX w.	
61.	Lisie Kąty	20	Budynek Aeroklubu Nadwiślańskiego	73/1	Lata 50. XX w.	
62.	Lisie Kąty		Cmentarz ewangelicki	242, 243	Poł. XIX w.	
63.	Lisie Kąty		Aleja przydrożna klonowa Lisie Kąty-Kłódka	290/1		
64.	Lisie Kąty		Aleja przydrożna klonowo- jaworowa Białochowo- Lisie Kąty	290/2		
65.	Lisie Kąty		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Schron piechoty	3202/5	1914-1915r.	

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
			(Infanterieraum) - IR 20			
66.	Lisie Kąty		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914-1915: Stacja wodna	3201/1	1914-1915r.	
67.	Lisie Kąty		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914-1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 21	303	1914-1915r.	
68.	Lisie Kąty		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	333/4	1944 r.	
69.	Lisie Kąty		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	333/4	1944 r.	
70.	Małe Lniska	4	Czworak w zespole podworskim	79/1	k. XIX w.	
71.	Małe Lniska	5	Dwór w zespole podworskim	77/9	3. ćw. XIX w.	
72.	Mały Rudnik	19	Budynek mieszkalno-gospodarczy	27	k. XIX w.	
73.	Mały Rudnik	20	Szkoła	28/4	1894 r.	
74.	Mały Rudnik	22c	Budynek mieszkalny	59/4	1910 r.	
75.	Mały Rudnik	24	Budynek mieszkalno-gospodarczy	2/14	k. XIX w.	
76.	Mały Rudnik	52	Karczma	63/1	Pocz. XX w.	
77.	Mały Rudnik	79	Budynek mieszkalno-gospodarczy	155/5	k. XIX w.	
78.	Mały Rudnik	84	Dróżnicówka + budynek gospodarczy	159	Pocz. XX w.	
79.	Mały Rudnik		Budynek mieszkalno-gospodarczy	51/11	II poł. XIX w.	
80.	Mały Rudnik		Budynek mieszkalno-gospodarczy	153	k. XIX w.	
81.	Mały Rudnik		Dróżnicówka	145	Pocz. XX w.	
82.	Mały Rudnik		Cmentarz ewangelicki	53	Poł. XIX w.	
83.	Marusza		Willa w zespole podworskim	18/4	1860 r.	
84.	Marusza		Wieża zielarska w zespole podworskim	18/4	1861 r.	
85.	Marusza		Park dworski	6/2, 7/36, 7/42, 18/4	II poł. XIX w.	
86.	Marusza		Teren założenia dworsko-parkowego	6/2, 7/36, 7/42, 18/1, 18/4	II poł. XIX w.	
87.	Marusza		Aleja przydrożna morwowa	38	I poł. XX w.	
88.	Marusza		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	317/2	1944 r.	
89.	Marusza		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	10	1944 r.	
90.	Marusza		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	35	1944 r.	
91.	Marusza		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	35	1944 r.	

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
92.	Marusza		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	30/9	1944 r.	
93.	Marusza		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	36/1	1944 r.	
94.	Marusza		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	36/1	1944 r.	
95.	Mokre	1	Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP	122/4	XIV w., 1641 r.	A/298 13 lipca 1936 r.
96.	Mokre	1	Plebania	122/4	3. ćw. XIX w.	
97.	Mokre	1	Budynek gospodarczy przy plebanii	122/4	3. ćw. XIX w.	
98.	Mokre		Cmentarz przykościelny	122/4	XIV w.	
99.	Mokre		Cmentarz parafialny rzym. – kat.	123, 328	II poł. XIX w.	
100.	Mokre		Kapliczka przydrożna	122/4	Pocz. XX w.	
101.	Mokre		Założenie parkowe przy plebanii	122/4	II poł XIX w.	
102.	Mokre	2	Organistówka + budynek gospodarczy	122/4	k. XIX w.	
103.	Mokre	9	Budynek mieszkalno-gospodarczy	113/9, 113/11	Pocz. XX w.	
104.	Mokre	10	Budynek mieszkalno-gospodarczy	370/6	k. XIX w.	
105.	Mokre	20	Pastorówka	143/13	1895 r.	
106.	Mokre		Kościół ewangelicki	143/14	1895 r.	
107.	Mokre	29	Budynek mieszkalny z założenia młyńskiego	3/1	k. XIX w.	
108.	Mokre	43	Budynek mieszkalny w majątku ziemskim	173/9	3. ćw. XIX w.	
109.	Mokre	43	Założenie zieleni komponowanej przy domu nr 43	173/10	II poł. XIX w.	
110.	Mokre	46	Budynek mieszkalny (czworak)	172/23	k. XIX w.	
111.	Mokre	52	Budynek mieszkalny w majątku ziemskim	70/8	3. ćw. XIX w.	
112.	Mokre	114	Szkoła	140/17	Pocz. XX w.	
113.	Mokre		Kaplica grobowa	317	3. ćw. XIX w.	
114.	Mokre		Cmentarz ewangelicki	317	3. ćw. XIX w.	
115.	Mokre		Kapliczka przydrożna	324	Pocz. XX w.	
116.	Nowa Wieś, ul. Grudziądzka	39	Budynek mieszkalny w majątku ziemskim	443/1	4. ćw. XIX w.	
117.	Nowa Wieś, ul. Grudziądzka	45	Budynek mieszkalny w majątku ziemskim	426/7	3. ćw. XIX w.	
118.	Nowa Wieś, ul. Grudziądzka	45	Założenie zieleni komponowanej przy domu nr 45	426/5, 7-9	3. ćw. XIX w.	
119.	Nowa Wieś, ul. Piaskowa		Kaplica grobowa rodziny Wirch	139	4. ćw. XIX w.	

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
120.	Nowa Wieś, ul. Piaskowa		Cmentarz ewangelicki	139	Poł XIX w.	
121.	Nowa Wieś, ul. Grudziądzka		Cmentarz parafialny rzym. – kat.	523/2	1935 r.	
122.	Nowa Wieś, ul. 29 października		Ziemna reduta cytadeli	463/1, 3, 4, 6, 7, 8	1812-1813 r.	
123.	Nowa Wieś, ul. Leśna		Zespół „Fortu Nowa Wieś” – Fort Dwernickiego:	217/2	1900-1902 r.	
124.	Nowa Wieś		Schron główny	217/2		
125.	Nowa Wieś		Wartownia W-1	217/2		
126.	Nowa Wieś		Wartownia W-2			
127.	Nowa Wieś		Wartownia W-3			
128.	Nowa Wieś		Wartownia W-4			
129.	Nowa Wieś		Zespół polskich umocnień na odcinku rzeki Osy z 1939 r.: schron - trasy dwustronnej	190/4	1939 r.	
130.	Nowa Wieś		Zespół polskich umocnień na odcinku rzeki Osy z 1939 r.: schron - trasy dwustronnej	3189/18	1939 r.	
131.	Parski	11	Szkoła	167	k. XIX w.	
132.	Parski	13	Budynek mieszkalny	166/4	1908 r.	
133.	Parski		Cmentarz ewangelicki	190	Poł. XIX w.	
134.	Parski		Cmentarz ewangelicki	146/1	Poł. XIX w.	
135.	Parski		Zespół „Fortu Parski” – Fort Czarneckiego:	3189/12, 13	1900-1902 r.	
136.	Parski		Schron główny	242		
137.	Parski		Wartownia W-1			
138.	Parski		Wartownia W-2			
139.	Parski		Wartownia W-3			
140.	Parski		Mały szaniec (schron i wartownia)			
141.	Parski		Bateria Północna		1914 r.	
142.	Parski		Zespół polskich umocnień na odcinku rzeki Osy z 1939 r.: schron - trasy dwustronnej	102		
143.	Parski		Zespół polskich umocnień na odcinku rzeki Osy z 1939 r.: schron - trasy dwustronnej	127/3		
144.	Piaski	4	Karczma	21/1	k. XIX w.	
145.	Piaski	7	Pastorówka + budynki gospodarcze	50/5	1900	
146.	Piaski	10	Szkoła	30	Pocz. XX w.	
147.	Piaski		Kościół ewangelicki	50/3	1900 r.	
148.	Piaski		Cmentarz ewangelicki	50/3	Poł. XIX w.	
149.	Pieńki Królewskie		Kościół ewangelicki	84	1908-1911 r.	
150.	Rozgarty	5	Budynek mieszkalny	42	1891 r.	
151.	Rozgarty	16	Budynek mieszkalno-gospodarczy	60/2, 61	Pocz. XX w.	
152.	Ruda	6	Budynek mieszkalno-gospodarczy	40/2	k. XIX w.	
153.	Ruda	7	Budynek mieszkalno-gospodarczy	60/1	k. XIX w.	

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
154.	Ruda	8	Dom młynarza w zespole młyńskim	43	Poł. XIX w., 1918 r.	
155.	Ruda	8	Młyn wodny w zespole młyńskim	44	4. ćw. XIX w.	
156.	Ruda		Założenie parkowe w zespole młyńskim	43	II poł. XIX w.	
157.	Ruda		Teren założenia młyńskiego	43, 44, 94	Poł XIX w.	
158.	Ruda	9	Szkoła + budynek gospodarczy	95	k. XIX w.	
159.	Ruda	27	Budynek mieszkalny	125/1	k. XIX w.	
160.	Ruda	33	Budynek mieszkalno-gospodarczy	102/2	Pocz. XX w.	
161.	Ruda		Cmentarz ewangelicki	211	Poł. XIX w.	
162.	Skarszewy	1	Leśniczówka	46	k. XIX w.	
163.	Skarszewy	17	Budynek mieszkalny w majątku ziemskim	119/1, 119/2	3. ćw. XIX w.	
164.	Skarszewy	17a	Stajnia w majątku ziemskim	119/1	3. ćw. XIX w.	
165.	Skarszewy	24	Budynek mieszkalny + gospodarczy	107	Pocz. XX w.	
166.	Skarszewy		Cmentarz ewangelicki	91	II poł. XIX w.	
167.	Sosnówka	1	Budynek mieszkalno-gospodarczy	167/1	k. XIX w.	
168.	Sosnówka	10/11	Budynek gospodarczy	158, 159	k. XIX w.	
169.	Sosnówka	16	Szkoła	149	Pocz. XX w.	
170.	Sosnówka	32 (d. 31)	Budynek mieszkalny + budynek gospodarczy	38	1851 r.	
171.	Sosnówka		Chałupa mennonicka	28	I poł. XIX w.	
172.	Sosnówka		Cmentarz menonicki	161/1	k. XVII w.	
173.	Stary Folwark		Cmentarz ewangelicki	84/1	Poł. XIX w.	
174.	Sztynwag	10	Chałupa mennonicka	95/12	I poł. XIX w.	
175.	Sztynwag		Cmentarz ewangelicki	13	II poł. XIX w.	
176.	Szynych	16	Budynek mieszkalno-gospodarczy	33/1	Pocz. XX w.	
177.	Szynych	17	Budynek mieszkalno-gospodarczy	32/1	Lata 30. XX w.	
178.	Szynych	36	Budynek mieszkalny	112, 113/4	k. XIX w.	
179.	Szynych	49	Plebania + budynek gospodarczy	175/1	k. XIX w.	
180.	Szynych	50	Budynek mieszkalny	137	Pocz. XX w.	
181.	Szynych	55	Karczma, sklep	144/4, 144/5	Pocz. XX w.	
182.	Szynych	61	Budynek mieszkalno-gospodarczy	149	Pocz. XX w.	
183.	Szynych		Kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja	141	1742 r.	A/297 30 listopada 1929 r.
184.	Szynych		Cmentarz przykościelny	141	XVIII w.	
185.	Szynych		Cmentarz menonicki z częścią ewangelicką	73	Poł. XIX w.	
186.	Świerkocin		Cmentarz ewangelicki	107	II poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
187.	Świerkocin		Cmentarz Żołnierzy Armii Czerwonej	170/2	1946 r.	
188.	Świerkocin		Zespół „Fortu Świerkocin” – Fort Prądyńskiego:	132/1	1900-1902 r.	
189.	Świerkocin		Schron główny	132/1		
190.	Świerkocin		Wartownia W-1	132/1		
191.	Świerkocin		Wartownia W-2	132/1		
192.	Świerkocin		Wartownia W-3	132/1		
193.	Świerkocin		Wartownia W-4	132/1		
194.	Świerkocin		Zespół polskich umocnień na odcinku rzeki Osy z 1939 r.: schron - trasy dwustronnej	88		
195.	Świerkocin		Zespół polskich umocnień na odcinku rzeki Osy z 1939 r.: schron - trasy dwustronnej	254/2		
196.	Turznice	47	Budynek mieszkalny	84/4	1924 r.	
197.	Turznice	54	Budynek mieszkalny	97	Po 1920 r.	
198.	Turznice	56	Młyn wodny	86/2	4. ćw. XIX w.	
199.	Turznice		Kościół parafialny p.w. Św. Józefa	166	1936 r.	
200.	Turznice		Chałupa w zagrodzie	76/3	Pocz. XX w.	
201.	Turznice		Cmentarz parafialny rzym. – kat.	168, 169, 173/4	1909 r.	
202.	Wałdowo Szlacheckie	17	Dworzec kolejowy	56	Pocz. XX w.	
203.	Wałdowo Szlacheckie	34	Dróżnicówka + budynek gospodarczy	61	Pocz. XX w.	
204.	Wałdowo Szlacheckie	35	Kolejowy budynek mieszkalny	56	Pocz. XX w.	
205.	Wałdowo Szlacheckie		Cmentarz ewangelicki	107	Poł. XIX w.	
206.	Węgrowo	13	Poniatówka	252/1	Lata 30. XX w.	
207.	Węgrowo	23	Poniatówka	266/1	Lata 30. XX w.	
208.	Węgrowo	23	Kapliczka w zagrodzie	266/1	Lata 30. XX w.	
209.	Węgrowo	27	Poniatówka	268/10	Lata 30. XX w.	
210.	Węgrowo	29	Poniatówka + budynki gospodarcze	267/4	Lata 30. XX w.	
211.	Węgrowo	46	Szkoła + budynek gospodarczy	109	Pocz. XX w.	
212.	Węgrowo	72	Poniatówka	91/2	Lata 30. XX w.	
213.	Węgrowo		Teren parku podworskiego	8/30, 6	Poł. XIX w.	A/300 25 listopada 1986 r.
214.	Węgrowo		Teren zespołu podworskiego	8/30, 6	Poł. XIX w.	
215.	Węgrowo		Cmentarz ewangelicki	3013/4	Poł. XIX w.	
216.	Węgrowo		Aleja przydrożna dębowa	18/1		

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
217.	Węgrowo		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914-1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 8	132/1	1914-1915r.	
218.	Węgrowo		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	21	1944 r.	
219.	Wielkie Lniska	1	Dwór w zespole podworskim	56/19	II poł. XIX w., pocz. XX w.	
220.	Wielkie Lniska		Rządcówka w zespole podworskim	56/14	k. XIX w.	
221.	Wielkie Lniska	1	Bukaciarnia w zespole podworskim	56/19	k. XIX w.	
222.	Wielkie Lniska	1	Obora w zespole podworskim	56/19	Po 1920 r.	
223.	Wielkie Lniska	1	Chlewnia w zespole podworskim	56/19	XIX/XX w.	
224.	Wielkie Lniska	1	Cielętnik w zespole podworskim	56/19	Po 1920 r.	
225.	Wielkie Lniska		Park podworski (pałacowy)	56/19	II poł. XIX w.	A/299 24 listopada 1986 r.
226.	Wielkie Lniska		Teren założenia dworsko-parkowego	56/14, 56/19	II poł. XIX w.	
227.	Wielkie Lniska		Zespół umocnień fortu rozproszonego Wielka Księża Góra	32	1890-1914 r.	A/7 4 grudnia 1998 r.
228.	Wielkie Lniska		Zespół umocnień fortu rozproszonego Małe Księża Góry	42	1890-1914 r.	
229.	Wielkie Lniska		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914-1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 13	56/24	1914-1915r.	
230.	Wielkie Lniska		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914-1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 14	56/24	1914-1915r.	
231.	Wielkie Lniska		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914-1915: Stacja wodna	48/138	1914-1915r.	
232.	Wielkie Lniska		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914-1915: Schron dowodzenia	48/138	1914-1915r.	
233.	Wielkie Lniska		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	56/24	1944 r.	
234.	Wielkie Lniska		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	52/55	1944 r.	
235.	Wielkie Lniska		Aleja przydrożna lipowa Wielkie Lniska-Nicwałd	78, 53		
236.	Wielki Węlcz	8	Budynek mieszkalny	396/1	k. XIX w.	
237.	Wielki Węlcz	13	Szkoła	197/1	1900-1903 r.	

Lp.	Miejscowość, ulica	Nr	Funkcja pierwotna	Nr działki	Datowanie	Rejestr zabytków
238.	Wielki Wetcz	14	Budynek mieszkalny	392/15 294/16	Pocz. XX w.	
239.	Wielki Wetcz	15	Posterunek polskiej straży granicznej	381	Po 1920 r.	
240.	Wielki Wetcz	20	Budynek mieszkalny	379	k. XIX w.	
241.	Wielki Wetcz	21	Budynek mieszkalny	380	k. XIX w.	
242.	Wielki Wetcz	36	Budynek mieszkalny + gospodarczy	345/1	k. XIX w.	
243.	Wielki Wetcz	40	Budynek mieszkalny	366/1	k. XIX w.	
244.	Wielki Wetcz		Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzyciela	320	XIV w. 1737 r.	
245.	Wielki Wetcz		Dzwonnica przy kościele	320	Pocz. XX w.	
246.	Wielki Wetcz		Poniatówka	152/1	Lata 30. XX w.	
247.	Wielki Wetcz		Kapliczka przydrożna	410	Pocz. XX w.	
248.	Wielki Wetcz		Cmentarz przykościelny	320	XIV w.	
249.	Wielki Wetcz		Cmentarz menonicki	403	k. XVIII w.	
250.	Wielki Wetcz		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Wartownia	3162/6	1914-1915r.	
251.	Wielki Wetcz		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 32	3162/4	1914-1915r.	
252.	Wielki Wetcz		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z lat 1914- 1915: Schron piechoty (Infanterieraum) - IR 33	3162/4	194-1915r.	
253.	Zakurzewo	15	Szkoła cmentarz ewangelicki	259	k. XIX w.	
254.	Zakurzewo		Cmentarz ewangelicki	246	II poł. XIX w.	
255.	Zakurzewo		Cmentarz choleryczny	106/2	Pocz. XIX w.	
256.	Zakurzewo		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Regelbau 668 (bierny)	226	1944 r.	
257.	Zakurzewo		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	227	1944 r.	
258.	Zakurzewo		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	3162/4	1944 r.	
259.	Zakurzewo		Schrony rozbudowy mobilizacyjnej twierdzy Grudziądz z 1944 r.: Ringstand 58c (Tobruk)	3162/4	1944 r.	

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Nieruchomych dla Gminy Grudziądz

Lokalizację wyżej wymienionych zabytków wskazano na rysunku studium. Budynki zabytkowe opisane pod numerami 25, 77, 220 tabeli zostały rozebrane i już nie istnieją, jednak ze względu na fakt, iż nie zostały one wykreślone z gminnej ewidencji zabytków zaznaczono je na załączniku graficznym do studium.

4.5. ZABYTKI O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA GMINY

Do najcenniejszych zabytków gminy należą niewątpliwie opisywane wyżej zabytki ujęte w Rejestrze Zabytków Województwa Kujawsko-Pomorskiego, takie jak: Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP w Mokrem, Kościół parafialny pw. Św. Mikołaja w Szynychu, Forty Grupowe Wielka Księża Góra i Mała Księża Góra we Wielkich Lniskach, zagroda wiejska w Dusocinie oraz parki dworskie w Węgrowie i Wielkich Lniskach.

Ze względu na stopień zachowania, unikatowość oraz czas powstania, do grupy najciekawszych zabytków zaliczyć należy również:

- Kościół filialny pw. Św. Jana Chrzciciela w Wielkim Wełczu – zbudowany ok. 1300 r. w stylu gotyckim, odbudowany i przekształcony w 1737 r. (zatarte cechy stylowe),
- Kościół parafialny pw. Św. Andrzeja Boboli (poewangelicki) w Pieńkach Królewskich – zbudowany w latach 1908-1911 w stylu neogotyckim,
- Kościół filialny pw. Miłosierdzia Bożego (poewangelicki) w Mokrem – zbudowany w 1895 r. w stylu neogotyckim,
- Młyny wodne w Daszkowie, Rudzie i Turznicach – urządzenia do przemiały ziarna z II poł. XIX w.,
- Forty w Nowej Wsi, Parskach i Świerkocinie – należące do zespołu fortyfikacyjnego Twierdzy Grudziądz umocnienia z lat 1900-1902,
- Dwór w Maruszy – zbudowany na początku lat 60. XIX w. w stylu eklektycznym,
- Wieża zielarska w zespole podworskim w Maruszy z 1861 r.,
- Cmentarze menonickie w Sosnowce (z końca XVII w.) i Wielkim Wełczu (z końca XVIII w.),
- Chałupy menonickie w Sztynwagu i Sosnowce z I. poł. XIX w.,
- Chałupa szyperska w Szynychu z XIX w.

4.6. NIERUCHOME ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Na terenie gminy Grudziądz znajdują się liczne stanowiska archeologiczne, będące śladami materialnej działalności ludzkiej w przeszłości oraz ważnym świadectwem rozwoju osadnictwa na terenach ziemi grudziądzkiej, które podlegają ochronie konserwatorskiej. Stanowiska archeologiczne nie są eksponowane w terenie, posiadają dużą wartość poznawczą, lecz w niektórych przypadkach są już zniszczone (np.: zabudowane). Stanowiska wyznaczone zostały na podstawie Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) i znajdują się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków Nieruchomych Archeologicznych. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane są na obszarze całej gminy. Przeciętnie zajmują powierzchnie około 500 m² – 2000 m². Znaczna ich liczba znajduje się w Piaskach i Białym Borze. Największe stanowisko archeologiczne w granicach gminy Grudziądz, o powierzchni łącznie około 30 ha, znajduje się w Zakurzewie, w rejonie ujścia Osy do Wisły. Pod względem pełnionych funkcji większość spośród stanowisk zakwalifikowano jako punkty osadnicze i osady, w mniejszym stopniu występują obozowiska i ślady osadnicze, jeden obiekt to cmentarzysko. W granicach gminy występują stanowiska pojedyncze jak i złożone (składające się z kilku warstw

historycznych). Odkryte znaleziska historyczne datowane są na okresy: pradzieje, epoka kamienia, mezolit, neolit, epoka brązu, okres rzymski, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze, czasy nowożytne.

Tabela 14. Wykaz stanowisk archeologicznych w Gminnej Ewidencji Zabytków

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
1.	Biały Bór	132	010	punkty osadnicze, osady	neolit, schyłek neolitu, epoka kamienia, or, późne średniowiecze	31-45/30
2.	Biały Bór	611/30, 611/33, 611/36	09	osada, punkty osadnicze	I okres epoki brązu, or, późne średniowiecze	31-45/31
3.	Biały Bór	578/3, 578/4, 577	03	punkty osadnicze, osada	neolit, schyłkowy neolit, ha-la, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze	31-45/37
4.	Biały Bór	558, 560/8, 561/2	04	punkt osadniczy, osady	neolit, schyłkowy neolit, or, wczesne średniowiecze	31-45/38
5.	Biały Bór	560/1, 561/4, 563/1	02	punkty osadnicze	schyłkowy neolit, or, późne średniowiecze	31-45/39
6.	Biały Bór	550/1, 2, 3	01	punkt osadniczy, osady	neolit, or, późne średniowiecze	31-45/40
7.	Biały Bór	523/1	05	punkty osadnicze	neolit, ha-la, późne średniowiecze	31-45/41
8.	Biały Bór	545/9, 546/1, 546/8	07	punkty osadnicze	mezolit, neolit, or	31-45/44
9.	Biały Bór	3059, 3052/1	16	punkt osadniczy, osady	neolit, I okres epoki brązu	31-45/49
10.	Biały Bór	576/2, 576/6	17	punkty osadnicze, osada	neolit, schyłek neolitu, I okres epoki brązu	31-45/50
11.	Biały Bór	582	18	punkt osadniczy	epoka kamienia	31-45/56
12.	Biały Bór	580/9	19	obozowisko, punkt osadniczy	neolit, późne średniowiecze	31-45/57
13.	Biały Bór	599, 602	20	obozowisko	I okres epoki brązu	31-45/58
14.	Biały Bór	604	21	punkt osadniczy	pradzieje	31-45/59
15.	Biały Bór	541	22	punkt osadniczy	epoka kamienia	31-45/66
16.	Biały Bór	523/5, 544/6	23	punkty osadnicze	schyłek neolitu – ioeb, or, późne średniowiecze	31-45/71
17.	Biały Bór	523/15, 544/6	24	osady	schyłek neolitu – ioeb, or,	31-45/72
18.	Biały Bór	547/1, 2	25	osada	schyłek neolitu	31-45/73
19.	Biały Bór	553/4	26	punkty osadnicze	schyłek neolitu – ioeb, or,	31-45/74
20.	Biały Bór	553/4	27	punkty osadnicze, osada	neolit, schyłek neolitu – ioeb, wczesne średniowiecze	31-45/75
21.	Biały Bór	553/4	28	punkt osadniczy, osady	neolit, I okres epoki brązu	31-45/76

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
22.	Biały Bór	571/2	29	punkty osadnicze	schyłek neolitu, pradzieje	31-45/77
23.	Biały Bór	570	30	punkty osadnicze	neolit	31-45/85
24.	Biały Bór	571/1	31	punkt osadniczy	schyłek neolitu	31-45/86
25.	Biały Bór	587/1	32	punkt osadniczy	epoka kamienia	31-45/87
26.	Biały Bór	568	33	punkty osadnicze	mezolit, neolit	31-45/88
27.	Biały Bór	5676/2	34	osady, punkt osadniczy	neolit, I OEB, ha-la	31-45/89
28.	Biały Bór	585/3	35	osada	neolit	31-45/90
29.	Biały Bór	598	08	punkt osadniczy	I OEB	31-45/91
30.	Biały Bór	553/4	27	osada		31-45/169
31.	Biały Bór	235/1, 251/1	11	śląd osadnictwa, osada	halsztat/okres lateński	32-45/34
32.	Biały Bór	215/1	12	osada	późne średniowiecze	32-45/35
33.	Biały Bór	157, 162, 163	13	osada	późne średniowiecze	32-45/36
34.	Biały Bór	487	14	ślady osadnictwa	okres rzymski, późne średniowiecze	32-45/37
35.	Biały Bór	486	15			32-45/38
36.	Brankówka		005	osada	okres rzymski	31-44/30
37.	Brankówka		006	obozowisko, osady	neolit, okres lateński, okres rzymski, wczesne średniowiecze	31-44/31
38.	Brankówka		007	znalezisko luźne	mezolit	31-44/41
39.	Brankówka		008	śląd osadnictwa, osady	neolit, okres rzymski, wczesne średniowiecze	31-44/47
40.	Brankówka		001	osada	neolit	32-44/83
41.	Brankówka		002	śląd osadnictwa	neolit	32-44/84
42.	Brankówka		003	obozowisko, śląd osadnictwa	neolit, późne średniowiecze	32-44/85
43.	Brankówka		004	osada	okres lateński	32-44/86
44.	Piaski (m. Daszkowo)	125	033	punkt osadniczy	wczesne i późne średniowiecze, czasy nowożytny	32-45/46
45.	Dusocin	95/3	001	osada	późne średniowiecze	28-46/15
46.	Dusocin	86/2	002	osada	późne średniowiecze	28-46/18
47.	Dusocin	103/2	003	osada	późne średniowiecze	28-46/20
48.	Gogolin		001	śląd osadnictwa, osada	neolit, halsztat	32-44/1
49.	Gogolin		002	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	32-44/6
50.	Gogolin		003	znaleziska luźne	późne średniowiecze, okres lateński	32-44/7
51.	Gogolin		004	ślady osadnictwa	późne średniowiecze, okres lateński	32-44/22
52.	Gogolin		005	osada	okres rzymski	32-44/30
53.	Gogolin		006	osada	okres lateński	32-44/31
54.	Gogolin		007	osady	faza wiórecka, halsztat	32-44/32

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
55.	Gogolin		008	osady	halsztat, okres lateński	32-44/33
56.	Gogolin		009	obozowisko	neolit	32-44/34
57.	Gogolin		010	ślady osadnictwa	neolit, wczesne średniowiecze	32-44/35
58.	Gogolin		011	ślad osadnictwa	neolit	32-44/36
59.	Gogolin		012	osady	okres lateński, wczesne średniowiecze	32-44/37
60.	Gogolin		013	osada, znalezisko luźne	okres lateński, neolit	32-44/38
61.	Gogolin		014	ślad osadnictwa	neolit	32-44/39
62.	Gogolin		015	osada	neolit	32-44/53
63.	Gogolin		016	ślad osadnictwa, osady	halsztat, okres lateński, okres rzymski	32-44/54
64.	Gogolin		017	osady, ślad osadnictwa	okres lateński, okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	32-44/60
65.	Gogolin		018	osady, ślad osadnictwa	okres lateński, okres rzymski, późne średniowiecze	32-44/61
66.	Gogolin		019	ślad osadnictwa, osady	neolit, halsztat, wczesne i późne średniowiecze	32-44/62
67.	Gogolin		020	osady	epoka brązu/halsztat, okres lateński, okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	32-44/63
68.	Grabowiec	41/1	01	punkt osadniczy	neolit	30-46/14
69.	Grabowiec	83	02	punkt osadniczy	okres halsztacki	30-46/25
70.	Grabowiec	82/18	03	punkt osadniczy	neolit	30-46/26
71.	Grabowiec	60	04	cmentarzysko		30-46/28
72.	Grabowiec	82/12	05	punkt osadniczy	neolit	30-46/29
73.	Grabowiec	41/1	06	punkt osadniczy	neolit	30-46/48
74.	Grabowiec	17/9	07	punkt osadniczy	pradzieje	30-46/73
75.	Grabowiec	41/1	08	osada	późne średniowiecze	30-46/74
76.	Piaski (m. Hanowo)	131/2	004	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	32-45/12
77.	Piaski (m. Hanowo)	133	005	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	32-45/13
78.	Piaski (m. Hanowo)	121/4	006	ślad osadnictwa, osada	epoka brązu, wczesne średniowiecze	32-45/14
79.	Piaski (m. Hanowo)	123/4	007	ślad osadnictwa	halsztat/okres lateński	32-45/15
80.	Piaski (m. Hanowo)	130/1	008	ślady osadnictwa, obozowisko	halsztat/okres lateński	32-45/16
81.	Piaski (m. Hanowo)	127/2	009	obozowisko, ślad osadnictwa, osada	halsztat/okres lateński, okres rzymski	32-45/17
82.	Piaski (m. Hanowo)	114	009	osada, ślad osadnictwa	halsztat/okres lateński, późne średniowiecze	32-45/18

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
	Hanowo)					
83.	Piaski (m. Hanowo)	125	011	obozowiska		32-45/19
84.	Piaski (m. Hanowo)	103	012	śląd osadnictwa	okres rzymski	32-45/20
85.	Kobylanka	420/4, 420/5, 421/1	01	punkty osadnicze, osady	epoka kamienia, or, wczesne i późna średniowiecze	31-45/6
86.	Kobylanka	398/6, 398/4, 433	02	punkty osadnicze, osada	schyłek neolitu, wczesne i późna średniowiecze	31-45/7
87.	Kobylanka	215/3	03	punkty osadnicze, osada	schyłek neolitu, ha-la, późne średniowiecze	31-45/12
88.	Kobylanka	237/1	04	osady, punkty osadnicze	neolit, schyłek neolitu, ha-la, wczesne i późne średniowiecze	31-45/13
89.	Kobylanka	239/4, 241/2	05	osady, punkt osadniczy	neolit, II okres epoki kamienia, epoka kamienia, ha-la, wczesne i późne średniowiecze	31-45/14
90.	Kobylanka	173, 174/1, 178/2	06	osada	późne średniowiecze	31-45/42
91.	Kobylanka	173, 174/1, 178/2	07	obozowisko	mezolit	31-45/43
92.	Kobylanka	288/1, 289/12	08	punkt osadniczy	or	31-45/96
93.	Kobylanka	288/1, 289/12	10	punkty osadnicze	neolit, schyłkowy neolit – I OEB	31-45/102
94.	Kobylanka	114	11	punkty osadnicze, osada	neolit, ha-la, wczesne średniowiecze (X-XI w.)	31-45/106
95.	Kobylanka	172/1	12	punkt osadniczy	I okres epoki brązu	31-45/120
96.	Kobylanka	172/2	13	punkt osadniczy	epoka kamienia	31-45/121
97.	Kobylanka	184/5	14	punkt osadniczy	epoka kamienia	31-45/122
98.	Kobylanka	184/7	15	obozowisko	mezolit	31-45/123
99.	Kobylanka	177/4	16	punkt osadniczy	epoka kamienia	31-45/124
100.	Kobylanka	191/8, 191/35, 191/36	17	punkt osadniczy, osada	mezolit, schyłkowy neolit – I OEB	31-45/125
101.	Kobylanka	238/2	18	osady, punkt osadniczy	neolit, I okres epoki brązu, epoka kamienia	31-45/126
102.	Kobylanka	239/4	19	punkt osadniczy	I okres epoki brązu	31-45/127
103.	Kobylanka	206	20	punkt osadniczy	epoka kamienia	31-45/128
104.	Kobylanka	123/1, 123/2, 123/3, 123/5	22	osady, punkt osadniczy	neolit, or	31-45/136
105.	Kobylanka	128, 129, 130	23	punkty osadnicze, osada	neolit, ha-la, or	31-45/137

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
106.	Kobylanka	128/1, 132, 133	24	punkt osadniczy, osady	neolit, ha-la, or	31-45/138
107.	Kobylanka	430/2, 433, 436/1, 2, 3, 4, 5	25	punkty osadnicze	schyłkowy neolit, or	31-45/143
108.	Kobylanka	423/3	26	punkty osadnicze	neolit, or	31-45/144
109.	Kobylanka	470, 471/1	27	osady	neolit, schyłkowy neolit, ha-la, or	31-45/145
110.	Kobylanka	468/1, 467/2	28	punkty osadnicze, osada	neolit, ha-la, or	31-45/146
111.	Kobylanka	491	29	osada, punkt osadniczy	I okres epoki brązu, or	31-45/147
112.	Kobylanka	200/3	30	punkt osadniczy		31-45/160
113.	Kobylanka	207/3	31	punkt osadniczy		31-45/161
114.	Lisie Kąty	129	007	osada	późne średniowiecze	29-46/16
115.	Lisie Kąty		001	śląd osadnictwa, osada	neolit, epoka brązu/halsztat	29-46/46
116.	Lisie Kąty		002	osada	wczesny okres lateński	29-46/47
117.	Lisie Kąty		003	osada	neolit	29-46/48
118.	Lisie Kąty		004	osada	neolit	29-46/49
119.	Lisie Kąty		005	domniemana osada		29-46/50
120.	Lisie Kąty		006	osada	późne średniowiecze	29-46/51
121.	Mały Rudnik	129	003	osada	neolit	31-44/14
122.	Mały Rudnik	129	004	punkt osadniczy	ha-la	31-44/48
123.	Mały Rudnik	129	001	osady	II okres epoki brązu, okres lateński, późne średniowiecze	32-44/55
124.	Mały Rudnik	129	002	osady	wczesne i późne średniowiecze	32-44/57
125.	Marusza	129	001	osada	późne średniowiecze	31-45/3
126.	Marusza	7/40, 7/41, 7/36, 186-200	007	punkt osadniczy, osady	schyłkowy neolit, ha-la, pla/or	31-45/3
127.	Marusza	35	008	punkty osadnicze, osada	neolit, okres rzymski, późne średniowiecze	31-45/4
128.	Marusza	2/14-29, 2-31-48	009	punkty osadnicze, osada	epoka kamienia, ha-la, or	31-45/5
129.	Marusza	223	010	osada	okres rzymski	31-45/139
130.	Marusza	2/1-7	012	punkt osadniczy, osada	schyłkowy neolit, okres rzymski	31-45/141
131.	Marusza	2/9, 2/10, 2/11	013	punkt osadniczy, osada	neolit, okres rzymski	31-45/142
132.	Mokre	46/17	002	osada	późne średniowiecze	28-45/18
133.	Mokre	51	003	osada	późne średniowiecze	28-45/19

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
134.	Mokre	55/2, 289/3	004	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	28-45/20
135.	Mokre	46/32	005	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	28-45/21
136.	Mokre	374	006	ślady osadnictwa	okres lateński, późne średniowiecze	28-46/17
137.	Mokre		001	grodzisko	wczesne średniowiecze	29-45/1
138.	Mokre	172, 173, 183	007	osada	późne średniowiecze	29-45/12
139.	Mokre	158/12, 160/1	008	osada	późne średniowiecze	29-45/13
140.	Mokre	312	009	osada	późne średniowiecze	29-45/14
141.	Mokre	147, 262/3	010	śląd osadnictwa, osada	wczesne i późne średniowiecze	29-45/15
142.	Mokre	128/1	011	osada	późne średniowiecze	29-45/17
143.	Nowa Wieś	190, 191/4, 191/8	001	osady	halsztat/okres lateński, WOR	29-45/7
144.	Nowa Wieś	210, 215, 216/3	002	osada	WOR	29-45/18
145.	Nowa Wieś	213/3, 231/4	003	ślady osadnictwa	WOR, późne średniowiecze	29-45/19
146.	Nowa Wieś	177	004	ślady osadnictwa	schyłek neolitu, wczesne średniowiecze	29-45/20
147.	Nowa Wieś	401, 426/2	005	osady	WOR, późne średniowiecze	29-45/21
148.	Nowa Wieś	209, 212/2	006	śląd osadnictwa	WOR	29-45/22
149.	Nowa Wieś	475, 479/3	007			29-45/723
150.	Nowa Wieś	190, 191/4, 191/8	008	cmentarzysko	halsztat	29-45/25
151.	Nowa Wieś	190, 191/4, 191/8	009	osada	neolit	29-45/26
152.	Parski	190, 191/4, 191/8	001	osada	halsztat	29-45/2
153.	Parski	101/2	003	osady	WOR, halsztat/okres lateński, późne średniowiecze	29-45/3
154.	Parski	100, 146	002	osady	halsztat, wczesne średniowiecze	29-45/4
155.	Parski	157, 161, 162, 166	004	osada	pl/wor	29-45/5
156.	Parski	123, 124	005		WOR, wczesne i późne średniowiecze	29-45/6
157.	Parski		006	cmentarzysko		29-45/27
158.	Parski		007	cmentarzysko	okres rzymski	29-45/28
159.	Piaski	19/4, 19/5, 19/7, 21/1	001	punkt osadniczy, osady	neolit, schyłkowy neolit, ha-la, wczesne średniowiecze	31-45/15
160.	Piaski	9/4, 7/10, 7/9, 7/11, 4/5, 7/5, 5/4...	002	punkt osadniczy, osady	neolit, schyłkowy neolit/IOEB, ha, wczesne i późne średniowiecze	31-45/16

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
161.	Piaski	50/3, 50/4	003	punkty osadnicze	schyłkowy neolit/IOEB, późne średniowiecze	31-45/17
162.	Piaski	66, 68/5, 68/9	013	osady, punkt osadniczy	schyłkowy neolit/IOEB, ha-la, wczesne średniowiecze	31-45/18
163.	Piaski	57	014	punkty osadnicze	pradzieje, późne średniowiecze	31-45/19
164.	Piaski	201/2, 202	015	punkty osadnicze	wczesne i późne średniowiecze	31-45/21
165.	Piaski	180-184, 193, 194-225	034	osady, punkt osadniczy	schyłkowy neolit, ha-la, późne średniowiecze	31-45/24
166.	Piaski	49/4	016	punkt osadniczy	pradzieje	31-45/60
167.	Piaski	51	017	punkt osadniczy	neolit	31-45/61
168.	Piaski	52/4	033	punkt osadniczy		31-45/62
169.	Piaski	70/3	019	osada, punkt osadniczy	schyłkowy neolit, or	31-45/63
170.	Piaski	205, 229, 231	020	punkty osadnicze	schyłkowy neolit, ha-la	31-45/64
171.	Piaski	73	021	punkty osadnicze	neolit, ha-la, or	31-45/65
172.	Piaski	190, 191	022	punkty osadnicze	I okres epoki brązu, okres rzymski, pradzieje	31-45/70
173.	Piaski	91/3	023	punkt osadniczy	neolit	31-45/78
174.	Piaski	90, 91/1, 91/6	024	obozowisko	I okres epoki brązu	31-45/79
175.	Piaski	90	025	punkt osadniczy, osada	I okres epoki brązu, ha-la	31-45/80
176.	Piaski	89	026	punkt osadniczy	schyłkowy neolit	31-45/81
177.	Piaski	90	027	punkt osadniczy	I okres epoki brązu	31-45/82
178.	Piaski	12/2, 27, 29, 30, 13/6, 13/9, 14/3, 14/4	028	punkty osadnicze, osada	neolit, wczesne i późne średniowiecze	31-45/93
179.	Piaski	5/3, 5/6	029	punkt osadniczy	pradzieje	31-45/94
180.	Piaski	4/6	030	punkt osadniczy	I okres epoki brązu	31-45/95
181.	Piaski	17	031	punkt osadniczy		31-45/162
182.	Piaski	43/2	032	punkt osadniczy		31-45/163
183.	Pieńki Królewskie		001	śląd osadnictwa, osada	wczesne i późne średniowiecze	31-44/7
184.	Pieńki Królewskie		002	śląd osadnictwa		31-44/8
185.	Pieńki Królewskie		003	osada, śląd osadnictwa	neolit, okres rzymski	31-44/9
186.	Pieńki Królewskie		004	osada	wczesny okres rzymski	31-44/10
187.	Pieńki Królewskie		005	osada	epoka brązu, okres laterński/okres rzymski	31-44/11

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
188.	Pieńki Królewskie		006	osada	wczesne średniowiecze	31-44/12
189.	Ruda		001	osady	wczesne i późne średniowiecze	32-44/8
190.	Ruda		002	ślady osadnictwa	wczesne i późne średniowiecze	32-44/9
191.	Ruda		003	osady	neolit, halsztat, okres lateński, okres rzymski, wczesne średniowiecze	32-44/11
192.	Ruda		004	osady, ślad osadnictwa, cmentarzysko	neolit, okres rzymski, halsztat, okres lateński	32-44/12
193.	Ruda		005	ślady osadnictwa, osada	neolit, okres lateński, wczesne średniowiecze	32-44/13
194.	Ruda		006	osady	halsztat, okres lateński	32-44/14
195.	Ruda		007	ślad osadnictwa, osady	wczesny okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	32-44/15
196.	Ruda		008	osady	okres lateński, wczesne średniowiecze	32-44/16
197.	Ruda		009	osada, ślad osadnictwa	okres lateński, późne średniowiecze	32-44/17
198.	Ruda		010	osada	późny okres lateński	32-44/18
199.	Ruda		011	osada, ślad osadnictwa	okres rzymski, wczesne średniowiecze	32-44/19
200.	Ruda		012	osada, ślad osadnictwa	okres lateński, późne średniowiecze	32-44/20
201.	Ruda		013	osada, ślad osadnictwa	okres lateński, późne średniowiecze	32-44/29
202.	Ruda		014	ślad osadnictwa	okres rzymski	32-44/40
203.	Ruda		015	osady, znalezisko luźne	neolit, okres rzymski	32-44/41
204.	Ruda		016	ślad osadnictwa, osady	neolit, halsztat, okres rzymski	32-44/42
205.	Ruda		017	obozowisko, osady	neolit, okres rzymski, wczesne średniowiecze	32-44/43
206.	Ruda		018	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	32-44/44
207.	Ruda		019	ślad osadnictwa, osada	okres rzymski, późne średniowiecze	32-44/56
208.	Ruda		020	osada	okres lateński	32-44/74
209.	Ruda		021	ślady osadnictwa	okres lateński, późne średniowiecze	32-44/75
210.	Skarszewy	44/1	004	punkty osadnicze, osada	neolit, schyłkowy neolit, ha-la	31-45/27
211.	Skarszewy	85	005	punkt osadniczy	neolit	31-45/28
212.	Skarszewy	7/4-38, 194-200	011	osady	ha-la, okres rzymski	31-45/140
213.	Skarszewy	68/1	015	punkty osadnicze	ha-la, wczesne średniowiecze	31-45/148

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
214.	Skarszewy	68/1	016	punkt osadniczy	późne średniowiecze	31-45/149
215.	Skarszewy	68/1	017	punkty osadnicze	neolit	31-45/150
216.	Skarszewy	68/1	018	punkt osadniczy, osada	neolit, ha-la	31-45/151
217.	Skarszewy	82/2	019	punkt osadniczy	or	31-45/152
218.	Skarszewy	84/2, 83/2	020	punkty osadnicze, osada	epoka kamienia, ha-la, okres rzymski, wczesne średniowiecze, czasy nowożytne	31-45/153
219.	Skarszewy	85	021	punkty osadnicze	neolit, ha-la	31-45/154
220.	Skarszewy	36/1	002	śląd osadnictwa, osada	ha-la	31-46/9
221.	Skarszewy	96/1, 55/1, 55/2	001	śląd osadnictwa, osady	ha-la, okres rzymski	31-46/10
222.	Skarszewy	118	003	osada	późne średniowiecze	31-46/11
223.	Skarszewy	118	021	osada	okres rzymski	31-46/120
224.	Skarszewy	30	031	ślady osadnictwa, osada	ha-la, okres rzymski	31-46/121
225.	Skarszewy	3023/4	031	osada	okres rzymski	31-46/122
226.	Skarszewy	47/7	024	śląd osadniczy	okres rzymski	31-46/123
227.	Skarszewy	47/7	025	śląd osadnictwa	okres rzymski	31-46/124
228.	Skarszewy	47/7	026	osada	późne średniowiecze-czasy nowożytne	31-46/125
229.	Skarszewy	47/7	027	obozowisko	schyłkowy neolit	31-46/126
230.	Skarszewy	47/7	028	osada		31-46/128
231.	Skarszewy	97	029	osada	schyłkowy neolit	31-46/129
232.	Skarszewy	101/2	003	śląd osadnictwa, osada	pradzieje, późne średniowiecze	31-46/130
233.	Skarszewy	115	031	osady	okres rzymski	31-46/131
234.	Skarszewy	117/2	032	ślady osadnictwa	ha-la	31-46/132
235.	Skarszewy	116/1	003	śląd osadnictwa, osada	okres rzymski, późne średniowiecze	31-46/133
236.	Skarszewy	105	034	osada	późne średniowiecze	3146/134
237.	Skarszewy	125, 130- 133, 141- 144	035	osada	późne średniowiecze	31-46/135
238.	Skarszewy	106	036	śląd osadnictwa	okres rzymski	31-46/136
239.	Skarszewy	101/2	000	znalezisko luźne		31-46/256
240.	Skarszewy	101/2	000	cmentarzysko		31-46/257
241.	Skarszewy	101/2	000	znalezisko luźne	neolit	31-46/258
242.	Sosnówka		001	obozowisko	okres rzymski	31-44/36
243.	Sosnówka		002	śląd osadnictwa	okres rzymski	31-44/37
244.	Sosnówka	167/5	003	osada	halsztat	31-44/38
245.	Sosnówka	163/9	004	osady	okres laterński, okres rzymski	31-44/39

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
246.	Sosnówka	166	005	osady, ślad osadnictwa	halsztat, późny okres lateński, wczesne średniowiecze	31-44/40
247.	Sosnówka	148/1	006	obozowisko, osada	neolit, wczesne średniowiecze	31-44/42
248.	Sosnówka	150/1, 151	007	obozowisko, osada	neolit, wczesne średniowiecze	31-44/43
249.	Sosnówka	152, 153/1	008	osada	wczesne średniowiecze	31-44/44
250.	Sosnówka	151/1, 116	009	obozowisko, osada	neolit, wczesne średniowiecze	31-44/45
251.	Sosnówka	114, 148/1	010	obozowisko, cmentarzysko, osada	neolit, okres lateński, wczesne średniowiecze	31-44/46
252.	Stary Folwark	37/1	001	osady	ha-la, późne średniowiecze	31-46/7
253.	Stary Folwark	56/4	002	osada	okres rzymski	31-46/63
254.	Stary Folwark	61	003	ślad osadnictwa	neolit	1-46/64
255.	Stary Folwark	57/2	004	ślad osadnictwa, osada	schyłkowy neolit	31-46/65
256.	Stary Folwark	62/2	005	obozowiska	schyłkowy neolit	31-46/66
257.	Stary Folwark	17	006	ślad osadnictwa, osada	epoka kamienia, okres rzymski	31-46/67
258.	Stary Folwark	48	007	ślady osadnictwa	okres rzymski	31-46/75
259.	Stary Folwark	55/4	008	osada		31-46/76
260.	Stary Folwark	8/2	009	ślad osadnictwa	schyłkowy neolit	31-46/84
261.	Stary Folwark	9/2	010	ślad osadnictwa	ha-la	31-46/85
262.	Stary Folwark	55/4	011	ślad osadnictwa	epoka kamienia	31-46/86
263.	Stary Folwark	12/1	012	ślad osadnictwa	pradzieje	31-46/87
264.	Stary Folwark	45	013	ślad osadnictwa	pradzieje	31-46/88
265.	Stary Folwark	39/4	014	ślad osadnictwa, osady	schyłkowy neolit, ha-la	31-46/89
266.	Stary Folwark	6	015	osada	późne średniowiecze	31-46/104
267.	Stary Folwark	29, 76, 85/7	016	ślad osadnictwa, osada	schyłkowy neolit, późne średniowiecze	31-46/105

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
268.	Stary Folwark	29, 30	017	osady	okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	31-46/106
269.	Stary Folwark	30	018	osady	wczesne i późne średniowiecze	31-46/107
270.	Stary Folwark	31/7	019	osada	I okres epoki brązu	31-46/108
271.	Stary Folwark	28/3, 31/7	020	śląd osadnictwa, osada	wczesne i późne średniowiecze	31-46/109
272.	Stary Folwark	37/1	021	obozowisko	schyłkowy neolit	31-46/110
273.	Stary Folwark	41	022	śląd osadnictwa	epoka kamienia	31-46/111
274.	Świerkocin	299	001	osada	wczesny okres rzymski	29-45/8
275.	Świerkocin		002	skarb	halsztat	29-45/24
276.	Świerkocin		003	punkt osadniczy		29-45/29
277.	Świerkocin		004	punkt osadniczy	okres rzymski	29-45/33
278.	Sztynwag	84/2	003	osada	neolit	31-44/15
279.	Sztynwag	31/2, 31/3	004	obozowisko, śląd osadnictwa	neolit, wczesne średniowiecze	31-44/16
280.	Sztynwag	2/1, 2/2, 2/4	005	obozowisko, osady	neolit, halsztat, wczesne średniowiecze	31-44/17
281.	Sztynwag		001	znalezisko luźne	okres lateński	32-44/10
282.	Sztynwag	103/4, 103/6	002	osada	późne średniowiecze	32-44/58
283.	Szynych	164, 165/1	001	osada	późne średniowiecze	31-44/5
284.	Szynych	327/8	002	śląd osadnictwa		31-44/13
285.	Szynych	274/1	003	śląd osadnictwa		31-44/18
286.	Szynych	312/5	004	znaleziska luźne	neolit	31-44/19
287.	Szynych	153/1, 154/1	005	śląd osadnictwa	okres lateński	31-44/20
288.	Szynych	183	006	osada	późne średniowiecze	31-44/21
289.	Szynych	34/1	007	osady	okres lateński, okres rzymski	31-44/22
290.	Szynych	73, 74/1	008	śląd osadnictwa, osada	wczesne i późne średniowiecze	31-44/23
291.	Szynych	143	009	śląd osadnictwa, osada	wczesne i późne średniowiecze	31-44/24
292.	Szynych	153/1, 154/1	010	znalezisko luźne		31-44/25
293.	Szynych	283/4	011	osada	okres rzymski	31-44/26
294.	Szynych	318/3, 319/1	012	osady	okres lateński, okres rzymski, późne średniowiecze	31-44/27
295.	Szynych	285/7	013	osady	okres rzymski, późne średniowiecze	31-44/27

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
296.	Szynych	79/7, 79/4, 38/2, 80/1	014	osady	halsztat, okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	31-44/29
297.	Szynych	119	015	śląd osadnictwa		31-44/32
298.	Szynych	113/2, 119	016	osada	okres rzymski	31-44/33
299.	Szynych	113/2, 119	017	osady, ślad osadnictwa	okres lateński, okres rzymski, wczesne średniowiecze	31-44/34
300.	Szynych	167/5	018	osada	halsztat	31-44/35
301.	Turznice	154	003	punkty osadnicze, cmentarzysko	epoka kamienia, halsztat, okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	31-45/20
302.	Turznice	154, 155/14, 155/15, 155/4	005	punkty osadnicze	schyłkowy neolit, ha-la, późne średniowiecze	31-45/22
303.	Turznice	144/1, 144/4, 144/2, 144/5, 145/10, 145/8, 145/6, 145/16, 145/15, 145/3, 145/13, 145/14, 150, 145/1, 145/3, 145/9, 145/12, 151/4, 151/9, 151/6, 151/7, 151/11, 151/12, 151/13, 151/15, 151/19, 151/20	006	punkt osadniczy, osady	neolit, halsztat, okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	31-45/23
304.	Turznice	201/4, 202, 203, 204, 206	008	punkt osadniczy, osada	okres rzymski, późne średniowiecze	31-45/25
305.	Turznice	153, 157	009	punkty osadnicze, osada	ha-la, okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	31-45/26
306.	Turznice	33, 34, 35	010	punkty osadnicze, osada	neolit, ha-la, okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	31-45/29

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
307.	Turznice	197/3	002	punkt osadniczy	schyłkowy neolit	31-45/67
308.	Turznice	197/5, 197/6	007	punkty osadnicze, osady	neolit, schyłkowy neolit I OEB, ha-la, wczesne średniowiecze	31-45/68
309.	Turznice	198/2	007	punkty osadnicze, osada	neolit, schyłkowy neolit I OEB, wczesne średniowiecze	31-45/69
310.	Turznice	149/2, 150, 156	024	punkty osadnicze, osady	neolit,, schyłkowy neolit, ha-la, okres rzymski, wczesne i późne średniowiecze	31-45/92
311.	Turznice	4	035	punkt osadniczy, osady	epoka kamienia, halsztat, okres rzymski	31-45/155
312.	Turznice	12	036	punkty osadnicze	okres rzymski, późne średniowiecze	31-45/156
313.	Turznice	8	030	punkt osadniczy		31-45/164
314.	Turznice		034	osada	ha-la	31-45/170
315.	Turznice	160/2	011	śląd osadnictwa	okres rzymski	32-45/1
316.	Turznice	162	012	śląd osadnictwa, osady	halsztat, wczesne i późne średniowiecze	32-45/2
317.	Turznice	156, 160/2	013	ślady osadnictwa	wczesne i późne średniowiecze	32-45/3
318.	Turznice	162	014	śląd osadnictwa, osady	okres lateński, wczesne i późne średniowiecze	32-45/4
319.	Turznice	162	015	śląd osadnictwa, osady	halsztat, wczesne i późne średniowiecze	32-45/5
320.	Turznice	162	016	ślady osadnictwa	wczesne i późne średniowiecze	32-45/6
321.	Turznice	122	017	śląd osadnictwa, osada	wczesne i późne średniowiecze	32-45/7
322.	Turznice	241/1, 246/3	018	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	32-45/8
323.	Turznice	115	019	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	32-45/9
324.	Turznice	124/2	020			32-45/10
325.	Turznice	155	021	śląd osadnictwa	halsztat/okres lateński	32-45/21
326.	Turznice	84	022	osada	późne średniowiecze	32-45/42
327.	Turznice		032	punkt osadniczy		32-45/45
328.	Turznice		031	osada	późne średniowiecze/ czasy nowożytne	32-45/47
329.	Wałdowo Szlacheckie	113/3, 152	001	ślady osadnictwa, osada	neolit, halsztat/okres lateński, okres rzymski	32-45/28
330.	Wałdowo Szlacheckie	113/3	002	osada	halsztat/okres lateński	32-45/29
331.	Wałdowo Szlacheckie	186/2	003	ślady osadnictwa	halsztat/okres lateński, okres rzymski	32-45/30
332.	Wałdowo Szlacheckie	103, 104	004	ślady osadnictwa	okres rzymski, późne średniowiecze	32-45/31

L.p.	Obszar	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
333.	Wałdowo Szlacheckie	95	005	śląd osadnictwa	okres rzymski	32-45/32
334.	Wałdowo Szlacheckie	191, 197	006	osada, śląd osadnictwa	wczesne i późne średniowiecze	32-45/33
335.	Wałdowo Szlacheckie	90/1	007	znalezisko luźne	neolit	32-45/43
336.	Wałdowo Szlacheckie	113/3, 152	008	osada	pradzieje	32-45/54
337.	Węgrowo	10	014	punkt osadniczy, osada	wczesny laten, późne średniowiecze	31-45/1
338.	Węgrowo	11/4	006	punkty osadnicze	późne średniowiecze	31-45/2
339.	Węgrowo	147/2	004	ślady osadnictwa	wczesny okres epoki brązu, halsztat/okres lateński	30-45/14
340.	Węgrowo	122	005	śląd osadnictwa, osada	wczesne średniowiecze	30-45/15
341.	Węgrowo	8/32	006	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	30-45/16
342.	Węgrowo	12	007	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	30-45/17
343.	Węgrowo	174/1, 174/2	008	obozowisko, osady	halsztat/okres lateński, późne średniowiecze	30-45/18
344.	Węgrowo		009	cmentarzysko	halsztat	30-45/19
345.	Węgrowo	3/10	003	punkty osadnicze	neolit, późne średniowiecze	30-46/40
346.	Węgrowo	265/6	001	punkty osadnicze	neolit, schyłkowy neolit, or	31-45/104
347.	Węgrowo	268/18, 268/19	002	punkty osadnicze	neolit, pradzieje, późne średniowiecze	31-45/105
348.	Węgrowo	41/1	009	punkty osadnicze	neolit, or	31-45/107
349.	Węgrowo	41/1	010	punkt osadniczy	neolit	31-45/108
350.	Węgrowo	320, 322, 324, 119	018	punkt osadniczy, osada	neolit, or	31-45/135
351.	Węgrowo	317/8, 9, 10, 11, 12, 13, 14	011	obozowisko, cmentarzyska, osady	neolit, halsztat, or III-IV/V w., późne średniowiecze	31-45/157
352.	Węgrowo	265/6	013	punkt osadniczy		31-45/158
353.	Węgrowo	320, 318/1, 317/2	012	punkt osadniczy		31-45/159
354.	Węgrowo	272/4	014	punkt osadniczy	or	31-45/165
355.	Węgrowo	221/20, 221/21, 221/24	015	punkt osadniczy	or	31-45/168
356.	Węgrowo	268/9	016	osada	or	31-45/171
357.	Węgrowo	269/9, 269/14, 273/1	017	punkt osadniczy	epoka kamienia	31-45/172
358.	Wielki Wetcz		01	osada	późne średniowiecze	28-45/4
359.	Wielki Wetcz	356/1	02	osada	późne średniowiecze	28-45/5

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
360.	Wielki Wełcz	443/2	03	śląd osadnictwa, osada	okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze	28-45/6
361.	Wielki Wełcz	442/5	04	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	28-45/7
362.	Wielki Wełcz	417	05	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	28-45/8
363.	Wielki Wełcz	418/2	06	osady, śląd osadnictwa	neolit, młodszy okres przedrzymski, późne średniowiecze	28-45/9
364.	Wielki Wełcz	404, 406	07	osada	późne średniowiecze	28-45/10
365.	Wielki Wełcz	422/1, 422/2	08	osada	okres wpływów rzymskich	28-45/11
366.	Wielki Wełcz	423/5, 428/6, 428/2, 428/1, 427, 401	09	osady	halsztat, młodszy okres przedrzymski, późne średniowiecze	28-45/12
367.	Wielki Wełcz	452, 453, 454, 455, 456	10	osada/cmentarzysko	młodszy okres przedrzymski	28-45/13
368.	Wielki Wełcz	156, 158	11	osada	późne średniowiecze	28-45/14
369.	Wielki Wełcz	163	12	śląd osadnictwa, osada	neolit, późne średniowiecze	28-45/15
370.	Wielki Wełcz	213/2, 215/2	13	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	28-45/16
371.	Wielki Wełcz	483, 484	14	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	28-48-17
372.	Wielkie Lniska	85/5, 85/8	15	śląd osadnictwa		30-45/8
373.	Wielkie Lniska	41/1	16	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	30-45/9
374.	Wielkie Lniska	41/1	17	obozowisko, osady	halsztat, wczesne średniowiecze	30-45/10
375.	Wielkie Lniska	45/6	18	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	30-45/12
376.	Wielkie Lniska	44/5	19	śląd osadnictwa		30-45/13
377.	Wielkie Lniska	48/139	01	punkt osadniczy	wczesny okres lateński	30-46/8
378.	Wielkie Lniska	48/15	002	punkt osadniczy	wczesny okres lateński	30-46/9
379.	Wielkie Lniska	48/139	03	osada, punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze	30-46/10
380.	Wielkie	48/139	04	osada	neolit	30-46/11

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
	Lniska					
381.	Wielkie Lniska	52/49	05	punkt osadniczy	okres halsztacki c	30-46/12
382.	Wielkie Lniska	52/49	06	punkt osadniczy	neolit	30-46/13
383.	Wielkie Lniska	69	07	punkt osadniczy	okres lateński	30-46/23
384.	Wielkie Lniska	54/10	08	punkt osadniczy, osada	wczesne i późne średniowiecze	30-46/38
385.	Wielkie Lniska	54/10	09	punkt osadniczy	późne średniowiecze	30-46/39
386.	Wielkie Lniska	54/10	10	punkty osadnicze	epoka brązu, późne średniowiecze	30-46/41
387.	Wielkie Lniska	56/19	11	punkt osadniczy	okres halsztacki	30-46/42
388.	Wielkie Lniska	77/10	12	punkt osadniczy	neolit	30-46/43
389.	Wielkie Lniska	52/49	13	punkt osadniczy	pradzieje	30-46/47
390.	Wielkie Lniska	52/49	13	punkt osadniczy	okres halsztacki	30-46/49
391.	Wielkie Lniska	48/139	13	osada	okres halsztacko-lateński	30-46/72
392.	Wielkie Lniska	52/49	21	punkt osadniczy	pradzieje	30-46/104
393.	Wielkie Lniska	52/49	22	punkt osadniczy	okres halsztacko-lateński	30-46/105
394.	Wielkie Lniska	52/49	23	punkt osadniczy	schyłkowy neolit	30-46/106
395.	Wielkie Lniska	52/49	24	punkt osadniczy	późne średniowiecze	30-46/107
396.	Wielkie Lniska	52/49	25	punkt osadniczy	pradzieje	30-46/108
397.	Wielkie Lniska	52/49	26	punkt osadniczy	pradzieje	30-46/109
398.	Wielkie Lniska	52/49	27	punkt osadniczy	późne średniowiecze	30-46/110
399.	Wielkie Lniska	56/19	28	punkty osadnicze	późne średniowiecze, czasy nowożytnie	30-46/111
400.	Wielkie Lniska	77/10	29	punkt osadniczy	późne średniowiecze	30-46/112
401.	Zakurzewo		01	skupisko osad, ślady osadnictwa	wczesne i późne średniowiecze, okres wpływów rzymskich. halsztat, neolit	28-45/1

L.p.	Obręb	Działka	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP, nr st.
402.	Zakurzewo	121/4, 122	02	osada, ślad osadnictwa	halsztat, późne średniowiecze	28-45/2
403.	Zakurzewo	18/1, 19, 20	03	ślad osadnictwa	neolit	28-45/3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Kart adresowych zabytków nieruchomych archeologicznych

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLONE PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Dla obszaru gminy Grudziądz nie został opracowany audyt krajobrazowy oraz nie wyznaczono granic krajobrazów priorytetowych.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, ZGODNIE Z UNIWERSALNYM PROJEKTOWANIEM

6.1. OŚWIATA

Na terenie gminy Grudziądz znajdują się następujące publiczne szkoły i przedszkola:

- ✚ Szkoła Podstawowa im. Stanisława Broniewskiego "Orszy" w Wałdowie Szlacheckim;
- ✚ Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Mokrem;
- ✚ Szkoła Podstawowa im. "Szarych Szeregów" w Piaskach;
- ✚ Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Sztynwagu;
- ✚ Szkoła Podstawowa im. dr Ludwika Rydygiera w Dusocinie;
- ✚ Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Nowej Wsi;
- ✚ Gminne Przedszkole w Małym Rudniku.

Ponadto w większości szkół funkcjonują oddziały przedszkolne, które wspomagają jedyne gminne przedszkole w Małym Rudniku. Sieć szkół i przedszkoli publicznych uzupełniają niepubliczne przedszkole w Nowej Wsi oraz niepubliczna szkoła podstawowa w Węgrowie. Aktualna sieć szkolnictwa zaspokaja rzeczywiste zapotrzebowania społeczne. W gminie nie występują szkoły ponadpodstawowe, a uczniowie kontynuują naukę między innymi w szkołach w Grudziądzu.

6.2. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy funkcjonuje Zakład Opieki Zdrowotnej Gminy Grudziądz w Mokrem z Ośrodkami Zdrowia w Małym Rudniku, Piaskach i Mokrem. Zakład ten działa w oparciu o statut zatwierdzony uchwałą nr XXIX/162/2013 Rady Gminy Grudziądz z dnia 27 lutego 2013 r. Wszystkie trzy przychodnie świadczą usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, gabinetu zabiegowo-diagnostycznego, gabinetu położnej środowiskowej oraz gabinetu

stomatologicznego. Po godzinach przyjęć przychodni, opieka lekarsko-pielęgniarska sprawowana jest przez Szpital Specjalistyczny w Grudziądzu na podstawie zawartego porozumienia oraz umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia.

W granicach gminy Grudziądz nie znajdują się szpitale ani niepubliczne zakłady ochrony zdrowia. W zakresie opieki lekarzy specjalistów, pacjenci z gminy Grudziądz korzystają z usług lekarzy pracujących w Szpitalu Specjalistycznym w Grudziądzu oraz prywatnych gabinetów lekarskich.

6.3. OPIEKA SPOŁECZNA

Pomoc społeczną na terenie gminy Grudziądz realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną gminy i ma swoją siedzibę w budynku Urzędu Gminy Grudziądz w Grudziądzu. Ośrodek ten, w oparciu o ustawę z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, oferuje przede wszystkim pomoc w formie świadczeń pieniężnych, w tym m.in.: zasiłek stały, zasiłek okresowy, celowy i zasiłek celowy specjalny.

Formy pomocy oferowanej przez Ośrodek obejmują również świadczenia niepieniężne:

- ✚ praca socjalna;
- ✚ składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne;
- ✚ sprawienie pogrzebu;
- ✚ interwencja kryzysowa;
- ✚ schronienie, posiłek, niezbędne ubranie;
- ✚ usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania;
- ✚ pobyt w domu pomocy społecznej.

Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy w formie poradnictwa specjalistycznego:

- ✚ poradnictwo prawne (udzielanie informacji o obowiązujących przepisach prawa z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów);
- ✚ poradnictwo psychologiczne (procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii);
- ✚ poradnictwo rodzinne (rozwiązywanie problemów związanych z funkcjonowaniem rodziny, w tym np. problemów wychowawczych w rodzinach naturalnych i zastępczych, problemów opieki nad osobą niepełnosprawną, terapię rodzinną).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudziądzu został utworzony na podstawie Uchwały nr XII/61/90 Gminnej Rady Narodowej w Grudziądzu z dnia 18 kwietnia 1990 r. i działa w oparciu o statut zatwierdzony uchwałą nr XXII/137/2004 Rady Gminy Grudziądz z dnia 6 grudnia 2004 r. z późn. zm. Dokumentami pomocniczymi w realizacji zadań i celów GOPS są między innymi: Strategia rozwiązywania problemów społecznych, Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Na terenie Gminy Grudziądz nie ma Domów Pomocy Społecznej (DPS). Gmina ponosi jednak opłaty związane z utrzymaniem swoich mieszkańców przebywających w DPS-ach w Grudziądzu.

6.4. STAN BEZPIECZEŃSTWA

Na terenie gminy Grudziądz nie występują posterunki policji. Za bezpieczeństwo w tym zakresie odpowiedzialna jest Komenda Miejska Policji w Grudziądzu, a obszar gminy Grudziądz położony jest w całości w III rewirze dzielnicowych.

Na terenie gminy Grudziądz funkcjonuje pięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, które zlokalizowane są w Wielkim Wełczu, Szynychu, Rudzie, Dusocinie oraz Piaskach. Trzy z tych jednostek (OSP Wielki Wełcz, OSP Szynych, OSP Ruda) należą do krajowego systemu ratownictwa gaśniczego. Do codziennych zadań OSP zalicza się ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska, w szczególności poprzez ochronę przeciwpożarową, współdziałanie z innymi służbami ratowniczymi w sytuacjach kryzysowych, a także pomoc przy wypadkach drogowych.

W zakresie zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej na terenie gminy Grudziądz znajdują się trzy magazyny w miejscowościach Ruda, Szynych i Wielki Wełcz, w których znajduje się różnorodny sprzęt oraz wyposażenie, jak. np. ubrania, agregaty, butle gazowe, kable, łopaty, opatrunki, plandeki, węże, worki na piasek itd. Zarządzanie kryzysowe na terenie gminy Grudziądz oparte jest o zasoby osobowe i sprzętowe jednostek OSP.

6.5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Na terenie gminy Grudziądz instytucjami kultury wpisanymi do Rejestru Instytucji Kultury są: Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Małym Rudniku oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Małym Rudniku. Działalność GOKiS skupia się na organizacji różnego rodzaju zajęć stałych oraz imprez cyklicznych i okolicznościowych. Do cotygodniowych spotkań należą zajęcia malarskie, muzyczne, kreatywne, karate czy taniec nowoczesny. GOKiS regularnie organizuje pikniki, koncerty i turnieje, a także spotkania mieszkańców. Przy Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu działają zespoły wokalo-instrumentalne. Swoją siedzibę w GOKiS mają również klub malucha, stowarzyszenie seniorów „Słoneczniki”, Stowarzyszenie Razem SMR i Ludowe Zrzeszenie Sportowe. W ofercie GOKiS znajduje się również wynajem sal do organizacji uroczystości czy też wydarzeń komercyjnych, a także boisk sportowych z zapleczem sanitarnym.

Gminna Biblioteka Publiczna w Małym Rudniku wchodzi w skład ogólnopolskiej sieci bibliotecznej i podlega merytorycznemu nadzorowi Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Toruniu. Siedziba instytucji, a zarazem jednostka główna mieści się w miejscowości Mały Rudnik. W strukturze jednostki znajduje się jedna filia w sołectwie Mokre. W oparciu o działalność statutową biblioteka zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańcom Gminy Grudziądz. Służy rozwijaniu i zaspokajaniu ich potrzeb czytelniczych i informacyjnych, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury. Głównym zadaniem jednostki jest gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów oraz popularyzacja czytelnictwa i kultury słowa. W jej zasobach znajduje się bogaty i atrakcyjny księgozbiór liczący ponad 20 tysięcy egzemplarzy. Jednostka umożliwia dostęp do zbiorów w formie tradycyjnej i elektronicznej. W działalność jednostki wpisują się cykliczne wydarzenia okolicznościowe i literackie, spotkania autorskie, wystawy, zajęcia edukacyjne i warsztaty. Biblioteka jest organizatorem konkursów, uczestniczy w projektach, mających na celu promocję

aktywności kulturalnej i edukacyjnej wśród różnych grup społecznych i wiekowych. W celu niwelowania barier w dostępie do instytucji świadczy usługę Mobilnej Biblioteki.

Do głównych atrakcji turystycznych w gminie należy plaża w Białym Borze przy ośrodku Delfin. Jej otoczenie ma zostać zagospodarowane w najbliższych latach. Pojawić się tam mają domki letniskowe, pole namiotowe wraz z zapleczem sanitarnym, sanitariaty dla użytkowników plaży, hangar na zimowanie sprzętu pływającego, pomost wraz ze slipem do wodowania sprzętu wodnego, pomost wędkarski, zjeżdżalnia wodna i park linowy. Planowana jest też rozbudowa istniejącego pomostu oraz zagospodarowanie terenu obejmujące parking i promenadę wraz z oświetleniem i towarzyszącymi obiektami małej architektury.

W Parku Krajobrazowym Góry Łosiowe znajduje się punkt widokowy na rzekę Wisłę i okolice. W miejscowości Mokre zlokalizowany jest początek przyrodniczej leśnej ścieżki dydaktycznej zawiadywanej przez Nadleśnictwo Jamy. W Zakurzewie działa Centrum Edukacji Ekologicznej, które daje możliwość zapoznania dzieci i młodzieży z zasadami życia w zgodzie z naturą.

Gmina bogata jest w zabytki architektury militarnej stanowiącej zarówno wewnątrz i zewnętrzny pierścień obronny twierdzy Grudziądz – należą do nich m. in. doskonale zachowany Fort Grupowy Wielka Księża Góra w Wielkich Lniskach, który w sezonie obsługuje tysiące turystów z kraju i zagranicy.

Do obiektów rekreacyjnych i rekreacyjno-sportowych zaliczyć należy również:

- sale gimnastyczne:
 - SP Mokre, ul. Złota 2,
 - SP Sztynwag, Sztynwag 46,
 - SP Nowa Wieś, ul. Grudziądzka 43;
- boiska sportowe:
 - kompleks boisk w Węgrowie,
 - boisko w Gogolinie,
 - boisko w Mokrem,
 - boisko w Zakurzewie,
 - boisko przy SP w Dusocinie,
 - boisko przy SP w Wałdowie Szlacheckim,
 - boisko w Maruszy,
 - boisko w Skarszewach,
 - kompleks boisk w Małym Rudniku,
 - boisko w Wielkich Lniskach,
 - boisko w Szynychu,
 - boisko przy remizo-świetlicy w Pisakach;
- place zabaw (w tym z urządzeniami fitness):
 - plac zabaw w Dusocinie przy szkole,
 - plac zabaw w Gogolinie przy boisku sportowym i świetlicy wiejskiej,
 - plac zabaw w Małym Rudniku przy przedszkolu gminnym,

- plac zabaw w Maruszy przy boisku sportowym,
- plac zabaw w Mokrem przy boisku sportowym,
- plac zabaw w Mokrem,
- plac zabaw w Nowej Wsi,
- plac zabaw w Piaskach,
- plac zabaw w Szynychu przy boisku sportowym,
- plac zabaw w Świerkocinie przy sali weselnej,
- plac zabaw w Wałdowie Szlacheckim w parku wiejskim,
- dwa place zabaw (stary i nowy) w Wałdowie Szlacheckim,
- plac zabaw w Wałdowie Szlacheckim przy świetlicy wiejskiej
- plac zabaw w Węgrowie przy świetlicy wiejskiej,
- plac zabaw w Wielkim Wełczu przy starej szkole,
- plac zabaw w Wielkich Lniskach przy boisku sportowym,
- plac zabaw w Zakurzewie przy świetlicy wiejskiej.

Dodatkowo do dyspozycji mieszkańców gminy Grudziądz pozostaje 18 świetlic wiejskich, wyposażonych w niezbędny sprzęt AGD i RTV, w których dodatkowo organizowane są lokalne imprezy okolicznościowe, a także wydarzenia, których organizatorami są Gmina Grudziądz, sołectwa, instytucje kultury, organizacje pożytku publicznego.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje lotnisko sportowe w Lisich Kątach, gdzie prężnie działa Aeroklub Nadwiślański z sekcjami: szybowcową, samolotową, balonową i modelarską. Aktywność sportową wśród mieszkańców Gminy Grudziądz upowszechniają organizacje pozarządowe, takie jak: Uczniowski Klub Sportowy Orion Gmina Grudziądz, Ludowy Klub Sportowy Węgrowianka Węgrowo, Stowarzyszenie Kase ha Shotokan Ryu do Garage , Stowarzyszenie Sport i Rekreacja Delfin.

Rekreację w granicach gminy, w obrębie Kobylanka, w bezpośrednim sąsiedztwie z miastem Grudziądzem, w pobliżu jeziora Rudnickiego Wielkiego zapewnia też Rodzinny Park Rozrywki z licznymi atrakcjami dla dzieci i dorosłych.

Działalność kulturalno-sportowa Gminy Grudziądz przejawia się również poprzez organizację wielu cyklicznych imprez , które na stałe wpisały się do kalendarza wydarzeń regionu. Należą do nich m. in. Połowinki Wakacyjne Gminy Grudziądz, Plener rzeźbiarski „U Styperków”, Jedyna taka noc – Noc Świętojańska, Bieg Karpia, Bieg Sosny, regaty żeglarskie na rzece Wiśle, „Na św. Marcina Gęsina z Dusocina”.

6.6. DOSTĘPNOŚĆ DLA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Zdecydowana większość obiektów wskazanych w podrozdziałach rozdziału 6. została zrealizowana zgodnie z uniwersalnym projektowaniem, co zapewnia dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami. Obiekty te są w większości pozbawione barier poziomych i pionowych, a zastosowane urządzenia i rozwiązania architektoniczne umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia na terenie gminy Grudziądz mogą dotyczyć przede wszystkim środowiska naturalnego i zdarzeń spowodowanych działaniem sił przyrody, a także mogą wynikać bezpośrednio z postępu cywilizacyjnego (rozwijająca się chemizacja rolnictwa, awarie infrastruktury technicznej, zdarzenia drogowe itp.).

Zagrożenie związane z powodzią na terenie gminy Grudziądz występuje od rzeki Wisły, niemal na całej jej długości – wzdłuż zachodniej granicy gminy oraz od rzeki Osy – w północnej części gminy. Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%. Na tych obszarach obowiązują zakazy określone w przepisach ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne tj. gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania, lokalizowania nowych cmentarzy. Ponadto realizacja inwestycji wymaga uzgodnienia z organami właściwymi w tym zakresie, tj. Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią obejmują stosunkowo duży obszar w granicach gminy Grudziądz (około 983 ha) i w przeważającej części stanowią tereny wolne do zabudowy. Informacje dotyczące obszarów szczególnego zagrożenia powodziowego zawarto w rozdziale 16. *Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.*

Na terenie gminy Grudziądz występują tereny związane z ruchami masowymi ziemi – osuwiska oraz tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Ich lokalizacja jest zróżnicowana – występują zarówno w północnej, jak i południowej części gminy. W przeważającej części są to obszary położone w sąsiedztwie brzegu rzeki oraz w lasach. Osuwiska występujące na obszarze gminy nie są przyczyną powstawania poważnych zniszczeń czy zagrożeń dla obiektów budowlanych bądź dróg czy linii przesyłowych. Większość z nich jest bowiem położona w lokalizacji utrudniającej zagospodarowanie (skarpy nadrzeczne, tereny zadrzewione), z dala od obiektów budowlanych i dróg. Osuwiska występujące na terenie gminy zostały szczegółowo opisane w rozdziale 11. *Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.*

Ponadto potencjalne zagrożenie może być wywołane zdarzeniem drogowym, wywołanym kolizją lub awarią pojazdów przewożących substancje niebezpieczne. W szczególności tereny potencjalnie zagrożone możliwością wystąpienia takiego zdarzenia to otoczenie dróg krajowych, w tym autostrady oraz dróg wojewódzkich.

Promieniowanie elektromagnetyczne to stosunkowo nowe zagrożenie dla zdrowia człowieka. Na terenie gminy występują urządzenia wytwarzające pole elektryczne lub magnetyczne stałe, pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz wytwarzane przez stacje i linie elektroenergetyczne oraz promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące w zakresie 0,001 - 300 000 MHz. Źródła pól elektromagnetycznych stanowią linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia oraz związane z nimi stacje

elektroenergetyczne. Przez teren gminy Grudziądz przebiegają linie przesyłowe najwyższych napięć 220 i 400 kV, zarówno w jej północnej, jak i południowej części. Ponadto przez teren gminy przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia – 110 kV, które poza jedną linią zlokalizowaną w północno-wschodnim krańcu gminy, znajdują się w południowej części.

Na terenie gminy, w południowej części obrębu Wielkie Lniska znajdują się dwie elektrownie wiatrowe. Ich całkowite wysokości to 85,5 m i 112 m. Elektrownie wiatrowe znajdują się również w bezpośrednim sąsiedztwie gminy, na terenie gmin: Gruta i Stolno. Na terenie gminy Stolno zlokalizowane są trzy elektrownie wiatrowe, które oddziałują na tereny gminy Grudziądz. Znajdują się one w obrębach: Sarnowo (wys. całkowita ok. 88 m), Trzebiełuch (wys. całkowita ok. 94 m) oraz Kłęczkowo (wys. całkowita ok. 87 m). W gminie Gruta trzy najbliższe elektrownie wiatrowe znajdują się w obrębie Plemięta i mają po 84 m wysokości. Od powyższych obiektów konieczne jest wyznaczenie obszarów z ograniczeniami w zabudowie, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Przez gminę Grudziądz przebiegają również gazociągi wysokiego ciśnienia, których ewentualne awarie mogą być źródłem zagrożenia. Gazociągi ten przecina gminę w głównej mierze w południowej jej części.

Do punktowych źródeł promieniowania niejonizującego należą m.in.: pojedyncze nadajniki radiowe; stacje bazowe telefonii komórkowej instalowane na wysokich budynkach, kominach, specjalnych masztach; urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne pracujące w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji policji i straży pożarnej.

W granicach gminy Grudziądz nie występują zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii, o których mowa w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska. Najbliższe tego rodzaju zakłady zlokalizowane są w odległości około 12 km w Kwidzynie oraz w odległości około 14 km w Świeciu.

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

8.1. ANALIZA EKONOMICZNA

8.1.1. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Gmina Grudziądz otacza z niemalże trzech stron miasto Grudziądz, będące miejskim ośrodkiem regionalnym, który stanowi w wielu dziedzinach, w tym także gospodarczej, centrum aktywności mieszkańców regionu. Zagospodarowanie i użytkowanie terenu gminy Grudziądz jest zróżnicowane. Sieć osadnicza jest raczej rozproszona. Silne procesy urbanizacyjne zachodzą w szczególności w najbliższym sąsiedztwie miasta Grudziądza, tj. w miejscowościach Nowa Wieś, Świerkocin, Mokre, Biały Bór, Mały Rudnik i Gać oraz w otoczeniu głównych dróg – krajowych i wojewódzkich, co zapewnia dobrą dostępność komunikacyjną. Na obszarze gminy przeważają użytki rolne. W północnej oraz południowej części gminy występują duże kompleksy leśne. Warunki przyrodnicze oraz położenie w sąsiedztwie dużego ośrodka miejskiego determinują w znacznym stopniu zarówno rozmieszczenie, jak i kierunki gospodarki w gminie.

Według Banku Danych Lokalnych GUS na koniec 2020 roku działalność gospodarczą na terenie gminy Grudziądz prowadziły 1 444 podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON. W sektorze publicznym działało 10 podmiotów, w sektorze prywatnym – 1 433, jeden podmiot nie należał do żadnej z tych grup. Odsetek podmiotów gospodarki narodowej sektora prywatnego stanowił zatem ponad 99% wszystkich podmiotów działających na terenie gminy Grudziądz. W sektorze prywatnym 1264 podmioty stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, pozostała część obejmowała: 59 spółek handlowych, 6 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, 1 spółdzielnię, 6 fundacji, 25 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Tabela 15. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sektorów własnościowych na terenie gminy Grudziądz w latach 2013-2020

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1 078	1 103	1 155	1 203	1 208	1 295	1 379	1 444
Sektor publiczny ogółem	20	20	20	19	11	11	11	10
Sektor prywatny ogółem:	1 058	1 082	1 132	1 180	1 195	1 282	1 365	1 433
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	962	979	1 024	1 054	1 060	1 137	1 205	1 264
spółki handlowe	28	28	31	41	44	48	56	59
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	8	8	8	8	8	6	6	6
spółdzielnie	1	1	1	1	1	1	1	1
fundacje	2	2	4	4	4	4	6	6
stowarzyszenia i organizacje społeczne	14	14	13	19	21	21	24	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Dane z powyższej tabeli wskazują na coroczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie gminy przy jednoczesnym spadku liczby podmiotów z sektora publicznego. Największy wzrost liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym względem poprzedniego roku nastąpił w roku 2018. Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS najwięcej podmiotów gospodarczych działało w 2020 r. w miejscowości Nowa Wieś (246), natomiast w miejscowości Rozgarty działał tylko jeden podmiot. Po ponad 100 podmiotów działała w miejscowościach: Biały Bór, Mały Rudnik oraz Mokre, co potwierdza duży wpływ sąsiedztwa miasta Grudziądza na gospodarkę gminy. Generalnie w przeważającej większości miejscowości zaobserwować można wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Największy bezwzględny wzrost nastąpił w miejscowości Nowa Wieś (wzrost o 75 podmiotów względem roku 2013), natomiast największy względny wzrost w miejscowości Brankówka (o ok. 140% względem roku 2013). Spadek liczby podmiotów gospodarczych względem roku 2013 nastąpił w miejscowościach Grabowiec (-2) i Leśniewo (-1). Powyżej analizowane podmioty działają w różnych sekcjach PKD. Podział tych podmiotów na sekcje PKD przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD w latach 2013-2020 działające na terenie gminy Grudziądz

Rok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	jed. gosp.	1 078	1 103	1 155	1 203	1 208	1 295	1 379	1 444
Sekcja A	jed. gosp.	36	20	21	21	23	24	23	24

Sekcja B	Jed. gosp.	1	1	1	1	1	1	1	1
Sekcja C	Jed. gosp.	113	115	121	130	129	139	143	142
Sekcja D	Jed. gosp.	2	2	1	1	0	2	2	2
Sekcja E	Jed. gosp.	4	6	5	6	6	6	9	10
Sekcja F	Jed. gosp.	134	144	159	162	162	169	202	219
Sekcja G	Jed. gosp.	330	326	339	334	331	348	357	359
Sekcja H	Jed. gosp.	65	68	72	87	90	97	105	109
Sekcja I	Jed. gosp.	21	22	21	21	22	25	27	33
Sekcja J	Jed. gosp.	13	14	16	17	17	15	14	14
Sekcja K	Jed. gosp.	35	36	36	34	38	42	39	41
Sekcja L	Jed. gosp.	14	17	19	21	23	28	30	31
Sekcja M	Jed. gosp.	59	59	59	66	72	88	91	103
Sekcja N	Jed. gosp.	35	40	38	37	37	39	41	45
Sekcja O	Jed. gosp.	5	5	5	5	5	5	5	5
Sekcja P	Jed. gosp.	31	34	37	38	29	30	33	34
Sekcja Q	Jed. gosp.	127	132	136	148	145	159	169	176
Sekcja R	Jed. gosp.	10	13	13	13	12	15	16	16
Sekcja S i T	Jed. gosp.	43	49	56	58	64	61	67	74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Oznaczenie sekcji PKD 2007:

Sekcja A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo;

Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie;

Sekcja C – przetwórstwo przemysłowe;

Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych;

Sekcja E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją;

Sekcja F – budownictwo;

Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle;

Sekcja H – transport i gospodarka magazynowa;

Sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi;

Sekcja J – informacja i komunikacja;

Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa;

Sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości;

Sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna;

Sekcja N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca;

Sekcja O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne;

Sekcja P – edukacja;

Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna;

Sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją;

Sekcja S i T – działalność organizacji członkowskich, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego, pozostała działalność usługowa.

Jak wynika z danych zamieszczonych w powyższej tabeli, odnoszących się do podziału podmiotów według sekcji PKD 2007, w latach 2013-2020 na terenie gminy Grudziądz:

- najwięcej podmiotów należało do sekcji G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego (stanowiły one średnio ok. 25% ogółu podmiotów);
- najmniej, bo tylko 1 podmiot należał do sekcji B i zajmował się wydobywaniem kamienia, piasku i gliny;
- poniżej 1% stanowiły też podmioty należące do sekcji D (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych), E (dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami

oraz działalność związana z rekultywacją), oraz O (administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne);

- stosunkowo dużo, bo powyżej 10% wszystkich podmiotów stanowiły podmioty z sekcji F (budownictwo) – ok. 15% i Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna) – ok. 12%;
- mimo dużych połaci gruntów rolnych i lasów na terenie gminy Grudziądz, podmioty z sektora A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) stanowiły tylko niecałe 2% wszystkich podmiotów gospodarki.

W granicach obszaru gminy Grudziądz zdecydowanie dominują mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające do 10 osób), które w 2020 r. stanowiły około 98% wszystkich podmiotów. W gminie Grudziądz występuje też kilkadziesiąt małych przedsiębiorstw oraz 3 przedsiębiorstwa średnie (zatrudniające od 50 do 250 pracowników).

8.1.2. RYNEK PRACY

Większość danych dotyczących rynku pracy i bezrobocia dotyczy poziomu powiatowego, ponieważ jest gromadzona przez Powiatowe Urzędy Pracy, jednak część spośród tych danych dotyczy poziomu gminnego. W poniższej tabeli zostały przedstawione główne wskaźniki dotyczące zatrudnienia na terenie gminy Grudziądz w latach 2011-2020.

Tabela 17. Zestawienie głównych wskaźników dotyczących zatrudnienia w gminie Grudziądz

ROK		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób w wieku produkcyjnym	osoba	7 696	7 721	7 720	7 794	7 907	7 968	7 996	8 051	8 104	8 184
Zatrudnieni ogółem	osoba	1 858	1 970	2 474	2 817	3 052	2 810	2 892	2 890	3 609	4 157
Liczba zatrudnionych /Liczbę osób w wieku produkcyjnym	%	24,14	25,51	32,05	36,14	38,60	35,27	36,17	35,90	44,53	50,79
Zatrudnieni mężczyźni	osoba	1 130	1 142	1 428	1 599	1 601	1 526	1 636	1 594	2 075	2 499
Zatrudnione kobiety	osoba	728	828	1 046	1 218	1 451	1 284	1 256	1 296	1 534	1 658

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2020 roku na terenie gminy Grudziądz zatrudnionych było 4 157 osób. W porównaniu z początkiem analizowanego dziesięcioletniego nastąpił ponad dwukrotny wzrost zatrudnienia. Największy wzrost zatrudniania nastąpił w roku 2019. Liczba zatrudnionych zwiększyła się wtedy o 719 osób, przy jednoczesnym niewielkim zwiększeniu liczby osób w wieku produkcyjnym (o 53 osoby). Istotny spadek zatrudnienia nastąpił natomiast w roku 2016 (o 242 osoby) i nieznaczący (o 2 osoby) w roku 2018. Udział liczby zatrudnionych w całkowitej liczbie osób w wieku produkcyjnym wynosił średnio 36%, przy czym średnią tą znacznie zaniżają wartości z początku okresu analizowanego (tj. lata 2011 i 2012). Wskaźnik zatrudnienia kobiet w stosunku do ogólnej liczby zatrudnionych w gminie Grudziądz jest stosunkowo niski i w 2020 r. osiągnął wartość około 39,9%, podczas gdy w skali kraju przekraczał on 50%. Najwyższą wartość wskaźnik ten osiągnął w 2015 r. i wyniósł wtedy około 47,5%.

Rozwojowi gminy nie sprzyja bezrobocie, które oddziałuje negatywnie nie tylko na sferę ekonomiczną, rodzi bowiem wiele problemów natury psychologicznej i społecznej.

W tabeli poniżej przedstawione zostały dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy w latach 2011 -2020.

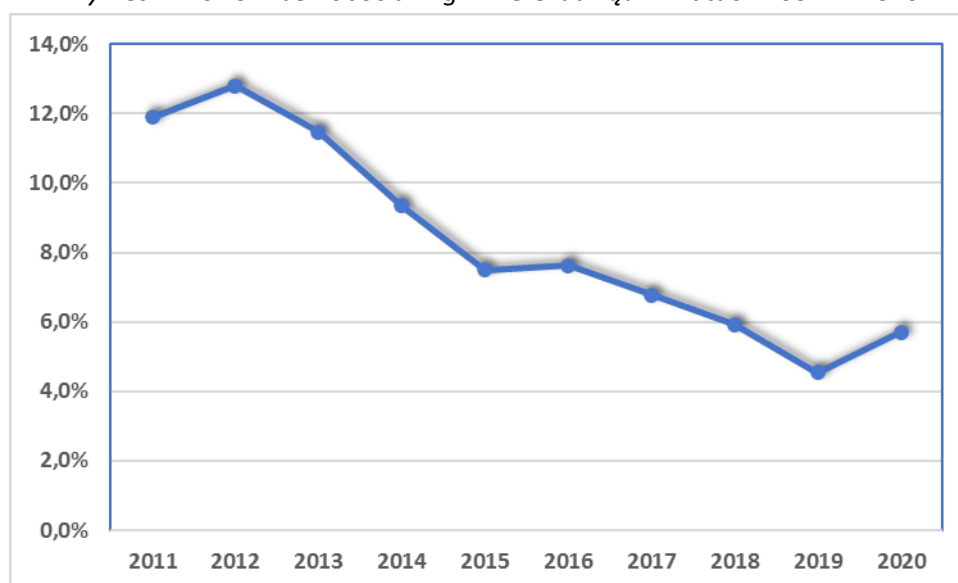
Tabela 18. Zestawienie głównych wskaźników dotyczących bezrobocia w gminie Grudziądz

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób w wieku produkcyjnym	7 696	7 721	7 720	7 794	7 907	7 968	7 996	8 051	8 104	8 184
Bezrobotni ogółem	915	988	885	728	593	607	541	477	368	466
Bezrobotni mężczyźni	377	429	395	316	263	235	197	176	136	201
Bezrobotne kobiety	538	559	490	412	330	372	344	301	232	265
Poziom bezrobocia (liczba osób bezrobotnych/liczba osób w wieku produkcyjnym w %)	11,89	12,80	11,46	9,34	7,50	7,62	6,77	5,92	4,54	5,69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Biorąc pod uwagę płeć, we wszystkich analizowanych latach, większość bezrobotnych stanowiły kobiety i było to średnio 60% wszystkich bezrobotnych. Najwyższe bezrobocie odnotowano w 2012 roku – 988 osób pozostawało bez zatrudnienia, natomiast najmniejsze w 2019 roku – 368 osób.

Wykres 7. Poziom bezrobocia w gminie Grudziądz w latach 2011 - 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Poziom bezrobocia ukazuje stopień niewykorzystanego potencjału ludzkiego. Poziom bezrobocia w gminie Grudziądz, w 2012 wynosił 12,8%, osiągając najwyższą w badanym okresie wartość. W kolejnych latach widoczny był ogólny trend spadku poziomu bezrobocia, które w 2019 r. osiągnęło tylko około 4,5% - wartość zbliżoną do naturalnej stopy bezrobocia (kształtującej się na poziomie ok. 2-3%), stanowiącej odsetek siły roboczej obejmujący tych, którzy nie chcą podjąć pracy przy płacy realnej zapewniającej równowagę i są dobrowolnie bezrobotni. Wyjątek stanowi ostatni spośród analizowanych rok 2020, gdzie stopa bezrobocia wzrosła ponownie niemalże do poziomu z roku 2018. Jest to najprawdopodobniej spowodowane perturbacjami na rynku pracy związanymi z pandemią koronawirusa.

Liczbę bezrobotnych w gminach powiatu grudziądzkiego oraz porównawczo w mieście Grudziądzu przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 19. Bezrobotni w gminach powiatu grudziądzkiego i mieście Grudziądzu według płci w 2020 roku

Jednostka podziału terytorialnego	Liczba osób bezrobotnych			Liczba osób w wieku produkcyjnym	Poziom bezrobocia (liczba bezrobotnych /liczbę osób w wieku produkcyjnym w %)
	mężczyźni	kobiety	ogółem		
Powiat grudziądzki	770	1130	1900	24 914	7,63
Powiat Miasto Grudziądz	1818	2134	3952	53 953	7,32
Gmina Grudziądz	201	265	466	8 184	5,69
Gmina Gruta	131	161	292	3 937	7,42
Gmina Łasin	180	225	405	4 748	8,53
Gmina Radzyń Chełmiński	101	155	256	2 888	8,86
Gmina Rogóźno	71	136	207	2 526	8,19
Gmina Świecie nad Osą	86	188	274	2 631	10,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 roku udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym dla powiatu grudziądzkiego wyniósł 7,63%, natomiast dla gminy Grudziądz – 5,69%. Dla porównania, w przypadku miasta Grudziądz wartość ta była bardzo zbliżona do wartości dla powiatu grudziądzkiego ziemskiego i wynosiła 7,32%. Istotnym jest, iż poziom bezrobocia w gminie Grudziądz był najniższy spośród analizowanych jednostek podziału terytorialnego.

Ze względu na sąsiedztwo dużego ośrodka miejskiego, jakim jest Grudziądz, rynek pracy w gminie oraz jego przestrzenne zróżnicowanie ma szczególny charakter. Duża część pracujących mieszkańców gminy Grudziądz znajduje zatrudnienie w mieście, stąd bardzo istotna jest analiza przepływów ludności związana z zatrudnieniem. Analizy takie zostały na poziomie gmin sporządzone w latach 2006, 2011 oraz 2016. Dane do analiz w latach 2006 i 2016 zostały uzyskane ze źródeł danych Ministerstwa Finansów i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i opierały się o zeznania podatkowe PIT, natomiast dane z roku 2011 pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego. Biorąc pod uwagę powyższe, analizowane wartości nie są precyzyjne, a ze względu na różne metodologie zbierania danych, trudne do porównania, jednak dają obraz sytuacji i pozwalają zauważyć ogólne tendencje. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób wyjeżdżających i przyjeżdżających do pracy w odniesieniu do gminy Grudziądz.

Tabela 20. Wyjeżdżający i przyjeżdżający do pracy w gminie Grudziądz w latach 2006, 2011, 2016

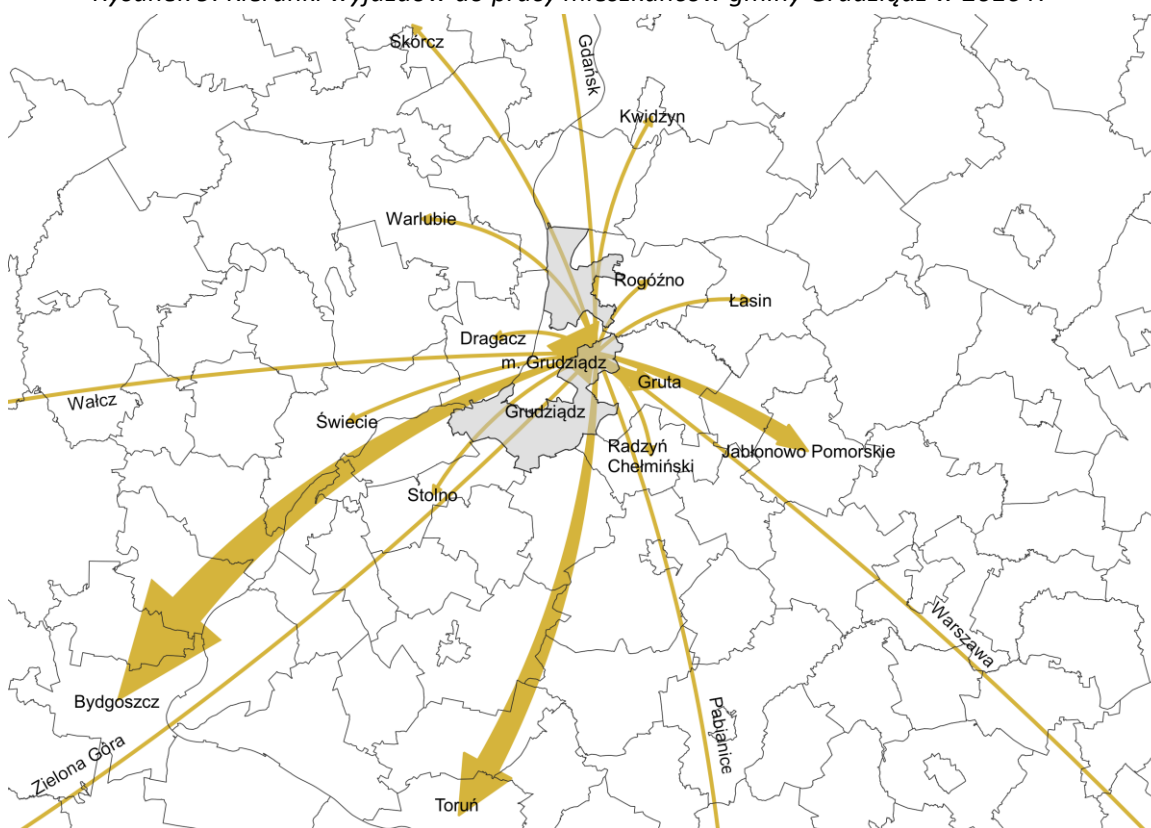
Rok	Wyjeżdżający do pracy	Przyjeżdżający do pracy
2006	613	245

2011	1052	402
2016	1423	634

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Z powyższych danych wynika, iż zarówno liczba osób wyjeżdżających do pracy z gminy Grudziądz, jak i przyjeżdżających do pracy do gminy Grudziądz systematycznie rośnie. Jest to wynikiem powszechnego wzrostu mobilności pracowników na tle kraju, ale także poprawy dostępności komunikacyjnej gminy Grudziądz, na którą składa się zarówno sieć dróg, jak i komunikacja publiczna. Wskazać należy, iż na przełomie 10 badanych lat, zarówno liczba mieszkańców gminy Grudziądz zatrudniona poza granicami gminy, jak i osób mieszkających poza gminą Grudziądz, znajdujących zatrudnienie na jej terenie, zwiększyła się ponad dwukrotnie. Osoby pracujące poza granicami gminy Grudziądz stanowią około połowę (50,6%) wszystkich pracujących mieszkańców gminy. Poniższe rysunki ilustrują kierunki migracji wahadłowych związanych z codziennymi wyjazdami do pracy dla gminy Grudziądz, przy czym kierunki te obejmują migracje powyżej 10 osób.

Rysunek 9. Kierunki wyjazdów do pracy mieszkańców gminy Grudziądz w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zdecydowanie najczęstszym miejscem zatrudnienia mieszkańców gminy Grudziądz jest miasto Grudziądz, gdzie w 2016 r, zgodnie z danymi GUS, pracowało 868 osób, co stanowiło około 1/3 pracujących mieszkańców gminy Grudziądz. Drugim w kolejności kierunkiem są miasta wojewódzkie – Bydgoszcz (115 osób wyjeżdżających) oraz Toruń (53 osoby). Wiele osób znajduje też zatrudnienie w gminach ościennych, ale też w miastach położonych w nieco większych odległościach, takich jak. np. Łasin, Jabłonowo Pomorskie, Świecie, Kwidzyn, Skórcz. Co ciekawe, według danych GUS po kilkunastu mieszkańcach gminy

Grudziądz pracuje w dużych miastach, położonych w znacznych odległościach od miejsca zamieszkania, tj. Gdańsk, Warszawa, Pabianice, Wałcz i Zielona Góra. Wskazać należy jednak, iż codzienne dojazdy do większości z tych miejsc, ze względu na duże odległości i średni czas dojazdu przekraczający 3 godziny, wydają się nierealne, stąd przypuszczenie, iż osoby te faktycznie nie zamieszkują gminy Grudziądz.

Rysunek 10. Kierunki przyjazdów do pracy na terenie gminy Grudziądz w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2016 roku na terenie gminy Grudziądz zatrudnienie znajdowały 634 osoby nie będące mieszkańcami gminy. Większość z tych osób pochodzi z miasta Grudziądza i stanowią one ponad 50% osób dojeżdżających do pracy do gminy Grudziądz. Stosunkowo dużą grupę stanowią też osoby dojeżdżające do pracy z gminy Gruta (77 osób) oraz z gminy Rogóźno (47 osób). Pozostali pracownicy dojeżdżają do gminy Grudziądz z gmin ościennych oraz z obszaru wiejskiego gminy Łasin. Zgodnie z danymi GUS do gminy Grudziądz nie dojeżdżają do pracy osoby z gmin dalej położonych.

8.1.3. BUDŻET GMINY

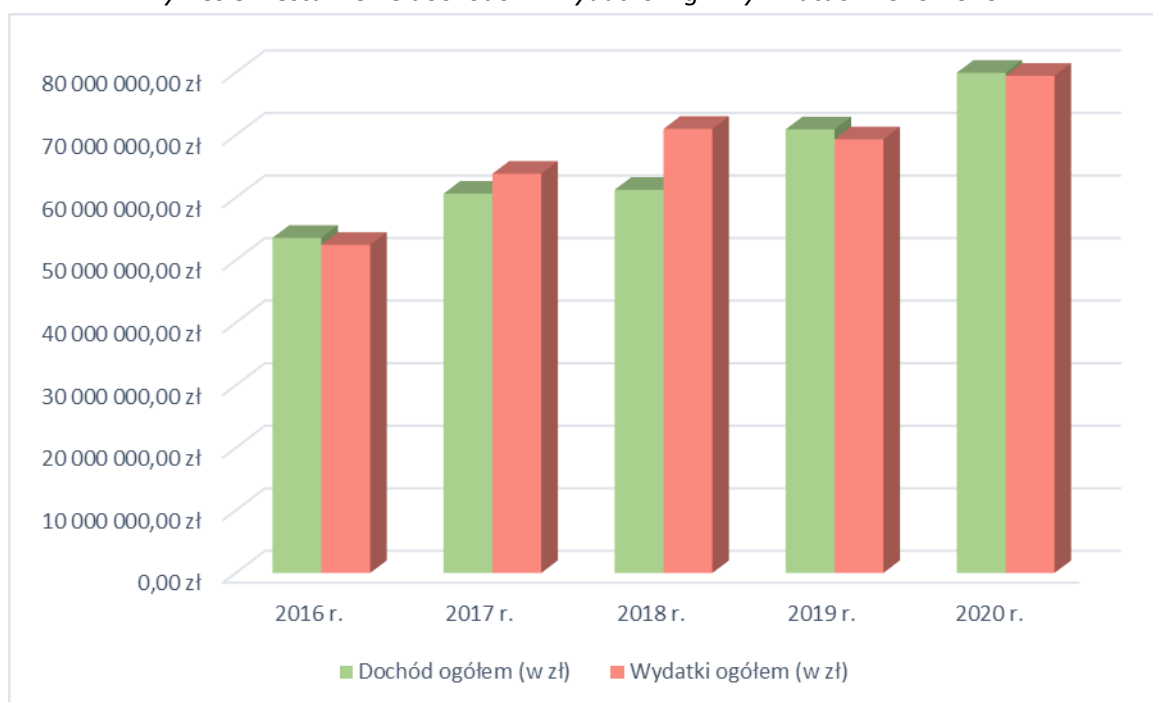
Finanse publiczne obejmują zasoby gminy, które stanowią zarówno dochody, jak i wydatki określone w budżecie gminy. Kondycja finansowa gminy zależy m.in. od wysokości dochodów własnych, dotacji celowych czy subwencji ogólnych z budżetu państwa. Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają dochody i wydatki gminy Grudziądz w ostatnich 5 latach.

Tabela 21. Budżet gminy Grudziądz w latach 2016-2020

ROK	2016	2017	2018	2019	2020
Dochód ogółem (w zł)	53 570 941,67	60 638 021,40	61 250 937,53	70 922 378,37	79 972 311,95
Dochód na jednego mieszkańca (w zł)	4 320,59	4 837,11	4 824,05	5 535,62	6 147,93
Wydatki ogółem (w zł)	52 461 828,89	63 821 162,05	70 989 443,11	69 330 901,13	79 476 140,43
Wydatki na jednego mieszkańca (w zł)	4 231,13	5 091,03	5 591,04	5 411,40	6 109,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 8. Zestawienie dochodów i wydatków gminy w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego budżet gminy Grudziądz w 2020 roku zamknął się w sumie dochodów wynoszącej 79 972 311,95 zł oraz sumie wydatków – 79 476 140,43 zł. Dochody gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 6 147,93 zł, natomiast wydatki – 6 109,79 zł. Idealną sytuacją budżetową jest budżet zrównoważony, tj. sytuacja, kiedy wydatki są równe dochodom, lecz osiągnięcie takiego stanu jest bardzo trudne. W przypadku gminy Grudziądz w 3 analizowanych latach (2016, 2019 i 2020) udało się uzyskać niewielką nadwyżkę budżetową. W latach 2017 i 2018 rok budżetowy zakończył się deficytem, przy czym deficyt w roku 2018 był stosunkowo wysoki, ponieważ wynosił niecałe 10 mln, tj. ok. 15% wszystkich zaplanowanych dochodów. Dochody gminy co roku systematycznie rosną. Wydatki również mają tendencję wzrostową, jednak w 2018 r. były wyższe niż w roku następnym. Było to spowodowane głównie licznymi wydatkami inwestycyjnymi w szczególności w budynkach użyteczności publicznej (przede wszystkim szkołach) oraz inwestycjami w zakresie infrastruktury i dróg.

Szczegółowe zestawienie dochodów budżetu gminy Grudziądz w latach 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Zestawienie dochodów gminy w latach 2016-2020

Klasyfikacja dochodów	2016	2017	2018	2019	2020
dochody własne gminy (w zł)	27 359 497,82	29 309 765,33	30 657 924,78	37 330 152,08	39 864 909,12
podatek od nieruchomości (w zł)	7 951 965,43	8 596 392,03	8 989 667,86	10 153 045,49	11 102 886,50
Podatek rolny (w zł)	1 029 765,28	1 001 773,37	993 442,88	1 060 368,24	1 120 684, 70
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (w zł)	10 124 501,85	10 653 402,58	11 024 710,47	13 227 641,17	13 682 517,01
dochody z majątku gminy (w zł)	848 191,70	659 374,13	463 130,98	539 190,19	483 141,29
dotacje ogółem (w zł)	16 367 297,85	21 223 901,86	19 529 085,75	21 391 044,29	27 271 624,83
dotacje inwestycyjne (w zł)	2 742 301,36	5 330 255,28	3 265 978,19	1 916 190,87	3 493 770,48
finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych (w zł)	784 426,91	142 382,05	1 011 671,22	1 943 272,86	2 840 757,67
subwencja ogólna (w zł)	9 844 146,00	10 104 354,21	11 063 927,00	12 201 182,00	12 835 778,00
część oświatowa subwencji ogólnej (w zł)	8 584 115,00	8 789 939,21	9 699 964,00	10 745 536,00	11 258 682,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na całkowitą wartość dochodów własnych ma w dużej mierze wpływ liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy oraz liczba jej mieszkańców. Udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, osób prawnych, a także podatek od nieruchomości stanowią bowiem podstawowe źródło dochodów własnych gmin.

Z analizy powyższych danych wynika, iż w badanym okresie największy udział w dochodach gminy stanowiły dochody własne gminy, w tym przede wszystkim wpływy z podatku od nieruchomości i udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa. Dużą część dochodów gminy stanowiły również dotacje i subwencje. Wskazać należy, iż dochody z większości analizowanych grup dochodów corocznie wzrastają. Tendencja ta nie dotyczy jednak grupy dotacji i finansów na programy i projekty unijne, ponieważ pieniądze te są przeznaczone na szczególne cele i wypłacane zgodnie z aktualnie realizowanymi planami inwestycyjnymi.

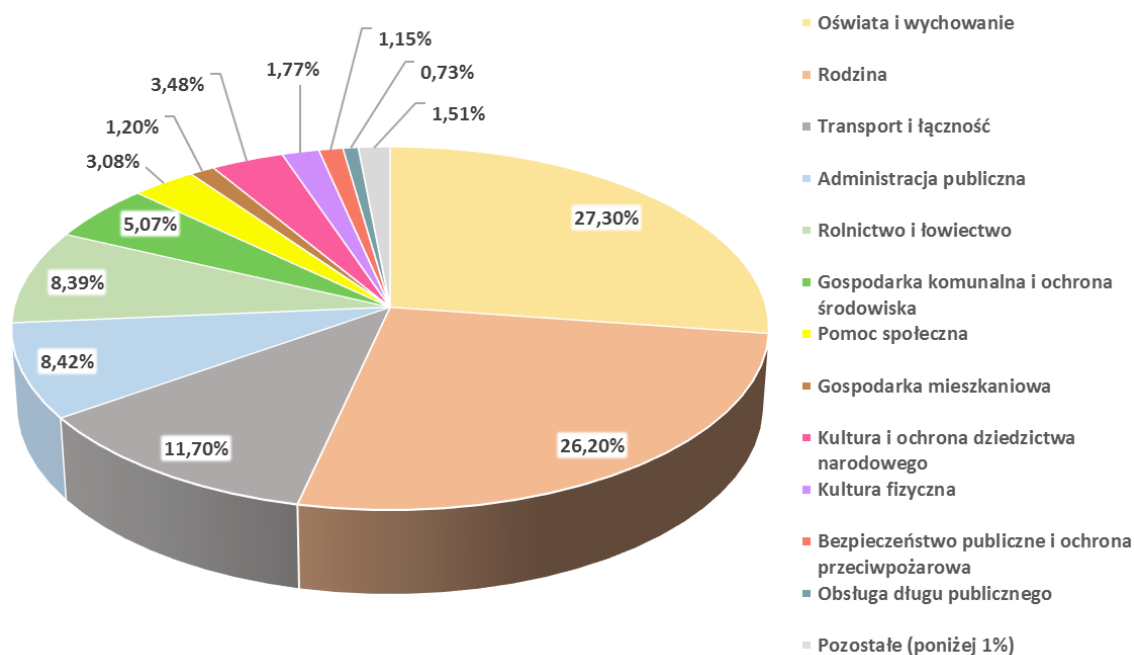
Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę wydatków gminy Grudziądz na przestrzeni lat 2016-2020. Wartości wydatków uporządkowano według działów klasyfikacji budżetowej, uregulowanych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 roku w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. W tabeli nie uwzględniono działów, na które gmina Grudziądz nie przeznaczyła środków finansowych, tj. m.in. leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo, górnictwo i kopalnictwo, handel, szkolnictwo wyższe, obrona narodowa, wymiar sprawiedliwości.

Tabela 23. Struktura wydatków gminy na przestrzeni lat 2016-2020

Dział klasyfikacji budżetowej	2016	2017	2018	2019	2020
rolnictwo i łowiectwo (w zł)	4 574 991,57	4 569 938,64	5 488 730,74	4 584 521,24	6 644 288,88
transport i łączność (w zł)	8 310 036,58	12 105 013,29	10 667 576,01	10 586 511,58	9 261 461,83
Turystyka (w zł)	0,00	12 300,00	688 362,17	3 178,20	205 294,50
gospodarka mieszkaniowa (w zł)	1 196 379,15	1 645 780,96	3 328 551,97	1 525 963,74	946 226,85
działalność usługowa (w zł)	134 790,43	106 183,47	182 401,73	129 538,66	120 692,87
Informatyka (w zł)	20 642,85	8 329,28	83 145,92	128 668,76	195 709,05
administracja publiczna (w zł)	5 292 178,32	5 942 999,65	6 081 470,66	6 896 027,82	6 668 271,50
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony oraz sądownictwa (w zł)	12 833,00	6 360,00	100 343,54	110 250,00	115 257,00
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (w zł)	687 123,77	387 130,69	508 006,26	913 407,11	910 877,93
obsługa długu publicznego (w zł)	361 589,30	381 020,72	568 180,20	737 199,25	578 267,28
oświata i wychowanie(w zł)	13 942 510,33	17 231 123,63	20 540 449,84	17 419 219,48	21 613 155,48
ochrona zdrowia (w zł)	129 072,72	169 675,71	126 223,47	173 065,68	128 057,16
pomoc społeczna (w zł)	14 038 002,85	3 503 521,21	3 681 756,47	2 518 923,86	2 437 605,63
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (w zł)	91 450,73	186 189,78	111 531,53	94 100,25	245 201,11
edukacyjna opieka wychowawcza (w zł)	269 769,13	250 213,03	247 987,43	253 139,71	183 390,56
Rodzina (w zł)	-	13 528 203,91	13 584 035,84	16 636 296,91	20 745 101,56
gospodarka komunalna i ochrona środowiska (w zł)	2 649 581,71	2 970 273,13	3 418 022,98	4 325 946,95	4 016 017,95
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (w zł)	620 206,67	698 733,47	812 127,27	1 208 517,54	2 753 885,55
kultura fizyczna (w zł)	130 669,78	118 171,48	770 539,08	1 086 424,39	1 404 018,38
SUMA (w zł)	52 461 828,89	63 821 162,05	70 989 443,11	69 330 901,13	79 476 140,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 9. Udział wydatków gminy Grudziądz według działów klasyfikacji budżetowej w 2020r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na przestrzeni analizowanych lat gmina Grudziądz największe środki z budżetu przeznaczała na oświatę i wychowanie oraz rodzinę i pomoc społeczną, które to działy stanowiły łącznie około połowy wszystkich wydatków gminy. Duże kwoty gmina przeznaczyła również na transport i łączność (corocznie około 15%). Około 10% gmina Grudziądz wydawała na administrację publiczną. Najmniejsza część budżetu przeznaczana była na urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony oraz sądownictwa, informatykę oraz turystykę.

8.1.4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Dane opisujące standardy mieszkalnictwa na terenie gminy Grudziądz przedstawiono w poniższej tabeli. Wartości te dotyczą okresu od 2011 roku do 2020 roku.

Tabela 24. Zasoby mieszkaniowe w gminie Grudziądz w latach 2011-2020

Rok	Budynki mieszkalne	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Ludność ogółem	Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	Liczba osób na 1 mieszkanie	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	Powierzchnia użytkowa na 1 osobę
	bud.	mieszk.	izba	m ²	osoba	izba	osoba	m ²	m ²
2011	2 775	3 371	14 949	322 935	11 845	4,43	3,51	95,8	27,3
2012	2 850	3 449	15 384	333 515	11 930	4,46	3,46	96,7	28,0
2013	2 893	3 522	15 785	344 150	11 989	4,48	3,40	97,7	28,7
2014	2 959	3 589	16 154	354 760	12 148	4,50	3,38	98,8	29,2
2015	3 017	3 647	16 456	362 872	12 363	4,51	3,39	99,5	29,4
2016	3 078	3 718	16 831	373 005	12 513	4,53	3,37	100,3	29,8
2017	3 148	3 790	17 210	382 787	12 621	4,54	3,33	101,0	30,3

2018	3 242	3 887	17 706	395 907	12 762	4,56	3,28	101,9	31,0
2019	3 360	3 974	18 169	406 944	12 954	4,57	3,26	102,4	31,4
2020	3 442	4 070	18 663	418 647	13 136	4,59	3,23	102,9	31,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na terenie gminy Grudziądz systematycznie zwiększa się liczba budynków mieszkalnych, a co za tym idzie również mieszkań i izb. Jest to wynikiem rosnącej liczby mieszkańców gminy, ale też rosnących wymagań dotyczących standardów mieszkaniowych. Przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosi średnio około 4,5 i w badanym okresie czasu corocznie wzrasta. Systematycznie wzrasta też przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, która przekracza obecnie 100 m². Spada natomiast średnia liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie, która wynosi nieco powyżej 3 osób. Wyjątek stanowi rok 2015, kiedy liczba osób przypadających na 1 mieszkanie nieznacznie wzrosła względem roku poprzedniego. Fakt ten spowodowany był wyjątkowo wysokim wzrostem liczby mieszkańców (przekraczającym 200 osób) oraz najniższym przyrostem liczby mieszkań w analizowanym okresie (wzrost o 58 mieszkań względem poprzedniego roku). Rokrocznie wzrasta też średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę, która przekracza 31 m². Tendencje te odpowiadają tendencjom dla kraju, województwa i powiatu. Wartości wskaźników powierzchni użytkowych mieszkań i liczby izb są znacznie większe niż analogiczne wartości dla kraju, województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego, co wynika przede wszystkim z wiejskiego charakteru gminy, gdzie zdecydowanie dominuje zabudowa jednorodzinna nad zabudową wielorodzinną oraz z sąsiedztwa miasta Grudziądz, co determinuje charakter zabudowy jako podmiejski z osiedlami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o stosunkowo dużych powierzchniach domów.

Analizując zasoby mieszkaniowe w gminie Grudziądz, poza ich liczbą i powierzchniami, istotne są cechy jakościowe stanowiące o standardzie tych mieszkań, a co za tym idzie jakości życia mieszkańców. Poniższa tabela przedstawia stan wyposażenia mieszkań w gminie Grudziądz w porównawczym zestawieniu z powiatem grudziądzkim i województwem kujawsko-pomorskim, przy czym ze względu na charakter gminy Grudziądz i zakresem dostępnych danych w przypadku powiatu i województwa analizie podlegają wyłącznie obszary wiejskie.

Tabela 25. Wyposażenie mieszkań w gminie Grudziądz, powiecie grudziądzkim i województwie kujawsko-pomorskim w roku 2020

Mieszkania wyposażone w instalacje	Gmina Grudziądz	Powiat grudziądzki	Województwo kujawsko-pomorskie
wodociąg	95,8%	96,4%	95,6%
ustęp spółkiwany	93,0%	90,6%	90,2%
łazienka	89,9%	87,0%	86,7%
centralne ogrzewanie	83,2%	74,6%	76,7%
gaz sieciowy	23,4%	11,0%	7,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

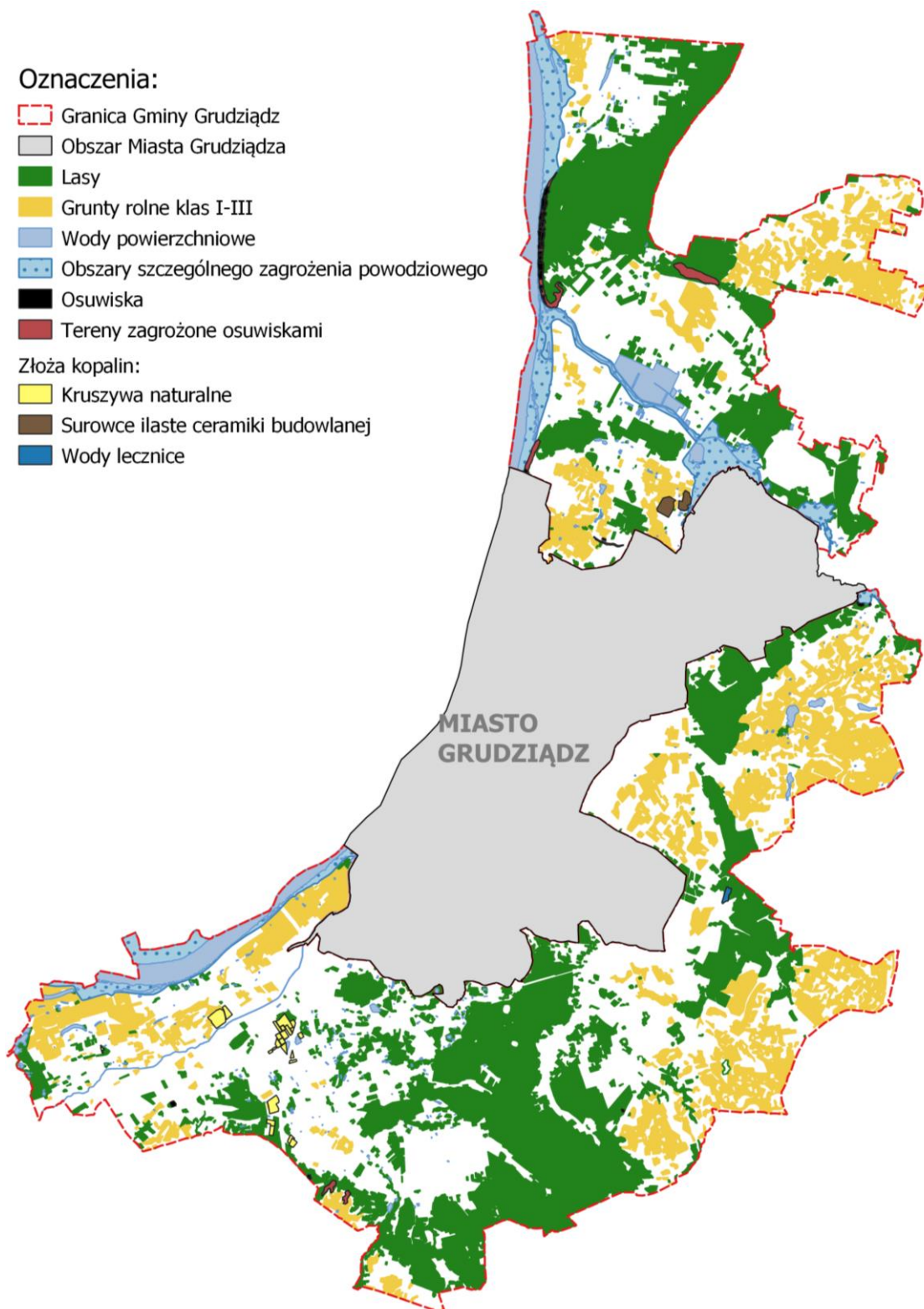
W zakresie wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne gmina Grudziądz wypada pozytywnie zarówno na tle powiatu, jak i województwa. Wyjątkiem są tylko mieszkania wyposażone w sieć wodociągową, które stanowią większy odsetek wszystkich mieszkań w powiecie grudziądzkim niż w gminie Grudziądz. Wskazać należy, iż w gaz sieciowy wyposażone jest tylko około co piąte mieszkanie w gminie Grudziądz, przez co pozostałe mieszkania zmuszone są do zaopatrywania się w gaz indywidualny lub inne rozwiązania w tym zakresie. Jako, że gaz uznawany jest za stosunkowo czyste i tanie paliwo względem pozostałych powszechnie używanych paliw do wytwarzania energii cieplnej, jego niewielka dostępność wpływać może na większe zanieczyszczenie powietrza (szczególnie w sezonie grzewczym), co może pogarszać jakość środowiska w gminie. W zestawieniu z odsetkiem mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie, wysnuć należy wniosek, iż aż około co piąte mieszkanie posiada tylko ogrzewania miejscowe, czyli źródło ciepła stanowią tam piece i kominki, co dodatkowo negatywnie oddziałuje na stan powietrza. Zdecydowana większość mieszkań w gminie (około 95,8%) posiada przyłącza do sieci wodociągowej. Większość spośród mieszkań posiada też splukiwane ustępy (ok. 93,0%), jednak aż około co dziesiąte mieszkanie nie posiada własnej łazienki.

8.2. ANALIZA ŚRODOWISKOWA

8.2.1. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE

Zagospodarowanie i użytkowanie terenu gminy Grudziądz jest niejednorodne. Część południowo-zachodnia, wschodnia i północno-wschodnia to tereny ze zdecydowaną przewagą użytków rolnych. Sieć osadnicza jest w większości zwarta. Północna i południowa część obszaru gminy to tereny występowania kompleksów leśnych. Na północy tzw. „Góry Łosiowe” to bardzo zwarty i trudno dostępny obszar cennych przyrodniczo lasów. Natomiast kompleks leśny w południowej części gminy jest nieciągły przestrzennie. Mozaikę z lasami stanowią tereny użytków rolnych, nieużytków oraz zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej, produkcyjnej i magazynowej. Tereny bezpośrednio graniczące z miastem, a zwłaszcza wsie: Nowa Wieś, Świerkocin, Mokre, Biały Bór, Mały Rudnik, Węgrowo to tereny silnie postępującej urbanizacji. Uwarunkowania środowiska naturalnego, które wpływają na zagospodarowanie przestrzenne gminy Grudziądz, w tym liczne ograniczenia z nich wynikające przedstawia rys. 12.

Rysunek 11. Uwarunkowania środowiska naturalnego mające wpływ na zagospodarowanie przestrzenne w gminie Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu i danych WODGiK w Toruniu

Rzeźba terenu gminy również jest zróżnicowana. Przeważająca część obszaru gminy położona jest w obrębie rozległego rozszerzenia dolinnego Wisły – Kotliny Grudziądzkiej. Największą powierzchnię zajmuje najniżej położona, znajdująca się najbliżej Wisły terasa zalewowa, która zalega na wysokości około 15-20 m n.p.m. Na tej terasie znajdują się m.in. wsie: Wielki Wełcz, Rozgarty, Szynych, Sosnówka, Brankówka. Dużą powierzchnię gminy zajmują piaszczyste terasy erozyjne i akumulacyjne zalegające na wysokości około 25-35 m n.p.m. Na niej znajdują się m.in. Ruda, Mały Rudnik, Wałdowo Szlacheckie, Piaski, Węgrowo, Kobylanka, Mokre. Na polodowcowej wysoczyźnie morenowej znajdującej się aż 85-90 m n.p.m. znajdują się Wielkie i Małe Lniska, Grabowiec oraz Stary Folwark. W strefie krawędziowej wysoczyzny znajdują się Gogolin i Skarszewy, a na kępach wysoczyznowych znajdują się m.in. Nowa Wieś, Mokre, Świerkocin i Dusocin. Trzy pierwsze z tych miejscowości znajdują się na rozległej Kępie Fortecznej, a ostatnia w obrębie tzw. „Gór Łosiowych”.

Oś hydrograficzną gminy stanowi rzeka Wisła położona wzdłuż zachodniej granicy gminy. Drugim największym ciekim jest płynąca w północnej części rzeka Osa, prawobrzeżny dopływ Wisły. Sieć hydrograficzną gminy Grudziądz uzupełniają mniejsze ciekі, takie jak: Marusza – Rudniczanka, Turznica, Młynówka, Struga Sarnowska oraz liczne kanały i rowy, np. Kanał Główny, Rów Hermana, które pełnią ważną rolę, ponieważ odwadniają znaczne obszary gminy. Ze względu na niewielkie powierzchnie, jeziora odgrywają niewielką rolę w sieci hydrograficznej gminy. Zagrożenie powodziowe na terenie gminy Grudziądz występuje od największych rzek, tj. Wisły i Osy. Od Wisły zagrożenie powodziowe występuje niemal na całej jej długości, a jego zasięg jest przeważnie determinowany wałami przeciwpowodziowymi. Zagrożenie powodziowe od Osy stanowią rozlewiska w okolicy wsi Lisie Kąty, Owczarki, Świerkocin i Mokre, a także w okolicy Zakurzewa, przy ujściu Osy do Wisły. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią winny stanowić tereny wolne od zabudowy, czego przestrzega się w przypadku Wisły, jednak w przypadku Osy rozwój okolicznych miejscowości spowodował znaczne przybliżenie, a nawet wkraczanie zabudowy na tereny szczególnego zagrożenia powodziowego.

Na obszarze gminy Grudziądz występują udokumentowane złoża kopalin – piasków i żwirów (w Brankówce, Rudzie, Sztynwagu i Szynychu), surowców ilastych ceramiki budowlanej (w Świerkocinie) oraz solanki, wody lecznicze i termalne (w Maruszy).

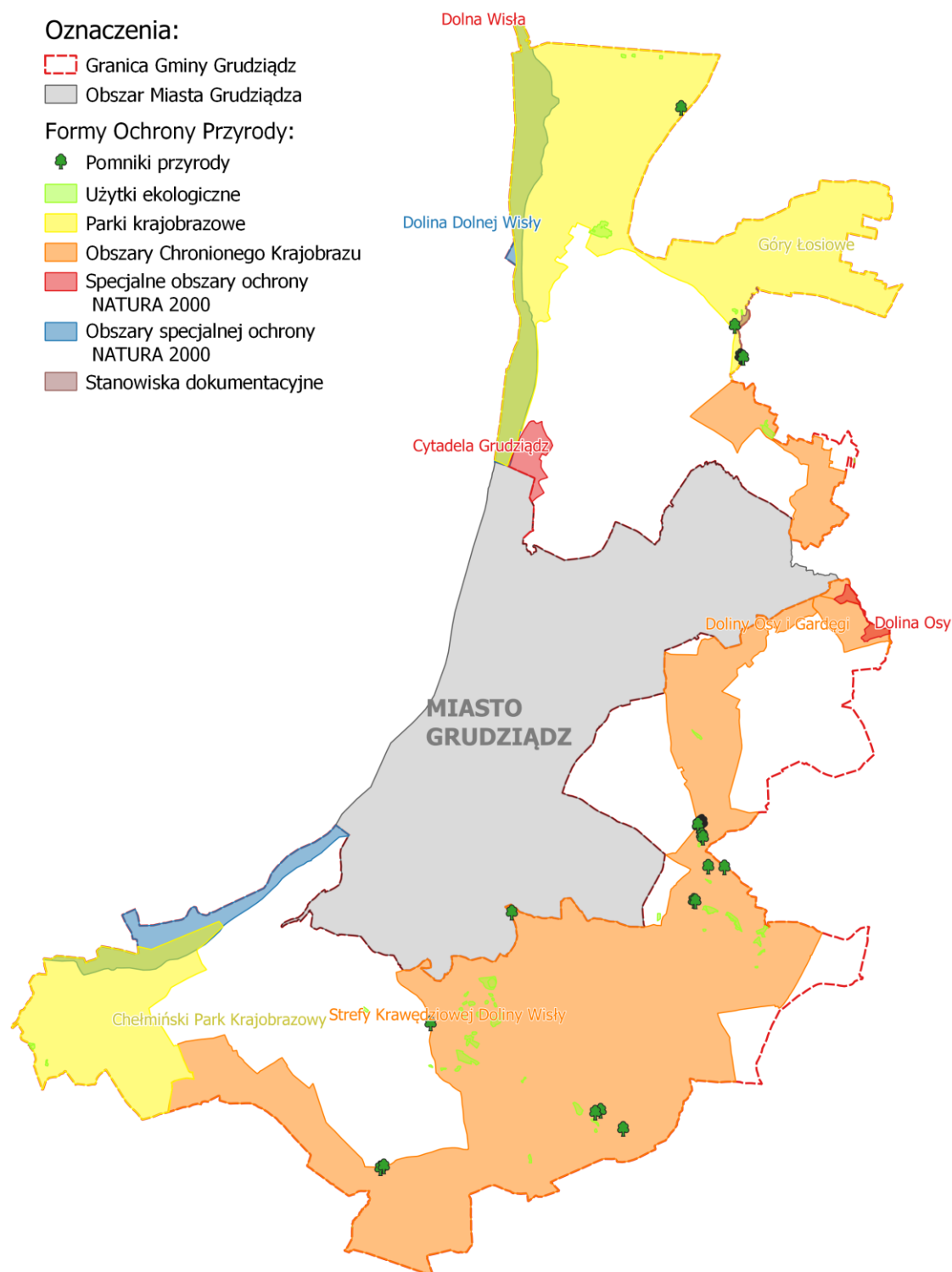
Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III, z określonymi ustawowo odstępstwami, wymaga zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Na obszarze gminy Grudziądz grunty klas I-III zajmują około 20% powierzchni. Największe powierzchnie gruntów klasy III występują na glinach wysoczyzny morenowej w sołectwach: Wielkie Lniska, Węgrowo, Dusocin i Nowa Wieś, natomiast niewielkie powierzchnie gleb najlepszych, tj. mady I i II klasy, rozwinęły się w dolinie Wisły i Osy w sołectwach: Parski, Rozgarty, Wielki Wełcz i Zakurzewo.

Na terenie gminy Grudziądz występują osuwiska oraz tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Ich lokalizacja jest rozproszona, występują zarówno w północnej, jak i południowej części gminy. Są one w większości usytuowane w lasach. Największy obszar osuwisk stanowi teren wzdłuż Wisły w okolicy miejscowości Zakurzewo.

Uwarunkowania środowiskowe gminy Grudziądz w dużym stopniu ograniczają możliwości swobodnego zagospodarowania jej obszaru. Zauważyć należy, że ok. 60%

powierzchni terytorium gminy pokrywają rozległe przestrzenie formy ochrony przyrody: Park Krajobrazowy Góry Łosiowe, Chełmiński Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi, obszar ptasi Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły, obszar siedliskowy Natura 2000 Cytadela Grudziądz, obszar siedliskowy Natura 2000 Dolina Osy oraz liczne, choć niewielkie powierzchniowo użytki ekologiczne. Powierzchniowych form ochrony przyrody na terenie gminy Grudziądz dopełniają liczne pomniki przyrody, będące formami punktowymi. Rozmieszczenie form ochrony przyrody na terenie gminy Grudziądz przedstawia rys. 13.

Rysunek 12. Ochrona przyrody na terenie gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ

W północnej części gminy znajduje się Park Krajobrazowy Góry Łosiowe. Został on utworzony uchwałą Nr XLV/748/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 maja 2018 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe. W parku utworzone zostały cztery obszary, którymi są: międzywale i terasa zalewowa rzeki Wisły, dno doliny Wisły,

kompleks leśny i wysoczyzna morenowa. W granicach gminy Grudziądz występują fragmenty wszystkich wyżej wymienionych czterech obszarów. Powierzchnia parku w granicach gminy Grudziądz wynosi około 2 699 ha.

Fragment Chełmińskiego Parku Krajobrazowego zlokalizowany jest w południowo-zachodniej części gminy. Został on utworzony rozporządzeniem Nr 11/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 roku w sprawie utworzenia Chełmińskiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy województwa Toruńskiego Nr 16, poz. 89). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest uchwała Nr II/57/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 r. w sprawie Chełmińskiego Parku Krajobrazowego. W parku wyznaczone zostały cztery obszary o zróżnicowanych zakazach, którymi są: międzywale, dno doliny Wisły, wysoczyzna morenowa wraz ze strefą krawędziową oraz zurbanizowane miasto Chełmno. W gminie Grudziądz znajdują się fragmenty pierwszego, drugiego i trzeciego obszaru. Powierzchnia Parku na terenie gminy Grudziądz wynosi około 1018 ha.

Podstawowym celem ochrony obu Parków jest zachowanie mozaikowości krajobrazu prawobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły. Cel ten został uszczegółowiony poprzez określenie bardziej precyzyjnych wskazań z podziałem na ochronę przyrody nieożywionej, ochronę przyrody ożywionej, ochronę dóbr kultury oraz ochronę walorów krajobrazu. W ich realizacji pomagają ustalone na mocy uchwały zakazy i ograniczenia. Ochrona walorów przyrodniczych i historycznych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania korytarza ekologicznego, o randze europejskiej.

Duża część gminy Grudziądz, w szczególności jej południowa część, znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest uchwała Nr XLIX/812/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 września 2018 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły. Uchwała ta wprowadza w szczególności ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów – leśnych, nieleśnych i wodnych, a także inne rekomendacje, jak również różnorodne zakazy, w tym mające wpływ na sposób zagospodarowania terenów. Na części terenu gminy Grudziądz wyłączono obowiązywanie niektórych zakazów. Tereny te obejmują m.in. obszary położone na wschodnim brzegu jeziora Rudnickiego, wzdłuż Rudniczanki, w otoczeniu innych cieków i oczek wodnych. Głównym celem ochrony OChK jest ochrona istniejących form geomorfologicznych i naturalnego ukształtowania skarpy wiślanej w obrębie Kotliny Grudziądzkiej, Doliny Kwidzyńskiej, Pojezierza Chełmińskiego oraz ochrona roślin i ochrona zieleni wiejskiej. Powierzchnia OChK Strefy Krawędziowej Doliny Wisły w granicach gminy Grudziądz wynosi około 5841.

W granicach gminy Grudziądz, konkretnie w jej wschodniej części, w okolicy wsi Grabowiec znajduje się niewielki fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest uchwała Nr XXIII/342/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Ta uchwała również wprowadza ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów – leśnych, nieleśnych i wodnych, a także inne rekomendacje, jak również zakazy i odstępstwa od nich. Głównym celem ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk Pojezierza Chełmińskiego

i Pojezierza Brodnickiego, ochrona rzeki Osy i Gardęgi wraz z pasem roślinności okalającej, ochrona form krajobrazowych (jamy, wąwozy). Powierzchnia OChK Doliny Osy i Gardęgi w granicach gminy Grudziądz wynosi tylko około 109 ha.

Wzdłuż zachodniej granicy gminy, w sąsiedztwie Wisły zlokalizowany jest Obszar Natura 2000 – obszar ptasi Dolina Dolnej Wisły PLB040003. Obejmuje on koryto rzeki i międzywale. Celem wyznaczenia obszarów ptasich Natura 2000 jest ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w nie pogorszonym stanie. Dolina Dolnej Wisły jest ostoją ptasią o randze europejskiej. Występują tutaj co najmniej 44 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki ptaków migrujących i zimujących z Polskiej Czerwonej Księgi. Na tym obszarze gniazduje około 180 gatunków ptaków oraz występuje bardzo ważny teren zimowiskowy bielika. Dla tego obszaru, Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 31 marca 2015 r. został ustanowiony plan zadań ochronnych (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Poz. 1184 ze zm.), który poza granicami obszaru identyfikuje istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków i ich siedlisk, cele działań ochronnych, działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania oraz wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Do zagrożeń dla celów i przedmiotów ochrony obszaru zaliczono m. in. zmianę sposobów uprawy, intensywne koszenie, produkcję energii wiatrowej, usuwanie trawy pod grunty orne, zalesianie terenów otwartych, modyfikowanie funkcjonowania wód, melioracje i osuszanie. Celami działań ochronnych są np. zachowanie istniejących siedlisk oraz utrzymanie liczebności ich populacji, które powinny być realizowane w oparciu o różnorodne działania wielu organów. Powierzchnia Obszaru w granicach gminy Grudziądz wynosi około 775 ha

W zachodniej części gminy, przy granicy z miastem Grudziądzem, zlokalizowany jest fragment Obszaru Natura 2000 – obszar siedliskowy Cytadela Grudziądz PLH40014, będący jedną z największych kolonii zimowych nietoperzy w Polsce. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Cytadela Grudziądz (PLH040014) opublikowane w Dzienniku Ustaw poz. 557 z dnia 16 marca 2017 r. Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 222,81 ha. Obszar wyznaczono w celu: trwałej ochrony populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt innych niż ptaki lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków – w stosunku do przedmiotów ochrony. Przedmiotami ochrony na obszarze są zimujące gatunki nietoperzy: mopek, nocek duży, nocek łydkowłosy. Dla obszaru tego, zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 lutego 2014 r., ustanowiono plan zadań ochronnych, w którym jako zagrożenia istniejące dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony określono: wandalizm, a jako potencjalne: zabudowę, wycinkę lasu, zmiany temperatury, remonty, sport i wypoczynek. Powierzchnia Obszaru w granicach gminy Grudziądz wynosi około 83 ha.

Dodatkowo, w centralnej części gminy zlokalizowany jest zachodni kraniec Obszaru Natura 2000 – obszaru siedliskowego Dolina Osy PLH040033. Dolina Osy, rzeki wyznaczającej granicę pomiędzy Pojezierzem Chełmińskim i Pojezierzem Ławskim, ma charakter głębokiej do 40-50 m doliny erozyjnej o szerokości 300-500 metrów. W bezpośrednim otoczeniu ostoi znajdują się obszary wysoczyzn morenowych zbudowane z glin i piasków gliniastych, prawie całkowicie pozbawione lasów. W dolnym biegu rzeki, w którym Osa płynie w głęboko wciętej dolinie o szerokości do 500 metrów, w początkowej części znajduje się kilka niewielkich starorzeczy. Są one w większości silnie zarośnięte, a woda widoczna jest jedynie w kilku miejscach wolnych od roślin. W sąsiedztwie starorzeczy znajdują się łąki (na terasie zalewowej), lub bardzo strome zbocza doliny z wielogatunkowymi drzewostanami (m. in. grądami, olsami, buczynami). Obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny. Dla obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych - Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 20 lipca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Osy PLH040033 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3039), w którym jako zagrożenia odnotowano: obce gatunki inwazyjne, problematyczne gatunki rodzime, a także: nawożenie, usuwanie podszytu, usuwanie martwych i umierających drzew, spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, zawleczenie choroby, szkody wyrządzone przez roślinożerców. Przedmiotem ochrony są zarówno siedliska, tj. np. buczyny, grądy, łęgi, jak i zwierzęta, w tym przede wszystkim określone gatunki ryb. Powierzchnia Obszaru w granicach gminy Grudziądz wynosi około 26 ha.

Ponadto ochroną jako użytki ekologiczne objęto 54 śródleśne bagna oraz podmokłe łąki i pastwiska na terenach Lasów Państwowych. Tą formą ochrony obejmuje się pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Łączna powierzchnia użytków ekologicznych w granicach gminy Grudziądz wynosi około 70 ha.

Na terenie wsi Mokre znajduje się fragment stanowiska dokumentacyjnego przyrody nieożywionej „Białochowo” uznanego Rozporządzeniem nr 9/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 r. Stanowisko o powierzchni ogólnej 93,52 ha obejmuje zalesiony fragment strefy zboczowej Basenu Grudziądzkiego i wysoczyzny morenowej, pociętej licznymi źródłiskami i wąwozami z wychodnią skał plejstoceńskich. Na terenie gminy Grudziądz znajduje się część stanowiska o powierzchni około 5,3 ha. Stanowi ono ciekawy obiekt dydaktyki ekologicznej.

Na terenie gminy Grudziądz znajdują się 23 uznane pomniki przyrody. Tą formą ochrony obejmuje się pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej odznaczających się indywidualnymi wyróżniającymi je cechami. Chronione są między innymi: drzewa pojedyncze, aleja drzew, wypływ artezyjski oraz nisze źródłiskowe, objęte ochroną ze względów naukowo-dydaktycznych na walory krajobrazowe. Są one rozmieszczone nierównomiernie na obszarze gminy, jednak większość znajduje się w południowej jej części.

Obszary ochrony przyrody różnego rodzaju nachodzą na siebie. Ich powierzchnie nie są rozłączne więc ich bezpośrednie sumowanie nie jest uzasadnione. Wskazać należy

jednak, iż zgodnie ze sporządzoną mapą zajmują one wspólnie powierzchnię około 10 000 ha, co stanowi aż około 60% powierzchni gminy. Na obszarach tych obowiązuje szereg zakazów i ograniczeń różnego typu, w związku z czym podkreślić należy, iż zagospodarowanie i zabudowa znacznej części gminy uzależniona jest od przepisów obowiązujących dla powyższych form ochrony przyrody.

W celu zapewnienia migracji roślin, zwierząt i grzybów wyznacza się tzw. korytarze ekologiczne. Na terenie Polski jedynym kompleksowym i mającym solidne podstawy naukowe systemem korytarzy ekologicznych jest sieć korytarzy ekologicznych wyznaczonych przez ZBS PAN w Białowieży dla migracji dużych ssaków (wilka, rysia, jelenia i łosia). Na obszarze gminy Grudziądz znajdują się fragmenty trzech korytarzy ekologicznych. Dno doliny Wisły obejmuje korytarz ekologiczny GKPn-10A „Dolina dolnej Wisły”. Północną część gminy przecina korytarz GKPn-14A „Lasy Ławskie – Bory Tucholskie”, a wzdłuż strefy krawędziowej doliny Wisły prowadzi korytarz KPn-14B „Lasy Brodnickie – Dolina Wisły”. Korytarze GKPn-10A i GKPn-14A mają rangę korytarzy „głównych”. Wszystkie korytarze są odnogami Korytarza Północnego (KPn). Korytarze ekologiczne nie są formami ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, jednak wszelka działalność inwestycyjna w obrębie korytarzy ekologicznych powinna być tak projektowana, aby zapewnić ich drożność.

8.3. ANALIZA SPOŁECZNA

8.3.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

Główny Urząd Statystyczny prowadzi szereg badań i udostępnia ich wyniki, dzięki czemu możliwa jest analiza wielu wskaźników oraz ich zmian na przestrzeni lat. W poniższej tabeli przedstawiono główne wskaźniki demograficzne dla gminy Grudziądz w ostatnim dziesięcioleciu.

Tabela 26. Zestawienie głównych wskaźników demograficznych dla gminy Grudziądz w latach 2011-2020

Rok	Jedn.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.
ludność na 1 km ²	osoba	72	72	73	73	75	76	76	77	78	79
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	99	99	99	100	100	101	101	101	101	101
zawarte małżeństwa	para	72	69	60	68	63	45	61	63	48	41
małżeństwa na 1000 ludności	para	6,1	5,8	5,0	5,6	5,2	3,6	4,9	5,0	3,7	3,2
urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	11,06	12,30	9,53	11,62	7,53	10,00	9,01	10,08	5,93	8,53
zgoni na 1000 ludności	osoba	7,57	7,92	7,19	8,55	7,04	8,23	6,78	8,11	6,79	9,38
przyrost naturalny (na 1000 ludności)	osoba	3,49	4,38	2,34	3,07	0,49	1,77	2,23	1,97	-0,86	-0,85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Powierzchnia gminy Grudziądz na przestrzeni ostatnich 10 lat nie uległa zmianie, natomiast liczba ludności stopniowo wzrasta, co przekłada się bezpośrednio na wzrost

gęstości zaludnienia, która w 2020 r. wyniosła 79 osób na km². Gęstość ta jest zatem wyższa od średniej dla powiatu grudziądzkiego (55 osób na km²) i niższa niż dla województwa kujawsko-pomorskiego (115 osób na km²). W gminie Grudziądz w przeciągu ostatnich 10 lat zaobserwować można wzrost współczynnika feminizacji. Oznacza to, że na początku badanego okresu na 100 mężczyzn przypadało 99 kobiet, natomiast w roku 2020 już 101 kobiet na 100 mężczyzn. Liczba zawieranych małżeństw w skali roku waha się w przedziale od 41 do 72, co daje współczynnik liczby małżeństw na każde 100 osób w przedziale od 3,2 do 6,1. Najmniej małżeństw zawarto w 2020 r., natomiast najwięcej w 2011 r. W przypadku tych danych zmiany nie są regularne, lecz jako ogólny trend przyjąć należy malejącą liczbę zawieranych małżeństw, zarówno w wartościach bezwzględnych, jak i względnych (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców). Podobnie sytuacja kształtuje się w przypadku liczby urodzonych dzieci – mimo, iż wartości wskaźnika urodzeń na każde 1000 osób zmienia się skokowo, ogólny trend wskazuje na spadek liczby urodzeń. Liczba urodzonych dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy waha się w przedziale od 12,3 do 5,93. Spośród badanych lat, najwięcej dzieci w przeliczeniu na 1000 osób przyszło na świat w roku 2012, natomiast najmniej w 2019. Gmina Grudziądz wypada pozytywnie pod względem liczby zgonów w przeliczeniu na 1000 osób na tle kraju, województwa oraz powiatu. Wskaźnik ten waha się w przedziale od 6,78 do 9,38 i nie można w jego przypadku określić ogólnej tendencji, ponieważ zmienia się on skokowo, przyjmując zbliżone wartości co 2 lata. Wyjątkowo wysoką wartość współczynnik przyjął w 2020 r., co najprawdopodobniej było spowodowane pandemią Covid-19. Negatywnie kształtuje się natomiast wskaźnik przyrostu naturalnego, który mimo, iż w badanym okresie przyjmuje różne wartości, określić można jako malejący. Najkorzystniejszym pod tym względem okazał się rok 2012, kiedy wskaźnik wyniósł 4,38 osób na każde 1000 mieszkańców, natomiast najgorszy rok 2019, kiedy przyrost naturalny był ujemny i wynosił -0,86, co oznacza, że w roku tym więcej osób zmarło niż się urodziło. Poniższa tabela przedstawia ogólną liczbę ludności gminy Grudziądz na przestrzeni lat 2011-2020 z wyszczególnieniem liczby kobiet i liczby mężczyzn.

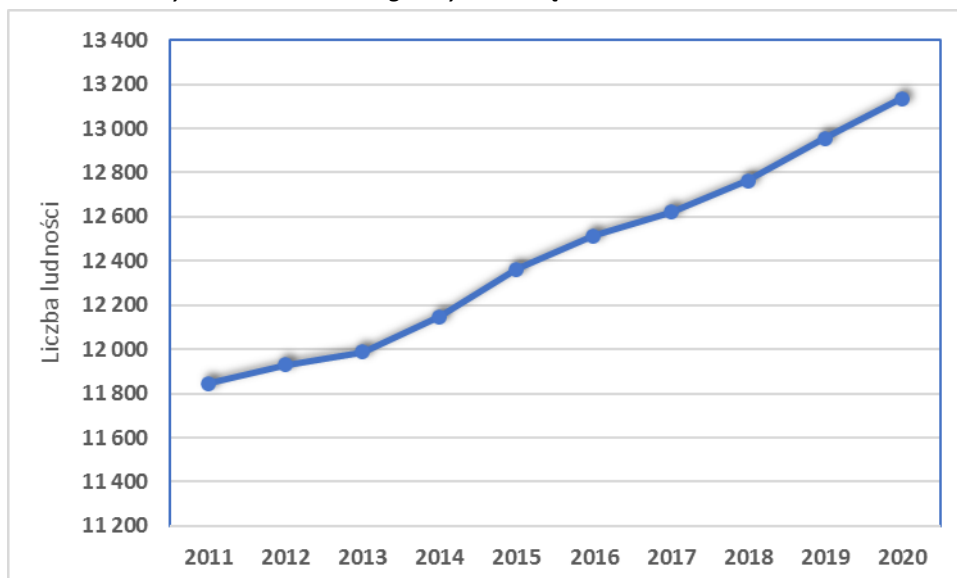
Tabela 27. Liczba ludności gminy Grudziądz w latach 2011-2020

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	11 845	11 930	11 989	12 148	12 363	12 513	12 621	12 762	12 954	13 136
mężczyźni	5 947	5 980	6 011	6 080	6 188	6 240	6 280	6 343	6 439	6 539
kobiety	5 898	5 950	5 978	6 068	6 175	6 273	6 341	6 419	6 515	6 597

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Jak wynika z zestawionych informacji, pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 roku teren gminy zamieszkiwało 13 136 osób, z czego 6 539 reprezentowało płeć męską, a płeć żeńską 6 597. Największą liczebną przewagę mężczyźni mieli na początku badanego okresu, tj. w roku 2011. Przewaga ta ulegała stopniowemu zmniejszeniu, by w roku 2016 odnotować przewagę liczebną kobiet nad mężczyznami. Największą przewagę kobiety miały w 2019 r., kiedy gminę Grudziądz zamieszkiwało o 76 kobiet więcej niż mężczyzn. Poniższy wykres przedstawia zmiany liczby ludności gminy Grudziądz w latach 2011-2020.

Wykres 10. Ludność gminy Grudziądz w latach 2011-2020

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Liczba ludności gminy systematycznie rośnie. W żadnym z badanych lat nie odnotowano spadku liczby ludności gminy Grudziądz. Największy przyrost nastąpił w roku 2015 (o 215 osób więcej niż w roku 2011), natomiast najmniejszy w roku 2012 (o 59 osób więcej niż w roku 2011). W poniższej tabeli została przedstawiona liczba ludności gminy z podziałem na poszczególne grupy wiekowe. Dane zostały zestawione dla przedziału od 2011 do 2020 roku.

Tabela 28. Liczba ludności w gminie wg grup wiekowych w latach 2011-2020

Wiek ludności	ROK									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4	744	695	655	667	636	632	598	593	569	586
5-9	702	763	799	792	818	809	795	766	791	741
10-14	734	723	711	702	741	789	853	897	911	952
15-19	822	783	757	769	755	742	736	737	735	799
20-24	850	876	882	898	889	852	828	791	796	770
Razem	3852	3840	3804	3828	3839	3824	3810	3784	3802	3848
%	32,52%	32,19%	31,73%	31,51%	31,05%	30,56%	30,19%	29,65%	29,35%	29,29%
25-29	886	880	843	870	873	892	882	881	874	865
30-34	937	894	904	879	884	893	901	901	925	913
35-39	1035	1065	1033	1037	1045	1009	990	1020	1019	981
40-44	834	860	907	953	1042	1109	1149	1128	1145	1163
45-49	800	811	817	854	841	857	869	934	964	1078
50-54	885	865	859	814	804	814	812	828	867	840
55-59	766	791	834	849	883	871	868	853	815	814
Razem	6143	6166	6197	6256	6372	6445	6471	6545	6609	6654
%	51,86%	51,68%	51,69%	51,50%	51,54%	51,51%	51,27%	51,29%	51,02%	50,66%
60-64	676	693	669	706	706	732	774	814	838	859
65-69	355	395	483	539	598	635	650	631	677	684
70-74	291	311	293	280	272	306	342	428	471	533
75-79	213	204	205	201	244	244	259	231	224	211
80-84	191	190	188	169	159	156	143	154	162	180

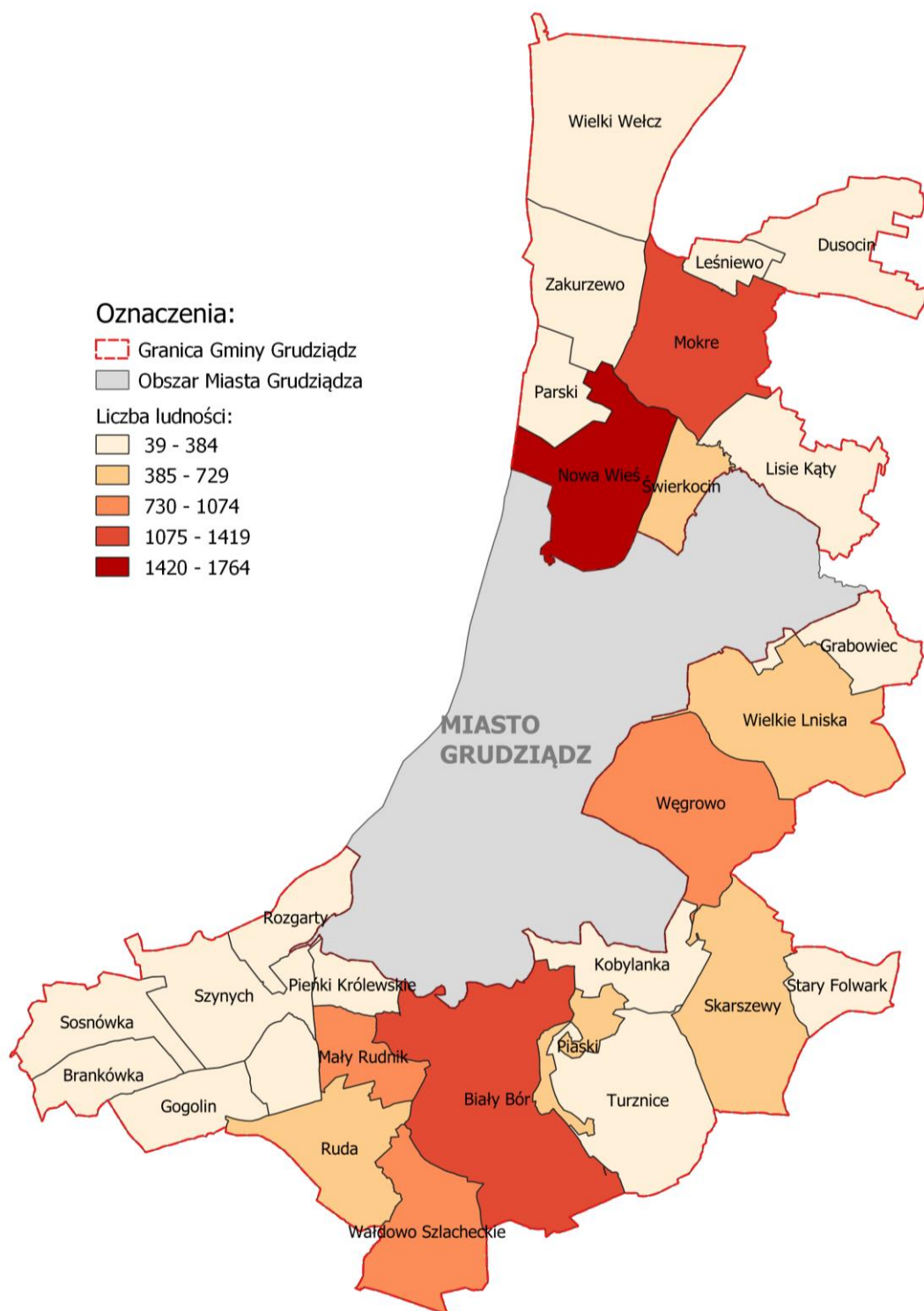
85 i więcej	124	131	150	169	173	171	172	175	171	167
Razem	1850	1924	1988	2064	2152	2244	2340	2433	2543	2634
%	15,62%	16,13%	16,58%	16,99%	17,41%	17,93%	18,54%	19,06%	19,63%	20,05%
Ludność ogółem	11 845	11 930	11 989	12 148	12 363	12 513	12 621	12 762	12 954	13 136

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wskazać należy, iż społeczeństwo gminy Grudziądz, podobnie do tendencji krajowych, starzeje się. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejsza się na rzecz osób w wieku poprodukcyjnym. Udział osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się na podobnym poziomie – na przestrzeni badanych 10 lat spadł tylko o około 1,2 pkt procentowego. Najliczniejsze grupy wiekowe stanowią osoby w wieku 35-39 lat, 40-44 lata oraz 45-49 lat, co jest spowodowane zarówno wyżem demograficznym dla tych roczników, jak i migracjami – osoby w wymienionych grupach wiekowych stanowią najbardziej mobilne grupy wiekowe.

Poniższy rysunek przedstawia strukturę liczby ludności z podziałem na poszczególne obręby ewidencyjne w gminie Grudziądz. Dane pochodzą z Urzędu Gminy Grudziądz według stanu na dzień 30.04.2021 roku.

Rysunek 13. Liczba mieszkańców wg obrębów ewidencyjnych w gminie Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz

Według danych Urzędu Gminy Grudziądz zdecydowanie największą pod względem liczby ludności miejscowością gminy jest Nowa Wieś, na terenie której na dzień 30.04.2021 r. mieszkały 1 764 osoby. Drugą pod tym względem miejscowością jest Biały Bór – 1 107 osób oraz Mokre – 1 100 osób. Liczbę tysiąca mieszkańców przekracza też Węgrowo (1036 osób). Najmniejszymi obrębami są natomiast Leśniewo, Lisie Kąty i Rozgarty, gdzie liczba ludności

nie przekracza 100 osób. Wskazać należy, iż liczba mieszkańców zależna jest od bliskości miasta Grudziądz oraz stopnia skomunikowania terenów. Największą liczbą ludności charakteryzują się obręby sąsiadujące bezpośrednio z miastem, natomiast najstąbiej zaludnione są północne i południowo-zachodnie krańce gminy, w szczególności obręby sąsiadujące z linią brzegową Wisły, co dodatkowo obrazuje zagrożenie powodziowe wynikające z takiego usytuowania.

8.3.2. RUCH MIGRACYJNY

Z demograficznego punktu widzenia istotne są również wskaźniki salda migracji ludności. W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące ruchu migracyjnego na terenie gminy Grudziądz w latach 2011-2020 (brak danych dla roku 2015).

Tabela 29. Ruchy migracyjne na terenie gminy Grudziądz w latach 2011-2020

Rok	2011	2012	2013	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ludności gminy	11 845	11 930	11 989	12 148	12 513	12 621	12 762	12 954	13 136
Zameldowania	353	275	273	325	282	279	365	372	337
Wymeldowania	225	244	272	257	196	232	209	208	196
Saldo migracji	128	31	1	68	86	47	156	164	141
Saldo migracji na 1000 osób	10,9	2,6	0,1	5,6	6,9	3,7	12,3	12,8	10,8

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W analizowanym okresie saldo migracji od roku 2014 rośnie, przy czym wyjątek stanowił rok 2017, kiedy saldo migracji było niemalże o połowę mniejsze niż w roku 2016 oraz rok 2020, kiedy saldo migracji było nieco mniejsze niż w roku poprzednim. Wzrosty te nie są jednak stałe i wynoszą od 8 do 109 osób w stosunku do poprzedniego roku. Pozytywnym jest fakt, iż saldo migracji w gminie Grudziądz w analizowanym okresie corocznie osiągało wartości dodatnie, tzn. że co roku w gminie meldowało się więcej osób niż z niej wymeldowywało. Na podstawie powyższych danych trudno jest zatem prognozować wielkość wzrostu liczby mieszkańców gminy Grudziądz w kolejnych latach, jednak przyjąć należy, iż saldo migracji dalej osiągać będzie wartości dodatnie. Saldo migracji na przestrzeni analizowanych lat osiągało wartości, które stanowiły od ok. 0,01% do ok. 1,27% ogólnej liczby ludności gminy, w związku z czym, biorąc pod uwagę wartości przyrostu naturalnego, saldo migracji jest na tyle wysokie, że może mieć realny wpływ na liczbę ludności gminy Grudziądz.

8.4. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Zadaniem prognoz demograficznych jest ustalenie przyszłego stanu i struktury ludności. Prognozowanie demograficzne staje się podstawowym elementem wszelkich strategii i planów rozwoju, zwłaszcza w takich dziedzinach, jak: mieszkalnictwo, gospodarka komunalna, edukacja, opieka socjalna czy usługi zdrowotne. Do najważniejszej funkcji prognoz demograficznych należy zaliczyć funkcję ostrzegawczą, która umożliwia ze znacznym wyprzedzeniem podjęcie działań zaradczych, mających na celu złagodzenie społeczno-gospodarczych skutków niekorzystnych struktur demograficznych w przyszłości.

W prognozach demograficznych uwzględnia się przede wszystkim tzw. prognozy biologiczne oraz poziom przyszłych migracji (tzw. prognozy migracyjne). Prognoza biologiczna

zakłada, że przyrost ludności jest w zasadzie efektem przyrostu naturalnego. Określa zmiany liczby ludności spowodowane urodzeniami i zgonami na terenie gminy, przy założeniu, że jest ona obszarem izolowanym, którego stan zaludnienia uzależniony jest wyłącznie od aktualnej struktury wieku i płci ludności oraz tendencji w ruchu naturalnym. Przy takim założeniu, ma ona znamiona bardziej teoretyczne, niemniej będąc projekcją skali i struktur naturalnego rozwoju demograficznego, sygnalizuje konsekwencje ekonomiczne i społeczne tego rozwoju. Prognozy migracyjne uwzględniają natomiast liczbę osób meldujących się na terenie gminy oraz wymeldowujących się z terenu gminy. Ze względu na brak szczegółowych danych, w przedstawionej poniżej analizie nie uwzględnia się wieku osób migrujących, jednak przyjąć należy, że bez względu na analizowany rok są to ludzie w podobnym wieku, zatem ich starzenie się zostało uwzględnione w prognozie biologicznej, która opiera się o wiek osób zamieszkujących gminę w konkretnych latach.

Przyszłą liczbę ludności w gminie Grudziądz określono na podstawie prognozy biologicznej, po czym poszerzono ją o prognozę migracyjną. Ze względu na sąsiedztwo miasta Grudziądz migracje na terenie gminy mają duże znaczenie, a wartości salda migracji znacznie przewyższają wartości salda przyrostu naturalnego zatem nie sposób pominąć tę część prognozy demograficznej. Zastosowanie powyższego rozwiązania pozwala na możliwe dokładne określenie przyszłej liczby mieszkańców na terenie gminy Grudziądz i spełnia najbardziej przydatną, w momencie formułowania nowych założeń polityki przestrzennej gminy, funkcję ostrzegawczą.

Etapy budowy prognozy demograficznej:

- 1) ustalenie wyjściowego stanu i struktury ludności (według wieku i płci);
- 2) postarzenie ludności żyjącej;
- 3) przewidywanie przyszłej liczby urodzeń i ich postarzenia;
- 4) ustalenie poziomu migracji na podstawie średniej z ostatnich lat;
- 5) zestawienie liczby ludności wynikającej z przyrostu naturalnego oraz z migracji;
- 6) analiza uzyskanych wyników współczynników demograficznych;

Postarzenie ludności sprowadza się do ustalenia ile spośród osób x -letnich w danym momencie dożyje wieku $x + s$ lat (czyli będzie o s lat starszymi). Polega ono na przemnażaniu liczby ludności w danym wieku przez prawdopodobieństwo przeżycia określonego okresu.

W związku z powyższym w prognozie dla gminy Grudziądz, przy założeniu 30-letniego horyzontu czasowego z podziałem na 5-letnie etapy, liczbę ludności po upływie 5 lat obliczono ze wzoru:

$$L_{x+5} = L_x P$$

gdzie:

L_{x+5} – liczba osób będących w wieku $x + 5$,

L_x - liczba osób w wieku x ,

P - prawdopodobieństwo przeżycia 5 kolejnych lat przez osobę będącą w wieku x (parametr ten określano na podstawie tablic trwania życia, opracowanych przez Główny Urząd Statystyczny - przyjęto ich niezmiennosc).

W celu ustalenia przewidywalnej przyszłej liczby urodzeń i ich postarzenia, należy przewidywane liczby kobiet w określonych grupach wieku przemnożyć przez zakładane współczynniki płodności co zapiszemy:

$$U = K \cdot \text{wpl}(x)$$

gdzie:

U – przewidywana liczba urodzeń,

K – przewidywana liczba kobiet w wieku rozrodczym,

$\text{wpl}(x)$ – współczynnik urodzeń (liczba urodzeń przypadająca na 1 kobietę w wieku rozrodczym w ciągu roku).

Wiek rozrodczy oraz współczynnik urodzeń zostały ustalone na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego związanych z urodzeniami w gminie Grudziądz. Współczynnik urodzeń oszacowano na podstawie średnich współczynników urodzeń dla 5 lat poprzedzających prognozę. Wiek rozrodczy został zdefiniowany na poziomie 15-49 lat.

Poniższa tabela przedstawia wyniki przeprowadzonej prognozy biologicznej ludności gminy Grudziądz na lata 2019-2049. Liczba ludności w latach poprzedzających prognozę pochodzi z Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 30. Prognozowana liczba ludności wynikająca z prognozy biologicznej w gminie Grudziądz w latach 2019-2049

Wiek ludności	ROK							
	2015	2019	2024	2029	2034	2039	2044	2049
0-4	636	569	559	549	518	468	439	413
5-9	818	791	566	556	547	516	466	437
10-14	741	911	791	566	556	546	515	466
15-19	755	735	910	790	566	556	546	515
20-24	889	796	734	909	789	565	555	545
Razem	3839	3802	3560	3370	2975	2651	2521	2376
%	31%	29%	27%	26%	23%	21%	21%	21%
25-29	873	874	794	732	906	786	563	553
30-34	884	925	871	791	729	903	784	561
35-39	1045	1019	921	867	787	726	899	780
40-44	1042	1145	1013	915	861	782	721	893
45-49	841	964	1133	1003	905	852	774	713
50-54	804	867	948	1114	987	890	838	761
55-59	883	815	844	922	1084	962	866	815
Razem	6372	6609	6522	6343	6260	5901	5444	5077
%	52%	51%	50%	49%	49%	47%	45%	44%
60-64	706	838	779	807	882	1037	923	828
65-69	598	677	782	726	752	823	968	865

70-74	272	471	612	706	655	680	744	875
75-79	244	224	407	530	611	566	589	644
80-84	159	162	181	327	427	493	455	475
85 i więcej	173	171	114	126	227	297	343	316
Razem	2152	2543	2874	3221	3554	3895	4021	4003
%	17%	20%	22%	25%	28%	31%	34%	35%
Ludność ogółem	12363	12954	12957	12935	12789	12447	11986	11455

*Źródło: Opracowanie własne
(liczby ludności dla lat 2015 i 2019 pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS)*

Biorąc pod uwagę wyłącznie przyrost naturalny, liczba ludności gminy Grudziądz początkowo delikatnie wzrośnie, utrzymując tendencję z ostatniego pięciolecia, po czym zacznie spadać, by w 2049 roku osiągnąć wartość niemalże o 1,5 tyś. osób mniejszą niż w 2019 roku. Zgodnie z prognozą biologiczną, społeczeństwo gminy Grudziądz będzie się starzeć, co ma przełożenie na wszystkie grupy wiekowe – dynamicznie będzie przybywać osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast ubywać osób zarówno w wieku przedprodukcyjnym, jak i produkcyjnym.

Ze względu na sąsiedztwo miasta Grudziądza, w przypadku gminy Grudziądz duże znaczenie dla określenia prognozowanej liczby ludności mają migracje. Ich poziom określono na podstawie średniej z ostatnich 4 lat (brak danych dla roku 2015). Wartość migracji na terenie gminy Grudziądz w analizowanym okresie co roku była dodatnia, co oznacza, że liczba ludności wynikająca z migracji stale się zwiększa. Średnie roczne saldo migracji dla ostatnich 4 lat wynosi dla gminy Grudziądz 113 osób, zatem przyjmuje się, iż dla każdego pięcioletniego okresu na terenie gminy Grudziądz ze względu na migracje przybędzie 565 osób.

Ze względu na brak danych na poziomie gminnym dla określenia wieku osób migrujących posłużono się tendencjami dla poziomu powiatowego. W wyniku analizy danych z ostatnich 5 lat pochodzących z GUS określono, iż najbardziej mobilną grupą wiekową są osoby w wieku produkcyjnym (stanowią one średnio 65% wszystkich migrujących). Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią średnio około 30% wszystkich migrujących, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym, jako najmniej mobilna grupa wiekowa stanowią tylko 5% wszystkich migrujących. Na potrzeby niniejszej analizy liczbę osób migrujących na terenie gminy Grudziądz (565 osób) podzielono proporcjonalnie na poszczególne przedziały wiekowe. Przyjęto, iż osoby w wieku przedprodukcyjnym to osoby w przedziale wiekowym do 19 roku życia, natomiast w wieku poprodukcyjnym powyżej 60 roku życia. Według danych GUS z ostatnich 4 lat (brak danych dla roku 2015) migruje nieco więcej kobiet niż mężczyzn. Migrujące kobiety stanowią około 52%, natomiast mężczyźni 48%. Wskazać należy, iż osoby, które zameldowały się w gminie Grudziądz, jak wszyscy pozostali mieszkańcy ulegają procesom starzenia i reprodukcji, zatem powyższą prognozę biologiczną należy poszerzyć o prognozę migracyjną, co da realny obraz przewidywanej liczby ludności na terenie gminy Grudziądz.

Tabela 31. Prognozowana liczba ludności wynikająca z zestawienia prognozy biologicznej i migracyjnej w gminie Grudziądz w latach 2019-2049

Wiek ludności	ROK						
	2019	2024	2029	2034	2039	2044	2049
0-4	569	601	619	617	595	593	594
5-9	791	609	641	659	657	635	633
10-14	911	833	651	683	701	699	677
15-19	735	953	875	693	725	743	741
20-24	796	780	997	919	738	770	788
Razem	3802	3776	3783	3572	3416	3440	3433
%	29%	28%	27%	25%	24%	24%	23%
25-29	874	780	997	919	738	770	788
30-34	925	840	823	1040	962	781	813
35-39	1019	917	883	866	1082	1005	825
40-44	1145	967	959	925	908	1123	1047
45-49	964	1059	1006	998	964	948	1161
50-54	867	1179	1094	1041	1034	1000	984
55-59	815	994	1205	1123	1070	1062	1030
Razem	6609	6734	6967	6912	6758	6690	6647
%	51%	50%	50%	49%	47%	46%	45%
60-64	838	783	855	973	1170	1098	1045
65-69	677	786	735	803	913	1097	1033
70-74	471	617	715	668	730	830	997
75-79	224	412	539	624	582	637	724
80-84	162	185	335	439	507	472	518
85 i więcej	171	119	134	237	310	358	332
Razem	2543	2902	3313	3743	4213	4492	4650
%	20%	22%	24%	26%	29%	31%	32%
Ludność ogółem	12954	13412	14063	14227	14387	14622	14730

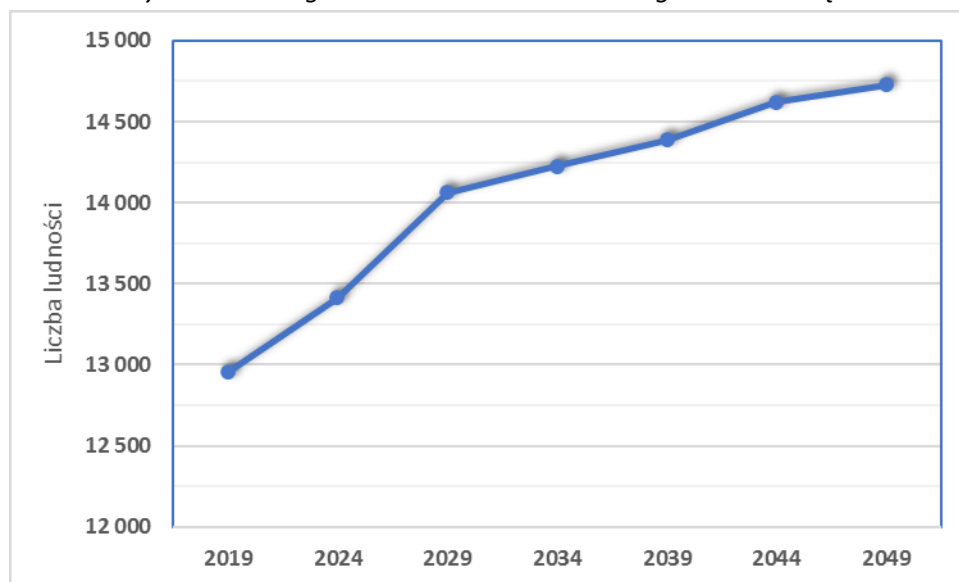
Źródło: Opracowanie własne

(liczba ludności dla roku 2019 pochodzi z Banku Danych Lokalnych GUS)

Jak wynika z powyższych analiz, liczba ludności gminy Grudziądz wynikająca wyłącznie z przyrostu naturalnego będzie spadać, natomiast biorąc pod uwagę wyłącznie migracje, zwiększy się. W celu określenia możliwie realnej prognozy liczby ludności w ciągu najbliższych 30 lat zestawiono obie analizy, czego wyniki przedstawia powyższa tabela. Przewidywane migracje, których saldo osiąga wartości dodatnie, równoważyć będzie ujemny przyrost naturalny. Biorąc pod uwagę niewielką liczbę urodzeń na terenie gminy Grudziądz, stosunkowo duża mobilność osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym nie jest w stanie zapewnić pełnego uzupełnienia liczby ludności w tych grupach wiekowych, zatem ich udział w przyszłej liczbie ludności gminy Grudziądz będzie spadać średnio o 1 punkt procentowy w każdym analizowanym pięcioleciu, zarówno dla grupy osób w wieku przedprodukcyjnym, jak i produkcyjnym. Mimo, iż migracje tylko w niewielkim stopniu zasilają

grupę osób w wieku poprodukcyjnym, ogólnokrajowe tendencje starzenia się społeczeństwa i niewielka liczba nowych urodzeń sprawiają, iż udział tej grupy wiekowej w strukturze ludności gminy Grudziądz będzie się zwiększać średnio aż o 2 punkty procentowe w każdym analizowanym pięcioleciu. Poniższy wykres przedstawia prognozowaną liczbę ludności w gminie Grudziądz do roku 2049.

Wykres 11. Prognozowana liczba ludności w gminie Grudziądz

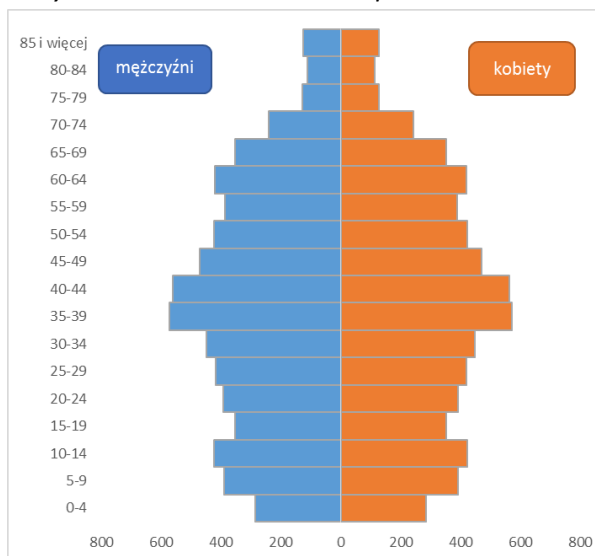
Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli nr 31

Z przeprowadzonej prognozy demograficznej wynika, iż w ciągu najbliższych 10 lat liczba ludności gminy Grudziądz będzie dynamicznie rosła. W następnych latach wzrost ten nieco zwolni lecz wciąż będzie zauważalny. Przewiduje się, że do roku 2049 liczba ludności gminy Grudziądz wzrośnie o 1776 osób względem roku 2019.

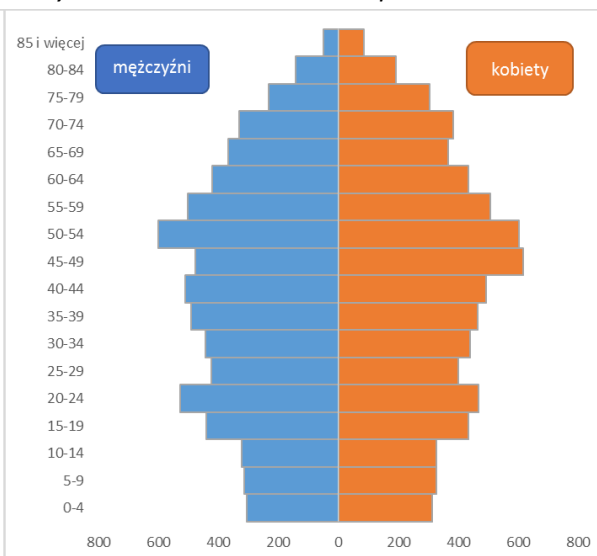
Poniższe wykresy obrazują zmiany w strukturze ludności gminy Grudziądz, które zachodzić będą zgodnie z przeprowadzoną prognozą demograficzną. Wykresy stanowią piramidy wieku i płci czyli graficzny obraz struktury wiekowej społeczeństwa, uwzględniający również strukturę płciową. Pionowa oś wykresów prezentuje wiek ludności według oznaczonych grup wiekowych. Oś pozioma natomiast uwidacznia liczbę ludności w poszczególnych grupach wiekowych. Po prawej stronie przedstawiono udział kobiet, a po lewej stronie udział mężczyzn. Piramidę wieku i płci konstruuje się dla jednego roku, a jej kształt oddaje wyraźny wiekowy obraz społeczeństwa.

Pierwszy wykres przedstawia strukturę ludności gminy w roku 2019, kolejne trzy wykresy obrazują prognozowaną strukturę populacji gminy co dziesięć lat, tj. w latach: 2029, 2039 i 2049.

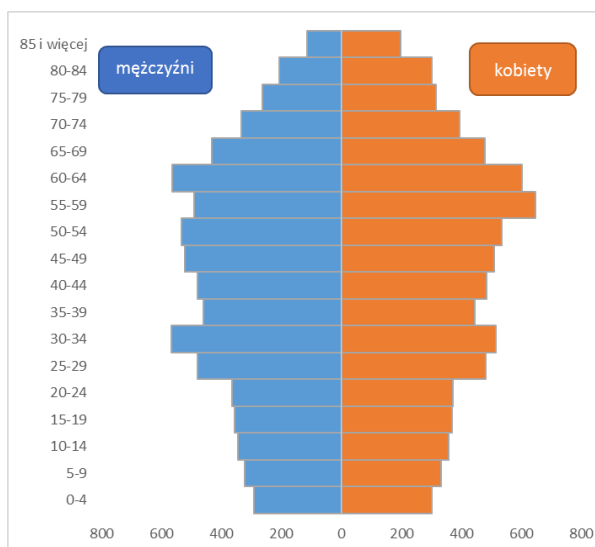
Wykres 12. Piramida wieku i płci – rok 2019

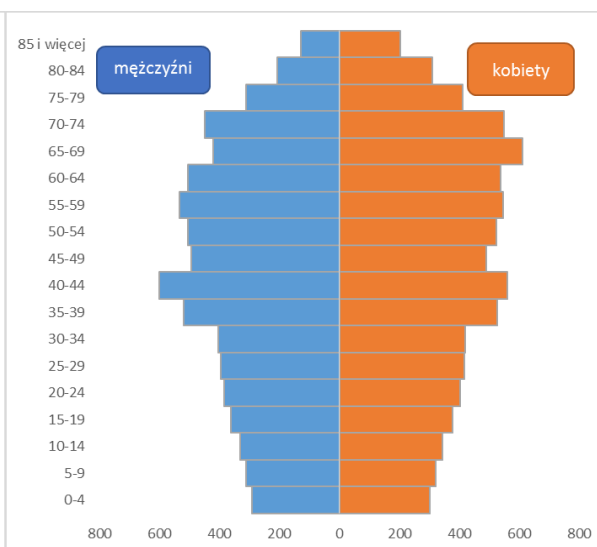
Wykres 13. Piramida wieku i płci – rok 2029

Wykres 14. Piramida wieku i płci – rok 2039

Wykres 15. Piramida wieku i płci – rok 2049

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli nr 124

Prognozuje się, iż populacja gminy Grudziądz ulegnie procesowi „starzenia się”. Nastąpi wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Obecnie zjawisko to charakterystyczne jest dla całego społeczeństwa w Polsce. Konsekwencje procesu starzenia się populacji występować mogą na wielu płaszczyznach, w tym przede wszystkim w obszarze polityki społecznej, np. poprzez wzrost świadczeń zdrowotnych oraz pomocy społecznej.

8.5. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

Jedynym z głównych celów polityki gminy powinno być dążenie do rozwoju lokalnej gospodarki. Powstanie nowych terenów rozwojowych warunkuje konieczność dostępu do lokalnych systemów infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i społecznej. Zakres prowadzonych inwestycji drogowych oraz inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy uzależniony jest od możliwości pozyskania i właściwego przeznaczenia odpowiedniej wielkości nakładów finansowych niezbędnych do ich realizacji.

Ocenę możliwości finansowania realizacji wyżej wymienionych zadań własnych gminy oparto na analizie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grudziądz na lata 2021-2036 oraz wykonanych budżetów gminy z lat 2016-2020. Analiza budżetu gminy umożliwić może lepsze bilansowanie wydatków i wpływów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym.

Tabela 32. Wykonany oraz planowany budżet gminy Grudziądz

Rok	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik budżetu
2016	53 570 941,67 zł	52 461 828,89 zł	1 109 112,78 zł
2017	60 638 021,40 zł	63 821 162,05 zł	-3 183 140,65 zł
2018	61 250 937,53 zł	70 989 443,11 zł	-9 738 505,58 zł
2019	70 922 378,37 zł	69 330 901,13 zł	1 591 477,24 zł
2020	79 972 311,95 zł	79 476 140,43 zł	496 171,52 zł
2021	77 742 186,73 zł	87 003 760,72 zł	-9 261 573,99 zł
2022	79 502 162,65 zł	77 104 198,33 zł	2 397 964,32 zł
2023	78 502 162,65 zł	76 308 096,33 zł	2 194 066,32 zł
2024	76 502 162,65 zł	74 664 890,33 zł	1 837 272,32 zł
2025	74 390 331,82 zł	71 159 000,07 zł	3 231 331,75 zł
2026	74 890 331,82 zł	69 106 325,82 zł	5 784 006,00 zł
2027	72 840 331,82 zł	69 540 331,82 zł	3 300 000,00 zł
2028	72 840 331,82 zł	69 640 331,82 zł	3 200 000,00 zł
2029	72 840 331,82 zł	68 640 331,82 zł	4 200 000,00 zł
2030	72 840 331,82 zł	70 735 331,82 zł	2 105 000,00 zł
2031	70 340 331,82 zł	68 340 331,82 zł	2 000 000,00 zł
2032	70 234 619,82 zł	68 234 619,82 zł	2 000 000,00 zł
2033	70 234 619,82 zł	68 234 619,82 zł	2 000 000,00 zł
2034	70 234 619,82 zł	68 234 619,82 zł	2 000 000,00 zł
2035	70 234 619,82 zł	68 234 619,82 zł	2 000 000,00 zł
2036	70 234 619,82 zł	69 221 069,74 zł	1 013 550,08 zł

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS oraz Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grudziądz na lata 2021-2036

Jak wynika z przeprowadzonej analizy prognozowanego budżetu Gminy Grudziądz na rok 2021 zaplanowano deficyt budżetowy w wysokości ok 9,3 mln zł. Na lata 2022-2036 zaplanowano natomiast nadwyżkę budżetową, która ma zostać przeznaczona na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

Należy jednak podkreślić, iż gmina dysponuje możliwościami i procedurami pozyskania dodatkowych środków wspomagających finansowanie dróg, infrastruktury technicznej, czy obiektów infrastruktury społecznej. Największe możliwości dofinansowania gmina znajduje w programach rządowych w postaci subwencji i dotacji. W ograniczonym zakresie wykorzystywane są źródła finansowania z lokalnych inicjatyw inwestycyjnych, udział inwestorów komercyjnych w kosztach inwestycji drogowych, partnerstwo publiczno-prywatne, które z uwagi na udział podmiotów prywatnych są mało popularne.

Realizowane i planowane zadania inwestycyjne na terenie gminy dotyczą przede wszystkim budowy i remontów w budynkach użyteczności publicznej, budowy i rozbudowy ścieżek pieszo-rowerowych i dróg, rozwoju systemów informatycznych oraz budowy i przebudowy infrastruktury technicznej.

Wydatki związane z finansowaniem przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej ujmowane są w pozycji klasyfikacji budżetowej – transport i łączność. Według danych GUS (*patrz tabela nr 22 Struktura wydatków gminy na przestrzeni lat 2016-2020*) wydatki budżetowe gminy Grudziądz w tym dziale utrzymują się na podobnym poziomie wynoszącym około 15% całkowitej sumy wydatków (wyjątek stanowi rok 2017, kiedy wydatki te osiągnęły prawie 19%, co było głównie spowodowane dużą inwestycją polegającą na rozbudowie dróg gminnych Ruda – Szynych). Wydatki ponoszone na infrastrukturę techniczną i społeczną to przede wszystkim dział klasyfikacji budżetowej – gospodarka komunalna i ochrona środowiska, którego dynamika zwiększyła się w udziale procentowym z ok. 5,1% (ok. 2,7 mln zł) w 2016 roku do ok. 6,2% (ok. 4,3 mln zł) w roku 2019. Opisana struktura wydatków budżetowych świadczyć może o wzroście możliwości finansowania przez gminę zadań własnych z zakresu rozwoju sieci komunikacyjnej, a także infrastruktury technicznej i społecznej.

Systemy komunikacji na terenie gminy wymagają dalszych uzupełnień oraz przebudowy, nie stanowią jednak barier progowych w realizacji nowych terenów rozwojowych. Finansowanie inwestycji drogowych pochłaniających znaczne środki budżetu gminy winny być wspierane z dotacji rządowych. Realizacja inwestycji w zakresie poprawy systemu komunikacji sieci dróg lokalnych wymaga działań rządowych i wieloletnich programów rządowych w zakresie wsparcia finansowego.

8.6. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę na obszarze gminy Grudziądz dokonano według następujących etapów:

- **I Etap** – określenia maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę;
- **II Etap** – analiza chłonności położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej;
- **III Etap** – analiza chłonności położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę;
- **IV Etap** – porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z określoną chłonnością terenów, o których mowa w II i III etapie;

- 🚧 **V Etap** – określenia możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej wynikającej z zapotrzebowania na nową zabudowę;
- 🚧 **VI Etap** – określenie potrzeb inwestycyjnych związanych z nową zabudową.

8.6.1. ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ

Na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, a także biorąc pod uwagę prognozy demograficzne oraz analizę możliwości finansowych gminy wyznacza się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy z podziałem na funkcje zabudowy.

Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniowo-usługową oraz zabudowę przemysłową dla gminy Grudziądz określa się w oparciu o istniejące zagospodarowanie. Dane wykorzystane do obliczeń pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS, Urzędu Gminy Grudziądz oraz Wojewódzkiego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego.

Zabudowa mieszkaniowo-usługowa

Dla funkcji mieszkaniowej zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy związane jest bezpośrednio z prognozowaną liczbą ludności oraz potrzebą poprawy jakości życia mieszkańców gminy. Według przeprowadzonej prognozy ludności liczba mieszkańców gminy będzie stale wzrastać. Do roku 2049 przewiduje się, iż liczba ludności zwiększy się o 1776 osób względem roku 2019, co stanowi wzrost o niecałe 14%.

Obecnie łączna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie wynosi ok. 407 tys. m², co w przeliczeniu na jednego mieszkańca daje około 31 m². Wartość ta jest nieco wyższa od średniej powierzchni użytkowej przypadającej na jednego mieszkańca w powiecie grudziądzkim, która wynosi ok. 26 m². Wynika to przede wszystkim ze znacznej przewagi zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i niewielu budynków mieszkalnych wielorodzinnych, w przypadku których powierzchnie użytkowe są znacznie mniejsze niż w domach jednorodzinnych. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę w Polsce wynosi 28,7 m², w województwie kujawsko-pomorskim – 25,9 m².

Warto zaznaczyć, iż wyżej wymienione powierzchnie są zdecydowanie niższe od tych, charakteryzujących bardziej rozwinięte gospodarczo państwa Unii Europejskiej, takie jak np. Niemcy, gdzie powierzchnia ta wynosi ok. 43 m² (dane pochodzą z artykułu Eurostatu z maja 2015 roku - dane dotyczące mieszkalnictwa).

Wskazać należy, iż powierzchnie użytkowe mieszkań przypadające na 1 osobę zarówno w skali kraju, województwa, powiatu, jak i gminy systematycznie rosną. Jeszcze w 2015 r. powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę w gminie była o 2 m² mniejsza.

W celu poprawy jakości życia mieszkańców gminy Grudziądz za pożądaną średnią powierzchnię użytkową przypadającą na jednego mieszkańca przyjęto wartość 43 m². Wartość ta wynika z założenia dalszego wzrostu na dotychczasowym poziomie wynoszącym 2 m² w skali 5 lat, co oznacza osiągnięcie wyznaczonego celu w założonej perspektywie czasowej do 2049 roku. Ponadto wartość ta odpowiada średniej niemieckiej z 2015 r., co dowodzi ciągłego dążenia do osiągnięcia poziomu rozwoju krajów zachodnio-europejskich. Taka powierzchnia pozwoliłaby na zaspokojenie nie tylko podstawowych potrzeb

przestrzennych niezbędnych do realizowania funkcji mieszkalnych, a także potrzeb indywidualnych zwiększających poczucie swobody, niezależność i bezpieczeństwa mieszkańców.

Biorąc pod uwagę powyższe przyjmuje się, iż zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową w celu osiągnięcia 43 m² powierzchni użytkowej przypadającej na jednego mieszkańca w 2049 r. wynosić będzie 633 390 m², zatem deficyt powierzchni zabudowy mieszkaniowej względem stanu obecnego wynosi około 226 500 m².

Na terenie gminy funkcjonuje sześć publicznych szkół podstawowych (z których pięć prowadzonych jest przez Gminę Grudziądz), jedna szkoła niepubliczna oraz jedno przedszkole publiczne i jedno niepubliczne. Jak wynika z prognozy demograficznej na terenie gminy Grudziądz liczba dzieci będzie się zmieniać, a w ostatecznym rozrachunku w przyjętej perspektywie czasowej zmniejszy się, w związku z czym nie zakłada się zapotrzebowania na nowe szkoły. Ze względu na niewielką liczbę miejsc w przedszkolach i rosnące potrzeby w tym zakresie wynikające głównie ze zmiany stylu życia, dopuszcza się możliwość powstania nowego przedszkola. W roku 2022 zamknięta została jedna szkoła podstawowa. Nie przewiduje się zamykania kolejnych szkół i przedszkoli.

W gminie Grudziądz działają trzy ośrodki zdrowia. Zadania w zakresie opieki zdrowotnej realizowane są również w szpitalu i przychodniach na terenie miasta Grudziądza. W perspektywie czasowej proces „starzenia się” populacji gminy będzie się pogłębiał, co skutkować będzie wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Zmiany te mogą powodować wzrost zapotrzebowania na usługi związane z opieką zdrowotną, społeczną czy aktywizacji ludzi starszych. Należy zatem rozważyć powiększenie istniejących ośrodków zdrowia oraz utworzenie nowych placówek świadczących opiekę nad osobami starszymi.

Ponadto założony cel, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy, wiąże się nie tylko ze zwiększeniem powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej, ale także z rosnącym zapotrzebowaniem na powierzchnię użytkową usług handlu, gastronomii, rzemiosła, usług kultury itp. W związku z powyższym oraz biorąc pod uwagę istniejący udział zabudowy usługowej w powierzchni zabudowy ogółem, przyjęto, iż 75% całkowitego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniowo-usługową stanowi zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową, natomiast 25% – na zabudowę usługową. Przyjmując wartości deficytu powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej (tj. 226 500 m²) za jej właściwe zapotrzebowanie, zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową wynosi 56 625 m² powierzchni użytkowej.

Zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określając zapotrzebowanie na nową zabudowę bierze się pod uwagę niepewność procesów rozwojowych – wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%. Biorąc pod uwagę przyjęcie średniej wartości deficytu powierzchni użytkowej zabudowy (tj. 226 500 m² dla zabudowy mieszkaniowej i 56 625 m² dla zabudowy usługowej) za jej właściwe zapotrzebowanie oraz prognozowany wzrost liczby mieszkańców gminy, a także charakterystyczne usytuowanie gminy (bezpośrednie sąsiedztwo miasta Grudziądza), które dodatkowo wpływa na niepewność sytuacji demograficznej w gminie, zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową i usługową zwiększono o 30%.

W związku z powyższym zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniowo-usługową wynosi łącznie 368 063 m² powierzchni użytkowej.

Zabudowa produkcyjna

Tereny produkcyjno-składowo-magazynowe w gminie Grudziądz są rozproszone. Ich większe obszary występują w obrębach Lisie Kąty oraz Biały Bór. Ponadto pojedyncze zakłady produkcyjne i tereny składowo-magazynowe występują w przestrzeni całej gminy, głównie w bliższym sąsiedztwie miasta Grudziądza, np. w obrębach Pieńki Królewskie, Węgrowo czy Piaski. Powierzchnia użytkowa zabudowy przemysłowej i magazynowej w gminie wynosi ok. 70 tys. m², powierzchnia terenów przemysłowych wynosi natomiast ok. 70 ha. Warunki przyrodnicze powodują, że podstawową działalność gospodarczą na terenie gminy Grudziądz stanowi produkcja rolna. Na terenie gminy przeważają jednostki gospodarcze należące do sektora prywatnego, których liczba z roku na rok rośnie.

Rozwój gospodarczy na terenie gminy może następować głównie poprzez napływ kapitału z zewnątrz, a także w wyniku wzrostu przedsiębiorczości wśród lokalnej ludności i zwiększenia wydajności istniejących przedsiębiorstw.

Obszar gminy Grudziądz położony jest wokół miasta Grudziądza, będącego czwartym co do wielkości miastem województwa kujawsko-pomorskiego. Odległości gminy Grudziądz od miast wojewódzkich wynoszą: około 60 km od Torunia oraz około 75 km od Bydgoszczy. Gmina Grudziądz jest dobrze skomunikowana, przez jej obszar przebiega fragment autostrady A1 oraz droga krajowa nr 55 (o przebiegu północ-południe), a także droga krajowa nr 95, stanowiąca łącznik z autostradą. W granicach gminy Grudziądz znajduje się węzeł autostradowy Grudziądz na autostradzie A1. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Grudziądz przebiega też droga krajowa nr 16 (o przebiegu wschód-zachód). Ze względu na powyższe gmina Grudziądz posiada duży potencjał rozwoju gospodarczego.

Określenie zapotrzebowania na zabudowę przemysłową nie musi zachowywać proporcji w stosunku do prognozowanej liczby ludności gminy. Wielkość powierzchni produkcyjnych oraz sposób ich wykorzystania może przyczynić się do zmian liczby mieszkańców. Powstanie nowych miejsc pracy może bowiem powodować większy napływ ludności w wieku produkcyjnym.

Biorąc pod uwagę potencjał komunikacyjny, potencjał rynku pracy, w tym kierunki dojazdów do pracy, a także w celu przeciwdziałania prognozowanemu zjawisku „starzenia się” ludności gminy, należy wyznaczyć nowe tereny pod zabudowę produkcyjną.

Funkcja przemysłowa charakteryzuje się dużą terenochłonnością, gdzie zabudowa kubaturowa stanowi jedynie niewielki procent całego terenu inwestycji. Trudno oszacować dokładne zapotrzebowanie na tego typu rodzaj zabudowy, gdyż wynika ono głównie z potrzeb potencjalnych i istniejących inwestorów. Przyjęto, iż zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną odnieść należy do powierzchni terenów zabudowanych o zróżnicowanych funkcjach. Tereny zabudowy produkcyjnej stanowią obecnie około 5,4% wszystkich terenów zabudowanych w granicach gminy Grudziądz, w związku z czym również w przyszłości stanowić one powinny podobny odsetek terenów zabudowanych. Biorąc pod uwagę powyższe, dla zachowania równowagi pomiędzy poszczególnymi funkcjami zabudowy, zapotrzebowanie na zabudowę produkcyjną określono w następnych rozdziałach w oparciu o powierzchnie nowo wyznaczonych terenów zabudowanych. Podobnie jak w przypadku zabudowy mieszkaniowej i usługowej, zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określając zapotrzebowanie na nową zabudowę bierze się pod uwagę niepewność procesów rozwojowych – wyrażającą się możliwością zwiększenia

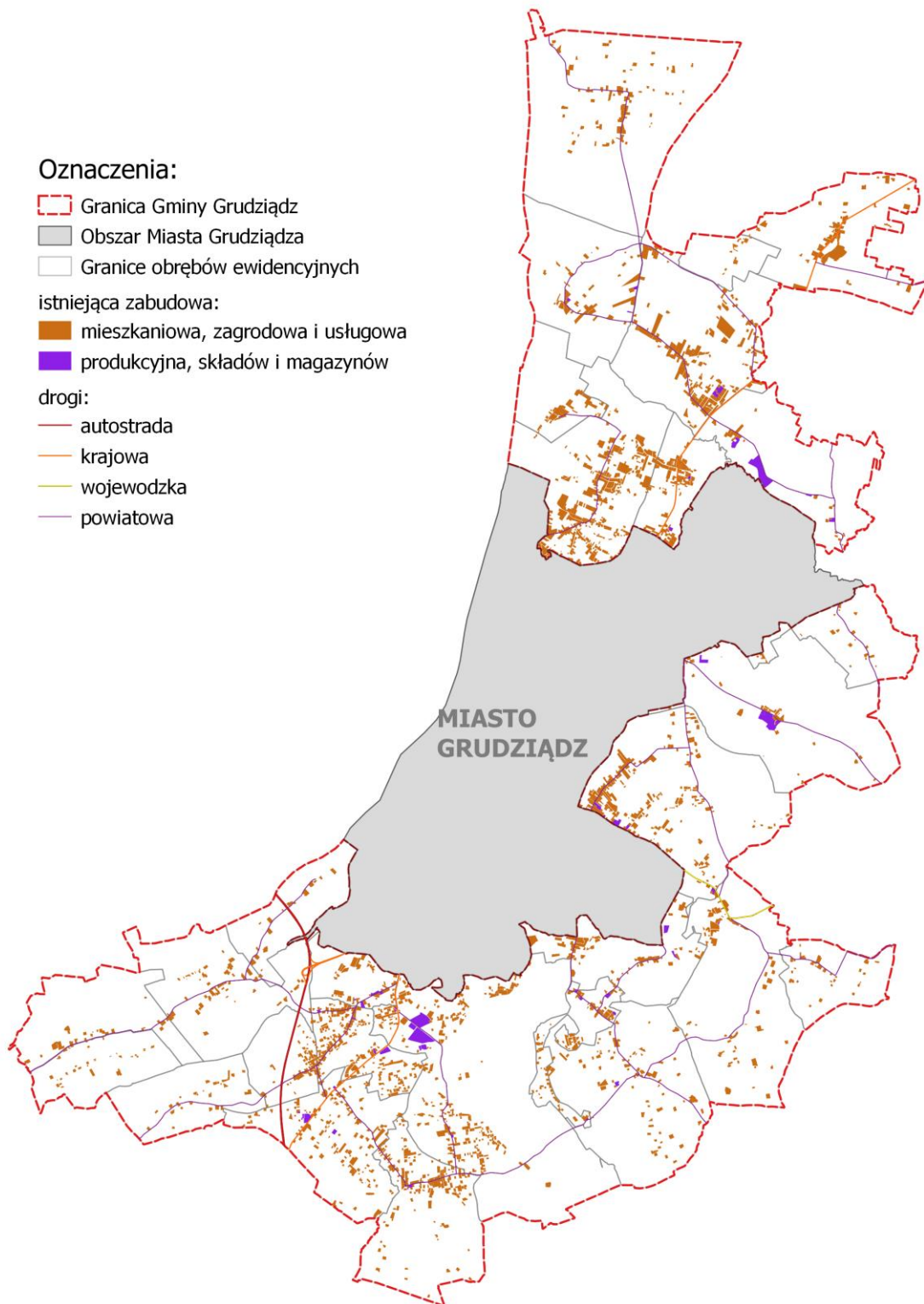
zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%. Ze względu na ciągły rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy, stopniowe odchodzenie od rolniczego charakteru gminy oraz usytuowanie gminy w sąsiedztwie miasta Grudziądz i w okolicy ważnych szlaków komunikacyjnych, zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną zwiększono o 30%.

8.6.2. CHŁONNOŚĆ POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Chłonność terenów to potencjalna powierzchnia użytkowa nowej zabudowy o danej funkcji, mogąca powstać na danym terenie. Chłonność tę oblicza się dla obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz dla obszarów przeznaczonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod rozwój funkcji zabudowy.

Zagospodarowanie i użytkowanie terenu gminy jest zróżnicowane. Na terenie gminy Grudziądz przeważa zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna. Jej rozmieszczenie przedstawia rys. 14.

Rysunek 14. Rozmieszczenie istniejącej zabudowy na terenie gminy Grudziądz

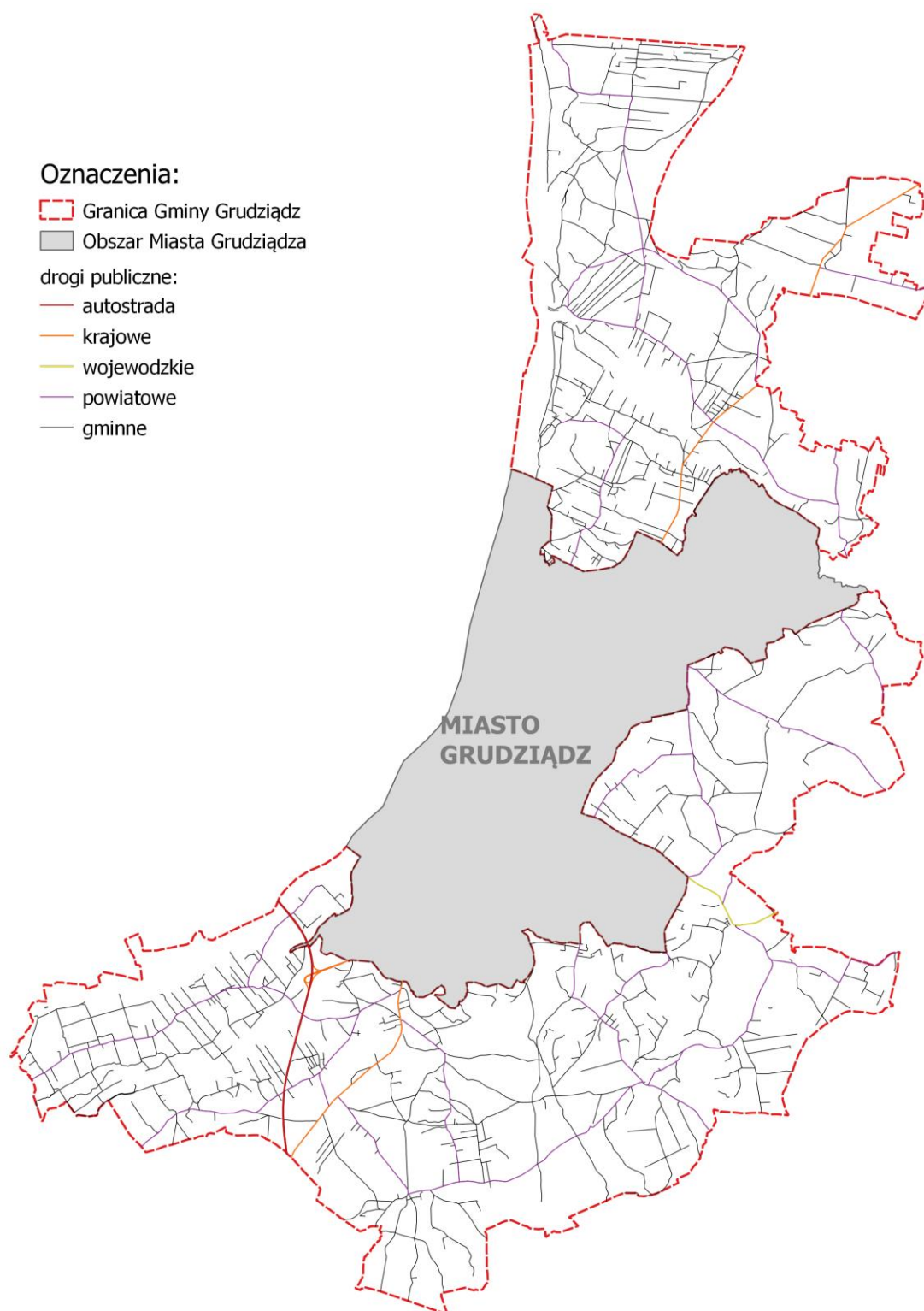

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu i danych WODGiK w Toruniu

Sieć osadnicza jest raczej rozproszona. Koncentruje się ona blisko granic z miastem Grudziądzem oraz wzdłuż głównych dróg. Obecnie największe jednostki osadnicze gminy to miejscowości: Nowa Wieś, Biały Bór, Mokre, a także Węgrowo, Mały Rudnik i Wałdowo Szlacheckie czyli wsie o przeważającej zabudowie zwartej. Pozostałe wsie (mimo dużej liczby mieszkańców niektórych z nich) odznaczają się zabudową rozproszoną.

Obszar gminy odznacza się dobrą dostępnością komunikacyjną. Sieć dróg w granicach gminy Grudziądz przedstawia rys. 15.

Rysunek 15. Układ komunikacyjny gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu i danych WODGiK w Toruniu

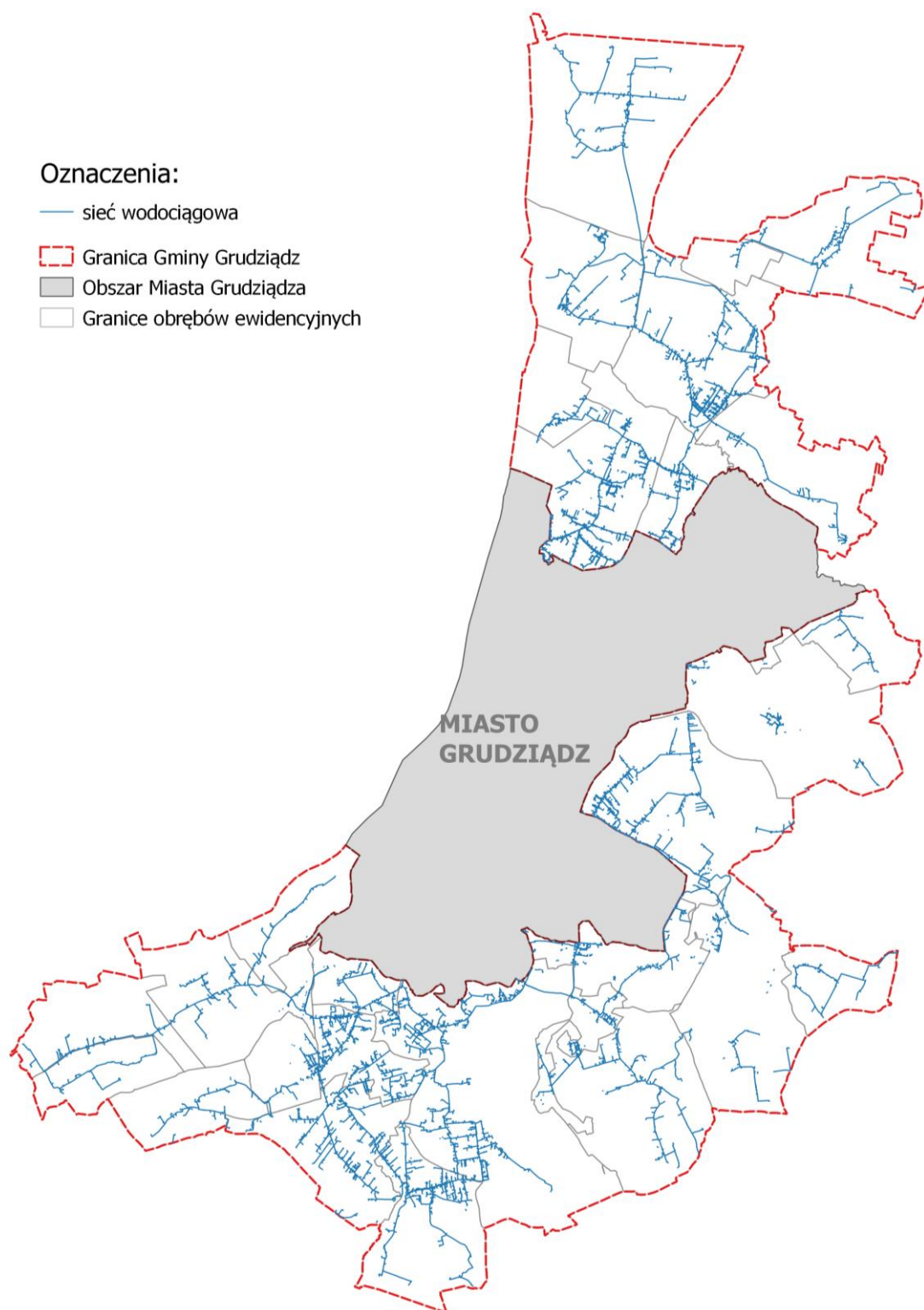
Przez obszar gminy przebiega fragment autostrady A1 wraz z węzłem autostradowym Grudziądz oraz droga krajowa nr 55 (o przebiegu północ-południe), a także droga krajowa nr 95, stanowiąca łącznik z autostradą. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy znajduje się droga krajowa

nr 16 (o przebiegu wschód-zachód). Drogi te generują ruch zarówno tranzytowy jak i lokalny. Uzupelnienie układu drogowego gminy stanowi gęsta sieć dróg powiatowych i gminnych.

Przez teren gminy przebiegają dwie linie kolejowe o znaczeniu państwowym: linia kolejowa nr 207, łącząca Toruń z Malborkiem oraz linia kolejowa nr 208, łącząca Działdowo z Chojnicami.

Jak już wcześniej wspomniano, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2019 gmina Grudziądz była zwodociągowana w 94,4%. Sieć wodociągową na terenie gminy Grudziądz obrazuje rys. 16.

Rysunek 16. Sieć wodociągowa na terenie gminy Grudziądz

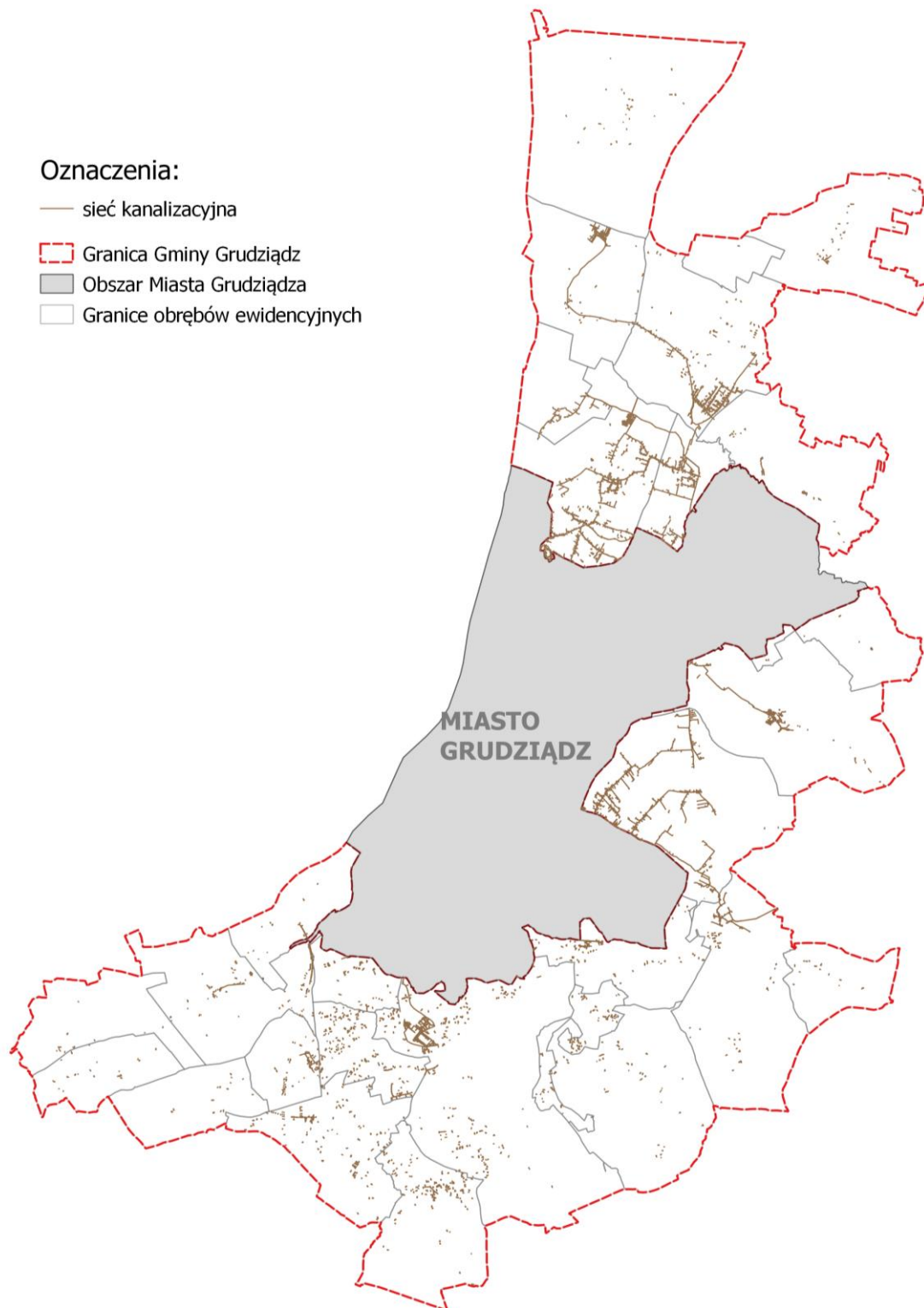

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Najgęściej zwodociągowana jest południowa część gminy, w szczególności miejscowości Mały Rudnik, Ruda oraz Wałdowo Szlacheckie. Stopień zwodociągowania odpowiada najczęściej stopniowi koncentracji zabudowy.

Na terenie gminy Grudziądz z kanalizacji korzysta tylko 34,6% mieszkańców. Pozostali korzystają z takich rozwiązań jak oczyszczalnie przydomowe i szamba. Sieć kanalizacyjną na terenie gminy Grudziądz obrazuje rys. 17.

Rysunek 17. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Grudziądz

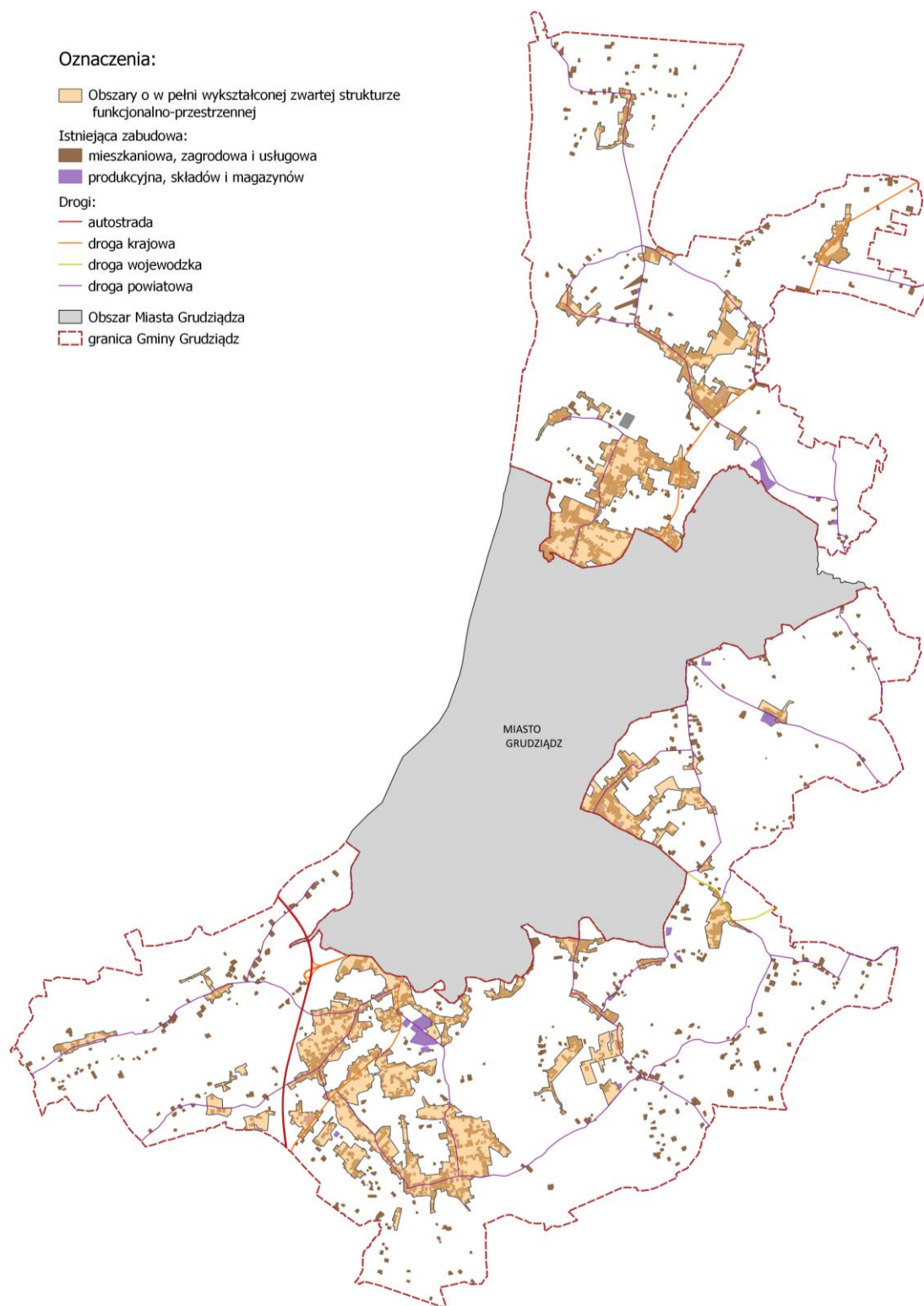

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Grudziądz

Sieć kanalizacyjna gminy Grudziądz nie jest rozbudowana. Gmina Grudziądz prowadzi swoją gospodarkę ściekową wspólnie z miastem Grudziądzem w oparciu o oczyszczalnię ścieków w miejscowości Nowa Wieś. W skład aglomeracji ściekowej Grudziądz, poza miastem Grudziądzem wchodzi części miejscowości: Nowa Wieś, Świerkocin, Mokre, Parski, Wielkie Lniska, Węgrowo, Marusza, Zakurzewo, Biały Bór i Gać.

Na obszarze gminy Grudziądz wyznaczono obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (OWZSF-P). Obszary te zostały wyznaczone w granicach jednostek osadniczych, w oparciu o istniejące tereny zwartej zabudowy, dostęp komunikacyjny oraz dostęp do infrastruktury technicznej i społecznej, a także z uwzględnieniem przeprowadzonej na koniec roku 2021 analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Grudziądz, stanowiącej załącznik do uchwały w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planów miejscowych gminy Grudziądz. Rozmieszczenie tych obszarów przedstawia rys. 18.

Rysunek 18. Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem danych ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu i danych WODGiK w Toruniu

Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zostały wyznaczone w miejscowościach: Wielki Wełcz, Dusocin, Zakurzewo, Mokre, Parski, Świerkocin,

Nowa Wieś, Wielkie Lniska, Gać, Węgrowo, Marusza, Kobylanka, Linarczyk, Piaski, Hanowo, Pieńki Królewskie, Mały Rudnik, Sztynwag, Biały Bór, Wałdowo Szlacheckie, Ruda, Gogolin, Szynych i Sosnówka. Obszary te mają łączną powierzchnię około 1 935 ha, co stanowi około 12% powierzchni gminy Grudziądz. Dla pełnego przedstawienia zwartych obszarów zabudowy, wcześniej wyznaczone tereny należy uzupełnić o obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które umożliwiają wprowadzenie zabudowy zgodnej z określonymi funkcjami.

Na obszarze gminy Grudziądz obowiązuje 130 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują swym zasięgiem tylko ok. 3,9% powierzchni gminy. Przeprowadzona w 2021 roku „Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Grudziądz” wykazała, że plany miejscowe obowiązujące na terenie gminy zachowują aktualność, jednak ich rozdrobnienie powoduje, iż nie pełnią one swojej zasadniczej funkcji, jaką jest ochrona ładu przestrzennego i ochrona przed niekontrolowanym rozlewaniem się zabudowy, a jedynie uwalniają dodatkowe tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową.

W celu wyodrębnienia powierzchni możliwych do zagospodarowania w ramach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (OWZSF-P), powierzchnię OWZSF-P pomniejszono o powierzchnię terenów zainwestowanych (czyli terenów zabudowanych o różnych funkcjach), otrzymując powierzchnię luk w zabudowie.

W celu obliczenia chłonności OWZSF-P ustalono, że:

- powierzchnia brutto luk w zabudowie – obejmuje tereny pod nową zabudowę wraz z terenami pod nowe tereny zieleni urządzonej oraz uzupełnienie komunikacji drogowej i infrastruktury technicznej;
- powierzchnia netto luk w zabudowie – obejmuje wyłącznie tereny pod nową zabudowę.

W poprawnie wykształconym układzie urbanistycznym część terenów zabudowanych i zurbanizowanych stanowią m. in. tereny komunikacji oraz tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, w szczególności parki i zieleńce. W gminie Grudziądz obecnie drogi stanowią około 44% wszystkich gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Wskazać należy, iż wśród tych terenów znaczny udział ma komunikacja ponadlokalna, w tym autostrada i drogi krajowe. Ponadto nie dla wszystkich terenów w granicach obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej konieczne będzie wytyczanie nowych dróg, ponieważ komunikację będzie można częściowo oprzeć o już istniejące drogi. Biorąc pod uwagę powyższe, założono, iż 30% powierzchni luk w zabudowie zostałyby przeznaczonych pod nowe tereny zieleni urządzonej oraz uzupełnienie komunikacji drogowej i infrastruktury technicznej, niezbędnych do realizacji nowej zabudowy, natomiast pozostałe 70% – stanowiłyby wyłącznie tereny pod nową zabudowę (powierzchnia netto).

Powierzchnia brutto luk w zabudowie dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej wynosi 1159 ha, zatem powierzchnia netto luk w zabudowie wynosi około 811 ha. Stosunkowo duża powierzchnia luk w zabudowie wynika z istniejącej sytuacji przestrzennej i sposobu dotychczasowego zagospodarowania i użytkowania gruntów. Mimo istnienia obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, które charakteryzują się dostępem do niezbędnej infrastruktury, dobrym skomunikowaniem oraz obecnością zabudowy o określonych funkcjach, odległości pomiędzy poszczególnymi budynkami są niekiedy duże, a zabudowa jest rozproszona, co tłumaczy duże powierzchnie tych obszarów.

Ze względu na charakter oraz stopień oddziaływania, zabudowę produkcyjną i składowo-magazynową należy w lokalizować w znacznych odległościach od zabudowy mieszkaniowej, zatem w większości przypadków lokalizacja ta będzie się znajdować poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, zatem stwierdza się, iż w obszarach o w pełni wykształconych zwartych strukturach funkcjonalno-przestrzennych nie występują luki w zabudowie możliwe do uzupełnienia zabudową produkcyjną i magazynową. Należy przy tym pamiętać, iż tereny te winny być wyznaczone w obszarach wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę techniczną oraz komunikacyjną.

W celu obliczenia chłonności terenów wyznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę zmierzono powierzchnię terenów przeznaczonych pod daną funkcję zabudowy, znajdujących się poza OWZSF-P i pomniejszono je o powierzchnię już zainwestowaną.

Funkcje zabudowy możliwe do realizacji w ramach poszczególnych terenów, przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod nową zabudowę, wynikają z ustaleń tychże planów.

Powierzchnia niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w planach miejscowych:

- pod zabudowę mieszkaniową i usługową wynosi 154,8 ha;
- pod zabudowę produkcyjną i działalność gospodarczą wynosi 3,9 ha.

Powierzchnie netto luk w zabudowie i niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę zostały zmierzone zgodnie z ww. zasadami za pomocą oprogramowania GIS. Otrzymane wartości są szacunkowe.

Schemat obliczeń chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej:

1. Obliczenie liczby działek budowlanych (przy przyjęciu średniej wielkości działki):

powierzchnia netto luk w zabudowie z możliwym przeznaczeniem pod daną funkcję lub powierzchnia niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w MPZP pod daną funkcję / średnią powierzchnią działki pod daną funkcję

2. Obliczenie łącznej powierzchni użytkowej danej funkcji (przy przyjęciu 1 budynku / 1 działkę budowlaną i średniej powierzchni użytkowej budynku):

Liczba budynków o danej funkcji x średnia powierzchnia użytkowa budynku o danej funkcji

Poniższa tabela przedstawia wskaźniki przyjęte do obliczeń.

Tabela 33. Wskaźniki przyjęte do obliczeń chłonności terenów

Wskaźniki (uśrednione)	Zabudowa mieszkaniowa i usługowa
Powierzchnia działki	1000 m ²
Powierzchnia użytkowa budynku	100 m ²

Źródło: Opracowanie własne

Tabela nr 34 przedstawia chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej, natomiast tabela nr 35 – chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę mieszkaniową i usługową.

Tabela 34. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej – zabudowa mieszkaniowa i usługowa

	Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (OWZSF-P) Funkcja mieszkaniowa i usługowa
Powierzchnia netto luk w zabudowie	811 ha
Chłonność obszarów (powierzchnia użytkowa możliwej zabudowy)	1. 811 ha / 0,1 ha (1000 m ²) = 8110 2. 8110 x 100 m ² = <u>811 000 m²</u>

Źródło: Opracowanie własne

Z przeprowadzonych obliczeń wynika, iż chłonności terenów z możliwym przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową i usługową na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wynosi 811 000 m² powierzchni użytkowej.

Tabela 35. Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę mieszkaniową i usługową

	Obszary przeznaczonych w MPZP pod zabudowę (poza OWZSF-P) Funkcja mieszkaniowa i usługowa
Powierzchnia niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w MPZP pod zabudowę	154,8 ha
Chłonność obszarów (powierzchnia użytkowa możliwej zabudowy)	1. 154,8 ha / 0,10 ha (1000 m ²) = 1548 2. 1548 x 100 m ² = <u>154 800 m²</u>

Źródło: Opracowanie własne

Z przeprowadzonych obliczeń wynika, iż chłonności niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę mieszkaniową i usługową wynosi 154 800 m² powierzchni użytkowej.

Funkcja przemysłowa charakteryzuje się dużą terenochłonnością, gdzie zabudowa stanowi jedynie niewielki procent całego terenu inwestycji. Dla terenów logistycznych to przede wszystkim powierzchnie składowe, place manewrowe oraz tereny związane z przeładunkiem. Z kolei produkcja wymaga oprócz hal produkcyjnych i magazynów, które zwykle są jednokondygnacyjne, również znaczącego udziału powierzchni niezabudowanych – składowych czy rozległych placów manewrowych. W związku z powyższym trudne byłoby określenie uśrednionych wskaźników dot. powierzchni działki czy powierzchni użytkowej budynku.

Jak wyżej wspomniano, powierzchnię terenów zabudowy produkcyjnej w przyszłej strukturze zagospodarowania gminy Grudziądz odnieść należy do wszystkich terenów zabudowanych w jej granicach. Obecnie odsetek terenów produkcyjnych w stosunku do wszystkich terenów zabudowanych wynosi 5,4%. Powierzchnia obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wynosi około 1 935 ha, zatem

powierzchnia terenów produkcyjnych winna w przyszłości wynosić około 105 ha, przy czym ze względu na niepewność procesów rozwojowych, dopuszcza się ich zwiększenie o 30%, więc powierzchnia terenów zabudowy produkcyjnej i magazynowej winna wynosić około 137 ha. Wskazać należy, że część spośród tej zabudowy została już zrealizowana i stanowi obecnie funkcjonujące tereny zabudowy produkcyjnej, natomiast część została wyznaczona w obowiązujących MPZP, na podstawie których taką zabudowę można zrealizować.

Poniższa tabela przedstawia powierzchnie terenów, dla których funkcja produkcyjna została już określona.

Tabela 36. Dotychczasowe tereny zabudowy produkcyjnej

	Istniejące tereny zabudowy produkcyjnej (zarówno w granicach OWZSF-P, jak i poza nimi)	Obszary przeznaczone w MPZP pod zabudowę produkcyjną (powierzchnia niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę produkcyjną lub działalność gospodarczą)
Powierzchnia obszarów	70,0 ha	3,9 ha

Źródło: Opracowanie własne

Ze względu na charakter istniejącej zabudowy, która w przeważającej części stanowi zabudowę mieszkaniową z towarzyszącą jej zabudową usługową oraz możliwość negatywnego oddziaływania funkcji produkcyjnej na tereny sąsiednie, uznaje się, iż zabudowę produkcyjną należy lokalizować głównie poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Z powyższego wynika, iż nie wyznacza się terenów z możliwym przeznaczeniem pod zabudowę produkcyjną na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, zatem ich chłonność dla tej funkcji wynosi 0 ha. Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę produkcyjną i działalność gospodarczą, zlokalizowanych poza OWZSF-P, wynosi 3,9 ha.

8.6.3. PORÓWNANIE MAKSYMALNEGO ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ Z OKREŚLONĄ CHŁONNOŚCIĄ OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Poniższa tabela przedstawia porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z określoną chłonnością terenów możliwych do zabudowy, zlokalizowanych w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (OWZSF-P) oraz niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod nową zabudowę, znajdujących się poza OWZSF-P.

Tabela 37. Porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową i usługową z określoną chłonnością terenów możliwych do zabudowy na terenie gminy Grudziądz

1. Rodzaj funkcji zabudowy	2. Zapotrzebowanie na nową zabudowę (powierzchnia użytkowa w m ²)	3. Chłonność terenów możliwych do zabudowy, zlokalizowanych w OWZSP-F oraz niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w MPZP pod nową zabudowę, znajdujących się poza OWZSP-F (powierzchnia użytkowa w m ²)	4. Wynik bilansu 2-3 (powierzchnia użytkowa w m ²)
Funkcja mieszkaniowa i usługowa	368 063 m ²	811 000 m ² + 154 800 m ² = 965 800 m ²	- 597 737 m ²

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 38. Porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę produkcyjną z dotychczasową powierzchnią terenów produkcyjnych na terenie gminy Grudziądz

1. Rodzaj funkcji zabudowy	2. Docelowa powierzchnia terenów produkcyjnych (powierzchnia terenu w ha)	3. Dotychczasowe tereny zabudowy produkcyjnej, tj. istniejąca zabudowa produkcyjna oraz niezainwestowane obszary przeznaczone w MPZP pod nową zabudowę (powierzchnia terenu w ha)	4. Wynik bilansu 2-3
Funkcja produkcyjna	137 ha	70 ha + 3,9 ha = 73,9 ha	63,1 ha

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z powyższych analiz, chłonność terenów możliwych do zabudowy, zlokalizowanych w granicach OWZSP-F oraz niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod nową zabudowę, znajdujących się poza OWZSP-F przekracza maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę dla funkcji mieszkaniowej i usługowej, w związku z czym nie wyznacza się nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę o funkcji mieszkaniowej i usługowej. Przyszłą zabudowę mieszkaniową i usługową należy w całości lokalizować we wskazanych obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz w miejscach przeznaczonych dla tego celu w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Inaczej sytuacja kształtuje się w przypadku zabudowy o funkcji produkcyjnej i magazynowej. Zapotrzebowanie na tę zabudowę przekracza wartość powierzchni istniejących terenów zabudowy przemysłowej oraz chłonności terenów wyznaczonych w MPZP na ten cel. W związku z powyższym na terenie gminy Grudziądz należy przewidzieć lokalizację nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną (terenów rozwojowych), których powierzchnia wynieść powinna około 63,1 ha.

Jak wynika z przeprowadzonych analiz oraz z Opracowania ekofizjograficznego na potrzeby projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz, wyznaczając nowe tereny pod zabudowę należy wziąć pod uwagę następujące czynniki:

- ◆ obszar gminy odznacza się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, w związku z czym planowane zagospodarowanie obszaru powinno odbywać się w sposób racjonalny z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i przestrzegania ładu przestrzennego;
- ◆ w północnej, wschodniej i południowej części obszaru gminy występują reżimy ochronne (zakazy) związane z położeniem w granicach obszarów form ochrony

- przyrody - zagospodarowanie tych części gminy należy podporządkować wymogom ochrony przyrody i krajobrazu;
- ◆ należy zapewnić dalsze funkcjonowanie doliny Wisły jako ponadlokalnego korytarza ekologicznego oraz doliny Osy i strefy krawędziowej doliny Wisły jako korytarzy regionalnych, głównie poprzez dalsze zalesianie gruntów ornych, pozostawienie niezalesionych enklaw łąk, pastwisk i nieużytków oraz ekstensywny charakter zabudowy;
 - ◆ w południowej i wschodniej części gminy podstawową funkcją powinna pozostać nadal gospodarka rolna, należy maksymalnie dążyć do koncentracji zabudowy;
 - ◆ należy zachować drożność istniejących systemów melioracyjnych na terenach użytków rolnych przeznaczanych pod zabudowę;
 - ◆ niezbędna jest maksymalna ochrona istniejącej zieleni. W szczególności należy ograniczyć do minimum zmiany funkcji terenów leśnych na cele nieleśne, należy zalesiać tereny o najniższej przydatności rolniczej;
 - ◆ należy wzbogacać w zieleń obrzeża wód powierzchniowych i lokalnych podmokłości z racjonalnym rozplanowaniem terenów zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej;
 - ◆ należy rewaloryzować i pielęgnować parki podworskie;
 - ◆ przy przeznaczaniu pod zabudowę terenów dotychczas nie zainwestowanych, w tym użytkowanych rolniczo, należy przewidzieć możliwie wysoki wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej;
 - ◆ wzdłuż wszystkich dróg publicznych należy uzupełniać i tworzyć szpalery zieleni o funkcji ochronnej i izolacyjnej;
 - ◆ w północnej, wschodniej i południowej części gminy należy unikać lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

8.6.4. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy zostały określone w punkcie 8.5. *Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.*

Ocenę możliwości finansowania realizacji wyżej wymienionych zadań własnych gminy oparto na analizie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grudziądz na lata 2021-2036 oraz wykonanych budżetów gminy z lat 2016-2020 (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS). Na podstawie wyżej wymienionej analizy stwierdzano, iż gmina znajduje się obecnie w ogólnie dobrej kondycji finansowej. Budżet gminy Grudziądz w części spośród analizowanych lat osiągnął nadwyżkę. Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową na przyszłe lata również prognozuje się nadwyżkę budżetową.

8.6.5. POTRZEBY INWESTYCYJNE GMINY WYNIKAJĄCE Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH, ZWIĄZANE Z LOKALIZACJĄ NOWEJ ZABUDOWY

Nowa zabudowa mieszkaniowa i usługowa winna zostać zlokalizowana w ramach obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, które częściowo wyposażone są w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz charakteryzują się dobrym dostępem komunikacyjnym. Jak wynika z prognozy demograficznej liczba dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym w gminie będzie się zmieniać, jednak w ostatecznym rozrachunku w przyjętej perspektywie czasowej zmniejszy się, dlatego nie zakłada się zapotrzebowania na nowe obiekty edukacyjne. W perspektywie czasowej proces „starzenia się” populacji gminy będzie się pogłębiał, co skutkować będzie wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Zmiany te mogą powodować wzrost zapotrzebowania na usługi związane z opieką zdrowotną, społeczną czy aktywizacji ludzi starszych. Należy zatem rozważyć powiększenie istniejących ośrodków zdrowia oraz utworzenie nowych placówek świadczących opiekę nad osobami starszymi. Realizacja nowej zabudowy mieszkaniowo-usługowej wynika zarówno z prognozowanego wzrostu liczby ludności jak i z potrzeby polepszenia jakości życia mieszkańców gminy. Nowe tereny pod zabudowę produkcyjną powinny zostać wyznaczone w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych, tj. dróg o dużej przepustowości, a także przy istniejącej funkcji przemysłowej. Tereny te winny być wyposażone w niezbędną infrastrukturę oraz znajdować się w odpowiednim oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej, by ograniczyć negatywne oddziaływania oraz zapobiegać konfliktom przestrzennym.

Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy będą zatem dotyczyły przede wszystkim uzupełnienia sieci drogowej oraz infrastruktury technicznej, które mogą być realizowane etapowo zgodnie z rozwojem procesu inwestycyjnego.

Jako ważne należy uznać kontynuowanie uregulowania gospodarki ściekowej. Należy dążyć do objęcia nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej systemem kolektorów ściekowych zbiorczej kanalizacji sanitarnej. Dotyczyć to powinno rozbudowy systemu kanalizacyjnego w największych miejscowościach gminy, stanowiących obszary o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Ponadto należy dążyć do poprawy systemu komunikacyjnego gminy. Stan techniczny dróg jest bardzo zróżnicowany, tj. od stanu zadowalającego do stanu złego, wymagającego wykonania robót remontowych, zabiegów konserwacyjno-remontowych i modernizacyjnych.

Problemy te nie stanowią jednak barier w realizacji nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę. Należy podkreślić, iż gmina dysponuje możliwościami i procedurami pozyskania dodatkowych środków wspomagających finansowanie dróg czy infrastruktury technicznej (takich jak: subwencje i dotacje m.in. z Unii Europejskiej, partnerstwo publiczno-prywatne, realizacja inwestycji ze środków pochodzących ze sprzedaży majątku gminny, opłata adiacencka).

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem określającym głównie kierunki rozwoju gminy. Szczegółowa lokalizacja infrastruktury technicznej, a także szczegółowy układ drogowy określony zostanie na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których zgodnie z przepisami *Ustawy planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* sporządzone zostaną prognozy skutków

finansowych uchwalenia planów. Skutki uchwalenia planu miejscowego pod względem prawnym i finansowym dotyczą zarówno gmin jak i właścicieli oraz użytkowników wieczystych nieruchomości objętych planem. Obciążenia finansowe, które ponosi gmina w związku z uchwaleniem planu, posiadają różny zakres i charakter oraz powstają w różnym czasie w zależności od zapisów zawartych w planie i rozwoju procesu inwestycyjnego.

Zgodnie z wynikami przeprowadzonych analiz dotyczących możliwości finansowych gminy, zakłada się, iż harmonijna, etapowa realizacja zadań własnych, przy jednoczesnym ich współfinansowaniu z subwencji, dotacji, środków pozabudżetowych czy w przypadku np. funkcji przemysłowej bądź turystycznej – z środków zewnętrznych, wynikających z partnerstwa publiczno-prywatnego, nie przewyższy możliwości finansowych budżetu gminy na najbliższe lata.

9. STAN PRAWNY GRUNTÓW

W poniższej tabeli zestawiono grunty gminy Grudziądz według stanu prawnego. Dane pochodzą ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu, są aktualne na dzień 1 stycznia 2020 roku.

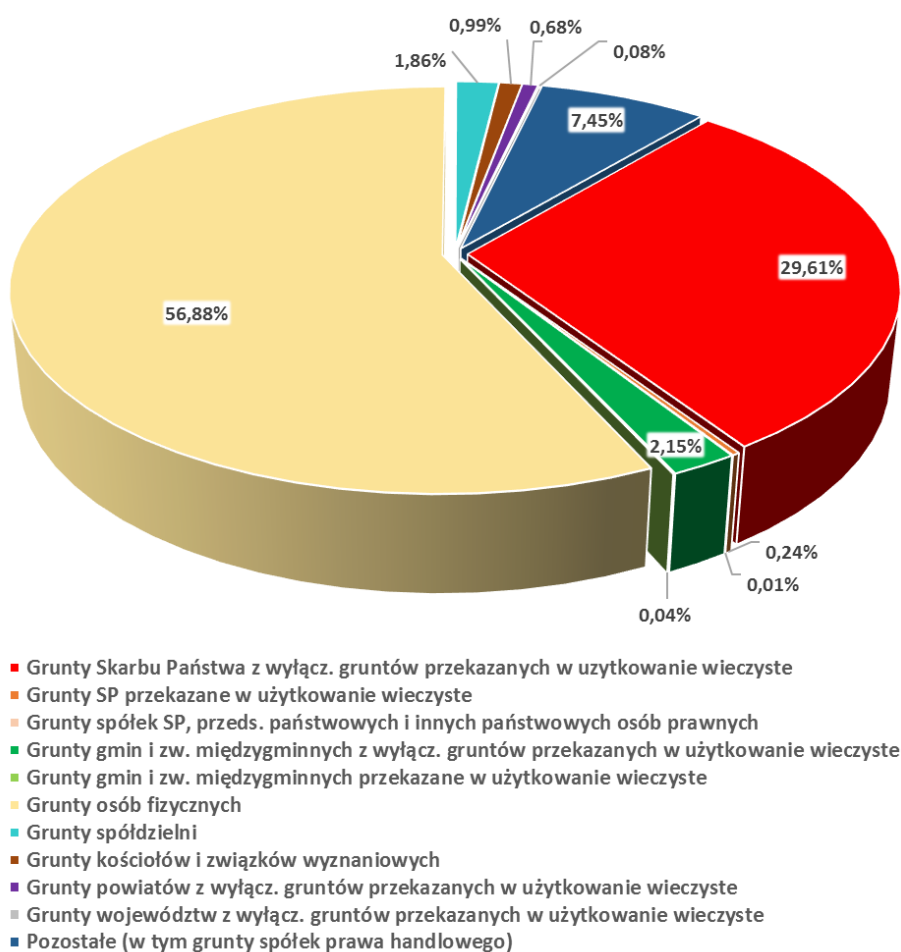
Tabela 39. Stan prawny gruntów gminy Grudziądz

Wyszczególnienie gruntów wg. grup rejestrowych	Powierzchnia gruntów w ha
Grunty Skarbu Państwa z wyłąc. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	4893
Grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste	40
Grunty spółek SP, przeds. państwowych i innych państwowych osób prawnych	1
Grunty gmin i zw. międzygminnych z wyłąc. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	356
Grunty gmin i zw. międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	6
Grunty, które są własnością samorządowych os. prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznanymi	0
Grunty osób fizycznych	9400
Grunty spółdzielni	308
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	164
Wspólnoty gruntowe	0
Grunty powiatów z wyłąc. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	113
Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0
Grunty województw z wyłąc. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	13
Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	0
Pozostałe (w tym grunty spółek prawa handlowego)	1232
Razem powierzchnia ewidencyjna	16526
Powierzchnia wyrównawcza	7
Powierzchnia geodezyjna	16533

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu (Stan na dzień 1.01.2020 r.)

Według danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu, na obszarze gminy Grudziądz najliczniejszą grupę stanowią grunty własności osób fizycznych, które obejmują ok. 57% wszystkich gruntów obszaru gminy (wg. pow. ewidencyjnej). Stosunkowo dużo jest też gruntów będących własnością Skarbu Państwa (nie przekazanych w użytkowanie wieczyste) – ok. 30%. Najmniej, bo tylko 1 ha, stanowią grunty spółek SP, przeds. państwowych i innych państwowych osób prawnych, co stanowi ok. 0,01% wszystkich gruntów na obszarze gminy. Niewielki odsetek stanowią też grunty gmin i zw. międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste – 0,04% oraz grunty województw (nie przekazane w użytkowanie wieczyste) – 0,08%. strukturę gruntów gminy Grudziądz przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16. Stan prawny gruntów gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu
(Stan na dzień 1.01.2020 r.)

Duży udział gruntów Skarbu Państwa spowodowany jest przede wszystkim występowaniem wielu lasów państwowych oraz wód powierzchniowych płynących (przede wszystkim Wisły), a także obecnością dróg krajowych i autostrady wraz z węzłem. Gruntami należącymi do powiatu są wyłącznie drogi. Mimo, iż na terenie gminy występuje wiele dróg powiatowych, ich powierzchnie są niewielkie, zatem grunty te stanowią tylko niecałe 0,7% wszystkich gruntów na terenie gminy Grudziądz. Na terenie gminy Grudziądz występuje tylko

niewielki odcinek drogi wojewódzkiej nr 534 i mimo, że województwo dysponuje też gruntami rolnymi na terenie gminy Grudziądz, jest ich na tyle mało, że wszystkie grunty należące do województw stanowią tylko niecały 0,1% wszystkich gruntów obszaru gminy Grudziądz.

Na terenie gminy Grudziądz nie występują grunty, które są własnością samorządowych os. prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznanymi, a także grunty powiatów i województw przekazane w użytkowanie wieczyste.

10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

10.1. OCHRONA PRZYRODY

Gmina Grudziądz jest terenem o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. System ekologiczny gminy jest dobrze wykształcony. Na znacznej części terytorium gminy Grudziądz znajdują się rozległe przestrzennie formy ochrony przyrody (trzy parki krajobrazowe, obszar chronionego krajobrazu, trzy obszary Natura 2000).

W granicach gminy Grudziądz znajdują się następujące obszary (lub ich fragmenty) i obiekty objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. z 2022 r. poz. 916):

- ◆ Park Krajobrazowy Góry Łosiowe,
- ◆ Chełmiński Park Krajobrazowy,
- ◆ Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły,
- ◆ Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi,
- ◆ obszar ptasi Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB 040003,
- ◆ obszar siedliskowy Natura 2000 Cytadela Grudziądz PLH 040014,
- ◆ obszar siedliskowy Natura 2000 Dolina Osy PLH 040033,
- ◆ stanowisko dokumentacyjne Białochowo,
- ◆ użytki ekologiczne,
- ◆ pomniki przyrody.

Ponadto na obszarze gminy Grudziądz znajdują się fragmenty trzech korytarzy ekologicznych wyznaczonych przez ZBS PAN w Białowieży dla migracji dużych ssaków (wilka, rysia, jelenia i łosia). Dno doliny Wisły obejmuje korytarz ekologiczny GKPn-10A „Dolina dolnej Wisły”. Północną część gminy przecina korytarz GKPn-14A „Lasy Ławskie – Bory Tucholskie”, a wzdłuż strefy krawędziowej doliny Wisły prowadzi korytarz KPn-14B „Lasy Brodnickie – Dolina Wisły”. Korytarze GKPn-10A i GKPn-14A mają rangę korytarzy „głównych”. Wszystkie korytarze są odnogami Korytarza Północnego (KPn). Korytarze ekologiczne nie są formami ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, jednak wszelka działalność inwestycyjna w obrębie korytarzy ekologicznych powinna być tak projektowana, aby zapewnić ich drożność, a w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględniać ich przebieg mając na uwadze ich specyfikę.

10.1.1.PARKI KRAJOBRAZOWE

Na terenie gminy znajdują się trzy parki krajobrazowe.

Chełmiński Park Krajobrazowy, obejmujący południową część gminy, został utworzony rozporządzeniem Nr 11/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 roku w sprawie utworzenia Chełmińskiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy województwa Toruńskiego Nr 16, poz. 89). Powierzchnia Parku na terenie gminy Grudziądz wynosi około 1600 ha. Organizacyjnie Park wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą z/s w Świeciu. Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest uchwała Nr II/57/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 r. w sprawie Chełmińskiego Parku Krajobrazowego.

Podstawowym celem ochrony Parku jest zachowanie mozaikowości krajobrazu prawobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły. Ochrona walorów przyrodniczych i historycznych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego o randze europejskiej.

W Parku wyznacza się cztery obszary o zróżnicowanych zakazach, którymi są: międzywale, dno doliny Wisły, wysoczyzna morenowa wraz ze strefą krawędziową, zurbanizowane miasto Chełmno. W gminie Grudziądz znajdują się fragmenty pierwszego, drugiego i trzeciego obszaru.

W/w Uchwała na terenie Parku zakazuje:

1) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;

2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

3) pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

6) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych;

7) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;

8) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;

9) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych.

Na obszarze międzywala, ponadto zakazuje się:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;

2) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:

a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne

- z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;

3) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;

4) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Na obszarze dna doliny Wisły ponadto zakazuje się:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;

2) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 50 m od:

a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne

- z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;

3) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;

4) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Grunty rolne i leśne oraz inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.

Zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę i krajobraz parku krajobrazowego.

Zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych nie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do gatunków obcych.

Zakaz używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych nie dotyczy statków jednostek ratowniczych, jednostek organizacyjnych właściciela wód lub urządzeń wodnych zlokalizowanych na wodach, inspektorów żeglugi śródlądowej, Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej, promów w ciągu dróg publicznych, prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Służbę Parku Krajobrazowego.

Uchwała może określać odległości budowania nowych obiektów budowlanych mniejsze niż 100 m od linii brzegowej wód w sposób prowadzący do zwiększenia swobody w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenu.

Chełmiński Park Krajobrazowy nie posiada ważnego planu ochrony.

Park Krajobrazowy Góry Łosiowe, obejmujący północną część gminy, został utworzony uchwałą Nr XLV/748/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 maja 2018 r.

w sprawie Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe. Organizacyjnie Park również wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą z/s w Świeciu.

Podstawowym celem ochrony Parku jest zachowanie mozaikowości krajobrazu prawobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły, na którym występuje większość form ochrony przyrody (poza parkiem narodowym, rezerwatem przyrody i zespołem przyrodniczo-krajobrazowym). Ochrona walorów przyrodniczych i historycznych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego, o randze europejskiej.

W Parku tworzy się cztery obszary, którymi są:

- 1) międzywale i terasa zalewowa rzeki Wisły;
- 2) dno doliny Wisły;
- 3) kompleks leśny;
- 4) wysoczyzna morenowa.

Tereny gminy Grudziądz znajdują się we wszystkich czterech wyznaczonych obszarach.

Na terenie Parku zakazuje się:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;

2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;

3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

4) pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

7) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych;

8) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;

9) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;

10) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;

11) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;

12) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Na obszarze międzywala i terasy zalewowej oraz kompleksu leśnego ponadto zakazuje się budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:

- 1) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych;

2) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne

- z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej.

Na obszarze dna doliny Wisły oraz wysoczyzny morenowej ponadto zakazuje się budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 50 m od:

1) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych;

2) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne

- z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej.

10.1.2.OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Na obszarze gminy Grudziądz znajdują się części dwóch obszarów chronionego krajobrazu.

Wschodnia, południowo-wschodnia i południowa część gminy znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest uchwała Nr XLIX/812/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 września 2018 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły. Uchwała ta wprowadza w szczególności ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów, jak również stosowne zakazy:

1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;

3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;

5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;

6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;

7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:

a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne

- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Na części terenu gminy Grudziądz nie obowiązują zakazy o których mowa w pkt 3, 7 oraz również na wybranych terenach gminy Grudziądz nie obowiązują zakazy o których mowa w pkt 1, 4, 5. Są to m.in. obszary położone na wschodnim brzegu jeziora Rudnickiego, wzdłuż Rudniczanki, w otoczeniu innych cieków i oczek wodnych.

Wschodni niewielki fragment gminy Grudziądz znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest uchwała Nr XXIII/342/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Uchwała ta wprowadza w szczególności ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów, stosowne zakazy oraz również wskazuje tereny, na których nie obowiązują niektóre zakazy.

10.1.3. OBSZARY NATURA 2000

Na obszarze gminy Grudziądz znajdują się trzy obszary Natura 2000.

Dno doliny Wisły, w tym koryto rzeki i międzywale zajmuje obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003, obejmującego łącznie powierzchnię 34 909,2 ha. Celem wyznaczenia obszarów „ptasich” Natura 2000 jest ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w nie pogorszonej formie. Dolina Dolnej Wisły jest ostoją ptasią o randze europejskiej. Występują tutaj co najmniej 44 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki ptaków migrujących i zimujących z Polskiej Czerwonej Księgi. Na tym obszarze gniazduje około 180 gatunków ptaków oraz występuje bardzo ważny teren zimowiskowy bielika. W okresie lęgowym obszar ten zasiedla około 1% populacji krajowej gatunków nurogęś, ohar, rybitwa, białoczelna, rybitwa rzeczna, zimorodek, ostrzygojad. W okresie wędrówek ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach do 50 tys. osobników. W okresie zimowym występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego gatunków: bielik, gągoł, nurogęś. Występuje tu bogata fauna innych kręgowców, liczne gatunki zagrożone i prawnie chronione. Ochrona „ptasiego” obszaru Natura 2000 wymaga aby wszelka działalność nie prowadziła do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz do degradacji ich siedlisk. W projekcie studium należy zatem przewidzieć takie rozwiązania przestrzenne (funkcje zabudowy, jej intensywność, wysokość i kubaturę, układ drogowy, urządzenia infrastruktury technicznej), które nie będą kolidowały z wymogami ochrony ptaków oraz nie naruszają spójności sieci ekologicznej Natura 2000.

Dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB 040003, Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 31 marca 2015 r. został ustanowiony plan zadań ochronnych (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Poz. 1184 ze zm.).

W załączniku nr 3 określono potencjalne zagrożenia dla celów i przedmiotów ochrony obszaru tj. zmiana sposobów uprawy, intensywne koszenie, produkcja energii wiatrowej, usuwanie trawy pod grunty orne, zalesianie terenów otwartych, modyfikowanie funkcjonowania

wód, melioracje i osuszanie. Spodziewać się natomiast należy zagrożeń takich jak: zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, powódź, zasypywanie terenu, penetracja.

W załączniku nr 4 sformułowano cele działań ochronnych np. zachowanie istniejących siedlisk łągowych i żerowych w obecnym stanie FV, utrzymanie liczebności populacji łągowej, utrzymanie liczebności populacji korzystającej z żerowisk, zachowanie siedlisk łągowych w dotychczasowym stanie, itp.

W załączniku nr 5 określono zestaw działań ochronnych dla poszczególnych przedmiotów ochrony np. dotyczące czynnej ochrony ptaków np. bielika (zapobiegnięcie utracie potencjalnych miejsc gniazdowych, zapobiegnięcie zmniejszaniu ilości czatowni), błotniaka stawowego (zapobiegnięcie utracie siedlisk łągowych, zachowanie żerowisk gatunku), derkacza (zachowanie siedlisk gatunku), rybitwy rzecznej i rybitwy białoczelnej (budowa sztucznych wysp w korycie, zapobiegnięcie utracie siedlisk łągowych), mewy siwej (zapobiegnięcie utracie siedlisk łągowych) i innych gatunków

Na obszarze gminy Grudziądz znajdują się dwa specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000. Obszar Cytadela Grudziądz (PLH040014) wg zaktualizowanego w październiku 2020 r. SDF-u to jedna z największych kolonii zimowych nietoperzy w Polsce. Każdej zimy znajduje tu schronienie od około 600 do nawet 2500 osobników nietoperzy różnych gatunków. Wśród nich występują 3 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: nocek duży, mopek i nocek łydkowłosy. Ogólna ilość nietoperzy zimujących jest zmienna, jednak z widocznym stałym udziałem gatunków takich jak mopek i nocek duży, a także licznie występującymi nockiem rudym i nockiem Natterera. Mniej lub bardziej liczne są również inne gatunki nietoperzy (w tym nocek łydkowłosy), przy czym niektóre pojawiają się wyłącznie okresowo, a nawet sporadycznie. W przypadku mopka, nocka dużego i nocka łydkowłosego populacja uzyskała ocenę C, jako istotna dla zachowania i stanowiąca poniżej 2% (i powyżej 0%) populacji krajowej tych gatunków. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Cytadela Grudziądz (PLH040014) opublikowane w Dzienniku Ustaw poz. 557 z dnia 16 marca 2017 r. Powierzchnia obszaru wynosi 222,81 ha. Obszar wyznaczono w celu: trwałej ochrony populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt innych niż ptaki lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków – w stosunku do przedmiotów ochrony. Przedmiotami ochrony na obszarze są zimujące gatunki nietoperzy: mopek *Barbastella barbastellus*, nocek duży *Myotis myotis*, nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*. Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszcy z dnia 17 lutego 2014 r. ustanowiono plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Cytadela Grudziądz PLH040014 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 578). Jako zagrożenia istniejące dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony określono: wandalizm, a potencjalne: zabudowa, wycinka lasu, zmiany temperatury, remonty, sport i wypoczynek. Sformułowano cele działań ochronnych dla przedmiotów ochrony:

- 1308 mopek *Barbastella barbastellus* - Utrzymanie obecności populacji. Poprawa warunków siedliskowych do oceny FV poprzez podniesienie wskaźnika „Zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy” do poziomu FV;

- 1318 nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme* - Utrzymanie obecności populacji. Poprawa warunków siedliskowych do oceny FV poprzez podniesienie wskaźnika „Zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy” do poziomu FV;

- 1324 nocek duży *Myotis myotis* - Utrzymanie stanu populacji na poziomie FV (nie mniej niż 150 osobników). Poprawa warunków siedliskowych do oceny FV poprzez podniesienie wskaźnika „Zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy” do poziomu FV.

Obszar Dolina Osy PLH040033 wg zaktualizowanego w październiku 2020 r. SDF-u zajmuje niewielki fragment wschodniej części gminy. Dolina Osy, rzeki wyznaczająca granicę pomiędzy Pojezierzem Chełmińskim i Pojezierzem Ławskim, ma charakter głębokiej do 40-50 m doliny erozyjnej o szerokości 300-500 metrów. W bezpośrednim otoczeniu ostoi znajdują się obszary wysoczyzn morenowych zbudowane z glin i piasków gliniastych, prawie całkowicie pozbawione lasów. W dolnym biegu rzeki, w którym Osa płynie w głęboko wciętej dolinie o szerokości do 500 metrów, w początkowej części znajduje się kilka niewielkich starorzeczy. Są one w większości silnie zarośnięte, a woda widoczna jest jedynie w kilku miejscach wolnych od roślin. W sąsiedztwie starorzeczy znajdują się łąki (na terasie zalewowej), lub bardzo strome zbocza doliny z wielogatunkowymi drzewostanami (m. in. grądami, olsami, buczynami). Najczęstsze są tu fitocenozy łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum* i łągu wiązowo-jesionowego *Ficario-Ulmetum minoris*. Łąg jesionowo-olszowy, preferujący siedliska wilgotniejsze, zajmuje niskie brzegi rzek. Łąg wiązowo-jesionowy charakterystyczny dla siedlisk, mniej zabagnionych, spotykany jest na skrajach dolin rzecznych, ale także tuż przy rzekach, na brzegach wyżej wyniesionych. Ols porzeczkowy *Ribeso nigri-Alnetum* związany z miejscami silnie zabagnionymi zajmuje zdecydowanie mniejszą powierzchnię niż oba łągi. Spotykany jest sporadycznie, głównie w dolinie Osy. Obok fitocenz naturalnych wciąż dużą powierzchnię na opisywanym obszarze zajmują nasadzenia drzew szpilkowych — sosny zwyczajnej, świerka pospolitego i modrzewia europejskiego oraz nasadzenia brzozy. Zachowały się jednak w nich, zwłaszcza w dolnych warstwach lasu niektóre cechy zbiorowisk naturalnych. Obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE). Dla obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych - Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 20 lipca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Osy PLH040033 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3039). Przedmiotami ochrony na obszarze są:

- 7220 źródłiska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*,
- 9130 żyzne buczyny (*Dentario glandulosaeFagenion*, *Galio odoratiFagenion*);
- 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*GalioCarpinetum*, *TilioCarpinetum*),
- 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe),
- 91F0 łągowe lasy dębowo-wiązowojesionowe (*FicarioUlmetum*),
- 1096 minóg strumieniowy *Lampetra planeri*;
- 1149 koza *Cobitis taenia*;
- 1163 głowacz białopłetwy *Cottus gobio*,
- 1099 minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis*.

Zagrożenia sformułowano jako: obce gatunki inwazyjne, problematyczne gatunki rodzime, a także: nawożenie, usuwanie podszytu, usuwanie martwych i umierających drzew,

spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, zawleczenie choroby, szkody wyrządzone przez roślinożerców. Sformułowano cele działań ochronnych dla przedmiotów ochrony. Ochrona obszarów Natura 2000 wymaga aby wszelka działalność nie prowadziła do zagrożeń dla ptaków i siedlisk ich bytowania oraz do degradacji chronionych siedlisk przyrodniczych oraz do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt. Szczegółowe zasady ochrony dla obszarów Natura 2000 określają plany zadań ochronnych.

10.1.4. STANOWISKO DOKUMENTACYJNE

Na terenie wsi Mokre znajduje się fragment stanowiska dokumentacyjnego przyrody nieożywionej „Białochowo” uznanego Rozporządzeniem nr 9/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 r. Stanowisko o powierzchni ogólnej 93,52 ha obejmuje zalesiony fragment strefy zboczowej Basenu Grudziądzkiego i wysoczyzny morenowej, pociętej licznymi źródłiskami i wąwozami z wychodnią skał plejstoceńskich. Na terenie gminy Grudziądz znajduje się część stanowiska o powierzchni 5,54 ha (oddziały leśne 176c, h, l, m leśnictwa Białochowo). Stanowi on ciekawy obiekt dydaktyki ekologicznej.

10.1.5. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Ochroną jako użytki ekologiczne objęto 54 śródleśne bagna oraz podmokłe łąki i pastwiska na terenach Lasów Państwowych. Tą formą ochrony obejmuje się pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk.

10.1.6. POMNIKI PRZYRODY

Zgodnie ustawą o ochronie przyrody, pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Tabela 40. Pomniki przyrody na terenie gminy Grudziądz

L.p.	Obiekt	Obwód (m)	Data powołania	Położenie
1	Dąb szypułkowy (dwupienny)	4,15 (od str. drogi) 3,90 (od str. lasu)	22.04.1970 r.	Kobylanka, dz. nr 584 Dojazd drogą między lasem a osiedlem domów jednorodzinnych. W pobliżu adresu Linarczyk 34D
2	Skupienie 5 drzew (3 dęby szypułkowe i 2 buki pospolite)	Dęby: 1) 5,05; 2) 4,07; 3) 4,03; Buki: 1) 3,63; 2) 3,27	7.10.1976 r.	Węgrowo, dz. nr 8/30 W parku wiejskim

L.p.	Obiekt	Obwód (m)	Data powołania	Położenie
3	Dąb szypułkowy	3,39	31.06.1960 r.	Kobylanka (Linarczyk), dz. nr 199 Na rozwidleniu drogi gminnej prowadzącej do gospodarstwa rolnego
4	Sosna pospolita ze skupiska drzew położonych w dwóch gminach	2,49	31.08.1999 r.	Mokre, dz. nr 3176/1 (Las - oddz. 176j) Na początku ścieżki ekologicznej w ptn.-wsch. narożniku placu edukacji ekologicznej w Mokrem
5	Skupisko 31 dębów szypułkowych	1) 3,57; 2) 3,99; 3) 1,99; 4) 2,37; 5) 2,46; 6) 2,81; 7) 2,76; 8) 2,13; 9) 2,89; 10) 2,49; 11) 1,47; 12) 3,05; 13) 2,71; 14) 1,89; 15) 2,00; 16) 1,60; 17) 2,63; 18) 2,30; 19) 1,77; 20) 2,54; 21) 2,12; 22) 2,93; 23) 1,80; 24) 2,78; 25) 2,13; 26) 3,10; 27) 2,32; 28) 1,92; 29) 2,44; 30) 1,81; 31) 2,00	18.06.1998 r.	Węgrowo, dz. nr 13/1, 13/2, 30 Droga gminna odchodząca w prawo od powiatowej drogi gruntowej Marusza – Węgrowo
6	Dąb szypułkowy	4,50	25.08.1982 r.	Biały Bór, dz. nr 578/4 Teren ogrodu przy zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej
7	Cis pospolity – dwupienny	0,49 i 0,69	25.08.1982 r.	Skarszewy, dz. nr 3017/2 (Las - oddz.19b) W środku lasu
8	Platan klonolistny	3,00	11.12.2003 r.	Mokre, dz. nr 122/4 Przy Sanktuarium Matki Bożej Mokrzańskiej w Mokrem w pobliżu kościoła i zieleńca między kościołem i cmentarzem
9	Skupisko dwóch drzew - klonów jaworów	1) 4,25; 2) 3,45	11.12.2003 r.	Węgrowo, dz. nr 13/1 Droga polna, gminna, z Maruszy do Węgrowa
10	Dąb szypułkowy	4,14	9.11.1998 r.	Szynych, dz. nr 107/2 Na środku niewielkiej łąki, 7 m od szosy i wjazdu do gospodarstwa właściciela drzewa
11	Sosna pospolita	2,76	6.02.1996 r.	Skarszewy, dz. nr 3017/2 (Las - oddz.17i) W lesie, 100 m od drogi polnej Marusza-Węgrowo

L.p.	Obiekt	Obwód (m)	Data powołania	Położenie
12	Skupisko dwóch drzew – dębów szypułkowych, w tym jeden dwupienny	1) 4,48; 2) 3,28 i 2,98	6.02.1996 r.	Turznice, dz. nr 3082/1 (Las -oddz. 82j), 3075/1 (Las -oddz. 75j) W lesie. Dostęp z drogi leśnej pieszo w kierunku wsch. – 170 m do pierwszego dębu i 765 m w kier. ptd.-wsch. w prostej linii do drugiego
13	Skupisko pięciu drzew - 3 lipy drobnolistne, 1 kasztanowiec zwyczajny i 1 klon pospolity	Lipy: 1) 3,52, 2) 4,39, 3) 6,03, Kasztanowiec: 2,35, Klon: 2,66	6.02.1996 r.	Mokre, dz. nr 122/4 Przy Sanktuarium Matki Bożej Mokrańskiej w Mokrem w pobliżu kościoła
14	Dąb szypułkowy	5,52	24.10.1994 r.	Turznice, dz. nr 3075/1 (Las - oddz. 75j) W lesie, z drogi leśnej pieszo w kierunku wsch. – 110 m
15	Lipa drobnolistna	4,22	24.10.1994 r.	Ruda, dz. nr 230/8 Niedaleko szosy powiatowej, przy skrzyżowaniu (rozwidleniu) Wałdowo - Ruda i Wałdowo - Sarnowo
16	Dąb szypułkowy	3,93	6.11.1988 r.	Kobylanka (Linarczyk), dz. nr 155 Przy drodze i w pobliżu obniżenia terenowego (bagniska) ujścia Maruszy do Jeziora Rudnickiego
17	Nisza źródłiskowa	Powierzchnia 1,9 ha	18.03.1985 r.	Turznice, dz. nr 217/1 Nisza znajduje się przy szosie prowadzącej do centrum Turznicy jadąc z Dębieńca – 300 m przed kościołem
18	Nisza źródłiskowa	Powierzchnia 0,66 ha	18.03.1985 r.	Mokre, dz. nr 3162/4 (Las - oddz.162m) Nisza znajduje się przy szosie przy skrzyżowaniu dróg Zakurzewo - Leśniewo i Nowa Wieś - Wielki Wętcz na wyjeździe w kier. Białochowa
19	Skupisko 3 drzew - cis pospolity, olcha czarna i jesion wyniosły	1) 1,68 i 1,35 2) 2,77 3) 2,93	31.12.1983 r.	Skarszewy (Marusza), dz. nr 18/6, 7/49 Drzewa znajdują się we wsi Marusza w parku podworskim. Cis w otwartej przestrzeni parku na terenie ogrodzonym. Pozostałe nad strugą Maruszą

L.p.	Obiekt	Obwód (m)	Data powołania	Położenie
20	Dąb szypułkowy	Brak danych	21.10.1981 r.	Wielki Wełcz, dz. nr 3126/2 (Las - oddz. 126a) Powalone drzewo znajduje się w zaroślach i wysokich trawach 10 m od drogi leśnej pomiędzy dwiema działkami - zamieszkałymi siedliskami otoczonymi lasem (posesje o adresie Wilk. Wełcz 55 i 56)
21	Wyptyw artezyjski	--	22.12.1978 r.	Ruda, dz. nr 230/8 Na podwórku gospodarstwa rolnego
22	Jałowiec pospolity - wielopienny	0,45, 0,14 i 0,16	22.12.1978 r.	Wałdowo Szlacheckie, dz. nr 214/1 W południowo-wschodnim kompleksie lasów wsi Wałdowo przy drodze (dz. nr 142) i opuszczonej posesji o nr domu 93
23	Dąb szypułkowy	3,79	20.01.1978 r.	Gogolin, dz. nr 127/5 Dąb otoczony zaroślami i młodnikiem leśnym, 20 m od asfaltowej drogi powiatowej, niedaleko granicy z wsią Wielkie Łunawy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz

Na terenie gminy Grudziądz znajdują się 23 uznane pomniki przyrody, w tym m. in.: pojedyncze drzewa, aleja drzew, wyptyw artezyjski oraz nisze źródliskowe, objęte ochroną ze względów naukowo-dydaktycznych na walory krajobrazowe. Rozmieszczenie pomników przyrody na terenie gminy jest nierównomierne.

10.2. STREFY OCHRONNE UJĘĆ WODY

Wokół ujęć wody służących do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę pitną i na potrzeby gospodarstw domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych mogą być ustanawiane strefy ochronne: ochrony pośredniej lub bezpośredniej. W strefach ochrony pośredniej lub bezpośredniej obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wody wynikające z przepisów odrębnych.

Mieszkańcy gminy Grudziądz zaopatrywani są w wodę pitną z ujęć wody znajdujących się na terenie miasta Grudziądza w Lesie Rudnickim. Strefy ochrony bezpośredniej tych ujęć znajdują się w całości na terenie miasta Grudziądza. Strefa Ochrony pośredniej tych ujęć wodnych w przeważającej części również jest zlokalizowana na terenie miasta, jednak jej niewielki fragment obejmuje teren ogrodów działkowych w okolicy miejscowości Linarczyk. W terenie tym obowiązują ustalenia wskazane w Rozporządzeniu nr 2/2010 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 1 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie nr 1/2008 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 27 marca 2008 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej komunalnego ujęcia wód podziemnych w Grudziądzu.

10.3. STREFA OCHRONY SANITARNEJ CMENTARZY CZYNNYCH

Przy lokalizowaniu wszelkiej nowej zabudowy mieszkalnej, zakładów żywienia zbiorowego, bądź zakładów przechowujących żywność oraz studni służących do czerpania wody do celów konsumpcyjnych i potrzeb gospodarczych należy zachować odległości wokół cmentarzy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego.

Na terenie gminy Grudziądz znajduje się pięć czynnych cmentarzy (w miejscowościach: Mokre, Nowa Wieś, Szynych, Turznice, Wielki Wełcz), wokół których należy wyznaczyć odpowiednie strefy sanitarne. Ponadto, w bezpośrednim sąsiedztwie gminy, tj. na terenie gminy Stolno w obrębie Sarnowo oraz na terenie miasta Grudziądz w sąsiedztwie miejscowości Kobylanka znajdują się czynne cmentarze, których strefy również należy uwzględnić przy projektowaniu nowych funkcji na terenie gminy Grudziądz.

10.4. PASY TECHNOLOGICZNE LINII ELEKTROENERGETYCZNYCH

Dla napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia oraz dla projektowanych linii elektroenergetycznych należy wyznaczyć pasy techniczne zgodnie z przepisami odrębnymi. W obszarze pasów technicznych należy uwzględnić następujące wymagania:

- ✚ nie należy lokalizować budynków mieszkalnych lub innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, w indywidualnych przypadkach odstępstwa od tej zasady może udzielić właściciel linii na określonych przez siebie warunkach;
- ✚ obowiązują ograniczenia przy lokalizacji obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem;
- ✚ nie należy lokalizować hałd, nasypów oraz sadzić roślinności wysokiej pod liniami elektroenergetycznymi oraz w określonych odległościach od nich;
- ✚ teren w pasie technicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii;
- ✚ obowiązują ograniczenia przy lokalizacji farm wiatrowych.

10.5. TERENY ZAMKNIĘTE

Przez teren gminy Grudziądz przebiegają dwie linie kolejowe:

- ✚ linia kolejowa nr 207 łącząca Toruń z Malborkiem (przystanek osobowy w Wałdowie Szlacheckim),
- ✚ linia kolejowa nr 208 łącząca Działdowo z Chojnicami.

Większość terenów kolejowych na terenie gminy została uznana za tereny zamknięte, zgodnie z decyzją Nr 14 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 18 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe. Szczegółowy wykaz działek ewidencyjnych stanowiących tereny zamknięte określono w załączniku do ww. decyzji. Granice terenów zamkniętych zostały przedstawione na *Rysunku Studium*.

11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROZEŃ GEOLOGICZNYCH

Osuwisko jest to rodzaj ruchów masowych, polegający na przesuwaniu się materiału skalnego lub zwietrzelinowego wzdłuż powierzchni poślizgu (na której nastąpiło ścięcie), połączone z obrotem. Osuwiska są szczególnie częste w obszarach o sprzyjającej im budowie geologicznej, gdzie warstwy skał przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych występują naprzemiennie. Miejsca występowania osuwisk to naturalne stoki i zbocza dolin i zbiorników wodnych, obszary źródłowe rzek (gdzie erozja wsteczna zwiększa spadek terenu), skarpy wykopów i nasypów oraz wyrobisk.

Według kart rejestracyjnych osuwisk sporządzonych w 2017 r. na zlecenie Starosty Grudziądzkiego, na obszarze gminy Grudziądz występuje 18 osuwisk. Cztery osuwiska zaklasyfikowano jako formy nieaktywne, pięć jako okresowo aktywne, jedno osuwisko jest częściowo aktywne, natomiast w przypadku ośmiu tylko części z nich są okresowo aktywne.

Tabela 41. Osuwiska na terenie gminy Grudziądz

Lp.	Nr ewidencyjny	Lokalizacja	Powierzchnia w ha	Charakterystyka	Ocena możliwości wystąpienia dalszych ruchów osuwiskowych	Uwagi o możliwości zabezpieczenia
1	04-06-012-086371	m. Wielki Wełcz, dz. nr 500/2, 506	1,55	Osuwisko nieaktywne o wyraźnej skarpie głównej. Bogata rzeźba osuwiskowa w postaci progów akumulacyjnych, skarpi wtórnych i obniżeń. Widoczne wyraźne czoło. W dolnej części zabudowania.	Mało prawdopodobne ponowne uaktywnienie osuwiska; możliwe jedynie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka. Zaleca się natomiast prowadzenie monitoringu obserwacyjnego budynków na osuwisku.
2	04-06-012-086372	m. Wielki Wełcz, dz. nr 369, 370/2, 500/1, 500/2	2,82	Osuwisko okresowo aktywne w części dolnej i środkowej oraz nieaktywne w części górnej, o wyraźnej i wysokiej skarpie głównej. Morfologia koluwium urozmaicona: progi akumulacyjne, skarpy wtórne, pagórki i obniżenia - głównie w środkowej i dolnej części. Poniżej skarpy głównej wyraźne zrównanie. Wyraźne czoło na całej szerokości osuwiska.	Możliwe uaktywnienie, zwłaszcza części okresowo aktywnej, wyłącznie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
3	04-06-012-086373	m. Wielki Wełcz, dz. nr 329, 368, 369	1,67	Osuwisko w górnej części nieaktywne, w dolnej okresowo aktywne o wyraźnej i wysokiej skarpie głównej. W południowej części skarpy odsłaniają się iły i mułki zastoiskowe tworzące pionową ścianę o wysokości 3-4 m. Koluwia urozmaicone w części środkowej i dolnej - progi akumulacyjne, skarpy wtórne, obniżenia. Dolna część lekko	Możliwe uaktywnienie, zwłaszcza części okresowo aktywnej, wyłącznie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.

Lp.	Nr ewidencyjny	Lokalizacja	Powierzchnia w ha	Charakterystyka	Ocena możliwości wystąpienia dalszych ruchów osuwiskowych	Uwagi o możliwości zabezpieczenia
				zawodniona, występują źródła i wysięki.	wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	
4	04-06-012-086374	m. Wielki Wełcz, dz. nr 368	0,38	Osuwisko okresowo aktywne o wyraźnej skarpie głównej i formach w postaci niskich progów akumulacyjnych. Koluwium o morfologii nierównej, częściowo rozmyte wodami spływowymi.	Możliwe uaktywnienie po długotrwałych lub gwałtownych opadach.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
5	04-06-012-086375	m. Wielki Wełcz, dz. nr 366, 367, 368	1,12	Osuwisko w górnej części nieaktywne, w dolnej okresowo aktywne o wyraźnej skarpie głównej i koluwiach w postaci progów akumulacyjnych i obniżzeń. Dolna część z liczniejszymi formami i wysiękami.	Możliwe uaktywnienie, zwłaszcza części okresowo aktywnej, wyłącznie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
6	04-06-012-086376	m. Wielki Wełcz, dz. nr 329, 364, 365, 366, 367	0,71	Osuwisko w górnej części nieaktywne, w środkowej i dolnej okresowo aktywne. Wyraźna skarpa, czytelne formy - progi akumulacyjne i skarpy wtórne. W górnej części skarpy głównej odśladają się profil utworów zastoiskowych o miąższości około 0,5 m tworzący prawie pionową ścianę.	Możliwe uaktywnienie, zwłaszcza części okresowo aktywnej, wyłącznie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
7	04-06-012-086377	m. Wielki Wełcz i Zakurzewo, dz. nr 329, 358, 362, 364, 365	2,35	Osuwisko w górnej części nieaktywne, w dolnej okresowo aktywne o wyraźnej skarpie głównej. W dolnej części wyraźne progi akumulacyjne i obniżenia oraz źródła (wypływające z poziomu piasków).	Możliwe uaktywnienie, zwłaszcza części okresowo aktywnej, wyłącznie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.

Lp.	Nr ewidencyjny	Lokalizacja	Powierzchnia w ha	Charakterystyka	Ocena możliwości wystąpienia dalszych ruchów osuwiskowych	Uwagi o możliwości zabezpieczenia
8	04-06-012-086378	m. Zakurzewo, dz. nr 329, 358, 362	1,56	Osuwisko w górnej części nieaktywne, w dolnej okresowo aktywne. Liczne pagórki, progi i obniżenia. W dolnej części źródła i wysięki.	Możliwe uaktywnienie, zwłaszcza części okresowo aktywnej, wyłącznie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
9	04-06-012-086379	m. Zakurzewo, dz. nr 329, 339, 353/3, 354, 358	1,5	Osuwisko nieaktywne w części północnej i południowej, natomiast w środkowej okresowo aktywne. Wyraźna skarpa główna i koluwium w postaci niskich progów akumulacyjnych. Poniżej skarpy głównej wyraźne wyptaszczenie.	Możliwe uaktywnienie, zwłaszcza części okresowo aktywnej, wyłącznie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
10	04-06-012-086380	m. Zakurzewo, dz. nr 339	3,81	Osuwisko o wyraźnej skarpie głównej. Część północna i południowa nieaktywna, część środkowa - aktywna. Koluwium częściowo zdenudowane. Charakterystyczną cechą jest występowanie podłużnego wału koluwalnego złożonego z szeregu pagórków, który może być efektem zsuwu rotacyjnego. Między tym wałem a skarpią główną ciągnie się rów osuwiskowy o szerokości 7-8 m.	Możliwe uaktywnienie, zwłaszcza części okresowo aktywnej, wyłącznie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
11	04-06-012-086382	w. Wielki Wełcz, dz. nr 329, 339	0,8	Osuwisko w północnej części okresowo aktywne, a w południowej nieaktywne, o wyraźnej skarpie głównej i koluwiach w postaci progów akumulacyjnych.	Możliwe uaktywnienie, zwłaszcza części okresowo aktywnej, wyłącznie po długotrwałych lub gwałtownych opadach lub przy wysokim (powodziowym) stanie Wisły.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
12	04-06-012-086383	m. Zakurzewo, dz. nr 330, 331, 339	0,65	Osuwisko nieaktywne o mało urozmaiconej rzeźbie. Jedyнным wyraźnym elementem rzeźby osuwiskowej jest listwa o szerokości 10-15 m poniżej skarpy głównej.	Mało prawdopodobne uaktywnienie.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.

Lp.	Nr ewidencyjny	Lokalizacja	Powierzchnia w ha	Charakterystyka	Ocena możliwości wystąpienia dalszych ruchów osuwiskowych	Uwagi o możliwości zabezpieczenia
13	04-06-012-086414 04-62-012-086414	m. Nowa Wieś, dz. nr 1/9, 635/1, 635/2	0,59	Osuwisko nieaktywne o bardzo wyraźnej skarpie głównej i słabo urozmaiconych koluwiach w postaci niskich progów akumulacyjnych.	Mało prawdopodobne ponowne uaktywnienie.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
14	04-06-012-086426	m. Nowa Wieś, dz. nr 265, 266, 267, 268, 269	0,33	Małe osuwisko nieaktywne ze słabo zachowaną skarpą główną. Koluwium w postaci liistwy podciętej przez drogę.	Uaktywnienie mało prawdopodobne.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, gdyż nie stanowi bezpośredniego zagrożenia dla ul. Parowej.
15	04-06-012-086507	m. Gogolin, dz. nr 137/1, 139, 140, 141	1,04	Osuwisko okresowo aktywne o dosyć wyraźnej skarpie głównej. Koluwia zawodnione, drobne podmokłości i wysięki.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
16	04-06-012-086508	m. Turznice, dz. nr 3066/1	0,29	Osuwisko o wyraźnej skarpie głównej i koluwiach w postaci progów akumulacyjnych, okresowo aktywne.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
17	04-06-012-086509 04-04-062-086509	m. Ruda, w sąsiedztwie m. Klęczkowo (gm. Stolno), dz. nr 17/4, 18/1, 213/1	0,51	Bardzo wyraźne osuwisko z koluwiami w postaci progów i wyraźnym czołem, okresowo aktywne.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
18	04-04-012-086510 04-06-062-086510	m. Ruda, w sąsiedztwie m. Klęczkowo (gm. Stolno), dz. nr 18/1, 3104/5	0,24	Osuwisko okresowo aktywne z wyraźną skarpą i koluwium oraz wyraźnym czołem.	Bardzo prawdopodobne uaktywnienie zwłaszcza po intensywnych opadach.	Nie ma potrzeby zabezpieczenia, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Kart rejestracyjnych osuwisk sporządzonych w 2017 r. na zlecenie Starosty Grudziądzkiego

Największe osuwiska występują w zachodniej części gminy, wzdłuż rzeki Wisły, w terenach leśnych. Mniejsze, punktowe osuwiska są rozproszone na terenie całej gminy, głównie w jej południowej części. Występujące w granicach gminy osuwiska mają zróżnicowane powierzchnie – od 0,24 ha do 3,81 ha, łącznie ich powierzchnia wynosi 31,92 ha. Osuwiska na obszarze gminy nie są przyczyną powstawania poważnych zniszczeń czy zagrożeń dla obiektów budowlanych bądź dróg i linii przesyłowych. Większość z nich jest bowiem

położona w lokalizacji utrudniającej zagospodarowanie (skarpy nadrzeczne, lasy), z dala od obiektów budowlanych i dróg.

Na obszarze gminy wyróżniono sześć terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi, tj. takich miejsc, w których można spodziewać się ewentualnego rozwoju ruchów masowych w przyszłości.

Tabela 42. Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi w gminie Grudziądz

Lp.	Nr ewidencyjny	Lokalizacja
1	011759	Rozległy teren stanowiący zbocze doliny Wisły, w sąsiedztwie istniejących osuwisk
2	011763	Teren stanowiący zbocze doliny Wisły, w sąsiedztwie istniejącego osuwiska, przy granicy z miastem Grudziądzem
3	011768	Zbocza doliny w miejscowości Nowa Wieś, w sąsiedztwie ul. Parowej
4	011820	zbocze w miejscowości Ruda, w obszarze leśnym
5	011821	zbocze w miejscowości Ruda, w obszarze leśnym
6	011822	w okolicy miejscowości Leśniewo, na południe od ul. Błękitnej, w obszarze leśnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Kart rejestracyjnych terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi sporządzonych w 2017 r. na zlecenie Starosty Grudziądzkiego

Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi są rozproszone na obszarze gminy. Znajdują się one zarówno w sąsiedztwie istniejących osuwisk, jak i z dala od nich.

12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

12.1. ZŁOŻA KOPALIN I OBSZARY GÓRNICZE

Na terenie gminy Grudziądz znajduje się 25 udokumentowanych złóż kopalin (w tym 2 o dwóch rozłącznych polach) oraz cztery tereny górnicze (tożsame powierzchniowo z obszarami górniczymi).

Tabela 43. Udokumentowane złoża kopalin występujące na terenie gminy Grudziądz

Nazwa złoża	Opis położenia	Rodzaj kopaliny	Podtyp kopaliny	Kierunek zastosowań kopaliny	Pow. złoża (ha)	Stan zagospodarowania	Rekultywacja
-------------	----------------	-----------------	-----------------	------------------------------	-----------------	-----------------------	--------------

„Brankówka I”	dz. nr 30/1, 31/8, 31/9, 31/10	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	0,504	złoże rozpoznane szczegółowo	rolniczo-wodny
„Marusza”	Marusza	wody lecznicze	wody termalne	--	--	wody termalne - cieplice	--
„Ruda I”	części dz. nr 161/8, 162, 163/4	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,753	złoże eksploatowane okresowo	rolniczo-leśny
„Ruda II”	część dz. nr 163/4	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,738	złoże eksploatowane okresowo	rolniczo-leśny
„Ruda III”	dz. nr 170/10	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,792	złoże rozpoznane szczegółowo	rolniczo-leśny
„Ruda IV”	część dz. nr 170/5	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,800	złoże rozpoznane szczegółowo	nieustalony
„Sztynwag”	dz. nr 174/3, 175/2	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	6,500	złoże rozpoznane szczegółowo	--
„Sztynwag I”	dz. nr 28/2	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,476	eksploatacja złoża zaniechana	wodny
„Sztynwag II”	dz. nr 29/2	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	0,460	eksploatacja złoża zaniechana	rolniczy
„Sztynwag III”	dz. nr 51	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,396	eksploatacja złoża zaniechana	wodny
„Sztynwag 1”	część dz. nr 48	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	0,690	eksploatacja złoża zaniechana	rolniczo-wodny
„Sztynwag 2”	dz. nr 58	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,310	eksploatacja złoża zaniechana	wodny
„Sztynwag 3”	dz. nr 50/11	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,610	eksploatacja złoża zaniechana	wodny
„Sztynwag 5”	dz. nr 50/11	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,929	eksploatacja złoża zaniechana	wodny
„Sztynwag 6”	dz. nr 50/12	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	0,682	eksploatacja złoża zaniechana	wodny
„Sztynwag 7”	dz. nr 50/5	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,129	eksploatacja złoża zaniechana	wodny
„Sztynwag 8”	dz. nr 50/5	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,188	eksploatacja złoża zaniechana	wodny
„Sztynwag 9”	dz. nr 2/4	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,015	eksploatacja złoża zaniechana	rolniczo-wodny
„Sztynwag 10”	dz. nr 2/13	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	1,129	eksploatacja złoża zaniechana	rolniczo-wodny

„Sztynwag 11”	dz. nr 25, 27/1, 47, części dz. nr 28/2, 29/2	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	5,374	eksploatacja złoża zaniechana	--
„Sztynwag 12”	część dz. nr 94/2	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	0,759	złoże rozpoznane szczegółowo	rolniczy
„Sztynwag 13”	części dz. nr 62, 127	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	0,795	złoże rozpoznane szczegółowo	rolniczo-wodny
„Szynych I”	część dz. nr 131/9	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	9,621	eksploatacja złoża zaniechana	--
„Szynych II”	Szynych	kruszywa naturalne	piasek	drogownictwo, budownictwo	2,830	eksploatacja złoża zaniechana	--
„Świerkocin”	Świerkocin	surowce ilaste ceramiki budowlanej	it	--	17,675	eksploatacja złoża zaniechana	--

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny - System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS

Na terenie gminy Grudziądz wydano pięć koncesji na wydobycie kopalin ze złóż:

- ✚ „Brankówka I/1” – koncesja dla AUTO-TREND Damian Lamkowski wydana przez Starostę Grudziądzkiego – koncesja znak: OS.6522.12.2019 z dnia 8.10.2020 r.;
- ✚ „Marusza” – koncesja dla Geotermia Grudziądz Sp. z o.o. wydana przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego - koncesja nr 143/W/05 z dnia 10.06.2005 r.;
- ✚ „Ruda III” – koncesja dla PHPU Niedzielski, P. Michał Niedzielski wydana przez Starostę Grudziądzkiego – koncesja znak: OS.6522.7.2014 z dnia 2.10.2014 r.;
- ✚ „Ruda II” – koncesja dla PUH Szyszkowski, P. Radosław Szyszkowski wydana przez Starostę Grudziądzkiego – koncesja znak: OS.751-31/09 ze zm. z dnia 8.10.2009 r.;
- ✚ „Ruda I” – koncesja dla PUH Szyszkowski, P. Radosław Szyszkowski wydana przez Starostę Grudziądzkiego – koncesja znak: OS.751-30/09 ze zm. z dnia 8.10.2009 r.

Tabela 44. Obszary górnicze występujące na terenie gminy Grudziądz

Nazwa obszaru górniczego	Nr w rejestrze	Opis położenia	Złoże	Data wyznaczenia	Pow. (ha)
„Brankówka I/A”	10-2/7/702	Brankówka dz. nr 30/1, 31/8, 31/9, 31/10	„Brankówka I”	8.10.2020 r.	1,1860 ha
„Marusza”	5/1/65	Marusza	„Marusza”	10.06.2005 r.	3,4900
„Ruda III”	10-2/6/561	Ruda dz. nr 170/10	„Ruda III”	2.10.2014 r.	1,7924
„Ruda II”	10-2/4/281	Ruda dz. nr 163/4	„Ruda II”	8.10.2009 r.	1,7358
„Ruda I”	10-2/4/285	Ruda dz. nr 161/8, 162, 163/4	„Ruda I”	8.10.2009 r.	1,7526

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny - System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS

Granice obszarów występowania złóż kopalin oraz obszarów górniczych zostały przedstawione na *Rysunku Studium*.

12.2. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

Kotlina Grudziądzka wyróżnia się skomplikowanymi warunkami hydrogeologicznymi. W rejonie Grudziądza występuje kilkanaście poziomów wodonośnych, z których tylko jeden poziom - czwartorzędowy - ma znaczenie eksploatacyjne. Wszystkie poziomy paleozoiczne i mezozoiczne to warstwy solankowe. Niewielkie znaczenie eksploatacyjne ma poziom kredowy, który ujmowany jest przez jedną ciągle eksploatowaną studnię w rejonie miejskich wodociągów w Grudziądzu. Czwartorzędowe poziomy wodonośne cechuje duża zmienność, która jest uzależniona od warunków geologicznych poszczególnych obszarów Basenu Grudziądzkiego. Na wysoczyznach można wyróżnić 3 poziomy plejstoceny, na równinach sandrowych 2 poziomy wodonośne, natomiast w dnie kotliny 1 poziom plejstoceny oraz 1 poziom holoceny. Poziom plejstoceny tworzy bardzo zasobne źródło wody pitnej, które zostało wydzielone jako zbiornik nr 129 Dolnej Osy na mapie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych wymagających specjalnej ochrony.

Całkowita powierzchnia tego zbiornika wynosi około 112 km². W granicach gminy Grudziądz znajduje się stosunkowo niewielka jego część obejmująca południową część gminy w sąsiedztwie z miastem Grudziądzem. Zbiornik Dolnej Osy, podobnie jak inne zbiorniki dolinne i pradolinne, jest zbiornikiem otwartym do powierzchni. Jego zasilanie odbywa się w wyniku bezpośredniego zasilania wodami opadowymi, poza tym część wód pochodzi również z drenażu poziomów wodonośnych otaczających zbiornik wysoczyzn. W obrębie GZWP nr 129 występuje zasadniczo jeden plejstoceny poziom wodonośny, który miejscami przewarstwiony utworami słabo przepuszczalnymi, tworzy lokalnie 2, 3 warstwy wodonośne. Średnia głębokość ujęć wynosi od 50 do 60 metrów. Jednak na podstawie materiałów archiwalnych można, stwierdzić, że najintensywniej wykorzystywana jest warstwa wodonośna, której zwierciadło statyczne mieści się w przedziale głębokości: 19-34 metrów, a miąższości wahają się od 6 do 16 m.

Pod względem podziału na jednolite części wód powierzchniowych, gmina Grudziądz znajduje się w obrębie kilkunastu jednolitych części wód powierzchniowych. Największy udział przestrzenny mają:

- ◆ RW2000212939 Wisła od dopływu z Sierzchowa do Wdy. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- ◆ PLRW20002652269 Kanał Palemona. Jest to sztuczna część wód, o złym stanie wód, niezagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- ◆ PLRW200017296969 Pręczawa. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- ◆ PLRW2000172952451 Rudniczanka do wpływu do jez. Rudnickiego Wielkiego. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- ◆ PLRW2000172952489 Młynówka. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- ◆ PLRW2000172956 Kanał Trynka. Jest to sztuczna część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- ◆ PLRW2000172954 Rów Hermana. Jest to sztuczna część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Pod względem podziału na jednolite części wód podziemnych, gmina Grudziądz znajduje się w obrębie następujących części wód: JCWPd PLGW200039 – stan ogólny dobry,

niezagrożony, JCWPd PLGW200029 - stan ogólny dobry, niezagrożony, JCWPd PLGW200030 - stan ogólny dobry, zagrożony, JCWPd PLGW200038 – stan ogólny dobry, niezagrożony.

12.3. UDOKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Na terenie gminy Grudziądz nie stwierdzono występowania udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy Grudziądz występują tereny górnicze pn.:

- ✚ „Brankówka I/A” – ustanowiony decyzją Starosty Grudziądzkiego znak: OS.6522.12.2019 z dnia 8.10.2020 r. (powierzchnia terenu 1,1860 ha);
- ✚ „Marusza” – ustanowiony decyzją Wojewody Kujawsko-Pomorskiego nr 143/W/05 z dnia 10.06.2005 r. (powierzchnia terenu 3,4900 ha);
- ✚ „Ruda III” – ustanowiony decyzją Starosty Grudziądzkiego znak: OS.6522.7.2014 z dnia 2.10.2014 r. (powierzchnia terenu 1,7924 ha);
- ✚ „Ruda II” – ustanowiony decyzją Starosty Grudziądzkiego znak: OS.751-31/09 z dnia 8.10.2009 r. (powierzchnia terenu 1,7358 ha);
- ✚ „Ruda I” – ustanowiony decyzją Starosty Grudziądzkiego znak: OS.751-30/09 z dnia 8.10.2009 r. (powierzchnia terenu 1,7526 ha).

Dla terenu górniczego pn. „Marusza” obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przyjęty uchwałą nr XXXVI/376/2002 Rady Gminy W Grudziądzu z dnia 23 września 2002 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów części sołectwa Skarszewy, położonych w rejonie ujęcia leczniczych wód geotermalnych.

Dla pozostałych terenów górniczych pn. „Brankówka I/A”, „Ruda III”, „Ruda II” i „Ruda I” nie sporządzono miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W celu prawidłowej, możliwie mało ingerującej w środowisko eksploatacji należy dopilnować, aby eksploatacja prowadzona była zgodnie z przepisami prawa, a w szczególności z udzielonymi koncesjami i opracowanym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Granice terenów górniczych zostały przedstawione na *Rysunku Studium*.

14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO- ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

14.1. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

14.1.1. KOMUNIKACJA DROGOWA

Przez obszar gminy, w jej południowej części przebiega fragment autostrady A1 wraz z węzłem autostradowym Grudziądz oraz droga krajowa nr 55 (o przebiegu północ-południe), a także droga krajowa nr 95, stanowiąca łącznik z autostradą. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy przebiega droga krajowa nr 16 (o przebiegu wschód-zachód), która niejako dzieli część północną i południową gminy. Drogi te stanowią główną oś układu drogowego gminy Grudziądz i generują zarówno ruch lokalny i tranzytowy. W południowej części gminy, w okolicy miejscowości Marusza, znajduje się też niewielki fragment drogi wojewódzkiej nr 534, która w dalszym przebiegu wyznacza granicę pomiędzy gminą Grudziądz a miastem Grudziądzem. Uzupełnienie układu drogowego gminy stanowi gęsta sieć dróg powiatowych (ok. 94 km) i gminnych (ok. 386 km).

Największe natężenie ruchu pojazdów i największe uciążliwości akustyczne notuje się w granicach gminy Grudziądz na autostradzie A1. Według pomiarów przeprowadzonych w 2020 r. na odcinkach przebiegających przez teren gminy zanotowano średnie dobowe natężenie ruchu pojazdów na poziomie około 22 000 pojazdów. Średnie dobowe natężenie ruchu pojazdów na odcinkach pozostałych dróg krajowych oraz drogi wojewódzkiej w granicach gminy Grudziądz wynosi od około 5 000 pojazdów do około 6 000 pojazdów.

Drogi powiatowe na terenie gminy Grudziądz tworzą podstawowy układ sieci drogowej, gdyż łączą one większe miejscowości na terenie gminy z drogami krajowymi, drogą wojewódzką i miastem Grudziądzem będącym regionalnym ośrodkiem rozwoju oraz siedzibą gminy. Zdecydowana większość tych dróg posiada nawierzchnię bitumiczną. W granicach gminy Grudziądz niewielkie odcinki dróg powiatowych stanowią drogi brukowe, gruntowe ulepszone oraz kryte tłuczniem, kostką i betonem. Stan techniczny dróg jest bardzo zróżnicowany, tj. od stanu zadowalającego do stanu złego, wymagającego wykonania robót remontowych, zabiegów konserwacyjno-remontowych i modernizacyjnych. Na drogach powiatowych na terenie gminy nie były dotychczas prowadzone pomiary hałasu oraz pomiary natężenia ruchu.

Drogi powiatowe na terenie gminy:

- nr 1350C granica woj. – Wielki Wętecz – Białochowo,
- nr 1351C Zakurzewo – Mokre,
- nr 1352C Parski – Grudziądz,
- nr 1354C Dusocin – Zarośle,

- ✚ nr 1356C Dusocin – Skurgwy,
- ✚ nr 1357C Mokre – Kłodka,
- ✚ nr 1358C Białochowo – Lisie Kąty,
- ✚ nr 1378C Grudziądz – Gać,
- ✚ nr 1379C Węgrowo – Marusza,
- ✚ nr 1380C Grudziądz – Nicwałd,
- ✚ nr 1381C Grudziądz – Grabowiec – Nicwałd,
- ✚ nr 1393C Grudziądz – Szynych,
- ✚ nr 1394C Sztynwag – Ruda,
- ✚ nr 1395C Biały Bór – Wałdowo Szlacheckie – Ruda,
- ✚ nr 1396C Wałdowo Szlacheckie – Turznice,
- ✚ nr 1397C Grudziądz – Turznice – Dębieniec,
- ✚ nr 1398C Grudziądz – Kobylanka – Piaski,
- ✚ nr 1399C Marusza – Skarszewy – Turznice,
- ✚ nr 1400C Stary Folwark – Okonin,
- ✚ nr 1621C Chełmno – Mniszek,
- ✚ nr 1622C Chełmno – Sztynwag.

Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom z wyłączeniem dróg wewnętrznych. Długość dróg gminnych wynosi około 386 km.

Drogi gminne w przeważającej części posiadają nawierzchnię gruntową. Część z nich posiada też nawierzchnię bitumiczną, tłuczniową oraz gruntową wzmocnioną żwirem lub żużlem. Niewielkie fragmenty dróg gminnych kryte są nawierzchnią brukową, betonową oraz z kostki. Ruch na drogach jest zróżnicowany – są to zarówno drogi lokalne pełniące funkcje dojazdów do osiedli mieszkalnych, pojedynczych domów, a także drogi śródpolne, jak również drogi stanowiące dojazd mieszkańców gminy do miasta Grudziądza oraz drogi powiązane z drogami krajowymi. Stan techniczny dróg jest bardzo zróżnicowany, tj. od stanu zadowalającego do stanu złego. Znaczna większość spośród tych dróg wymaga bieżących remontów oraz utwardzenia. Na drogach gminnych nie były prowadzone badania poziomów natężenia dźwięku, jak również nie wykonywano tu pomiarów natężenia ruchu.

Tabela 45. Wykaz dróg gminnych

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
1.	Wielki Wełcz - Okrągła Łąka	40101C	1,325
2.	Wielki Wełcz – do dr. 4413001	40102C	1,550
3.	Wielki Wełcz – Dusocin	40103C	1,800
4.	Mały Wełcz – Dr. Leśna	40104C	2,150
5.	Zakurzewo	40105C	1,200
6.	Mokre - Dusocin	40106C	4,128
7.	Mokre - Białochowo	40107C	1,640
8.	Białochowo - Mokre	40108C	1,640

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
9.	Mokre Wieś – do dr.44101	40109C	1,860
10.	Lisie Kąty – Owczarki	40110C	1,045
11.	Świerkocin – sklep	40111C	0,250
12.	Owczarki – Parski	40112C	2,820
13.	Parski – Zakurzewo	40113C	3,000
14.	Parski – wał Wisły	40114C	1,380
15.	Parski – do dr. 013	40115C	2,450
16.	Nowa Wieś – Parski	40116C	2,200
17.	Nowa Wieś – do ul. Leśnej	40117C	0,700
18.	Nowa Wieś – ul. 29 Października	40118C	0,700
19.	Nowa Wieś – ul. Kościuszki	40119C	1,450
20.	Nowa Wieś – ul. Świerkocińska	40120C	1,320
21.	Nowa Wieś – Oś. 6 Marca	40121C	0,750
22.	Nowa Wieś – ul. Piaskowa	40122C	1,580
23.	Nowa Wieś – ul. Polna	40123C	0,535
24.	Nowa Wieś – ul. Parowa	40124C	1,220
25.	Nowa Wieś – ul. Grunwaldzka	40125C	1,020
26.	Wielkie Lniska – Owczarki	40126C	1,280
27.	Wielkie Lniska – Węgrowo	40127C	2,560
28.	Węgrowo – dr. 027	40128C	1,840
29.	Marusza – Nicwałd	40129C	3,110
30.	Gać – Węgrowo	40130C	2,000
31.	Marusza - Skarszewy	40131C	3,400
32.	Kobylanka – dr. 031	40132C	1,150
33.	Turznice – dr. 031	40133C	1,920
34.	Stary Folwark – Pokrzywno	40134C	0,520
35.	Stary Folwark – Plemięta	40135C	1,635
36.	Stary Folwark – dr. 035	40136C	0,785
37.	Skarszewy – Wiktorowo	40137C	1,820
38.	Skarszewy – Dębieniec	40138C	0,755
39.	Turznice – Brzeziny	40139C	1,550
40.	Turznice – Hanowo	40140C	1,725
41.	Piaski – Hanowo	40141C	1,880
42.	Daszkowo – Hanowo	40142C	3,845

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
43.	Piaski – Mniszek	40143C	2,585
44.	Biały Bór – Mniszek	40144C	1,525
45.	Pieńki Królew. – Biały Bór	40145C	1,925
46.	Ruda – Biały Bór	40146C	1,080
47.	Biały Bór – Mały Rudnik	40147C	2,650
48.	Wałdowo – Biały Bór	40148C	2,330
49.	Ruda – Wałdowo	40149C	3,080
50.	Wałdowo – Pilewice	40150C	2,250
51.	Pieńki Królewskie - Biały Bór	40151C	0,665
52.	Szynych – Mały Rudnik	40152C	0,820
53.	Pieńki Królew. – wieś	40153C	0,735
54.	Pieńki Królew. – dr.053	40154C	0,425
55.	Szynych – wał Wisły	40155C	0,520
56.	Szynych – Kanał Główny	40156C	0,750
57.	Gogolin – Ruda	40157C	1,370
58.	Szynych – Gogolin	40158C	2,500
59.	Sosnówka – Gogolin	40159C	2,150
60.	Gogolin – wieś	40160C	1,425
61.	Sosnówka – Gogolin	40161C	2,650
62.	Gogolin – Trzebiełuch	40162C	0,645
63.	Sosnówka – łąki	40163C	1,250
64.	Brankówka – wieś	40164C	2,450
65.	Sosnówka – Brankówka	40165C	0,455
66.	Sosnówka - Brankówka	40166C	0,475
67.	Sosnówka – wał Wisły	40167C	1,050
68.	W.Wełcz	40168C	4,625
69.	W.Wełcz	40169C	2,020
70.	W.Wełcz	40170C	0,500
71.	W.Wełcz	40171C	1,140
72.	W.Wełcz	40172C	0,525
73.	W.Wełcz	40173C	0,960
74.	W.Wełcz	40174C	1,910
75.	W.Wełcz	40175C	1,520

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
76.	W.Wełcz	40176C	0,340
77.	W.Wełcz	40177C	1,300
78.	W.Wełcz	40178C	1,850
79.	W.Wełcz	40179C	1,840
80.	W.Wełcz	40180C	2,800
81.	W.Wełcz	40181C	0,720
82.	W.Wełcz	40182C	2,160
83.	W.Wełcz	40183C	0,760
84.	W.Wełcz	40184C	0,730
85.	Zakurzewo -Wielki Wełcz	40185C	8,720
86.	W.Wełcz	40186C	0,485
87.	W.Wełcz	40187C	0,500
88.	Zakurzewo	40188C	0,500
89.	Zakurzewo	40189C	1,100
90.	Zakurzewo	40190C	1,200
91.	Zakurzewo	40191C	0,220
92.	Zakurzewo	40192C	1,685
93.	Zakurzewo	40193C	1,700
94.	Zakurzewo	40194C	1,700
95.	Zakurzewo	40195C	1,450
96.	Zakurzewo	40196C	0,360
97.	Zakurzewo	40197C	0,900
98.	Zakurzewo	40198C	1,370
99.	Zakurzewo	40199C	2,650
100.	Zakurzewo	40200C	1,520
101.	Zakurzewo	40201C	0,940
102.	Zakurzewo	40202C	0,095
103.	Zakurzewo	40203C	0,048
104.	Zakurzewo	40204C	0,060
105.	Parski	40205C	0,335
106.	Parski	40206C	0,790
107.	Parski	40207C	0,065
108.	Parski	40208C	0,150

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
109.	Parski	40209C	0,220
110.	Parski	40210C	0,180
111.	Parski	40211C	0,430
112.	Parski	40212C	0,525
113.	Parski	40213C	0,570
114.	Parski	40214C	1,525
115.	Nowa Wieś	40215C	0,150
116.	Nowa Wieś	40216C	0,375
117.	Nowa Wieś	40217C	0,355
118.	Nowa Wieś	40218C	0,285
119.	Nowa Wieś	40219C	0,130
120.	Nowa Wieś	40220C	0,285
121.	Nowa Wieś	40221C	0,235
122.	Nowa Wieś	40222C	0,375
123.	Nowa Wieś	40223C	1,600
124.	Nowa Wieś	40224C	0,500
125.	Nowa Wieś	40225C	1,255
126.	Nowa Wieś	40226C	0,405
127.	Nowa Wieś	40227C	0,175
128.	Nowa Wieś	40228C	0,190
129.	Nowa Wieś	40229C	1,000
130.	Nowa Wieś	40230C	0,075
131.	Nowa Wieś	40231C	0,400
132.	Nowa Wieś	40232C	0,185
133.	Nowa Wieś	40233C	0,155
134.	Nowa Wieś	40234C	0,255
135.	Nowa Wieś	40235C	0,555
136.	Nowa Wieś	40236C	0,605
137.	Nowa Wieś	40237C	0,160
138.	Nowa Wieś	40238C	0,085
139.	Nowa Wieś	40239C	0,425
140.	Nowa Wieś	40240C	0,300
141.	Nowa Wieś	40241C	0,050

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
142.	Nowa Wieś	40242C	0,165
143.	Nowa Wieś	40243C	0,050
144.	Nowa Wieś	40244C	0,085
145.	Nowa Wieś	40245C	0,275
146.	Nowa Wieś ul. Parkowa Osiedle	40246C	0,680
147.	Nowa Wieś	40247C	0,115
148.	Nowa Wieś	40248C	0,085
149.	Nowa Wieś	40249C	0,150
150.	Nowa Wieś	40250C	0,450
151.	Nowa Wieś	40251C	0,125
152.	Nowa Wieś	40252C	0,190
153.	Nowa Wieś	40253C	0,950
154.	Nowa Wieś	40254C	0,930
155.	Nowa Wieś	40255C	0,260
156.	Nowa Wieś	40256C	0,350
157.	Świerkocin	40257C	1,000
158.	Świerkocin	40258C	0,200
159.	Świerkocin	40259C	0,065
160.	Świerkocin	40260C	0,450
161.	Świerkocin	40261C	0,160
162.	Świerkocin	40262C	0,090
163.	Świerkocin	40263C	0,225
164.	Świerkocin	40264C	0,280
165.	Świerkocin	40265C	0,270
166.	Świerkocin	40266C	0,655
167.	Świerkocin	40267C	0,350
168.	Świerkocin	40268C	0,350
169.	Świerkocin	40269C	0,075
170.	Świerkocin	40270C	0,540
171.	Świerkocin	40271C	0,350
172.	Świerkocin	40272C	0,865
173.	Świerkocin	40273C	0,585
174.	Świerkocin	40274C	0,285

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
175.	Świerkocin	40275C	0,400
176.	Świerkocin	40276C	0,530
177.	Świerkocin	40277C	0,575
178.	Lisie Kąty	40278C	0,635
179.	Lisie Kąty	40279C	1,490
180.	Lisie Kąty	40280C	0,125
181.	Lisie Kąty	40281C	2,240
182.	Lisie Kąty	40282C	0,365
183.	Lisie Kąty	40283C	0,435
184.	Lisie Kąty	40284C	0,150
185.	Lisie Kąty	40285C	0,265
186.	Lisie Kąty	40286C	0,475
187.	Lisie Kąty	40287C	2,500
188.	Lisie Kąty	40288C	0,700
189.	Mokre	40289C	0,300
190.	Mokre	40290C	0,075
191.	Mokre	40291C	0,415
192.	Mokre	40292C	0,780
193.	Mokre	40293C	0,190
194.	Mokre	40294C	1,415
195.	Mokre	40295C	0,305
196.	Mokre	40296C	0,450
197.	Mokre	40297C	0,370
198.	Mokre	40298C	1,455
199.	Mokre	40299C	0,115
200.	Mokre	40300C	0,380
201.	Mokre	40301C	0,165
202.	Mokre	40302C	0,250
203.	Mokre	40303C	1,050
204.	Mokre	40304C	0,230
205.	Mokre	40305C	0,700
206.	Mokre	40306C	0,475
207.	Mokre	40307C	0,530

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
208.	Mokre	40308C	0,075
209.	Mokre	40309C	0,210
210.	Mokre	40310C	0,150
211.	Mokre	40311C	0,190
212.	Mokre	40312C	0,670
213.	Mokre	40313C	0,125
214.	Mokre	40314C	0,225
215.	Mokre	40315C	0,215
216.	Mokre	40316C	0,115
217.	Mokre	40317C	0,100
218.	Mokre	40318C	0,130
219.	Mokre	40319C	0,915
220.	Mokre	40320C	0,225
221.	Leśniewo	40321C	0,790
222.	Leśniewo	40322C	0,500
223.	Leśniewo	40323C	0,290
224.	Leśniewo	40324C	0,080
225.	Leśniewo	40325C	1,080
226.	Leśniewo	40326C	0,190
227.	Dusocin	40327C	1,425
228.	Dusocin	40328C	0,810
229.	Dusocin	40329C	1,025
230.	Dusocin	40330C	1,100
231.	Dusocin	40331C	1,100
232.	Dusocin	40332C	0,700
233.	Dusocin	40333C	0,340
234.	Dusocin	40334C	0,165
235.	Dusocin	40335C	0,150
236.	Dusocin	40336C	0,840
237.	Dusocin	40337C	0,140
238.	Dusocin	40338C	0,350
239.	Grabowiec	40339C	0,280
240.	Grabowiec	40340C	0,630

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
241.	Grabowiec	40341C	1,915
242.	Grabowiec	40342C	0,600
243.	Grabowiec	40343C	0,200
244.	Grabowiec	40344C	0,600
245.	Grabowiec	40345C	0,550
246.	Grabowiec	40346C	2,610
247.	Wielkie Lniska	40347C	0,225
248.	Wielkie Lniska	40348C	0,900
249.	Wielkie Lniska	40349C	0,075
250.	Wielkie Lniska	40350C	0,290
251.	Wielkie Lniska	40351C	0,790
252.	Wielkie Lniska	40352C	0,600
253.	Wielkie Lniska	40353C	1,155
254.	Wielkie Lniska	40354C	2,240
255.	Wielkie Lniska	40355C	0,550
256.	Węgrowo	40356C	0,380
257.	Węgrowo	40357C	0,150
258.	Węgrowo	40358C	0,565
259.	Węgrowo	40359C	0,490
260.	Węgrowo	40360C	0,875
261.	Węgrowo	40361C	0,080
262.	Węgrowo	40362C	0,200
263.	Węgrowo	40363C	0,180
264.	Węgrowo	40364C	0,100
265.	Węgrowo	40365C	0,070
266.	Węgrowo	40366C	0,500
267.	Węgrowo	40367C	0,075
268.	Węgrowo	40368C	0,540
269.	Węgrowo	40369C	0,300
270.	Węgrowo	40370C	0,440
271.	Węgrowo	40371C	0,340
272.	Węgrowo	40372C	0,210
273.	Węgrowo	40373C	1,625

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
274.	Węgrowo	40374C	0,085
275.	Węgrowo	40375C	0,340
276.	Węgrowo	40376C	0,535
277.	Węgrowo	40377C	0,365
278.	Skarszewy	40378C	0,065
279.	Skarszewy	40379C	0,210
280.	Skarszewy	40380C	0,290
281.	Skarszewy	40381C	1,140
282.	Skarszewy	40382C	0,975
283.	Skarszewy	40383C	0,765
284.	Skarszewy	40384C	0,210
285.	Skarszewy	40385C	0,300
286.	Skarszewy	40386C	1,265
287.	Skarszewy	40387C	0,400
288.	Skarszewy	40388C	0,330
289.	Skarszewy	40389C	0,545
290.	Skarszewy	40390C	0,210
291.	Skarszewy	40391C	1,070
292.	Skarszewy	40392C	0,600
293.	Skarszewy	40393C	0,050
294.	Skarszewy	40394C	0,140
295.	Skarszewy	40395C	0,050
296.	Skarszewy	40396C	0,080
297.	Skarszewy	40397C	0,200
298.	Stary Folwark	40398C	0,090
299.	Stary Folwark	40399C	0,335
300.	Stary Folwark	40400C	0,390
301.	Stary Folwark	40401C	0,480
302.	Stary Folwark	40402C	0,800
303.	Stary Folwark	40403C	0,380
304.	Stary Folwark	40404C	0,335
305.	Stary Folwark	40405C	0,450
306.	Turznice	40406C	0,460

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
307.	Turznice	40407C	0,160
308.	Turznice	40408C	1,110
309.	Turznice	40409C	0,050
310.	Turznice	40410C	0,290
311.	Turznice	40411C	1,125
312.	Turznice	40412C	0,250
313.	Turznice	40413C	0,050
314.	Turznice	40414C	1,000
315.	Turznice	40415C	0,050
316.	Turznice	40416C	0,640
317.	Turznice	40417C	0,680
318.	Turznice	40418C	1,000
319.	Turznice	40419C	1,275
320.	Turznice	40420C	0,540
321.	Turznice	40421C	1,025
322.	Turznice	40422C	2,790
323.	Turznice	40423C	0,610
324.	Turznice	40424C	0,630
325.	Turznice	40425C	0,900
326.	Turznice	40426C	0,120
327.	Turznice	40427C	1,040
328.	Turznice	40428C	0,050
329.	Kobylanka	40429C	0,150
330.	Kobylanka	40430C	0,150
331.	Kobylanka	40431C	0,270
332.	Kobylanka	40432C	0,025
333.	Kobylanka	40433C	0,350
334.	Kobylanka	40434C	0,635
335.	Kobylanka	40435C	0,400
336.	Kobylanka	40436C	0,090
337.	Kobylanka	40437C	0,515
338.	Kobylanka	40438C	0,300
339.	Kobylanka	40439C	0,320

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
340.	Kobylanka	40440C	1,100
341.	Kobylanka	40441C	0,310
342.	Kobylanka	40442C	0,820
343.	Kobylanka	40443C	0,410
344.	Kobylanka	40444C	0,770
345.	Kobylanka	40445C	0,095
346.	Kobylanka	40446C	0,335
347.	Kobylanka	40447C	0,050
348.	Kobylanka	40448C	0,220
349.	Kobylanka	40449C	1,040
350.	Piaski	40450C	0,250
351.	Piaski	40451C	0,225
352.	Piaski	40452C	0,210
353.	Piaski	40453C	0,130
354.	Piaski	40454C	0,060
355.	Piaski	40455C	0,260
356.	Piaski	40456C	0,420
357.	Piaski	40457C	0,295
358.	Piaski	40458C	0,160
359.	Piaski	40459C	0,240
360.	Piaski	40460C	2,560
361.	Piaski	40461C	2,175
362.	Piaski	40462C	0,280
363.	Piaski	40463C	0,090
364.	Piaski	40464C	0,330
365.	Biały Bór	40465C	0,650
366.	Biały Bór	40466C	0,060
367.	Biały Bór	40467C	0,515
368.	Biały Bór	40468C	0,200
369.	Biały Bór	40469C	0,175
370.	Biały Bór	40470C	0,730
371.	Biały Bór	40471C	1,210
372.	Biały Bór	40472C	0,205

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
373.	Biały Bór	40473C	0,120
374.	Biały Bór	40474C	0,550
375.	Biały Bór	40475C	0,225
376.	Biały Bór	40476C	0,225
377.	Biały Bór	40477C	1,450
378.	Biały Bór	40478C	0,975
379.	Biały Bór	40479C	0,210
380.	Biały Bór	40480C	1,350
381.	Biały Bór	40481C	1,040
382.	Biały Bór	40482C	1,900
383.	Biały Bór	40483C	1,020
384.	Biały Bór	40484C	0,575
385.	Biały Bór	40485C	0,260
386.	Biały Bór	40486C	0,080
387.	Biały Bór	40487C	0,620
388.	Biały Bór	40488C	0,340
389.	Biały Bór	40489C	0,515
390.	Biały Bór	40490C	0,140
391.	Biały Bór	40491C	0,390
392.	Biały Bór	40492C	0,320
393.	Biały Bór	40493C	0,800
394.	Biały Bór	40494C	0,200
395.	Biały Bór	40495C	0,535
396.	Biały Bór	40496C	0,470
397.	Biały Bór	40497C	0,600
398.	Biały Bór	40498C	0,120
399.	Biały Bór	40499C	0,030
400.	Wałdowo	40500C	0,350
401.	Wałdowo	40501C	0,670
402.	Wałdowo	40502C	1,515
403.	Wałdowo	40503C	2,200
404.	Wałdowo	40504C	0,335
405.	Wałdowo	40505C	0,050

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
406.	Wałdowo	40506C	2,150
407.	Wałdowo	40507C	0,110
408.	Wałdowo	40508C	2,240
409.	Wałdowo	40509C	0,375
410.	Wałdowo	40510C	0,090
411.	Ruda	40511C	0,750
412.	Ruda	40512C	0,475
413.	Ruda	40513C	1,175
414.	Ruda	40514C	0,140
415.	Ruda	40515C	0,210
416.	Ruda	40516C	0,140
417.	Ruda	40517C	0,100
418.	Ruda	40518C	0,075
419.	Ruda	40519C	0,100
420.	Ruda	40520C	0,370
421.	Ruda	40521C	0,450
422.	Ruda	40522C	0,550
423.	Ruda	40523C	0,660
424.	Ruda	40524C	0,360
425.	Ruda	40525C	0,950
426.	Ruda	40526C	0,200
427.	Ruda	40527C	0,730
428.	Ruda	40528C	0,650
429.	Ruda	40529C	0,470
430.	Ruda	40530C	0,650
431.	Mały Rudnik	40531C	0,300
432.	Mały Rudnik	40532C	0,254
433.	Mały Rudnik	40533C	0,190
434.	Mały Rudnik	40534C	0,600
435.	Mały Rudnik	40535C	0,240
436.	Mały Rudnik	40536C	0,060
437.	Mały Rudnik	40537C	0,065
438.	Mały Rudnik	40538C	0,350

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
439.	Mały Rudnik	40539C	0,450
440.	Sztynwag	40540C	0,240
441.	Sztynwag	40541C	0,300
442.	Sztynwag	40542C	0,315
443.	Sztynwag	40543C	0,300
444.	Sztynwag	40544C	0,090
445.	Sztynwag	40545C	0,220
446.	Sztynwag	40546C	0,230
447.	Sztynwag	40547C	0,270
448.	Sztynwag	40548C	0,090
449.	Sztynwag	40549C	0,230
450.	Sztynwag	40550C	0,100
451.	Sztynwag	40551C	0,215
452.	Sztynwag	40552C	0,150
453.	Sztynwag	40553C	0,215
454.	Sztynwag	40554C	0,240
455.	Sztynwag	40555C	0,490
456.	Sztynwag	40556C	0,450
457.	Sztynwag	40557C	0,850
458.	Sztynwag	40558C	0,565
459.	Sztynwag	40559C	1,150
460.	Sztynwag	40560C	0,125
461.	Sztynwag	40561C	1,050
462.	Sztynwag	40562C	0,150
463.	Sztynwag	40563C	0,150
464.	Sztynwag	40564C	0,475
465.	Pieńki Królewskie	40565C	1,200
466.	Pieńki Królewskie	40566C	0,325
467.	Pieńki Królewskie	40567C	0,750
468.	Pieńki Królewskie	40568C	0,200
469.	Pieńki Królewskie	40569C	0,070
470.	Pieńki Królewskie	40570C	0,310
471.	Rozgarty	40571C	0,270

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
472.	Rozgarty	40572C	0,800
473.	Rozgarty	40573C	0,920
474.	Rozgarty	40574C	1,150
475.	Rozgarty	40575C	0,315
476.	Rozgarty	40576C	0,375
477.	Rozgarty	40577C	0,385
478.	Rozgarty	40578C	0,130
479.	Szynych	40579C	0,360
480.	Szynych	40580C	0,970
481.	Szynych	40581C	0,400
482.	Szynych	40582C	0,360
483.	Szynych	40583C	1,000
484.	Szynych	40584C	1,350
485.	Szynych	40585C	0,095
486.	Szynych	40586C	0,500
487.	Szynych	40587C	0,250
488.	Szynych	40588C	0,320
489.	Szynych	40589C	0,880
490.	Szynych	40590C	0,085
491.	Szynych	40591C	0,850
492.	Szynych	40592C	0,775
493.	Szynych	40593C	0,115
494.	Szynych	40594C	0,150
495.	Szynych	40595C	0,130
496.	Szynych	40596C	0,150
497.	Szynych	40597C	0,525
498.	Szynych	40598C	0,450
499.	Szynych	40599C	0,435
500.	Szynych	40600C	0,500
501.	Szynych	40601C	0,170
502.	Szynych	40602C	0,350
503.	Szynych	40603C	0,560
504.	Szynych	40604C	0,350

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
505.	Szynych	40605C	0,535
506.	Szynych	40606C	0,685
507.	Szynych	40607C	0,415
508.	Szynych	40608C	0,590
509.	Szynych	40609C	0,415
510.	Gogolin	40610C	0,350
511.	Gogolin	40611C	0,270
512.	Gogolin	40612C	0,225
513.	Gogolin	40613C	0,170
514.	Gogolin	40614C	0,300
515.	Gogolin	40615C	0,470
516.	Gogolin	40616C	0,900
517.	Gogolin	40617C	1,670
518.	Gogolin	40618C	0,070
519.	Gogolin	40619C	0,075
520.	Gogolin	40620C	0,220
521.	Gogolin	40621C	0,225
522.	Gogolin	40622C	0,300
523.	Gogolin	40623C	0,125
524.	Gogolin	40624C	0,330
525.	Brankówka	40625C	1,550
526.	Brankówka	40626C	0,210
527.	Brankówka	40627C	1,200
528.	Brankówka	40628C	1,220
529.	Brankówka	40629C	0,480
530.	Brankówka	40630C	0,200
531.	Brankówka	40631C	0,720
532.	Brankówka	40632C	0,300
533.	Brankówka	40633C	0,075
534.	Brankówka	40634C	0,500
535.	Brankówka	40635C	0,390
536.	Sosnówka	40636C	1,875
537.	Sosnówka	40637C	0,580

L.p.	Przebieg drogi/obręb	Nr drogi	Dł. Drogi (km)
538.	Sosnówka	40638C	2,600
539.	Sosnówka	40639C	0,290
540.	Sosnówka	40640C	0,250
541.	Sosnówka	40641C	0,170
542.	Sosnówka	40642C	0,400
543.	Sosnówka	40643C	1,000
544.	Sosnówka	40644C	0,100
545.	Sosnówka	40645C	0,670
546.	Sosnówka	40646C	0,215
547.	Sosnówka	40647C	0,160
548.	Sosnówka	40648C	0,250
549.	Sosnówka	40649C	1,420
550.	Sosnówka	40650C	1,050
551.	Sosnówka	40651C	0,125
Razem			385,695 km

Źródło: Materiały Urzędu Gminy Grudziądz

W granicach gminy Grudziądz, w miejscowości Rozgarty, zlokalizowany jest najdłuższy most drogowy w Polsce – most przez Wisłę w ciągu autostrady A1. Poza nim w ciągach dróg na terenie gminy występują obiekty mostowe:

- ✚ estakada wężła autostrady A1,
- ✚ estakada w ciągu autostrady A1 nad drogą gminną w miejscowości Ruda,
- ✚ w ciągu drogi krajowej 55 w Świerkocinie na Osie,
- ✚ w ciągu drogi krajowej 55 w Białym Borze na Rudniczance,
- ✚ w ciągu drogi krajowej 55 w miejscowości Ruda, na cieku bez nazwy,
- ✚ w ciągu drogi krajowej 55 w miejscowości Ruda, na cieku bez nazwy,
- ✚ w ciągu drogi wojewódzkiej DW534 w Węgrowie na kanale melioracyjnym,
- ✚ w ciągu drogi powiatowej w Małym Rudniku na rzece Młynówce,
- ✚ w ciągu drogi powiatowej w Kobylance na rzece Maruszy,
- ✚ w ciągu drogi powiatowej w Piaskach na rzece Turznicy,
- ✚ w ciągu drogi powiatowej w Brankówce na kanale melioracyjnym,
- ✚ w ciągu drogi powiatowej w Szynychu na Kanale Głównym,
- ✚ estakada w ciągu drogi powiatowej nad autostradą A1 w miejscowości Szynych,
- ✚ w ciągu drogi gminnej nr 040158C w miejscowości Szynych,
- ✚ w ciągu ul. Gierymskiego w miejscowości Mniszek - Biały Bór,
- ✚ w ciągu wewnętrznej drogi gminnej w miejscowości Marusza,
- ✚ w ciągu drogi gminnej nr 040163C w miejscowości Brankówka,
- ✚ w ciągu drogi gminnej nr 040158C w miejscowości Szynych,
- ✚ w ciągu drogi gminnej nr 040629C w miejscowości Brankówka,

- ✚ w ciągu drogi gminnej nr 040156C w miejscowości Szynych,
- ✚ w ciągu drogi gminnej nr 040165C w miejscowości Brankówka,
- ✚ w ciągu drogi gminnej nr 040113C w miejscowości Zakurzewo,
- ✚ w ciągu drogi gminnej nr 040110C w miejscowości Lisie Kąty.

14.1.2. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez teren gminy Grudziądz przebiegają dwie linie kolejowe: nr 207 i nr 208. Są to linie niezelektryfikowane, jednotorowe. Obie linie są liniami o znaczeniu państwowym. Linia nr 207 o przebiegu północ-południe łączy Toruń z Malborkiem, a w granicach gminy Grudziądz przebiegają jej dwa odcinki: Kornatowo-Grudziądz (w południowej części gminy) oraz Grudziądz-Gardeja (w północnej części gminy). W ciągu tej linii kolejowej, na terenie gminy Grudziądz zlokalizowany jest jeden przystanek osobowy – przystanek w Wałdowie Szlacheckim. Linia nr 208 łączy Działdowo z Chojnicami. Południową część gminy Grudziądz przecina jej odcinek Jabłonowo Pomorskie – Grudziądz.

14.1.3. TRANSPORT PUBLICZNY

Organizacją komunikacji publicznej na terenie gminy Grudziądz zajmuje się obecnie powiat Grudziądzki, który przejął to zadanie z początkiem roku 2022 od gminy Grudziądz. Obecnie funkcjonuje 15 powiatowych linii autobusowych, z czego tylko jedna nie przebiega przez gminę Grudziądz. Linie te mają następujące przebiegi:

- ✚ Grudziądz, Rapackiego - Linarczyk - Piaski - Turznice - Skarszewy - Stary Folwark - Marusza - Kobylanka – Piaski,
- ✚ Grudziądz, Rapackiego - Linarczyk - Turznice - Dębieniec – Zielnowo,
- ✚ Stary Folwark - Marusza - Węgrowo - Gać - Grudziądz, Rapackiego,
- ✚ Grudziądz, Rapackiego - Lipowa /Szkoła - Wielkie Lniska,
- ✚ Grudziądz, Rapackiego - Świerkocin - Mokre - Zakurzewo - Wielki Wełcz - Mokre - Leśniewo – Dusocin,
- ✚ Grudziądz, Rapackiego - Świerkocin - Mokre - Zakurzewo - Wielki Wełcz - Wielki Wełcz/Rusinowo,
- ✚ Grudziądz, Rapackiego - Nowa Wieś – Parski,
- ✚ Grudziądz, Rapackiego - Pieńki Królewskie - Szynych - Sosnówka - Szynych - Gogolin - Mały Rudnik - Ruda - Mały Rudnik - Pieńki Królewskie - Biały Bór,
- ✚ Grudziądz, Rapackiego - Biały Bór - Wałdowo Szlacheckie - Ruda - Mały Rudnik - Pieńki Królewskie - Mały Rudnik,
- ✚ Grudziądz, Rapackiego - Świerkocin - Mokre - Lisie Kąty - Mokre - Lisie Kąty,
- ✚ Grudziądz, Rapackiego – Wielkie Lniska – Nicwałd – Annowo –Salno – Dąbrówka Królewska – Salno – Orle – Gruta – Jasiewo – Słup,
- ✚ Łasin – Mędrzyce – Lisnówko – Partęczyny – Szarnoś – Świecie Nad Osą,
- ✚ Wielkie Lniska - Gać - Węgrowo - Marusza - Kobylanka - Piaski - Linarczyk - Hanowo – Piaski,
- ✚ Zarośle - Gubiny - Skurgwy - Jamy - Dusocin - Leśniewo - Mokre - Wielki Wełcz - Zakurzewo – Mokre,

✚ Grudziądz, Paderewskiego - Świerkocin - Parski - Nowa Wieś - Grudziądz - Świerkocin - Lisie Kąty – Mokre.

14.1.4. LOTNISKO ORAZ LOTNICZE URZĄDZENIA NAZIEMNE

Na terenie gminy Grudziądz, w miejscowości Lisie Kąty funkcjonuje lotnisko użytku publicznego nie podlegające certyfikacji. Zarząd nad lotniskiem w imieniu Aeroklubu Polskiego sprawuje Aeroklub Nadwiślański. Lotnisko posiada pas trawiasty o wymiarach 890x300 m. Na lotnisku znajdują się: budynek główny, hangar samolotowy i szybowcowy, stacja paliw, wiata i garaże.

Na terenie gminy Grudziądz, w miejscowości Nowa Wieś znajdują się ponadto lotnicze urządzenia naziemne: radiolatarnia DVOR/DME GRU, która emituje sygnał radiowy o częstotliwości 114,6 MHz oraz urządzenie łączności (radiokomunikacyjne COM) i radiolokacyjne (dozorowania SUR).

Zarówno lotnisko, jak i oba powyższe obiekty powodują konieczność wprowadzenia ograniczeń dla zabudowy i zagospodarowania terenu, wynikające z występowania powierzchni ograniczających przeszkody dla lotniska oraz powierzchni ograniczających zabudowę (BRA).

14.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

14.2.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Gmina Grudziądz jest zwodociągowana w 94,4% (wg GUS za 2019 r.). Czynna sieć wodociągowa ma długość około 390 km, a liczba przyłączy w 2019 roku była równa 3255 (dane GUS, 2019 r.). Z sieci wodociągowej korzysta 12 235 osób (dane GUS za 2019 r.). Sieć wodociągowa jest rozbudowana i obejmuje wszystkie sołectwa. Gmina Grudziądz nie posiada własnej stacji uzdatniania wody. Woda dla mieszkańców gminy dostarczana jest za pośrednictwem spółki miejskiej z ujęć znajdujących się na terenie miasta – w Lesie Rudnickim. Obecnie używanych jest 25 studni, z czego 23 to studnie ujmujące warstwę czwartorzędową, a 2 warstwę trzeciorzędową. Woda na obszarze Gminy Grudziądz dla terenów skrajnych kupowana jest również z ujęć zlokalizowanych w gminach Rogóźno oraz Gruta.

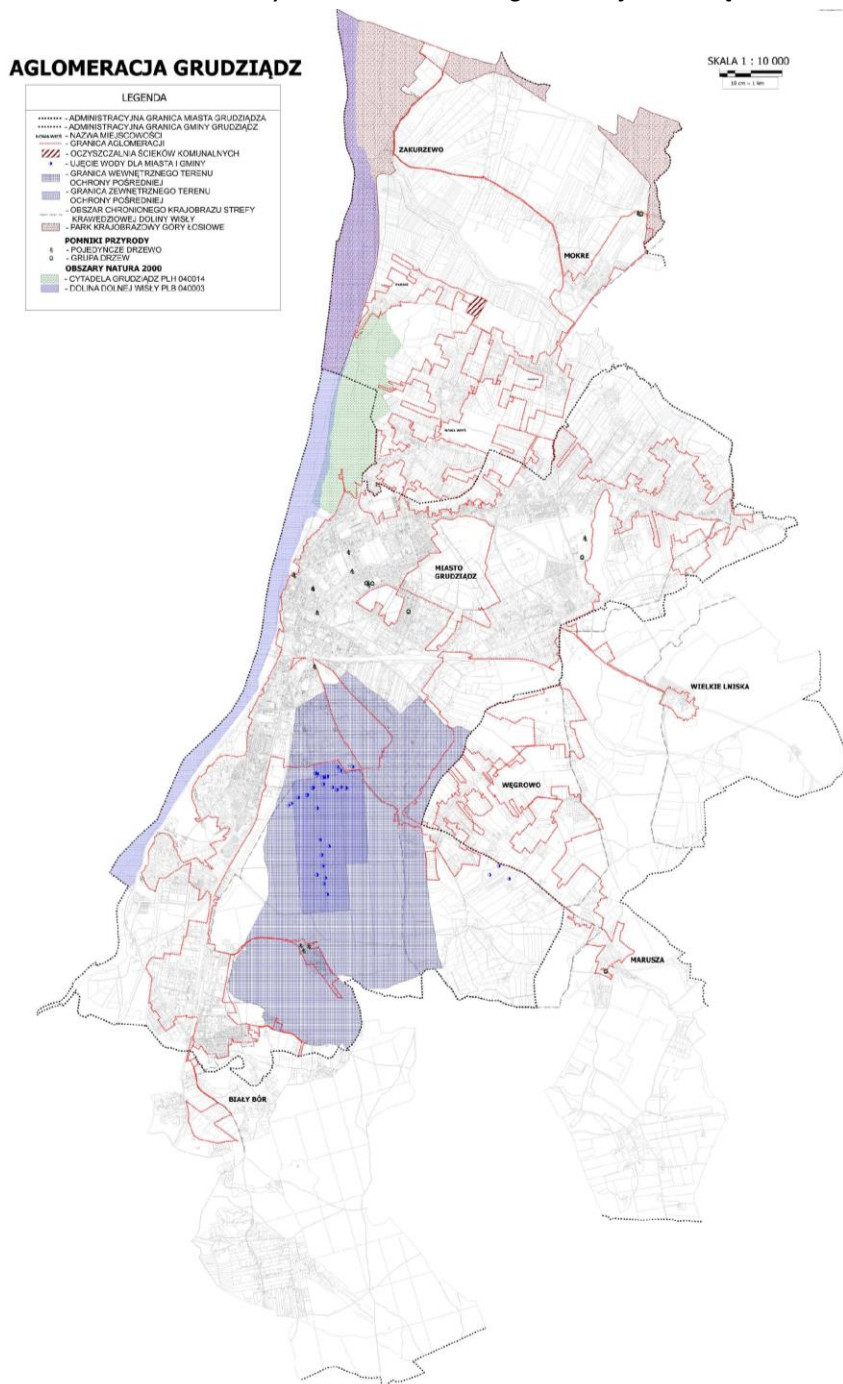
Urządzenia całej infrastruktury wodociągowej znajdują się w dobrym stanie, wymagają jedynie niezbędnego utrzymania, bieżących remontów i napraw. Sieć wodociągowa jest sukcesywnie rozbudowywana, w szczególności na terenach, gdzie gwałtownie wzrasta intensywność zabudowy mieszkaniowej, by możliwe było zaopatrzenie w wodę wszystkich chętnych mieszkańców gminy.

14.2.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Gmina Grudziądz prowadzi swoją gospodarkę ściekową wspólnie z miastem Grudziądzem. Na mocy uchwały nr XXXVIII/319/20 Rady Miejskiej Grudziądza z dnia 16 grudnia 2020 r. wyznaczono aglomerację Grudziądz. Obszar tej aglomeracji obejmuje miasto Grudziądz oraz części miejscowości Nowa Wieś, Świerkocin, Mokre, Parski, Wielkie Lniska, Węgrowo,

Marusza, Zakurzewo, Biały Bór, Gać. Oczyszczalnia ścieków obsługująca tę aglomerację znajduje się w miejscowości Nowa Wieś w gminie Grudziądz i jest własnością spółki miejskiej. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna. Granice aglomeracji Grudziądz przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 19. Obszar aglomeracji Grudziądz

Źródło: Załącznik do Uchwały Nr XXXVIII/319/20 Rady Miejskiej Grudziądza z dnia 16 grudnia 2020 r.

Gmina Grudziądz jest skanalizowana w 34,6% (wg GUS za 2019 r.). Sieć kanalizacyjna ma długość około 74 km, a liczba przyłączy w 2019 roku była równa 1 042 (dane GUS). Z sieci

kanalizacyjnej korzystało 4 483 osób (dane GUS za 2019 r.). Gospodarka wodno-ściekowa w części rozproszonej zabudowy gminy rozwiązywana jest poprzez oczyszczalnie przydomowe i szamba. Łącznie na terenie gminy znajdują się 1 002 zbiorniki bezodpływowe, 1 174 oczyszczalni przydomowych i 1 stacja zlewna (wg danych GUS za 2019 rok).

Tabela 46. Obiekty sieci kanalizacyjnej zlokalizowane na terenie gminy

Lp.	Obiekty sieci kanalizacyjnej - przepompownie, tłocznie
1	przepompownia ścieków Gać
2	przepompownia ścieków Węgrowo
3	przepompownia ścieków Węgrowo
4	przepompownia ścieków Marusza
5	przepompownia ścieków Wielkie Lniska
6	przepompownia ścieków Nowa Wieś
7	przepompownia ścieków Nowa Wieś
8	przepompownia ścieków Parski
9	przepompownia ścieków Parski
10	przepompownia ścieków Parski
11	przepompownia ścieków Mokre
12	przepompownia ścieków Mokre
13	przepompownia ścieków Mokre
14	tłocznia ścieków Marusza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

14.3. ELEKTROENERGETYKA

Przez teren gminy przebiegają napowietrzne elektroenergetyczne sieci przesyłowe:

- 2x400kV relacji Jasiniec – Grudziądz Węgrowo,
- 220kV relacji Grudziądz Węgrowo – Toruń Elana,
- 400kV relacji Grudziądz Węgrowo – Gdańsk Błonia,
- 400kV relacji Grudziądz Węgrowo – Płock,
- 2x400kV relacji Grudziądz Węgrowo – Pelplin – Gdańsk Przyjaźń.

Są to sieci najwyższych napięć. Na terenie gminy Grudziądz przebiegają linie napowietrzna wysokiego napięcia 110kV, w szczególności w południowej części gminy oraz niewielki fragment w części północnej oraz linie elektroenergetyczne średnich i niskich napięć. Dla linii elektroenergetycznych napowietrznych wyznacza się pasy technologiczne o określonych ograniczeniach w użytkowaniu terenu. Szerokość tych pasów jest zależna od napięcia sieci elektroenergetycznych i wynosi:

- 50 m (po 25 m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym) dla linii 220kV,
- 70 m (po 35 m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym) dla linii 2x400kV,
- 80 m (po 40 m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym) dla linii 400kV.
- 22 m (po 11 m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym) dla linii 110kV,
- 14 m (po 5 m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym) dla linii 15kV.

Powyższe wartości wynikają z przepisów odrębnych i zostały w studium podane informacyjnie, w związku z czym w przypadku zmiany przepisów odrębnych odległości te również ulegają zmianie, co nie powoduje konieczności zmiany studium.

Gmina Grudziądz jest zasilana napowietrznymi i kablowymi liniami SN 15 kV z GPZ Grudziądz Rządź, GPZ Grudziądz Świerkocin, GPZ Grudziądz Łąkowa, GPZ Grudziądz Śródmieście, GPZ Radzyń za pośrednictwem napowietrznych i wewnątrzowych stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Dostawa energii elektrycznej na obszarze gminy Grudziądz jest realizowana z istniejących napowietrznych i kablowych linii elektroenergetycznych SN 15 kV i nN 0,4 kV.

Przebieg sieci elektroenergetycznych należy uwzględniać przy planowaniu przestrzennym. Wzdłuż linii wyznacza się pas technologiczny, w obszarze, którego obowiązują ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu.

W pasie technologicznym obowiązuje zakaz realizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Warunki lokalizacji pozostałych obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi oraz lokalizacja obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem muszą uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych. Zakazuje się tworzenia hałd, nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej pod linią i w odległości 6 m od linii 220kV i 7 m od linii 400kV od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego (w świetle koron). W przypadku lokalizacji w sąsiedztwie linii przesyłowych farm wiatrowych, minimalna dopuszczalna odległość turbiny wiatrowej od linii elektroenergetycznej, określona jako odległość najbardziej skrajnego elementu turbiny wiatrowej (krańców łopat turbiny) od osi trasy napowietrznego odcinka linii elektroenergetycznej, powinna wynosić trzykrotność średnicy koła (3xd) zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej. W przypadku lokalizacji turbiny wiatrowej w odległości liczonej pomiędzy najbardziej skrajnym elementem turbiny wiatrowej (krańcami łopat turbiny) a osią trasy napowietrznego odcinka linii elektroenergetycznej, mniejszej niż pięciokrotność średnicy koła zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej (5xd), należy zapewnić, aby przewody odgromowe wszystkich przęseł linii elektroenergetycznej, które w całości lub częściowo znajdują się w odległości mniejszej niż 5xd od krańców łopat turbiny, były wyposażone w czynną ochronę przeciwdrganiową.

14.4. CIEPŁOWNICTWO

Na terenie Gminy Grudziądz brak jest zorganizowanego scentralizowanego systemu ciepłowniczego (nie istnieją zakłady produkujące ciepło – ciepłownie, elektrociepłownie). Funkcjonują tu głównie indywidualne źródła ciepła o niskich mocach oraz nieliczne kotłownie lokalne opalane najczęściej paliwami stałymi. Kotłownie te obsługują przede wszystkim gminne obiekty, takie jak szkoły, przychodnie zdrowia, a także budynki mieszkalne wielorodzinne.

Odbiorcy zasilani ze źródeł indywidualnych stanowią największą pod względem wielkości potrzeb ciepłych grupę odbiorców ciepła na terenie gminy Grudziądz. Grupa ta ogrzewana jest głównie przy wykorzystaniu indywidualnych urządzeń grzewczych na paliwa stałe, gaz ziemny oraz w niewielkim stopniu olej opałowy. Część odbiorców wyposażona jest w kotły 2-funkcyjne umożliwiające dostawę ciepła na potrzeby c.o. oraz przygotowanie c.w.u. W pozostałej grupie odbiorców przygotowanie ciepłej wody użytkowej dla potrzeb gospodarstw domowych realizowane jest w sposób indywidualny przy wykorzystaniu energii elektrycznej, paliw gazowych, zasobników połączonych z trzonami kuchennymi i innych urządzeń na paliwo stałe.

14.5. GAZOWNICTWO

Sieć gazowa na terenie gminy Grudziądz ma długość około 113,5 km, w tym około 39,5 km sieci przesyłowej i około 74 km sieci rozdzielczej (dane GUS za 2019 r.).

W zakresie sieci przesyłowej przez teren gminy Grudziądz przebiegają następujące gazociągi wysokiego ciśnienia:

- DN 150 MOP 5,5 MPa do stacji gazowej Wielkie Lniska (obręb Wielkie Lniska),
- DN 250 MOP 5,5 MPa do stacji gazowej Mniszek (obręby: Turznice, Piaski, Biały Bór, Pieńki Królewskie),
- DN 400 MOP 5,5 MPa relacji Gustorzyn-Pruszcz Gdański (obręby: Turznice, Skarszewy, Kobylanka, Węgrowo, Wielkie Lniska, Grabowiec),
- DN 500 MOP 8,4 MPa relacji Gustorzyn-Reszki (obręby: Turznice, Skarszewy, Kobylanka, Węgrowo, Wielkie Lniska, Grabowiec).

W obrębie Wielkie Lniska zlokalizowana jest również stacja gazowa. Ponadto w trakcie realizacji jest też gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia DN 1000 MOP 8,4 MPa, przebiegający przez obręby: Skarszewy, Stary Folwark, Wielkie Lniska, Grabowiec.

Rozdzielcza sieć gazowa znajduje się w miejscowościach: Biały Bór, Gać, Linarczyk, Mały Rudnik, Marusza, Nowa Wieś, Pieńki Królewskie, Sztynwag, Świerkocin, Turznice, Węgrowo, Wielkie Lniska, Piaski, Kobylanka. Z sieci tej, na dzień 31.12.2021 r. poprowadzono 792 przyłącza do budynków. Stopień gazyfikacji gminy Grudziądz wynosi około 24,3%, co oznacza, że osoby korzystające z instalacji gazowej na terenie gminy Grudziądz stanowią około 24,3% ludności gminy (dane GUS za 2019 r.).

Wobec ograniczonego dostępu do gazu przewodowego, część mieszkańców korzysta z gazu propan-butan, dystrybuowanego w butlach.

Przebieg sieci gazowych należy uwzględniać przy planowaniu przestrzennym. Wzdłuż sieci tych wyznacza się strefy kontrolowane, w obszarze których obowiązują ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w tym zakaz wznoszenia obiektów budowlanych, urządzenia stałych składów i magazynów oraz podejmowania działań mogących spowodować uszkodzenie infrastruktury gazowej, zgodnie z przepisami odrębnymi.

14.6. TELEKOMUNIKACJA

Gmina Grudziądz znajduje się w zasięgu wszystkich działających na terenie Polski operatorów telefonii komórkowej. Modernizacji i rozbudowy wymagać może infrastruktura internetowa.

14.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do Uchwały Nr XXXII/545/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie przyjęcia „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028”, gospodarka odpadami na terenie Gminy Grudziądz jest współrealizowana w ramach Regionu I Północnego. Na terenie regionu funkcjonują trzy regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK Bładowo, RIPOK Sulnówko oraz RIPOK Zakurzewo), które zapewniają mechaniczno-biologiczne przetwarzanie odpadów komunalnych,

kompostowanie odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz składowanie pozostałości po mechaniczno-biologicznym przetwarzaniu oraz sortowaniu odpadów komunalnych.

Zagospodarowanie wszystkich odpadów komunalnych zebranych z terenu gminy Grudziądz zapewnia RIPOK Zakurzewo - Zakład Gospodarki Odpadami w Zakurzewie, którego zarządcą jest spółka Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia Sp. z o.o. z Grudziądza.

Na terenie zakładu funkcjonuje też punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych – PSZOK Zakurzewo, obsługujący mieszkańców całej gminy. Do PSZOK mieszkańcy w ramach uiszczanej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, mogą oddawać selektywnie zebrane odpady komunalne takie jak: papier i tektura, szkło, metale, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe typu tetrapak, odpady ulegające biodegradacji, w tym odpady zielone, meble i inne odpady wielkogabarytowe, przeterminowane leki i opakowania po lekach, chemikalia i opakowania po chemikaliach, w tym farby, rozpuszczalniki, oleje odpadowe, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, lampy żarowe, halogenowe, świetlówki, zużyte opony, odzież i tekstylia, odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów, gruz ceglany, zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadów materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia, materiały izolacyjne (wełna mineralna, styropian, papa), pozostałe odpady z budowy, remontów i demontażu.

W zakładzie w Zakurzewie funkcjonuje również instalacja do wytwarzania paliw alternatywnych z odpadów oraz energii elektrycznej z biogazu.

Dla terenu Gminy Grudziądz obowiązuje regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Grudziądz (Uchwała nr XXVIII/243/2020 Rady Gminy Grudziądz). Zgodnie z regulaminem właściciele nieruchomości zobowiązani są do prowadzenia selektywnego zbierania odpadów. Ponadto regulamin nakłada obowiązek uprzątnięcia chodników przyległych do posesji, określa zasady mycia i naprawy pojazdów poza miejscami do tego przeznaczonymi, określa częstotliwości i sposób pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych, opisuje obowiązki osób utrzymujących zwierzęta domowe oraz zwierzęta gospodarskie, a także nakłada obowiązek deratyzacji.

15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

15.1. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO

Dnia 17 września 2019 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałą nr 102 Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030. Jest ona podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne, ich zadania, dokumenty programowe, sposób monitorowania i oceny efektów realizacji, formy wsparcia finansowego oraz źródła finansowania polityki regionalnej.

Polityka regionalna w perspektywie do 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych terytoriów, a w szczególności wspomaga rozwój tych obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego lub utraciły funkcje społeczno-gospodarcze. Ponadto koncepcja wspiera konkurencyjność regionów, zakłada kontynuację działań zmierzających

do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz do rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.

Głównymi celami polityki regionalnej do roku 2030 są: zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, w tym. m. in. rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów; wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, poprzez np. wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym oraz podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie dzięki wzmacnianiu potencjału administracji, a także efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.

Ponadto KSRR odnosi się do różnych typów obszarów wiejskich, w tym uwzględnia również obszary wiejskie znajdujące się w strefie oddziaływania dużych ośrodków miejskich, tak, jak w przypadku gminy Grudziądz. Są to gminy, których potrzeby powinny być rozpoznawane i zaspokajane w powiązaniu z planami rozwoju miast. Współpraca samorządów, zarówno wiejskich, jak i miejskich w tych obszarach będzie dotyczyć wspólnego rozwiązywania problemu rozlewających się miast, niskoemisyjnego transportu miejskiego, poprawy sytuacji przestrzennej oraz innych działań integrujących te samorzady.

15.2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Obecnie dla województwa Kujawsko-Pomorskiego obowiązuje Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa z 2003 r., jednak ze względu na zakończenie horyzontu czasowego (określonego na 2020 r.), zmianę przepisów prawnych oraz aktualizacji dokumentów wyższego stopnia, w tym m.in. Strategii Rozwoju Województwa z 2020 r., Uchwałą nr XXIX/418/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 lutego 2021 r. przystąpiono do sporządzenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Aktualnie trwają prace nad sporządzeniem tego dokumentu, a wszelkie informacje na temat procedury i prac zamieszczane są na portalu województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W obecnie obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2003 r. wskazano szereg zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne. Niektóre spośród tych zadań umiejscowione są na terenie gminy Grudziądz. Część spośród tych zadań została już zrealizowana, niektóre podlegają ciągłej realizacji, niektóre nie są już aktualne, a niektóre wciąż czekają na realizację, co zweryfikowano w Okresowej Ocenie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego - Tom III Ocena realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z 2014 r. Do zadań o znaczeniu krajowym realizowanych na terenie gminy Grudziądz należą:

- ✚ ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze (ciągła realizacja),
- ✚ budowa autostrady A1, odcinek Nowe Marzy – Lubicz (zadanie zrealizowane),
- ✚ budowa drogi ekspresowej S16 - obwodnica miasta Grudziądza (zadanie niezrealizowane),
- ✚ modernizacja dróg wodnych rzeki Wisły (zadanie niezrealizowane),
- ✚ budowa linii 400kV Grudziądz Węgrowo – Bydgoszcz Jasiniec (zadanie zrealizowane),
- ✚ budowa magistrali gazowej Dn 500 mm Włocławek – Gdynia (zadanie zrealizowane).

Do zadań o znaczeniu wojewódzkim należą:

- ✚ opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla obszaru województwa kujawsko – pomorskiego (zadanie zrealizowane),
- ✚ realizacja programu zwiększenia lesistości i zadrzewień województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2001-2020 (ciągła realizacja),
- ✚ ustanowienie i wdrożenie planów ochrony parków krajobrazowych Doliny Dolnej Wisły (zadanie niezrealizowane),
- ✚ likwidacja wszystkich nieczynnych mogiłników niespełniających wymogów ochrony środowiska (zadanie zrealizowane),
- ✚ rekultywacja zdegradowanych jezior z należyтым rozpoznaniem uwarunkowań i celowości takich zabiegów, w szczególności: Rudnickiego Wielkiego (zadanie niezrealizowane),
- ✚ przebudowa linii kolejowej nr 207 (w trakcie realizacji),
- ✚ przebudowa linii kolejowej nr 208 (w trakcie realizacji),
- ✚ przebudowa lotniska usługowo – sportowego w Grudziądzu (zadanie niezrealizowane),
- ✚ budowa stacji transformatorowej 110/15kV Grudziądz - Świerkocin zasilanej linią 110kV z GPZ Grudziądz Łąkowa (zadanie zrealizowane),
- ✚ naprawa i odbudowa urządzeń przeciwpowodziowych w dolinie Wisły: wały przeciwpowodziowe: Parski-Zakurzewo, Wielki Wełcz; modernizacja Kanału Głównego (zadanie zrealizowane),
- ✚ przebudowa drogi wojewódzkiej nr 534 – remont nawierzchni w km 6,19 – 8,65, odnowa i wyrównanie (zadanie zrealizowane).

15.3. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Strategia rozwoju województwa jest drugim w hierarchii, po planie zagospodarowania przestrzennego województwa, dokumentem z zakresu polityki rozwoju regionu. Obecnie obowiązującym dokumentem jest „Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”. Dokument ten został przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 roku.

Nadrzędnym celem ustanowionym w strategii jest „jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich”. W niniejszej strategii określa się cztery obszary tematyczne, koncentrujące działania rozwojowe, wśród których wyróżniono cele główne i cele operacyjne:

Obszar Społeczeństwo:

- Cel główny 1. Skuteczna edukacja
Cele operacyjne:
 - 1.1. Podniesienie jakości kształcenia i wychowania,
 - 1.2. Edukacja dla gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach,
 - 1.3. Kształtowanie środowiska edukacyjnego,
 - 1.4. Rozwój szkolnictwa wyższego.
- Cel główny 2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo
Cele operacyjne:
 - 2.1 Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego,

- 2.2 Rozwój wrażliwy społecznie,
- 2.3 Zdrowie,
- 2.4 Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe,
- 2.5 Sport i aktywność fizyczna.

Obszar Gospodarka:

- Cel główny 3. Konkurencyjna gospodarka

Cele operacyjne:

- 3.1. Odbudowa gospodarki po COVID-19,
- 3.2. Innowacyjna gospodarka – nauka, badania i wdrożenia,
- 3.3. Rozwój przedsiębiorczości,
- 3.4. Rozwój sektora rolno-spożywczego,
- 3.5. Rozwój turystyki,
- 3.6. Internacjonalizacja gospodarki,
- 3.7. Nowoczesny rynek pracy.

Obszar Przestrzeń:

- Cel główny 4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko

Cele operacyjne:

- 4.1. Infrastruktura rozwoju społecznego,
- 4.2. Środowisko przyrodnicze,
- 4.3. Przestrzeń kulturowa,
- 4.4. Przestrzeń dla gospodarki,
- 4.5. Infrastruktura transportu,
- 4.6. Infrastruktura techniczna,
- 4.7. Czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne,
- 4.8. Potencjały endogeniczne.

Obszar Spójność:

- Cel główny 5. Spójne i bezpieczne województwo

Cele operacyjne:

- 5.1. Transport publiczny,
- 5.2. Cyfryzacja,
- 5.3. Bezpieczeństwo,
- 5.4. Współpraca dla rozwoju regionu.

Dla realizacji celu 4. wskazano m. in. budowę trasy S5 łączącej Grudziądz z Ostródą, co potwierdza priorytet tej inwestycji wskazany również w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Strategia wskazuje na ścisłe związki gmin podmiejskich z ośrodkami miejskimi, co zaobserwować można również na przykładzie gminy Grudziądz, którą włączono do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Grudziądza. Ponadto, za potencjał rozwojowy gminy Grudziądz wskazano możliwość rozwoju funkcji uzdrowiskowej w oparciu o lecznicze właściwości wód termalnych eksploatowanych w Maruszy. Gminę Grudziądz zakwalifikowano jako gminę szczególnie predysponowaną do rozwoju przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym, co niewątpliwie wiąże się w dużym stopniu z sąsiedztwem miasta Grudziądza, określonego jako szczególnie predysponowanego do rozwoju wielkopowierzchniowych przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu ponadlokalnym.

Co ważne, gmina Grudziądz nie została zakwalifikowana jako obszar negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej zidentyfikowanego na poziomie regionalnym, tzn. że nie stwierdzono na jej obszarze występowania niskiego poziomu rozwoju gospodarczego, niskiego poziomu przedsiębiorczości ani negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej i występowania problemów zaawansowanych procesów starzenia się społeczeństwa.

16. UWARUNKOWANIE WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Zgodnie z Ustawą Prawo Wodne (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.) obszary szczególnego zagrożenia powodzią stanowią:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny.

Zagrożenie związane z powodzią na terenie gminy Grudziądz występuje od rzeki Wisły, niemal na całej jej długości – wzdłuż zachodniej granicy gminy. W przeważającej części jest to obszar pomiędzy linią brzegową a wałem przeciwpowodziowym, gdzie nie występuje zabudowa. Zagrożenie powodziowe występuje również od rzeki Osy – w północnej części gminy. W końcowym biegu rzeki, przy jej ujściu do Wisły są to również obszary pomiędzy wałami przeciwpowodziowymi, natomiast w dalszej części rozległe tereny w miejscowościach Świerkocin i Lisie Kąty. Są one zagospodarowane w sposób zróżnicowany – stanowią przede wszystkim tereny wykorzystywane rolniczo, jednak występują tam pojedyncze budynki (w tym również mieszkalne). Obszary szczególnego zagrożenia powodzią w granicach gminy Grudziądz obejmują obszar około 983 ha. Na tych obszarach obowiązują ustalenia określone w ustawie Prawo wodne. Ponadto realizacja inwestycji wymaga uzgodnienia z organami właściwymi w tym zakresie, tj. Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią zostały przedstawione na *Rysunku Studium*.

**KIERUNKI
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO**

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, studium wyznacza kierunki zagospodarowania przestrzennego uwzględniając przy tym uwarunkowania przedmiotowego obszaru, przede wszystkim bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 7 lit. d w/w ustawy.

Dokument określa lokalne zasady zagospodarowania przestrzeni gminy, jednak granice obszarów funkcjonalnych ściśle nie przesądzają o faktycznej zmianie przeznaczenia tych terenów i o ich zainwestowaniu. Dokładne określenie granic oraz funkcji zagospodarowania poszczególnych terenów powinny być weryfikowane na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Granice obszarów mogą zostać skorygowane w MPZP przy nawiązywaniu do granic własności lub przy szczegółowym projektowaniu elementów układu komunikacyjnego. Studium zawiera generalne zasady zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wytyczne, którymi należy kierować się w kreowaniu właściwej polityki przestrzennej. Ponadto zawiera nieobowiązkowe postulaty i sugestie, które warto wziąć pod uwagę w kształtowaniu ładu przestrzennego. Uznaje się, że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest zgodny ze Studium wtedy, gdy wypełnia określone nakazy i zakazy lub je rozszerza. Określone funkcje poszczególnych obszarów rozwoju wskazują dominujący sposób użytkowania terenów. Oznacza to możliwość wprowadzania funkcji uzupełniających, nie kolidujących z funkcją podstawową, nie zmieniających charakteru zagospodarowania, warunków środowiska przyrodniczego i kulturowego. Ponadto jednym z istotnych dokumentów uwzględnianych przy wyznaczaniu kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy i przeznaczeniu terenów jest audyt krajobrazowy, jednak dla obszaru gminy Grudziądz dokument ten nie został jeszcze opracowany.

Uwarunkowania wewnętrzne gminy Grudziądz oraz jej położenie względem ważnych ośrodków administracyjnych w regionie mają decydujące znaczenie w kierunkach rozwoju. Miasto Grudziądz, które bezpośrednio graniczy z gminą, jako regionalny ośrodek administracyjno-usługowy, wywiera znaczący wpływ na jej zagospodarowanie oraz determinuje kierunki rozwoju. Niebagatelne jest też położenie na granicy województwa kujawsko-pomorskiego z województwem pomorskim, co wzmacnia powiązania regionalne. Również położenie fizyczno-geograficzne gminy oddziałuje na jej rozwój. Sąsiedztwo rzeki Wisły, rzeka Osa oraz występowanie form ochrony przyrody ograniczają powstanie zabudowy, lecz jednocześnie wpływają na atrakcyjność przyrodniczą gminy. Przy wyznaczaniu kierunków rozwoju gminy, za nadrzędne należy uznać ochronę istniejących walorów przyrodniczych i kulturowych, z jednoczesnym rozwojem istniejących ośrodków gminnych oraz wzmocnieniem ich rangi lokalnej i ponadlokalnej.

Kierunki zmian sieci osadniczej.

Biorąc pod uwagę obecne zagospodarowanie gminy wskazać należy na dynamiczny rozwój miejscowości położonych w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Grudziądza, takich jak Nowa Wieś czy Węgrowo, ale też ekspansję zabudowy w terenach południowych,

która spowodowała duże rozproszenie zabudowy w takich miejscowościach jak Mały Rudnik, Sztynwag, Ruda, Biały Bór i Wałdowo Szlacheckie. W związku z powyższym, należy dążyć do powstrzymania dalszego rozpraszania zabudowy oraz jej uzupełniania w obszarach już przekształconych.

Na terenie gminy Grudziądz brak jest miejscowości dominującej, ośrodka gminnego, ponieważ funkcje te pełni położone w sąsiedztwie miasto Grudziądz. W związku z czym dążyć należy do równomiernego rozwoju poszczególnych miejscowości, przy jednoczesnym ograniczaniu rozlewania się zabudowy w terenach rolnych.

Wskazać należy, iż gmina Grudziądz została w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego włączona do miejskiego obszaru funkcjonalnego miasta Grudziądz, co niejako determinuje kierunki jej rozwoju oraz podkreśla ścisły związek gminy z miastem. Dodatkowo w planie tym jako jeden z głównych celów m.in. dla obszaru gminy Grudziądz wskazano przeciwdziałanie suburbanizacji i niwelowanie jej skutków, które należy realizować poprzez kształtowanie zwartych struktur przestrzennych opartych na pierwszeństwie zagospodarowywania terenów już wcześniej zagospodarowanych i zdegradowanych, tzw. „brownfield”.

W związku z powyższym, uwzględniając bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 7 lit. d ustawy o planowaniu i zagospodarowania przestrzennego wyodrębniono główne cele polityki przestrzennej gminy Grudziądz:

- ✚ koncentracja zabudowy w ramach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przy maksymalnym wykorzystaniu istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej:
 - wyznaczenie terenów predysponowanych do zabudowy jako uzupełnienie obszarów już przekształconych,
 - unikanie rozpraszania zabudowy,
 - poprawa dostępności komunikacyjnej, w szczególności udrożnienie istniejących oraz budowa nowych połączeń drogowych z miastem,
 - uzupełnienie oraz modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej,
 - rozwój funkcji dla zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców, jako sposób na kontrolowanie procesów suburbanizacyjnych;
- ✚ lokalizacja funkcji usługowej i przemysłowej jako motoru rozwoju gospodarczego i zapewnienie miejsc pracy mieszkańcom:
 - wyznaczenie obszarów aktywizacji gospodarczej,
 - uwzględnienie obsługi komunikacyjnej, w tym tranzytowej,
 - lokalizacja usług towarzyszących zabudowie mieszkaniowej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, natomiast funkcji produkcyjnej z uwzględnieniem możliwych negatywnych oddziaływań,
 - uwzględnienie istniejących terenów produkcyjnych i ich sąsiedztwa;
- ✚ utrzymanie i rozwój rolnictwa oraz ochrona terenów leśnych:
 - utrzymanie funkcji terenów rolniczych, w szczególności gruntów o wysokiej klasie bonitacyjnej,
 - zachowanie istniejących terenów leśnych oraz zadrzewień śródpolnych;
- ✚ dążenie do zrównoważonego rozwoju przy uwzględnieniu wymogów ekologicznych

i ochrony środowiska przyrodniczego:

- ochrona obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody,
- ochrona powierzchni ziemi poprzez eksploatację kopalin zgodnie z przepisami oraz właściwa rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- uwzględnienie obszarów szczególnego zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych przy projektowaniu poszczególnych funkcji terenów.

Realizację założonych celów rozwoju umożliwią zmiany w strukturze przestrzennej gminy oparte o strefy przestrzenne. W związku z powyższym na terenie gminy wyznacza się następujące strefy przestrzenne:

1. Strefę osadniczą – „O”;
2. Strefę przemysłową – „P”;
3. Strefę przyrodniczą – „Ś”.

Strefa osadnicza „O”

Do strefy zaliczono obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wyznaczone w oparciu o bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę. Rozwój urbanizacji przebiega tam w najbardziej dynamicznym tempie, co jest spowodowane przede wszystkim sąsiedztwem miasta Grudziądz oraz odpowiednio rozbudowaną siecią komunikacyjną. W części tych obszarów zauważalne są procesy suburbanizacji, które należy uporządkować by zapobiec niekontrolowanemu rozpraszaniu zabudowy i problemom z tym związanym (infrastrukturalnym, środowiskowym oraz finansowym). Rozwój gminy w dużym stopniu oparty jest o potencjał, jaki daje sąsiedztwo miasta Grudziądz, stanowiącego regionalny ośrodek administracyjno-usługowy. Wzmocnienie powiązań gminy z miastem winno dać obopólne korzyści, zapewniając mieszkańcom gminy dostęp do wyspecjalizowanych usług wyższego stopnia, natomiast miastu dodatkowe tereny inwestycyjne i mieszkaniowe. Rozwój zabudowy w gminie musi następować zgodnie z wyznaczonym sposobem zagospodarowania i użytkowania terenów. W ramach strefy winny rozwijać się tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej, a także usługi publiczne i tereny codziennej rekreacji. Dopuszcza się zachowanie istniejącej zabudowy produkcyjnej oraz jej modernizację w miejscach wskazanych przez odpowiednie przeznaczenie terenów, przy czym oddziaływanie tych terenów produkcyjnych nie może wpływać negatywnie na sąsiednie tereny mieszkaniowe. Podczas sporządzania planów miejscowych dopuszcza się zmianę sposobu użytkowania terenów zabudowy produkcyjnej w granicach strefy osadniczej na funkcje mieszkaniowe i usługowe. Należy dążyć do zagęszczenia zabudowy przy maksymalnym wykorzystaniu potencjału infrastruktury technicznej z poszanowaniem terenów zieleni i otwartych przestrzeni, uwzględniając przy tym potencjał kulturowy wynikający z lokalizacji obiektów i obszarów objętych formami ochrony zabytków oraz z potencjał przyrodniczy wynikający z lokalizacji form ochrony przyrody. Obszary te winny przyjąć formę wielofunkcyjnych ośrodków skupiających w swoich granicach podstawowe potrzeby związane z zamieszkaniem, pracą i dostępem do usług. Podkreślić należy integrację przestrzenną i funkcjonalną obszarów o różnym przeznaczeniu, przy uwzględnieniu wielkości i rangi jednostki. W ramach rozwoju następować powinna minimalizacja potrzeb transportowych związanych z przemieszczaniem się w relacjach: dom-praca-usługi, czemu sprzyja odejście

od monofunkcyjnej struktury osadniczej, uwzględniającej wyłącznie funkcję mieszkaniową.

W ramach strefy osadniczej, ze względu na rangę ośrodków, ich wielkość, położenie i funkcje wyznaczono podstrefy: podmiejską (p) oraz miejscowości satelitarnych (s):

✚ Strefa Op – osadnicza podmiejska - obejmuje miejscowości znajdujące się przy granicy z miastem Grudziądzem oraz dynamicznie rozwijający się obszar południowy gminy, który stanowi w głównej mierze osiedla mieszkalne z zabudową o charakterze podmiejskim. Do strefy tej zaliczono miejscowości: Nowa Wieś, Świerkocin, Mokre, Gać, Węgrowo, Linarczyk, Biały Bór, Pieńki Królewskie, Ruda, Sztynwag, Wałdowo Szlacheckie. W obszarach tych szczególnie mocno uwidacznia się problem suburbanizacji. Wykazują one mocne powiązania z obszarem miejskim, a w przypadku terenów w południowej części gminy również pomiędzy sobą.

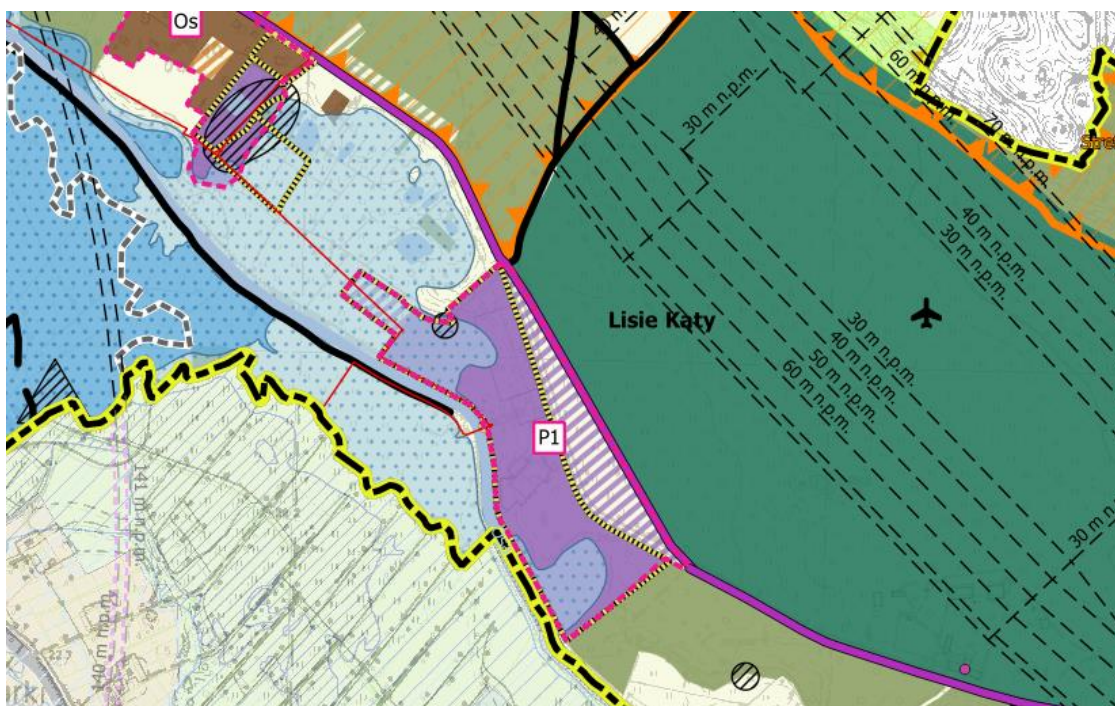
✚ Strefa Os – osadnicza miejscowości satelitarnych – obejmuje pozostałe miejscowości położone w dalszej odległości od miasta Grudziądza. Miejscowości te wykazują słabsze powiązania z obszarem miasta i innymi ośrodkami w granicach gminy. Charakteryzują się nieco mniej dynamicznymi tendencjami rozwojowymi. Do strefy zaliczono miejscowości: Dusocin, Mokre, Wielkie Lniska, Marusza, Kobylanka, Piaski i Turznice, Wielki Wełcz, Zakurzewo, Leśniewo, Parski, Lisie Kąty, Gogolin.

Strefa produkcyjna – „P”

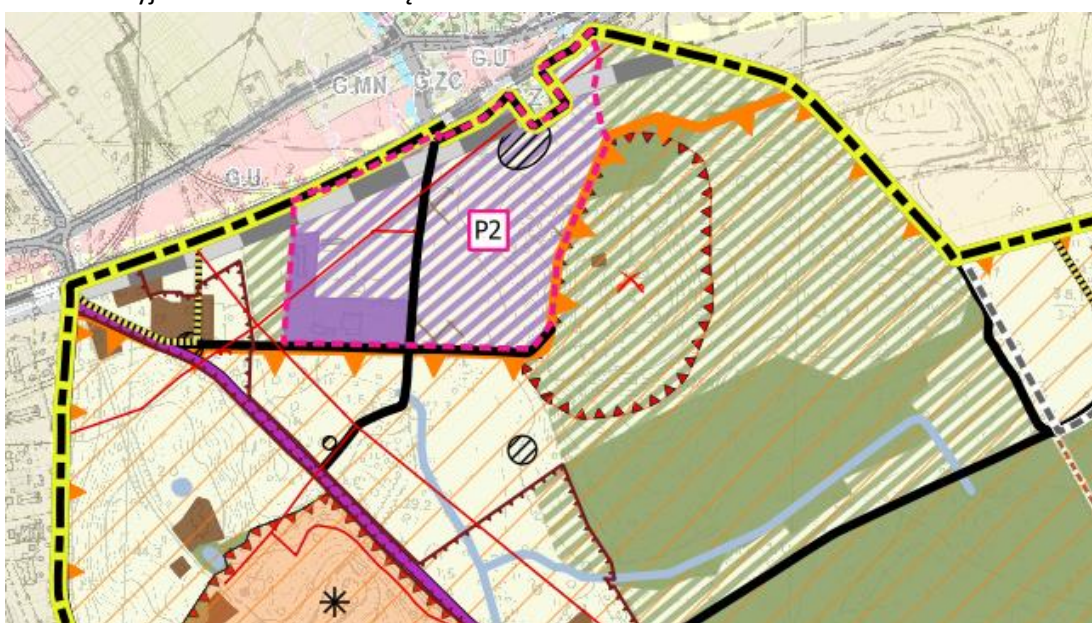
Nadrzędnym celem jest dążenie do rozwoju zabudowy w oparciu o istniejącą infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, przy jednoczesnym uwzględnieniu ewentualnych oddziaływań wynikających z charakteru funkcji. Obszary te należy zatem lokalizować w terenach dostatecznie uzbrojonych jednak w odpowiedniej odległości lub odpowiednio odizolowanych od terenów o innych funkcjach, wrażliwych na takie oddziaływanie, w szczególności funkcji mieszkaniowej. Przy lokalizacji funkcji należy jako kluczowe uznać powiązania komunikacyjne, w tym z drogami tranzytowymi. Tu również istotne jest sąsiedztwo miasta Grudziądza, które stanowi duże zaplecze pracowników oraz kontrahentów. Ponadto zadbać należy o odpowiednią przepustowość istniejącego układu komunikacyjnego poprzez budowę nowych oraz modernizację istniejących dróg. Przy projektowaniu zabudowy uwzględnić należy uwarunkowania przyrodnicze i związane z nimi ograniczenia ustalone celem ochrony środowiska.

Tereny produkcyjne zlokalizowane są w kolejno ponumerowanych strefach P:

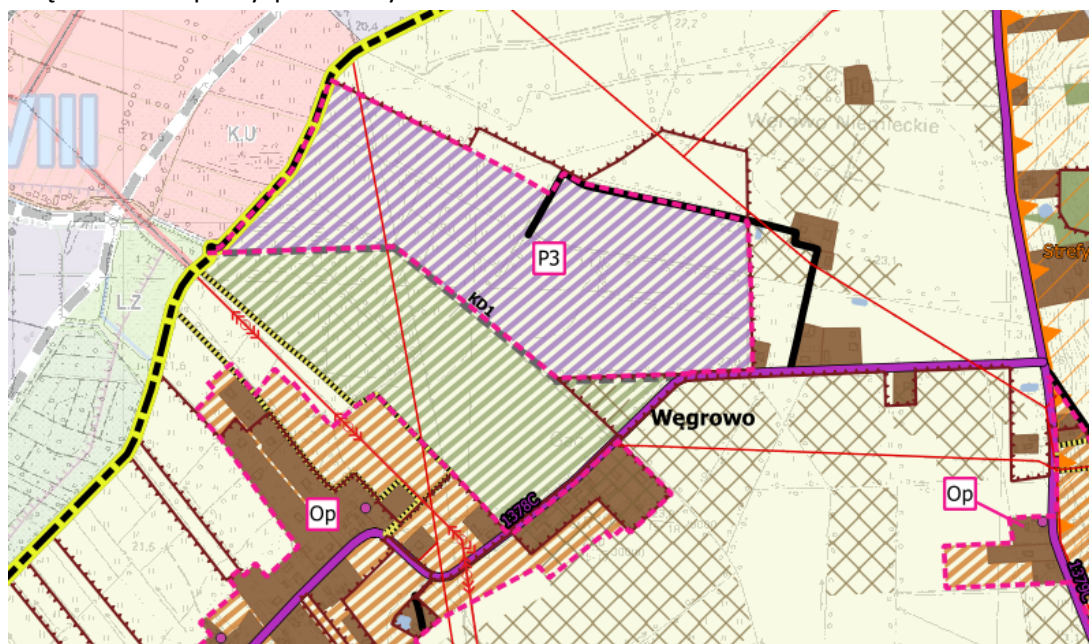
✚ Strefa P1 – obejmuje teren w miejscowości Lisie Kąty, na południe od drogi powiatowej nr 1357C oraz lotniska. Jest to teren z istniejącą zabudową produkcyjną. Znaczna część obszaru objęta jest obowiązującym planem miejscowym i zagospodarowana zgodnie z jego przeznaczeniem. Tereny predysponowane do uzupełnienia zabudowy produkcyjnej w tej strefie wskazano pomiędzy istniejącą zabudową produkcyjną a drogą powiatową oraz w północno-zachodniej części strefy, gdzie nie zostały jeszcze zagospodarowane tereny objęte MPZP. Obszar ten położony jest w znacznej odległości od zabudowy mieszkaniowej i jest dobrze skomunikowany z drogą krajową nr 55 poprzez drogę powiatową.

- + **Strefa P2** – obejmuje tereny w obrębie Wielkie Lniska, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Grudziądz, na południe od istniejącej linii kolejowej. W terenie tym występują istniejące zakłady przemysłowe. Zarówno wschodnia, jak i zachodnia granica strefy przylega do terenu predysponowanego do zalesienia. W zachodniej części strefy znajdują się istniejące zakłady przemysłowe. Obszary predysponowane do powstania nowej zabudowy produkcyjnej znajdują się na wschód od istniejących zakładów, zatem nie zmniejsza się odległości zabudowy przemysłowej od najbliższej zabudowy mieszkaniowej. Teren ten położony jest w niewielkiej odległości od drogi powiatowej nr 1380C stanowiącej dogodne połączenie komunikacyjne z miastem Grudziądzem.

- ✚ **Strefa P3** – obejmuje teren w okolicy miejscowości Gać, w sąsiedztwie miasta Grudziądza. Obszar ten jest położony w niedużej odległości od miejskich obszarów produkcyjnych. Jego wyznaczenie jest uzasadnione planami inwestycyjnymi miasta Grudziądza, które projektuje po swojej stronie rozwój strefy produkcyjnej w bezpośrednim sąsiedztwie. Obsługę komunikacyjną obszaru oprócz należy o projektowaną drogę o klasie lokalnej lub zbiorczej, łączącej teren z komunikacją w mieście Grudziądzu. Ewentualne uciążliwości strefy produkcyjnej w związku z sąsiedztwem strefy osadniczej podmiejskiej niwelowane będą dzięki terenom predysponowanym do zalesienia.

- ✚ **strefa P4** – obejmuje teren w miejscowości Wielkie Lniska, na południe od istniejącej zabudowy produkcyjno-magazynowej, w miejscu byłego PGR. Obszar ten został już w znacznej części przekształcony. Projektowaną zabudowę produkcyjną lokalizuje się [na południe od istniejącej zabudowy produkcyjnej, w związku z czym nie zmienia się jej odległości od strefy osadniczej. Komunikacja tego terenu odbywać się będzie bezpośrednio z drogi powiatowej nr 1380C lub za pośrednictwem gminnej drogi publicznej.

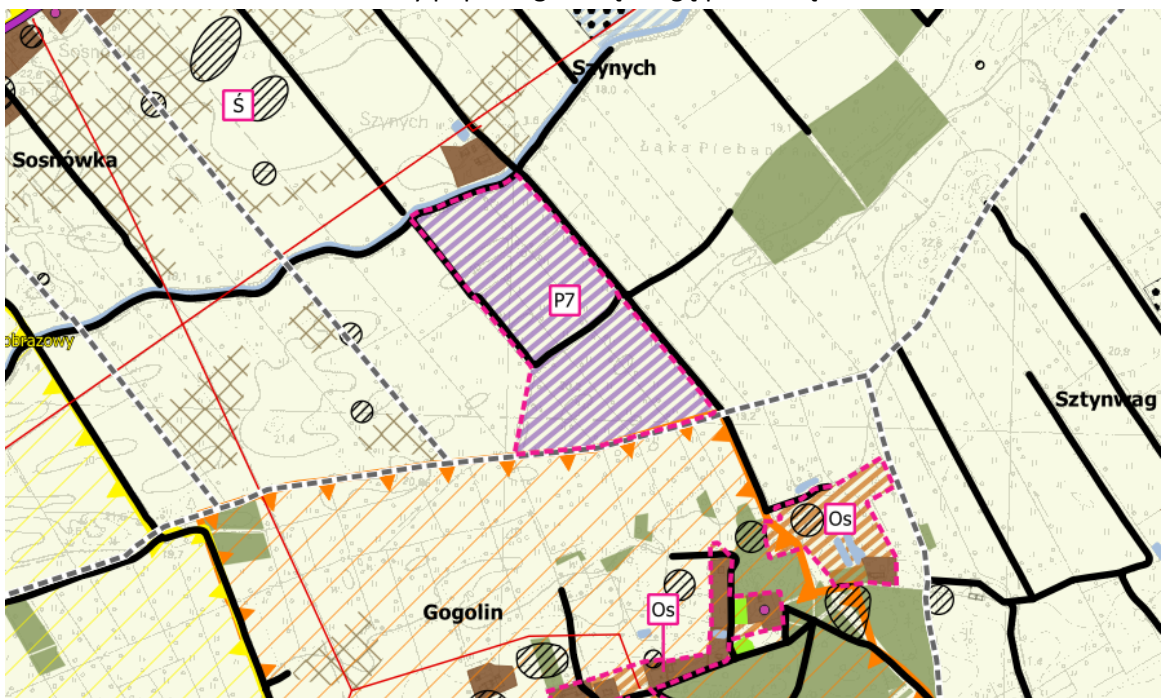
- ✚ **Strefa P5** – obejmuje teren w obrębie Kobylanka, w sąsiedztwie miasta Grudziądz. Obejmuje istniejący zakład produkcyjny oraz teren, gdzie zabudowa taka jest projektowana na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Przez teren ten przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia oraz sieć elektroenergetyczna najwyższych napięć. Obszar ten przylega do drogi powiatowej nr 1398C, biegnącej wzdłuż granicy miasta Grudziądz i znajduje się w niewielkiej odległości od drogi wojewódzkiej nr 534.

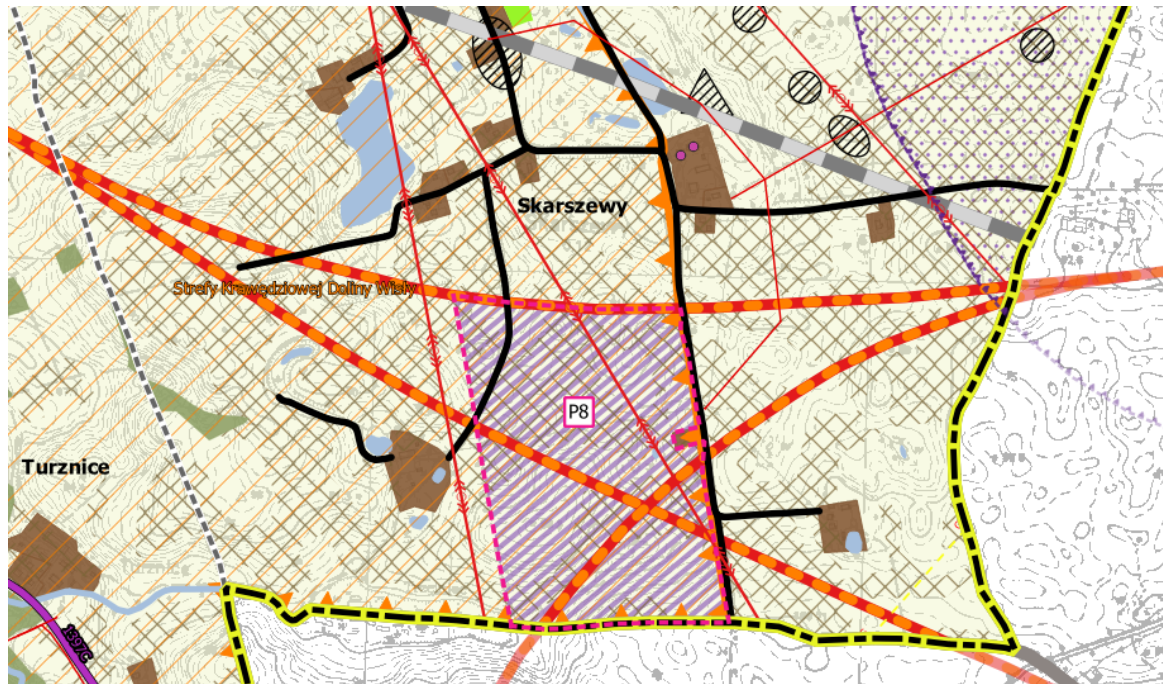
- ✚ **Strefa P6** – obejmuje rozległy teren w obrębie Biały Bór, w okolicy miejscowości Mały Rudnik. Około 4/5 obszaru stanowią istniejące zakłady przemysłowe wraz z terenami magazynowymi. Przeważająca część obszaru objęta jest planem miejscowym, który ustala przeznaczenie produkcyjne, usługowe oraz składów i magazynów i została już przekształcona zgodnie z tym kierunkiem rozwoju. Przez obszar przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia oraz sieci elektroenergetyczne średniego oraz wysokiego napięcia. Obszar przylega do linii kolejowej oraz do drogi krajowej nr 55, a ponadto otoczony jest gminnymi drogami publicznymi. Lokalizacja obszaru jest uwarunkowana wieloletnim istnieniem w tym miejscu zakładów przemysłowych i terenów magazynowych oraz ich prężnym rozwojem, co znacząco wpływa na gospodarkę gminy.

- + Strefa P7 – obejmuje teren położony pomiędzy miejscowościami Szynych i Sosnówka. Teren stanowi w całości obszar projektowanej zabudowy produkcyjnej – nie występują tam istniejące zakłady. W niedalekiej odległości zlokalizowane jest złożo kopalin. Teren ten ma za zadanie pobudzenie gospodarcze południowo-zachodniej części gminy. Jest on dobrze skomunikowany poprzez gminną drogę publiczną.

✚ Strefa P8 – obejmuje teren na południe od miejscowości Skarszewy i na wschód od miejscowości Turznice, przy granicy z gminą Radzyń Chełmiński. Jego wyznaczenie jest uzasadnione przebiegiem projektowanej drogi ekspresowej S5 (różne jej warianty zostały zaznaczone na rysunku studium). Teren stanowi w całości obszar projektowanej zabudowy produkcyjnej – nie występują tam istniejące zakłady. Przez obszar oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia. Teren ten ma za zadanie pobudzenie gospodarcze południowej części gminy. Obsługę komunikacyjną obszaru oprócz należy o istniejące drogi gminne, które w przypadku powstania w okolicy węzła komunikacyjnego z projektowaną drogą ekspresową zyskają na znaczeniu.

Strefa przyrodnicza - „Ś”

Strefa obejmuje teren w granicach administracyjnych gminy, z wyłączeniem terenów stref osadniczych i produkcyjnych. Stanowi ona tereny leśne i rolnicze, w tym rozproszoną zabudowę zagrodową oraz tereny rekreacyjne. Charakteryzuje się dużymi arealami jednolitych gruntów ornych z gruntami zarówno wysokich jak i niższych klas bonitacyjnych, z rozproszoną zabudową zagrodową, a także duże kompleksy leśne i niewielkie wydzielania lasów. W strefie możliwy jest rozwój i utrzymanie istniejącego sposobu zagospodarowania terenów, w tym lokalizacja zabudowy o funkcjach rolniczych, przy szczególnym uwzględnieniu ochrony gruntów rolnych i leśnych. Dopuszcza się lokalizację ogólnodostępnej funkcji rekreacyjnej wynikającej z wysokich walorów przyrodniczych przestrzeni. Należy dążyć do zagęszczenia zabudowy w obrębie już istniejących zagród rolniczych, przy czym dopuszcza się nową zabudowę rolniczą, jeśli wymaga tego prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej. Ze względu na podmiejski charakter gminy wyklucza się powstanie wielkopowierzchniowych gospodarstw hodowlanych. W strefie dopuszcza się lokalizację odnawialnych źródeł energii (OZE) zgodnie z wyznaczonymi obszarami. Przy lokalizacji odnawialnych źródeł energii należy uwzględnić przepisy odrębne. W obrębie strefy wskazany jest również rozwój działalności związanej z obsługą gospodarki leśnej i przetwórstwa leśnego.

Rozwój strefy winien opierać się o wykorzystanie potencjału przyrodniczego,

z uwzględnieniem walorów środowiska oraz ograniczeń wynikających z jego ochrony. W obrębie strefy mogą rozwijać się również obiekty związane z turystyką pieszą i rowerową w oparciu o istniejące i planowane trasy turystyczne o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

2.1. TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ – KIERUNKI I WSKAŹNIKI ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA

Z uwagi na zróżnicowaną strukturę przestrzenną dopuszczone są zmiany, korekty granic oraz funkcji terenów wyznaczonych w studium w oparciu o granice własności lub przy szczegółowym projektowaniu elementów układu komunikacyjnego na podstawie przeprowadzonych analiz stanu faktycznego i prawnego na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto w terenach, gdzie na dzień uchwalenia studium obowiązują plany miejscowe, w przypadku zmiany tych planów dopuszcza się zarówno zachowanie funkcji określonych w obowiązujących planach jak i ich zmianę na funkcje zgodne z kierunkami wskazanymi w studium. W przypadku braku uzyskania na etapie sporządzania planów miejscowych zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze lub leśnych na cele nieleśne dopuszcza się zachowanie dotychczasowej funkcji, co uznaje się za kierunek zgodny z określonym w studium.

Wytyczne do planów miejscowych dla stref przestrzennych:

Strefa osadnicza (obejmująca strefy Op i Os):

- sukcesywne opracowanie planów miejscowych obejmujących przede wszystkim większe obszary strefy (np. całe miejscowości),
- w zagospodarowaniu terenów strefy uwzględnić odpowiednią ilość terenów niezbędną do obsługi komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej. Projektowane ciągi komunikacyjne powinny przewidywać wzrost natężenia ruchu spowodowany osadnictwem,
- w terenach funkcjonalnych przewidzieć odpowiednią ilość terenów dla lokalizacji inwestycji celu publicznego w zakresie spełnienia zadań własnych gminy,
- w terenach funkcjonalnych przewidzieć odpowiednią ilość terenów zieleni publicznej urządzonej, terenów rekreacji, sportu i wypoczynku,
- w terenach funkcjonalnych przewidzieć urządzenia melioracyjne umożliwiające odprowadzenie wód opadowych i ich retencję z rozległych terenów projektowanej zabudowy i powierzchni utwardzonych,
- przewidzieć rozwiązania minimalizujące wzajemne oddziaływanie pomiędzy funkcjami terenów, których sąsiedztwo może powodować konflikty przestrzenne. Na granicach terenów (zarówno w ramach jednej strefy, jak i pomiędzy strefami) wprowadzać zieleni izolacyjną lub stosować projektowanie strefowe, tj. stopniowe zmniejszanie oddziaływania terenów względem siebie (produkcja – usługi – mieszkaniowo-usługowe – mieszkaniowe),

- dopuszcza się lokalizację wyłącznie usług nieuciążliwych, nie dotyczy istniejących zakładów,
- rozwój i koncentracja zabudowy w terenach o wykształconej zwartej strukturze z istniejącą infrastrukturą techniczną lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie (koncentracja zabudowy), przy współdziałaniu z zarządcami sieci infrastrukturalnych i drogowych,
- tereny rozwoju zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta powinny przewidywać rozwiązania komunikacyjne minimalizujące utrudnienia w ruchu relacji miasto – gmina poprzez wzmocnienie istniejących powiązań oraz realizację nowych dróg publicznych w kategoriach głównych, zbiorczych i lokalnych.

Strefa produkcyjna (P):

- sukcesywne opracowanie planów miejscowych obejmujących całe strefy,
- w zagospodarowaniu terenów strefy uwzględnić odpowiednią ilość terenów niezbędną do obsługi komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej. Projektowane ciągi komunikacyjne powinny przewidywać wzrost natężenia ruchu oraz charakter transportu,
- w terenach funkcjonalnych przewidzieć urządzenia melioracyjne umożliwiające odprowadzenie wód opadowych i ich retencję z rozległych powierzchni utwardzonych,
- przewidzieć rozwiązania minimalizujące wzajemne oddziaływanie pomiędzy funkcjami terenów, których sąsiedztwo może powodować konflikty przestrzenne. Na granicach stref sąsiadujących z terenami mieszkaniowymi wprowadzać zielen izolacyjną lub stosować projektowanie strefowe, tj. stopniowe zmniejszanie oddziaływania terenów względem siebie (produkcja – usługi – tereny mieszkaniowe),
- tereny rozwoju zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta powinny przewidywać rozwiązania komunikacyjne minimalizujące utrudnienia w ruchu poprzez wzmocnienie istniejących powiązań oraz realizację nowych dróg publicznych w kategoriach głównych, zbiorczych i lokalnych.

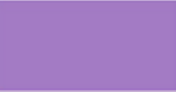

Strefa przyrodnicza (Ś):

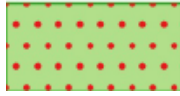

- ochrona gruntów rolnych i leśnych zgodnie z przepisami odrębnymi,
- możliwie maksymalne ograniczenie ingerencji w obszar strefy oraz obszary objęte formami ochrony przyrody,
- kształtowanie terenów strefy w sposób zróżnicowany przyrodniczo celem utrzymania bioróżnorodności obszarów,
- przewidzieć urządzenia melioracyjne i zbiorniki umożliwiające odprowadzenie wód opadowych i ich retencję,
- przewidzieć możliwość realizacji nowych połączeń drogowych wzmacniających obsługę komunikacyjną terenów stref osadniczych i produkcyjnych.

Strefa osadnicza podmiejska „Op”

Symbol graficzny	Nazwa	Ustalania
	<p align="center">Tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczenie gruntów pod zabudowę mieszkaniową jedno i wielorodzinną, zabudowę zagrodową, usługi, nieuciążliwe rzemiosło usługowe, usługi publiczne; • przeznaczenie gruntów towarzyszące: <ul style="list-style-type: none"> - usługi sportu i rekreacji, zieleń urządzone, wody powierzchniowe, lasy, - infrastruktura techniczna, w tym także sieci niezwiązane z podstawową funkcją terenu, - obiekty komunikacji, w tym parkingi; • ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy; • wskaźniki urbanistyczne: <ul style="list-style-type: none"> - zabudowa strefy podmiejskiej powinna nawiązywać do wysokości istniejącej zabudowy mieszkaniowej występującej w strefie; maksymalna wysokość zabudowy – 12 m, dla zabudowy wielorodzinnej dopuszcza się 18 m, w ramach planów miejscowych parametry wysokości zabudowy winno się różnicować w zależności od funkcji budynków, - dopuszcza się wprowadzenie dominant wysokościowych dla funkcji usług kultury i rozrywki, kultu religijnego, edukacji i nauki, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy: <ul style="list-style-type: none"> ◆ dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej do 30% powierzchni terenu, ◆ dla pozostałej zabudowy do 50% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych 25% - 50%, w zależności od funkcji terenu, przy zachowaniu racjonalnych parametrów dla różnych typów zabudowy, - stosunek powierzchni zabudowy usługowej do zabudowy mieszkaniowej w ramach strefy przestrzennej winien wynosić maksymalnie 50%, - lokalizacja zabudowy mieszkaniowo-usługowej w planach miejscowych winna dopuszczać wyłącznie usługi nieuciążliwe uzupełniające podstawową funkcję mieszkaniową i obejmować usługi w zakresie handlu, turystyki i gastronomii, usług zdrowia i pomocy społecznej, edukacji, sportu i rekreacji, kultury i rozrywki, kultu religijnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, usług biurowych
	<p align="center">Tereny predysponowane do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczenie gruntów pod zabudowę mieszkaniową jedno i wielorodzinną, zabudowę zagrodową, usługi, nieuciążliwe rzemiosło usługowe, usługi publiczne; • przeznaczenie gruntów towarzyszące: <ul style="list-style-type: none"> - usługi sportu i rekreacji, zieleń urządzone, wody powierzchniowe, lasy, - infrastruktura techniczna, w tym także sieci niezwiązane z podstawową funkcją terenu, - obiekty komunikacji, w tym parkingi; • ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy; • wskaźniki urbanistyczne: <ul style="list-style-type: none"> - zabudowa strefy podmiejskiej powinna nawiązywać do wysokości istniejącej zabudowy mieszkaniowej występującej w strefie; maksymalna wysokość zabudowy – 12 m, dla zabudowy wielorodzinnej dopuszcza się 18 m, w ramach planów miejscowych parametry wysokości zabudowy winno się różnicować w zależności od funkcji budynków, - dopuszcza się wprowadzenie dominant wysokościowych dla funkcji usług kultury i rozrywki, kultu religijnego, edukacji i nauki, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy: <ul style="list-style-type: none"> ◆ dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej do 30% powierzchni terenu, ◆ dla pozostałej zabudowy do 50% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych 25% - 50%, w zależności od funkcji terenu, przy zachowaniu racjonalnych parametrów dla różnych typów zabudowy, - stosunek powierzchni zabudowy usługowej do zabudowy mieszkaniowej w ramach strefy przestrzennej winien wynosić maksymalnie 50%, - lokalizacja zabudowy mieszkaniowo-usługowej w planach miejscowych winna dopuszczać wyłącznie usługi nieuciążliwe uzupełniające podstawową funkcję mieszkaniową i obejmować usługi w zakresie handlu, turystyki i gastronomii, usług zdrowia i pomocy społecznej, edukacji, sportu i rekreacji, kultury i rozrywki, kultu religijnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, usług biurowych

		<p>i administracji;</p> <ul style="list-style-type: none"> - strefa podmiejska o silnej presji inwestycyjnej uwarunkowanej sąsiedztwem miasta może być kształtowana w planach miejscowych jako teren o wysokiej intensywności zabudowy z działkami budowlanymi o niewielkiej powierzchni, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie wysokiej jakości zabudowy, z jednoczesną likwidacją zabudowy zdegradowanej; • ustala się realizację minimum 1 miejsca do parkowania na każdy lokal mieszkalny oraz minimum 2 miejsca do parkowania na każde 100 m² powierzchni usługowej, przy czym liczba ta może ulec zmianie na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego m.in. z uwagi na specyfikę projektowanej funkcji czy z uwagi na przewidywane natężenie ruchu; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej; • przekształcenie terenów leśnych w ogólnodostępne parki i zieleńce z możliwością pozostawienia jako lasy, dopuszcza się ich przekształcenie na tereny zabudowane pod warunkiem zachowania minimum 50% powierzchni jako las lub ogólnodostępny park lub zieleńiec, przy uwzględnieniu ustaleń dotyczących lasów; • dopuszcza się lokalizację instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 500 kW, na dachach budynków, lokalizacja na gruncie wyłącznie za budynkami funkcji podstawowej względem terenów komunikacji, wyklucza się elektrownie wiatrowe i biogazownie; • dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji założeń, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację cennych historycznie obiektów; • usługi w zakresie rzemiosła, usługi handlu o powierzchni sprzedaży od 1000 m² do 2000 m² winny być lokalizowane w odrębnych jednostkach planistycznych planów miejscowych z zastosowaniem zieleni izolacyjnej lub innych obszarów minimalizujących oddziaływanie; • ustala się zakaz lokalizacji zabudowy inwentarskiej w obrębie istniejących i projektowanych zagród, za wyjątkiem turystyki kwalifikowanej; • dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami określonymi w studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia; • na granicy strefy Op w miejscowości Biały Bór ze strefą P6 wskazano występowanie obszaru problemowego, w związku z czym należy przestrzegać zapisów zawartych w rozdziale 14 Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.
--	--	--

	<p>Tereny zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczanie gruntów pod: usługi, zabudowę produkcyjną, przemysłową, składów, magazynów; • dopuszcza się realizację: <ul style="list-style-type: none"> - infrastruktury technicznej, w tym także niezwiązanej z podstawową funkcją terenu, - obiektów komunikacji, w tym parkingów, - ciągów komunikacyjnych i związanych z nimi urządzeń, - zieleni izolacyjnej i krajobrazowej;
	<p>Tereny predysponowane do rozwoju zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy; • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – 18 m, w ramach planów miejscowych parametry wysokości zabudowy winno się różnicować w zależności od funkcji budynków, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 50% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 15%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • modernizacja i rewaloryzacja istniejących obiektów oraz realizacja nowych obiektów z zachowaniem estetyki zabudowy; • dopuszcza się przekształcenie istniejącej zabudowy produkcyjnej zlokalizowanej w obrębach zwartej zabudowy mieszkaniowej na cele mieszkalne; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej; • dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami określonymi w studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia; • dopuszcza się lokalizację instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 500 kW, wyklucza się elektrownie wiatrowe i biogazownie.
	<p>Tereny rekreacyjno-sportowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczenie gruntów pod funkcje: rekreacyjne i sportowe; • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – 10 m, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 20% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych w zależności od rodzaju obiektów sportowych, jednak nie mniej niż 50%,

	<p>Tereny predysponowane do rozwoju rekreacji i sportu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • kształtowanie terenów jako ogólnodostępnych z urządzeniami sportowo-rekreacyjnymi, placami zabaw oraz zielenią urządzoną i wodami powierzchniowymi; • dopuszcza się: <ul style="list-style-type: none"> - usługi publiczne, - usługi w zakresie gastronomii, turystyki, edukacji, kultury jako uzupełniające, - infrastrukturę techniczną; • zachowanie wysokiej estetyki zabudowy; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.
	<p>Cmentarze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zachowanie istniejących cmentarzy jako trwałego i nienaruszalnego elementu tożsamości historyczno-kulturowej gminy; • obowiązuje ochrona układu przestrzennego alei, układu kwater, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych nagrobków i innych elementów małej architektury; • zabronione jest sytuowanie wszelkich obiektów budowlanych, które nie są ściśle związane lub kolidują z planowaną funkcją terenu; • dla cmentarzy czynnych obowiązek utrzymania stref sanitarnych i obowiązujących w niej zakazów zgodnie z przepisami odrębnymi; • gabaryty zabudowy realizowanej wyłącznie w ramach podstawowego przeznaczenia terenów winny być dostosowane do potrzeb poszczególnych terenów cmentarnych.
	<p>Zabytkowe założenia dworsko-parkowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • obowiązek zachowania założeń dworsko-parkowych w tym ochrona wynikająca z przepisów odrębnych dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami, • dopuszcza się utrzymanie istniejących funkcji z możliwością ich rozwoju, • dopuszcza się wprowadzenie funkcji usługowej nieuciążliwej w zakresie gastronomii, turystyki, edukacji, kultury i rozrywki.
	<p>Lasy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcenie terenów leśnych w ogólnodostępne parki i zieleńce z możliwością pozostawienia jako lasy, dopuszcza się ich przekształcenie na tereny zabudowane pod warunkiem zachowania minimum 50% powierzchni jako las lub ogólnodostępny park lub zieleńiec;
	<p>Tereny predysponowane do zalesienia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcenie wyłącznie na: <ul style="list-style-type: none"> - parki i zieleńce, - tereny usług związanych ze sportem i rekreacją, turystyką, gastronomią, nauką, edukacją, kulturą

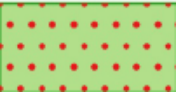

		<p>o niskiej intensywności zabudowy, przy zachowaniu dużej ilości drzewostanu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna; <ul style="list-style-type: none"> • dopuszcza się utrzymanie terenów jako leśnych, bez zmiany ich przeznaczenia lub zalesienie oraz prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z przepisami odrębnymi; • tereny predysponowane do zalesienia stanowią grunty rolne słabych klas bonitacyjnych; • tereny wskazane do zalesienia stanowią strefę buforową przy istniejących i projektowanych terenach zabudowy; • w przypadku lokalizacji inwestycji celu publicznego przemawiających za zmianą przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne dopuszcza się zmianę takiego przeznaczenia zgodnie z przepisami odrębnymi.
	Wody powierzchniowe	<ul style="list-style-type: none"> • jeziora, rzeki, ciek wodne, oczka wodne, wody powierzchniowe stojące; • dopuszcza się urządzenia wodne; • dopuszcza się przekształcenie zbiorników na przeciwpożarowe; • dopuszcza się lokalizację zbiorników retencyjnych na ciekach, zgodnie z przepisami odrębnymi; • w terenach obowiązuje zakaz zabudowy z wyłączeniem obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej.

Strefa osadnicza miejscowości satelitarnych „Os”		
Symbol graficzny	Nazwa	Ustalenia
	Tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczenie gruntów pod zabudowę mieszkaniową jedno i wielorodzinną, zabudowę zagrodową, usługi, nieuciążliwe rzemiosło usługowe, usługi publiczne; • przeznaczenie gruntów towarzyszące: <ul style="list-style-type: none"> - usługi sportu i rekreacji, zieleń urządzona, wody powierzchniowe, lasy, - infrastruktura techniczna, w tym także sieci niezwiązane z podstawową funkcją terenu, - obiekty komunikacji, w tym parkingi;

	<p style="text-align: center;">Tereny predysponowane do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy; • wskaźniki urbanistyczne: <ul style="list-style-type: none"> - zabudowa strefy powinna nawiązywać do wysokości istniejącej zabudowy mieszkaniowej występującej w strefie; maksymalna wysokość zabudowy – 12 m, w ramach planów miejscowych parametry wysokości zabudowy winno się różnicować w zależności od funkcji budynków, - dopuszcza się wprowadzenie dominant wysokościowych dla funkcji usług kultury i rozrywki, kultu religijnego, edukacji i nauki, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy – do 25% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych 40%, - stosunek powierzchni zabudowy usługowej do zabudowy mieszkaniowej w ramach strefy przestrzennej winien wynosić maksymalnie 30%, - strefa winna być kształtowana w planach miejscowych jako tereny o niskiej intensywności zabudowy, jako osiedla satelitarne z działkami budowlanymi o średniej i dużej powierzchni, powyżej 1000 m², - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • zachowanie wysokiej jakości zabudowy, z jednoczesną likwidacją zabudowy zdegradowanej; • ustala się realizację minimum 1 miejsca postojowego na każdy lokal mieszkalny oraz minimum 2 miejsca postojowe na każde 100 m² powierzchni usługowej, przy czym liczba ta może ulec zmianie na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego m.in. z uwagi na specyfikę projektowanej funkcji czy z uwagi na przewidywane natężenie ruchu; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej oraz indywidualne rozwiązania; • przekształcenie terenów leśnych w ogólnodostępne parki i zieleńce z możliwością pozostawienia jako lasy, dopuszcza się ich przekształcenie na tereny zabudowane, przy uwzględnieniu ustaleń dotyczących lasów; • dopuszcza się lokalizację instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 500 kW na dachach budynków, lokalizacja na gruncie wyłącznie za budynkami funkcji podstawowej względem terenów komunikacji, wyklucza się elektrownie wiatrowe i biogazownie; • dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewitalizacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji założeń, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie
---	--	---

		<p>lub renowację cennych historycznie obiektów;</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja zabudowy mieszkaniowo-usługowej w planach miejscowych winna dopuszczać wyłącznie usługi nieuciążliwe uzupełniające podstawową funkcję mieszkaniową i obejmować usługi w zakresie handlu, turystyki i gastronomii, usług zdrowia i pomocy społecznej, edukacji, sportu i rekreacji, kultury i rozrywki, kultu religijnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, usług biurowych i administracji; • ustala się zakaz lokalizacji zabudowy inwentarskiej w obrębie istniejących i projektowanych zagród, za wyjątkiem turystyki kwalifikowanej; • dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami określonymi w studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia.
	<p>Tereny zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczanie gruntów pod: usługi, zabudowę produkcyjną, przemysłową, składów, magazynów; • dopuszcza się realizację: <ul style="list-style-type: none"> - infrastruktury technicznej, w tym także niezwiązanej z podstawową funkcją terenu, - obiektów komunikacji, w tym parkingów, - ciągów komunikacyjnych i związanych z nimi urządzeń, - zieleni izolacyjnej i krajobrazowej; • ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy; • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – 12 m, w ramach planów miejscowych parametry wysokości zabudowy winno się różnicować w zależności od funkcji budynków, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 50% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 15%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • modernizacja i rewaloryzacja istniejących obiektów oraz realizacja nowych obiektów z zachowaniem estetyki zabudowy; • dopuszcza się przekształcenie istniejącej zabudowy produkcyjnej zlokalizowanej w obrębach zwartej zabudowy mieszkaniowej na cele mieszkalne; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej; • dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami

		<p>określonymi w studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia;</p> <ul style="list-style-type: none"> dopuszcza się lokalizację instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 500 kW, wyklucza się elektrownie wiatrowe i biogazownie.
	Tereny rekreacyjno-sportowe	<ul style="list-style-type: none"> przeznaczenie gruntów pod funkcje: rekreacyjne i sportowe; wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> maksymalna wysokość zabudowy – 6 m, maksymalna powierzchnia zabudowy do 20% powierzchni terenu, minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych w zależności od rodzaju obiektów sportowych, jednak nie mniej niż 40%, w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; kształtowanie terenów jako ogólnodostępnych z urządzeniami sportowo-rekreacyjnymi, placami zabaw oraz zielenią urządzoną i wodami powierzchniowymi; dopuszcza się: <ul style="list-style-type: none"> usługi publiczne, usługi w zakresie gastronomii, turystyki, edukacji, kultury jako uzupełniające, infrastrukturę techniczną, w tym także niezwiązaną z podstawową funkcją terenu; zachowanie wysokiej estetyki zabudowy; minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.
	Cmentarze	<ul style="list-style-type: none"> zachowanie istniejących cmentarzy jako trwałego i nienaruszalnego elementu tożsamości historyczno-kulturowej gminy; obowiązuje ochrona układu przestrzennego alei, układu kwater, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych nagrobków i innych elementów małej architektury; zabronione jest sytuowanie wszelkich obiektów budowlanych, które nie są ściśle związane lub kolidują z planowaną funkcją terenu; dla cmentarzy czynnych obowiązek utrzymania stref sanitarnych i obowiązujących w niej zakazów zgodnie z przepisami odrębnymi; gabaryty zabudowy realizowanej wyłącznie w ramach podstawowego przeznaczenia terenów winny być dostosowane do potrzeb poszczególnych terenów cmentarnych.

	Zabytkowe założenia dworsko-parkowe	<ul style="list-style-type: none"> • obowiązek zachowania założeń dworsko-parkowych w tym ochrona wynikająca z przepisów odrębnych dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami, • dopuszcza się utrzymanie istniejących funkcji z możliwością ich rozwoju, • dopuszcza się wprowadzenie funkcji usługowej nieuciążliwej w zakresie gastronomii, turystyki, edukacji, kultury i rozrywki.
	Lasy	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcenie terenów leśnych w ogólnodostępne parki i zieleńce z możliwością pozostawienia jako lasy; • przekształcenie wyłącznie na: <ul style="list-style-type: none"> - parki i zieleńce, - tereny usług związanych ze sportem i rekreacją, turystyką, gastronomią, nauką, edukacją, kulturą o niskiej intensywności zabudowy, przy zachowaniu dużej ilości drzewostanu, - zabudowa mieszkaniowa; • dopuszcza się utrzymanie terenów jako leśnych, bez zmiany ich przeznaczenia oraz prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z przepisami odrębnymi; • w przypadku lokalizacji gminnych inwestycji celu publicznego przemawiających za zmianą przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne dopuszcza się zmianę takiego przeznaczenia zgodnie z przepisami odrębnymi.
	Wody powierzchniowe	<ul style="list-style-type: none"> • jeziora, rzeki, ciekі wodne, oczka wodne, wody powierzchniowe stojące; • dopuszcza się urządzenia wodne; • dopuszcza się przekształcenie zbiorników na przeciwpożarowe; • dopuszcza się lokalizację zbiorników retencyjnych na ciekach, zgodnie z przepisami odrębnymi; • w terenach obowiązuje zakaz zabudowy z wyłączeniem obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej.

Strefa produkcyjna „P”		
Symbol graficzny	Nazwa	Ustalenia
	Tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczenie gruntów zgodnie ze stanem istniejącym; • dopuszcza się przekształcenie gruntów na tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej lub usługowej; • przeznaczenie gruntów towarzyszące: <ul style="list-style-type: none"> - infrastruktura techniczna, w tym także sieci niezwiązane z podstawową funkcją terenu,

	usługowej	<ul style="list-style-type: none"> - obiekty komunikacji, w tym parkingi; • ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy, w kierunku zgodnym z przeznaczeniem strefy; • wskaźniki – do zachowania w przypadku utrzymania stanu istniejącego, w przypadku zmiany funkcji tereny na zgodną z przeznaczeniem strefy, jak dla terenów zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej; • dopuszcza się lokalizację instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 500 kW, wyklucza się elektrownie wiatrowe i biogazownie; • dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami określonymi w studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia.
	Tereny zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczanie gruntów pod: usługi, zabudowę produkcyjną, przemysłową, składów, magazynów; • dopuszcza się realizację: <ul style="list-style-type: none"> - infrastruktury technicznej, w tym także niezwiązanej z podstawową funkcją terenu, - obiektów komunikacji, w tym parkingów, - ciągów komunikacyjnych i związanych z nimi urządzeń, - zieleni izolacyjnej i krajobrazowej; • ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy;
	Tereny predysponowane do rozwoju zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej	<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja i rewaloryzacja istniejących obiektów oraz realizacja nowych obiektów z zachowaniem estetyki zabudowy; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej; • dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami określonymi w studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia; • dopuszcza się lokalizację instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, przy czym strefa ochronna związana z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów nie może wykraczać poza granice strefy, wyklucza się elektrownie wiatrowe i biogazownie; • zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.
		<p>USTALENIA DLA STREFY P1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – zgodnie z wymaganiami technologicznymi, z uwzględnieniem

		<p>przepisów odrębnych wynikających z sąsiedztwa lotniska,</p> <ul style="list-style-type: none"> - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 75% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 15%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; <p>USTALENIA DLA STREFY P2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – do 10 m, przy czym wysokość ta nie dotyczy budowli niezbędnych do prowadzenia działalności, zgodnie z wymaganiami technologicznymi, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 50% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 15%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • w północnej części terenu uwzględnić projektowaną linię kolejową poprzez odpowiednie wycofanie zabudowy; • zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; <p>USTALENIA DLA STREFY P3:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – do 15 m, przy czym wysokość ta nie dotyczy budowli niezbędnych do prowadzenia działalności, zgodnie z wymaganiami technologicznymi, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 40% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 20%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; • wzdłuż południowo-zachodniej granicy strefy projektuje się drogę klasy zbiorczej lub lokalnej, która będzie stanowić połączenie drogi powiatowej nr 1378C z projektowaną drogą klasy KDZ w mieście Grudziądz; • we wschodniej części strefy, w sąsiedztwie zabudowań mieszkalnych przewidzieć należy pas zieleni izolacyjnej;
--	--	--

		<p>USTALENIA DLA STREFY P4:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – do 12 m, przy czym wysokość ta nie dotyczy budowli niezbędnych do prowadzenia działalności, zgodnie z wymaganiami technologicznymi, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 40% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 30%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; • dopuszcza się lokalizację zakładów związanych z produkcją w gospodarstwach rolnych i ogrodniczych oraz wielkotowarowej produkcji rolnej, wyklucza się produkcję związaną z chowem i hodowlą; • w północnej części strefy, wzdłuż drogi powiatowej przewidzieć należy pas zieleni izolacyjnej; <hr/> <p>USTALENIA DLA STREFY P5:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – do 12 m, przy czym wysokość ta nie dotyczy budowli niezbędnych do prowadzenia działalności, zgodnie z wymaganiami technologicznymi, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 40% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 30%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko; • wzdłuż zachodniej granicy strefy, przy granicy administracyjnej miasta lokalizacja wyłącznie zabudowy usługowej; • w sąsiedztwie zabudowań mieszkalnych przewidzieć należy pas zieleni izolacyjnej; <hr/> <p>USTALENIA DLA STREFY P6:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – do 25 m, przy czym wysokość ta nie dotyczy budowli niezbędnych do prowadzenia działalności, zgodnie z wymaganiami technologicznymi, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości,
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - maksymalna powierzchnia zabudowy do 40% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 20%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; • w terenach predysponowanych do rozwoju zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej wyklucza się lokalizację nowej zabudowy produkcyjnej, dopuszcza się lokalizację składów, magazynów, zabudowy usługowej; • w sąsiedztwie zabudowań mieszkalnych oraz terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową przewidzieć należy pas zieleni izolacyjnej; • na granicy strefy wskazano występowanie obszaru problemowego, w związku z czym należy przestrzegać zapisów zawartych w rozdziale 14 Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji. <p>USTALENIA DLA STREFY P7:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – do 15 m, przy czym wysokość ta nie dotyczy budowli niezbędnych do prowadzenia działalności, zgodnie z wymaganiami technologicznymi, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 40% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 20%; • zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; • wzdłuż granic strefy przewidzieć należy pasy zieleni izolacyjnej; <p>USTALENIA DLA STREFY P8:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – do 15 m, przy czym wysokość ta nie dotyczy budowli niezbędnych do prowadzenia działalności, zgodnie z wymaganiami technologicznymi, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 40% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 20%; • zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; • należy uwzględnić projektowaną drogę ekspresową S5 poprzez pozostawienie rezerwy terenu
--	--	--

		<p>oraz odpowiednie wycofanie zabudowy;</p> <ul style="list-style-type: none"> • we wschodniej części strefy, w sąsiedztwie zabudowań mieszkalnych przewidzieć należy zieleń izolacyjną;
	Wody powierzchniowe	<ul style="list-style-type: none"> • jeziora, rzeki, ciekі wodne, oczka wodne, wody powierzchniowe stojące; • dopuszcza się urządzenia wodne; • dopuszcza się przekształcenie zbiorników na przeciwpożarowe; • dopuszcza się lokalizację zbiorników retencyjnych na ciekach, zgodnie z przepisami odrębnymi; • w terenach obowiązuje zakaz zabudowy z wyłączeniem obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej.

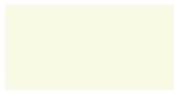
Strefa przyrodnicza „Ś”		
Symbol graficzny	Nazwa	Ustalenia
	Tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczenie gruntów pod zabudowę mieszkaniową jedno i wielorodzinną, zabudowę zagrodową, usługi, nieuciążliwe rzemiosło usługowe, usługi publiczne; • przeznaczenie gruntów towarzyszące: <ul style="list-style-type: none"> – usługi sportu i rekreacji, zieleń urządzona, wody powierzchniowe, lasy, – infrastruktura techniczna, w tym także sieci niezwiązane z podstawową funkcją terenu, – obiekty komunikacji, w tym parkingi; • ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy; • tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej w strefie stanowią rozproszoną zabudowę wśród terenów rolnych, przy sporządzaniu planów miejscowych należy uwzględnić charakter strefy, z uwzględnieniem maksymalnie dużej ilości terenów rolnych niezabudowanych; • wskaźniki urbanistyczne: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – 12 m, w ramach planów miejscowych parametry wysokości zabudowy winno się różnicować w zależności od funkcji budynków, - dopuszcza się wprowadzenie dominant wysokościowych dla funkcji usług kultury i rozrywki, kultu religijnego, edukacji i nauki, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 30% powierzchni terenu,

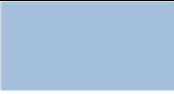

		<ul style="list-style-type: none"> - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych 60%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • strefa winna być kształtowana w planach miejscowych jako tereny rolne o niskiej intensywności zabudowy, z działkami budowlanymi o średniej i dużej powierzchni, zgodnie z przepisami odrębnymi; • zachowanie wysokiej jakości zabudowy, z jednoczesną likwidacją zabudowy zdegradowanej; • ustala się realizację minimum 1 miejsca do parkowania na każdy lokal, przy czym liczba ta może ulec zmianie na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego m.in. z uwagi na specyfikę projektowanej funkcji czy z uwagi na przewidywane natężenie ruchu; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej oraz indywidualne rozwiązania; • dopuszcza się lokalizację instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 500 kW na dachach budynków, lokalizacja na gruncie wyłącznie za budynkami funkcji podstawowej względem terenów komunikacji, wyklucza się elektrownie wiatrowe i biogazownie; • dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji założeń, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację cennych historycznie obiektów; • realizacja zabudowy mieszkaniowo-usługowej winna dopuszczać wyłącznie usługi nieuciążliwe uzupełniające podstawową funkcję mieszkaniową i obejmować usługi w zakresie handlu, turystyki i gastronomii, w tym agroturystyki, usług zdrowia i pomocy społecznej, edukacji, sportu i rekreacji, kultury i rozrywki, kultu religijnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, usług biurowych i administracji; • lokalizacja nowej zabudowy inwentarskiej w obrębie istniejących i projektowanych zagród, przekraczającej obsadę 40 DJP w odległości nie mniejszej niż 300 m od terenów o funkcji mieszkalnej (istniejących i projektowanych), za wyjątkiem obiektów mieszkalnych inwestora; • dopuszcza się lokalizację zakładów związanych z produkcją w gospodarstwach rolnych i ogrodnictwach; • dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami określonymi w studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia.
	<p>Tereny zabudowy produkcyjnej,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczanie gruntów pod: usługi, zabudowę produkcyjną, przemysłową, składów, magazynów; • dopuszcza się realizację: <ul style="list-style-type: none"> - infrastruktury technicznej, w tym także niezwiązanej z podstawową funkcją terenu, - obiektów komunikacji, w tym parkingów,

	magazynowej, składowej i usługowej	<ul style="list-style-type: none"> - ciągów komunikacyjnych i związanych z nimi urządzeń, - zieleni izolacyjnej i krajobrazowej; • ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy; • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – 12 m, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 40% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych - 30%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • modernizacja i rewaloryzacja istniejących obiektów oraz realizacja nowych obiektów z zachowaniem estetyki zabudowy; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej oraz rozwiązania indywidualne; • dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami określonymi w studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia; • zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; • dopuszcza się lokalizację instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 500 kW, wyklucza się elektrownie wiatrowe i biogazownie.
	Tereny infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> • tereny infrastruktury technicznej, do której należą: wodociągi, kanalizacja, elektroenergetyka, telekomunikacja, tereny składowania i unieszkodliwiania odpadów oraz tereny skupiające obiekty infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię elektryczną, gaz itp. • sposób zagospodarowania winien odpowiadać wymaganiom technologicznym i technicznym obiektów i urządzeń infrastrukturalnych; • dopuszcza się wszelkie modernizacje niezbędne dla funkcjonowania infrastruktury, zapewniające ciągłość obsługi terenów zurbanizowanych; • dopuszcza się lokalizację instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, przy czym strefa ochronna związana z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów nie może wykraczać poza granice terenu, wyklucza się elektrownie wiatrowe i biogazownie

	<p>Tereny ogrodów działkowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie terenów przeznaczonych dla ogrodnictwa działkowego umożliwiającego zaspokajanie potrzeb wypoczynkowych i rekreacyjnych zgodnie z przepisami odrębnymi, • zapewnienie dostępu do energii elektrycznej i zaopatrzenia w wodę oraz dostępności komunikacyjnej, • dopuszcza się przeklasyfikowanie terenów ogrodów działkowych na tereny rekreacji indywidualnej, • realizacja funkcji rekreacji indywidualnej przy zachowaniu parametrów istniejącej zabudowy.
	<p>Teren lotniska</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie terenu zgodnie z przepisami odrębnymi; • dopuszcza się budowę obiektów budowlanych i urządzeń infrastruktury technicznej związanych z obsługą lotniska, • parametry nowej zabudowy winny odpowiadać wymaganiom technologicznym związanym z funkcją terenu.
	<p>Tereny rekreacyjno-sportowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczenie gruntów pod funkcje: rekreacyjne i sportowe; • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – 6 m, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 20% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych w zależności od rodzaju obiektów sportowych, jednak nie mniej niż 40%, - w przypadku istniejącej zabudowy przekraczającej wskaźniki dopuszcza się ich zachowanie; • kształtowanie terenów jako ogólnodostępnych z urządzeniami sportowo-rekreacyjnymi, placami zabaw oraz zielenią urządzoną i wodami powierzchniowymi; • dopuszcza się: <ul style="list-style-type: none"> - usługi publiczne, - usługi w zakresie gastronomii, turystyki, edukacji, kultury jako uzupełniające, - infrastrukturę techniczną, w tym także niezwiązaną z podstawową funkcją terenu; • zachowanie wysokiej estetyki zabudowy; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.
	<p>Tereny predysponowane do rozwoju rekreacji i sportu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeznaczenie gruntów pod funkcje: rekreacyjne i sportowe; • wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – 13 m, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 50% powierzchni terenu,

		<ul style="list-style-type: none"> - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych w zależności od rodzaju obiektów sportowych, jednak nie mniej niż 20%; • kształtowanie terenów jako ogólnodostępnych z urządzeniami sportowo-rekreacyjnymi, placami zabaw oraz zielenią urządzoną i wodami powierzchniowymi; • dopuszcza się: <ul style="list-style-type: none"> - usługi publiczne, - zabudowę letniskową, - usługi w zakresie gastronomii, turystyki, edukacji, kultury, - infrastrukturę techniczną, w tym także niezwiązaną z podstawową funkcją terenu; • zachowanie wysokiej estetyki zabudowy; • minimalna liczba miejsc do parkowania dostosowana do sposobu zagospodarowania; • obsługa zabudowy poprzez projektowane i istniejące sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.
	Cmentarze	<ul style="list-style-type: none"> • zachowanie istniejących cmentarzy jako trwałego i nienaruszalnego elementu tożsamości historyczno-kulturowej gminy; • obowiązuje ochrona układu przestrzennego alei, układu kwater, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych nagrobków i innych elementów małej architektury; • zabronione jest sytuowanie wszelkich obiektów budowlanych, które nie są ściśle związane lub kolidują z planowaną funkcją terenu; • dla cmentarzy czynnych obowiązek utrzymania stref sanitarnych i obowiązujących w niej zakazów zgodnie z przepisami odrębnymi; • gabaryty zabudowy realizowanej wyłącznie w ramach podstawowego przeznaczenia terenów winny być dostosowane do potrzeb poszczególnych terenów cmentarnych.
	Zabytkowe założenia dworsko-parkowe	<ul style="list-style-type: none"> • obowiązek zachowania założeń dworsko-parkowych w tym ochrona wynikająca z przepisów odrębnych dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami, • dopuszcza się utrzymanie istniejących funkcji z możliwością ich rozwoju, • dopuszcza się wprowadzenie funkcji usługowej nieuciążliwej w zakresie gastronomii, turystyki, edukacji, kultury i rozrywki.
	Lasy	<ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie terenów leśnych zgodnie z przepisami odrębnymi, • w przypadku lokalizacji gminnych inwestycji celu publicznego przemawiających za zmianą przeznaczenia

	<p>Tereny predysponowane do zalesienia</p>	<p>gruntów leśnych na cele nieleśne dopuszcza się zmianę takiego przeznaczenia zgodnie z przepisami odrębnymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • tereny predysponowane do zalesienia stanowią grunty rolne słabych klas bonitacyjnych, • tereny wskazane do zalesienia stanowią uzupełnienie zwartych kompleksów leśnych w celu utrzymania ciągłości terenów leśnych umożliwiających migrację zwierząt oraz stanowią strefy buforowe przy istniejących i projektowanych terenach zabudowy, • należy zwrócić szczególną uwagę na duże kompleksy wskazane do zalesienia w miejscowościach Biały Bór i Mały Rudnik ze względu na ich duże znaczenie w sąsiedztwie obszarów o dużej intensywności zabudowy.
	<p>Grunty rolne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie rolniczego sposobu wykorzystania zgodnej z dotychczasowym użytkowaniem i zagospodarowaniem terenów; • tereny rozproszonej zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych, zabudowy obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz gospodarstwach leśnych i rybackich, • lokalizacja nowej zabudowy inwentarskiej w obrębie projektowanych zagród, przekraczającej obsadę 40 DJP w odległości nie mniejszej niż 300 m od terenów o funkcji mieszkalnej (istniejących i projektowanych), za wyjątkiem obiektów mieszkalnych inwestora, przy czym odległość ta od strefy Op oraz granic administracyjnych miasta nie może być mniejsza niż 1000 m; • dopuszcza się obiekty infrastruktury technicznej i komunikacji, w tym przesyłowe; • dopuszcza się wody powierzchniowe oraz zalesienia w terenach nie wskazanych jako predysponowane do zalesienia; • należy dążyć do podnoszenia poziomu organizacji produkcji rolnej; • dopuszcza się wprowadzenie funkcji agroturystycznej w gospodarstwach rolnych; • wskaźniki urbanistyczne: <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy – 12 m, - określone wysokości nie dotyczą obiektów infrastruktury technicznej oraz budowli rolniczych, których technologia wymusza większe wysokości, - maksymalna powierzchnia zabudowy do 10% powierzchni terenu, - minimalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych 80%; • wydobywanie wskazanych kopaliny ze złóż zgodnie z przepisami odrębnymi, dopuszcza się lokalizację zbiorników retencyjnych w terenach poeksploatacyjnych; • eksploatacja złóż kopaliny na terenach rolniczych wskazanych na rysunku studium oraz w miejscach gdzie

		<p>badania geologiczne wykazały obecność złóż kopalin;</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja OZE w obszarach rozmieszczenia potencjalnych urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, z uwzględnieniem przepisów odrębnych; • granice obszarów z ograniczeniami w zabudowie w otoczeniu istniejących elektrowni wiatrowych, wskazane na rysunku studium, winny być zagospodarowane z uwzględnieniem przepisów odrębnych.
	Wody powierzchniowe	<ul style="list-style-type: none"> • jeziora, rzeki, cieki wodne, oczka wodne, wody powierzchniowe stojące; • dopuszcza się urządzenia wodne; • dopuszcza się przekształcenie zbiorników na przeciwpożarowe; • lokalizacja zbiorników retencyjnych wskazanych na rysunku studium, zgodnie z przepisami odrębnymi; • w terenach obowiązuje zakaz zabudowy z wyłączeniem obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej.
	Tereny predysponowane jako zbiorniki retencyjne	
	Tereny górnicze	<ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie terenu górniczego zgodnie z przepisami odrębnymi, decyzją koncesyjną i projektem zagospodarowania złoża, a także ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; • zakaz zabudowy z wyjątkiem dopuszczenia realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopaliny; • tereny poeksploatacyjne powinny być zrekultywowane – zasady rekultywacji wynikają z decyzji koncesyjnej oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

2.2. TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Na terenie gminy Grudziądz obszary wyłączone z zabudowy to:

- ✚ tereny lasów, z wyłączeniem terenów zabudowanych Lasów Państwowych i pasów infrastruktury technicznej oraz budowy obiektów i urządzeń służących gospodarce leśnej oraz realizacji inwestycji celu publicznego;
- ✚ pasy technologiczne oraz strefy ochronne linii elektroenergetycznych najwyższych, wysokich i średnich napięć, z uwzględnieniem przepisów odrębnych;
- ✚ strefy kontrolowane gazociągów wysokiego ciśnienia;
- ✚ tereny cmentarzy za wyjątkiem obiektów sakralnych;
- ✚ strefy kontrolowane obiektów infrastruktury technicznej wynikające z przepisów odrębnych;
- ✚ strefy kontrolowane lotniska oraz lotniczych urządzeń naziemnych, z uwzględnieniem przepisów odrębnych;
- ✚ tereny złóż kopalin do czasu ich eksploatacji;
- ✚ obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- ✚ osuwiska i tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi.

2.3. OGRANICZENIA W ZABUDOWIE WYNIKAJĄCE Z USTAWY O INWESTYCJACH W ZAKRESIE ELEKTROWNI WIATROWYCH

Zarówno w gminie Grudziądz, jak i w jej bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane są istniejące elektrownie wiatrowe, których strefy oddziaływania obejmują tereny gminy Grudziądz. Dwie z nich zlokalizowane są w obrębie Wielkie Lniska, trzy w sąsiedniej gminie Stolno oraz trzy w gminie Gruta. Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych budynek mieszkalny albo budynek o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa może być lokalizowany w odległości nie mniejszej niż 700 m. Lokalizacje elektrowni wiatrowych oraz strefy wynikające z przepisów odrębnych wskazano w części graficznej studium. Podkreślić należy jednak, iż w przypadku zmiany przepisów odrębnych w tym zakresie, strefy te również ulegają zmianie, zgodnie z tymi przepisami. Powyższe zmiany nie powodują konieczności zmiany studium.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

3.1. GŁÓWNE KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA

Obszar gminy Grudziądz charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, w związku z czym planowanie zagospodarowania gminy powinno odbywać się w sposób racjonalny z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i przestrzegania ładu przestrzennego.

W północnej, wschodniej i południowej części obszaru gminy występują reżimy ochronne (zakazy) związane z położeniem w granicach obszarowych form ochrony przyrody, w tym m. in w zakresie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Głównym kierunkiem działań planistycznych odnoszących się do środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie. Ogół tych działań będzie korzystnie wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców.

Do celów i priorytetowych działań ekologicznych zaliczono:

- 1) zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego:
 - ochrona powietrza:
 - termomodernizacja obiektów w celu oszczędności energii cieplnej,
 - modernizacja lub wymiana istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne kotły opalane paliwem gazowym, płynnym lub biomasą, pompy ciepła;
 - ochrona przed hałasem:
 - przebudowa istniejących dróg,
 - remonty dróg gminnych i powiatowych,
 - uzupełnienie i tworzenie szpalerów zieleni o funkcji ochronnej i izolacyjnej wzdłuż dróg,
 - budowa ciągów pieszo – rowerowych,
 - przy budowie nowych dróg szybkiego ruchu stosować technologie ograniczające rozprzestrzenianie się hałasu;
 - ochrona powierzchni ziemi:
 - prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi,
 - sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
 - monitorowanie stanu środowiska;
- 2) właściwa gospodarka wodno-ściekowa w celu ochrony wód:
 - właściwa gospodarka ściekowa:
 - modernizacja, budowa i rozbudowa oraz usprawnienie funkcjonowania infrastruktury kanalizacyjnej;
 - budowa przydomowych i przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie o korzystnych warunkach geologiczno-gruntowych;
 - zaopatrzenie w wodę:
 - rozbudowa istniejącej sieci wodociągowej,
 - sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej;
 - właściwa gospodarka wodna:
 - inwentaryzacja, odbudowa oraz prawidłowa eksploatacja systemów melioracji,
 - budowa urządzeń retencjonujących wodę i umożliwiających jej wykorzystanie,
 - wdrażanie programu redukcji zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych;
- 3) ochrona i rozwój obszarów zalesionych i zadrzewionych:
 - ograniczenie do minimum zmiany funkcji terenów leśnych na cele nieleśne,
 - zalesianie gruntów rolnych najniższych klas,
 - prowadzenie zalesienia równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów,
 - rewitalizacja i pielęgnacja założeń dworsko-parkowych;
 - bieżąca ochrona obiektów prawnie chronionych;
- 4) gospodarka odpadami i zmniejszenie zagrożenia ekologicznego:
 - prowadzenie działalności edukacyjnej,
 - bieżąca konserwacja i modernizacja urządzeń w składowisku odpadów w Zakurzewie,

- dofinansowanie usuwania azbestu;
 - zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych przez kontrole przewozów i stanu technicznego pojazdów;
- 5) edukacja ekologiczna:
- propagowanie modelu trwałego i zrównoważonego rozwoju,
 - promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych o charakterze cyklicznym: organizowanie konkursów ekologicznych dla szkół, sołectw i mieszkańców gminy,
 - wspieranie działań stowarzyszeń w zakresie edukacji ekologicznej;
- 6) gospodarczy i rolniczy rozwój regionu z zachowaniem zasad trwałego rozwoju:
- ograniczenie przeznaczania gruntów rolnych kła I-III na cele nierolnicze,
 - rozwój i promowanie rolnictwa ekologicznego,
 - wdrażanie programów rolno-środowiskowych,
 - bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych poprzez właściwą politykę gospodarki przestrzennej.

Ponadto do działań minimalizujących zagrożenia środowiska zaliczono:

- zapewnienie dalszego funkcjonowania doliny Wisły jako ponadlokalnego korytarza ekologicznego oraz doliny Osy i strefy krawędziowej doliny Wisły jako korytarzy regionalnych, głównie poprzez dalsze zalesianie gruntów ornych, pozostawienie niezalesionych enklaw łąk, pastwisk i nieużytków oraz ekstensywny charakter zabudowy,
- dążenie do maksymalnej koncentracji zabudowy,
- wzbogacanie w zieleni obrzeży wód powierzchniowych i lokalnych podmokłości,
- przy przeznaczaniu pod zabudowę terenów dotychczas nie zainwestowanych, w tym użytkowanych rolniczo, należy przewidzieć możliwie wysoki wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej.

3.2. PRAWNE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na terenie gminy Grudziądz znajdują się następujące obszary (lub ich fragmenty) i obiekty objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916).

- ◆ Park Krajobrazowy Góry Łosiowe,
- ◆ Chełmiński Park Krajobrazowy,
- ◆ Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły,
- ◆ Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi,
- ◆ obszar ptasi Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB 040003,
- ◆ obszar siedliskowy Natura 2000 Cytadela Grudziądz PLH 040014,
- ◆ obszar siedliskowy Natura 2000 Dolina Osy PLH 040033,
- ◆ stanowisko dokumentacyjne Białochowo,
- ◆ użytki ekologiczne,
- ◆ pomniki przyrody.

3.2.1. PARKI KRAJOBRAZOWE

Na terenie gminy Grudziądz znajdują się dwa parki krajobrazowe.

Chełmiński Park Krajobrazowy obejmuje południową część gminy. Został utworzony w 1988 r. Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest uchwała Nr II/57/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 r. w sprawie Chełmińskiego Parku Krajobrazowego. Powierzchnia Parku na terenie gminy Grudziądz wynosi około 1600 ha. W Parku wyznaczono cztery obszary o zróżnicowanych ustaleniach, którymi są: międzywale, dno doliny Wisły, wysoczyzna morenowa wraz ze strefą krawędziową, zurbanizowane miasto Chełmno. W gminie Grudziądz znajdują się fragmenty pierwszego, drugiego i trzeciego obszaru.

Park Krajobrazowy Góry Łosiowe obejmuje północną część gminy. Został utworzony w 2018 r. uchwałą Nr XLV/748/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W Parku utworzono cztery obszary, którymi są: międzywale i terasa zalewowa rzeki Wisły, dno doliny Wisły, kompleks leśny, wysoczyzna morenowa. Na terenie gminy Grudziądz występują fragmenty wszystkich czterech obszarów.

Parki te organizacyjnie wchodzą w skład Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą z/s w Świeciu. Podstawowym celem ochrony parków jest zachowanie mozaikowości krajobrazu prawobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły.

W celu ochrony założeń parków, najważniejszymi z punktu widzenia planowania przestrzennego działaniami jest lokalizacja wszelkich przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko poza granicami parków, zakaz niszczenia i likwidowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych oraz budowa nowych obiektów budowlanych w odpowiednich odległościach od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych.

3.2.2. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Na obszarze gminy Grudziądz znajdują się części dwóch obszarów chronionego krajobrazu. Wschodnia, południowo-wschodnia i południowa część gminy znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest uchwała Nr XLIX/812/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 września 2018 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły.

Wschodni niewielki fragment gminy Grudziądz znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla tego obszaru jest uchwała Nr XXIII/342/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi.

Obie uchwały dotyczące OChK wprowadzają ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy z nią związane.

Planowane zagospodarowanie w granicach obszarów chronionego krajobrazu musi uwzględnić obowiązujące zakazy, w tym w szczególności dot. odległości lokalizowania zabudowy względem wód, realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu.

3.2.3. OBSZARY NATURA 2000

Na obszarze gminy Grudziądz znajdują się trzy obszary Natura 2000.

Dno doliny Wisły, w tym koryto rzeki i międzywale zajmuje obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003, obejmującego łącznie powierzchnię 34 909,2 ha. Celem wyznaczenia obszarów „ptasich” Natura 2000 jest ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w nie pogorszonej formie. Dolina Dolnej Wisły jest ostoją ptasią o randze europejskiej. Ochrona „ptasiego” obszaru Natura 2000 wymaga aby wszelka działalność nie prowadziła do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz do degradacji ich siedlisk.

Na obszarze gminy Grudziądz znajdują się dwa specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000. Obszar Cytadela Grudziądz (PLH040014) wg zaktualizowanego w październiku 2020 r. SDF-u to jedna z największych kolonii zimowych nietoperzy w Polsce. Powierzchnia obszaru wynosi 222,81 ha. Obszar wyznaczono w celu: trwałej ochrony populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt innych niż ptaki lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków – w stosunku do przedmiotów ochrony.

Obszar Dolina Osy PLH040033 wg zaktualizowanego w październiku 2020 r. SDF-u zajmuje niewielki fragment wschodniej części gminy. Dolina Osy, wyznaczająca granicę pomiędzy Pojezierzem Chełmińskim i Pojezierzem Ławskim, ma charakter głębokiej do 40-50 m doliny erozyjnej o szerokości 300-500 metrów. W granicach gminy Grudziądz obszar ten stanowi niemalże w całości teren lasu.

Z uwagi na to, iż w otoczeniu tych obszarów, tj. w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Wisły nie przewiduje się żadnych silnie oddziałujących form zagospodarowania, realizacja ustaleń projektu Studium nie wywoła negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, ani nie spowoduje naruszenia integralności obszarów Natura 2000. Ochrona obszarów Natura 2000 wymaga aby wszelka działalność nie prowadziła do zagrożeń dla ptaków i siedlisk ich bytowania, do degradacji chronionych siedlisk przyrodniczych oraz do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt.

3.2.4. STANOWISKO DOKUMENTACYJNE

Na terenie wsi Mokre znajduje się fragment stanowiska dokumentacyjnego przyrody nieożywionej „Białochowo” uznanego Rozporządzeniem nr 9/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 r. Stanowisko o powierzchni ogólnej 93,52 ha obejmuje zalesiony fragment strefy zboczowej Basenu Grudziądzkiego i wysoczyzny morenowej, pociętej licznymi źródłkami i wąwozami z wychodnią skał plejstoceniowych. Na terenie gminy Grudziądz znajduje się część stanowiska o powierzchni 5,54 ha (oddziały leśne 176c, h, l, m leśnictwa Białochowo).

W celu umożliwienia właściwej ochrony tego obszaru nie przewiduje się zmiany sposobu zagospodarowania terenu na nieleśny.

3.2.5. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Ochroną jako użytki ekologiczne objęto 54 śródleśne bagna oraz podmokłe łąki i pastwiska na terenach Lasów Państwowych. Tą formą ochrony obejmuje się pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk.

Dla terenów tych Studium nie przewiduje możliwości wprowadzenia nowej zabudowy.

3.2.6. POMNIKI PRZYRODY

Na terenie gminy Grudziądz znajdują się 23 uznane pomniki przyrody, w tym: pojedyncze drzewa, takie jak dęby, jałowiec, cisy, olcha, jesion, lipy, kasztanowiec, klony, sosny, platan, buki, aleja drzew, wypływ artezyjski oraz nisze źródliskowe, objęte ochroną ze względu na walory krajobrazowe oraz naukowo-dydaktyczne.

W stosunku do pomników przyrody obowiązują zakazy wynikające z przepisów ustawy o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916).

W celu ochrony pomników przyrody należy zapobiegać:

- szkodliwym działaniom pasożytniczych owadów, grzybów;
- chorobom drzew i roślin;
- szkodliwemu działaniu człowieka (niszczeniu, całkowitej wycince drzewostanu lub innej formie degradacji);
- szkodliwym działaniom warunków atmosferycznych.

Ponadto każdy pomnik przyrody należy odpowiednio oznakować np. poprzez umieszczenie tablicy informacyjnej.

3.3. KRAJOBRAZ KULTUROWY

Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 14 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840) krajobraz kulturowy to „postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka”. Krajobraz kulturowy gminy Grudziądz nie odznacza się wieloma unikatowymi walorami, jednak niektóre z jego elementów winny podlegać ochronie.

Do jednych z istotniejszych zaliczyć należy zachowane typy wsi historycznych. W historycznych układach ruralistycznych należy kontynuować tradycyjne kierunki rozwoju przestrzennego:

- w Dusocinie, stanowiącym dawną przydrożnicę o zabudowie skupionej oraz Kobylance, stanowiącej dawną ulicówkę o zabudowie skupionej należy dążyć do ich zachowania i ewentualną nową zabudowę umożliwić jako uzupełnienie obecnych układów, pomiędzy istniejącymi siedliskami;
- w Sosnowce i Wielkim Wełczu, stanowiącymi dawne rzędówki bagienne o rozproszonej zabudowie zauważyć można obecnie skupienie zabudowy wzdłuż dróg, w związku z czym należy dążyć do zachowania tego trendu i w możliwie dużym stopniu ograniczyć rozpraszanie zabudowy w tych miejscowościach;
- w Zakurzewie, gdzie historyczna zabudowa skupiona była przy drodze, należy dążyć do uwidocznienia tego układu i ograniczenia terenów wskazanych do zabudowy, przy jednoczesnym umożliwieniu rozwoju przestrzennego miejscowości;
- w Parskach, stanowiących niegdyś w części skupioną ulicówkę, a w części rozproszoną rzędówkę, zaobserwować można obecnie zabudowę skupioną w dwóch obszarach, zatem dążyć należy do zachowania tych układów i ograniczyć rozpraszanie zabudowy;
- w Piaskach, stanowiących dawną rzędówkę bagienną o zabudowie rozproszonej, zaobserwować można obecnie zasadniczą część wsi, gdzie starsza zabudowa skupiona

jest przy drodze powiatowej, w związku z czym należy dążyć do zachowania tego układu i ograniczenia rozpraszania zabudowy.

Ponadto, na obszarze całej gminy należy:

- lokalizować nową zabudowę w pierwszej kolejności w miejscach dawnych siedlisk z zachowaniem ich historycznych układów;
- dostosować nową zabudowę charakterem i skalą do sąsiedniej historycznej zabudowy, z dopuszczeniem zastosowania współczesnej stylistyki architektonicznej;
- przy wprowadzaniu nasadzeń stosować gatunki rodzime, nasadzenia powinny powstać w formie sadów, ogrodów przydomowych i szpalerów wzdłuż dróg;
- uzupełniać historyczną zieleń przy drogach, ogrodach, cmentarzach, zgodnie z występującymi tam gatunkami;
- dążyć do zachowania i konserwacji zabytkowej substancji;
- rewitalizować i chronić założenia dworsko-parkowe i folwarczne.

Ochrona krajobrazu kulturowego w gminie Grudziądz powinna następować poprzez wykorzystywanie elementów budownictwa regionalnego w budownictwie współczesnym, sytuowanie i komponowanie bryły zgodnie z ukształtowaniem terenu, ograniczenie gabarytów budynków oraz użycie lokalnych materiałów budowlanych (drewno, miejscowy kamień, ceramika).

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Spośród obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych, znajdujących się na terenie gminy Grudziądz część objęta jest ochroną prawną, poprzez wpis do rejestru zabytków, a część ujęta w ewidencji konserwatorskiej i wskazana do objęcia ochroną ustaleniemi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840).

Na prace prowadzone w zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i w ich otoczeniu oraz obszarach wpisanych do rejestru zabytków zgodnie z art. 36 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami istnieje konieczność uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ). Wobec inwestycji budowlanych w odniesieniu do obiektów i obszarów w ewidencji zabytków, ale nie objętych wpisem do rejestru zabytków, zgodnie z art. 30 ust 2 i 39 ust. 3 ustawy Prawo budowlane istnieje konieczność uzgodnienia lub uzyskania pozytywnej opinii WKZ. Zagospodarowanie na cele użytkowe zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru wymaga przez jego właściciela lub posiadacza:

- dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości zabytków,
- uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu prac konserwatorskich przy zabytku nieruchomym,
- uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyekspozowania jego wartości.

4.1. OCHRONA OBIEKTÓW I OBSZARÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Na terenie gminy Grudziądz zlokalizowane są obiekty objęte ochroną konserwatorską na mocy wpisu do rejestru zabytków. Wszelkie działania przy tychże obiektach i na terenach zabytkowych wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a prace przy nich mogą się odbyć po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Na terenie gminy Grudziądz znajduje się 6 takich obiektów. Są to: zagroda wiejska w Dusocinie, kościoły w Mokrym i Szynychu, parki dworskie w Węgrowie i Wielkich Lniskach oraz Fort Grupowy Wielka Księża Góra w Wielkich Lniskach, opisane szczegółowo w części *uwarunkowań* studium.

4.2. OCHRONA OBIEKTÓW UJĘTYCH W EWIDENCJI ZABYTEKÓW

Obiekty wpisane do ewidencji zabytków należy objąć ochroną na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Przy sporządzeniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy określić zakres działań budowlanych możliwych do wykonania (np. prace remontowe, modernizacja, adaptacja itp.) na obiektach ujętych w ewidencji zabytków.

Wykazy Gminnej Ewidencji Zabytków dla obszaru gminy zamieszczono w części *Uwarunkowań* studium.

Obowiązuje ochrona zachowanej zabytkowej struktury architektonicznej w postaci zabytków architektury, zabytkowych parków i założeń dworskich, cmentarzy i obiektów militarnych. Obowiązuje pełna ochrona obiektów historycznych. Istnieje zakaz dokonywania zmian w budynkach historycznych, mogących poprowadzić do utraty wartości zabytkowej. Remonty budynków historycznych należy prowadzić na zasadach pozwalających zachować jako eksponowane walory zabytkowe elewacji tj. kompozycję elewacji, detal architektoniczny, rodzaj wykończenia elewacji, historyczny rodzaj materiałów budowlanych.

4.3. NIERUCHOME ZABYTEKI ARCHEOLOGICZNE

Na terenie gminy Grudziądz występują 403 stanowiska archeologiczne.

Wszelka działalność inwestycyjna na obszarach wchodzących w kolizję z nieruchomym zabytkiem archeologicznym musi być poprzedzona wydaniem przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji w zakresie i rodzaju niezbędnych prac archeologicznych, wydanej na wniosek osoby lub jednostki organizacyjnej zamierzającej realizować roboty budowlane.

Lokalizacja nieruchomych zabytków archeologicznych znajdujących się na terenie gminy Grudziądz została przedstawiona w części graficznej studium.

4.4. OCHRONA KONSERWATORSKA ZESPOŁÓW DWORSKO-PARKOWYCH I PODWORSKICH

Na terenie gminy Grudziądz zlokalizowane są historyczne zespoły i założenia folwarczne, dworsko-parkowe i podworskie, które ze względu na stopień zachowania i unikatowe wartości

zostały wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego lub do gminnej ewidencji zabytków. Dla wskazanych na rysunku studium obiektów proponuje się następujące ustalenia:

- ✚ dopuszcza się lokalizację ciągów pieszo-rowerowych, placów wypoczynkowych i widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi, z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska kulturowego;
- ✚ zakaz zmniejszania powierzchni parku zabytkowego;
- ✚ dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych, przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji założenia oraz ochrona i pielęgnacja drzewostanu i zachowanie oraz renowacja cennych historycznie obiektów zabytkowych;
- ✚ dopuszcza się wprowadzenie zagospodarowania rekreacyjno-wypoczynkowego, w szczególności ścieżki, oświetlenie, architekturę ogrodową itp.;
- ✚ konserwacja zachowanych elementów zabytkowych;
- ✚ zakaz znaczących ingerencji w rzeźbę terenu;
- ✚ zakaz ingerencji w warunki wodno-gruntowe mogące negatywnie wpłynąć na stan zachowania zabytku w szczególności drzewostanu parkowego.

4.5. OCHRONA OBIEKTÓW SAKRALNYCH

Kościoty i kaplice oraz cmentarze wszystkich wyznań, czynne i zamknięte – jako obiekty o szczególnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych, a ponadto kościoły – jako dominanty architektoniczne, cmentarze jako miejsca pamięci, podlegają bezwzględnej ochronie. Obiekty te zostały ujęte w Wojewódzkim Rejestrze Zabytków lub w Gminnej Ewidencji Zabytków, w związku z czym obowiązują dla nich zapisy wskazane powyżej.

Ponadto w stosunku do cmentarzy (dotyczy cmentarzy czynnych i nieczynnych) obowiązują następujące ustalenia:

- ✚ zabronione jest sytuowanie wszelkich obiektów budowlanych i urządzeń tymczasowych, które nie są ściśle związane lub kolidują z planowaną podstawową funkcją terenu;
- ✚ ustala się obowiązek dostosowania realizowanych elementów zagospodarowania skalą, jakością i charakterem do pełnionych funkcji, krajobrazu, architektury istniejącego i planowanego otoczenia;
- ✚ dopuszcza się zabudowę o charakterze architektury ogrodowej, związanej z podstawową funkcją terenu (kaplice) oraz związanych z funkcją komunikacyjną (schody, ścieżki), a także ogrodzenia;
- ✚ dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację obiektów architektury cmentarnej;
- ✚ dla cmentarzy czynnych obowiązek utrzymania stref sanitarnych i obowiązujących w niej zakazów zgodnie z przepisami odrębnymi.

W obrębie historycznych cmentarzy obowiązuje ochrona układu przestrzennego (alei, układu kwater), ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych nagrobków i innych elementów małej architektury tj. ogrodzenia, pompy wody, kaplice. Wszystkie prace należy poprzedzać właściwą dokumentacją konserwatorską, prowadzącą do określenia uwarunkowań historycznych i możliwości dalszego użytkowania. Prace należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków – uzyskać pozwolenia WKZ na prowadzenie prac.

Ochronie podlegają także kapliczki i figurki, będące przejawem kultu religijnego i tradycji, pod kątem ich lokalizacji i formy przestrzennej.

4.6. OCHRONA OBIEKTÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

Zabytkowe obiekty architektury i budownictwa winny być utrzymywane w dobrym stanie a wszelkie zmiany użytkowania powodujące konieczność przystosowania do nowej funkcji, modernizacje i remonty wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Ochronie podlega również starodrzew rosnący w sąsiedztwie obiektów o wartości kulturowej i zieleni komponowana, towarzysząca zabudowie (m.in. przy plebaniach, szkołach itd.), a wobec założeń zieleni komponowanej – stosowanie zasad ochrony, analogicznych jak wobec założeń dworsko-parkowych.

Zabudowa mieszkalna, drewniana i murowana o cechach tradycyjnych charakterystycznych dla miejsca i regionu winna być zachowana i stanowić inspirację do kształtowania nowej zabudowy. Dopuszcza się wymianę zabudowy, której stan techniczny zagraża bezpieczeństwu ludzi i mienia z warunkiem uprzedniego uzgodnienia niniejszego przedsięwzięcia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Przy odtwarzaniu zabudowy należy kierować się zasadą, że nowy budynek powinien usytuowaniem, gabarytem, kształtem i pokryciem dachu nawiązywać do poprzedniego. W lokalizacji nowej zabudowy należy uwzględniać sąsiedztwo obiektów o wartości kulturowej – nowe budynki nie mogą być sytuowane w sposób degradujący istniejącą, tradycyjną zabudowę, a ich forma architektoniczna winna być dostosowana do otaczającej zabudowy i krajobrazu.

5. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1. UKŁAD DROGOWY

Przez obszar gminy, w jej południowej części przebiega fragment autostrady A1 wraz z węzłem autostradowym Grudziądz oraz droga krajowa nr 55 (o przebiegu północ-południe), a także droga krajowa nr 95, stanowiąca łącznik z autostradą. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy przebiega droga krajowa nr 16 (o przebiegu wschód-zachód), która niejako dzieli część północną i południową gminy. Sieć dróg o znaczeniu ponadlokalnym dopełnia droga wojewódzka nr 534, której niewielki fragment przebiega w południowej części gminy, w okolicy miejscowości Marusza, a w dalszym przebiegu wyznacza granicę pomiędzy gminą Grudziądz a miastem Grudziądzem. Uzupełnienie układu drogowego gminy stanowi gęsta sieć dróg powiatowych i gminnych (wykazy zamieszczono w części *Uwarunkowań* studium).

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa oraz Strategią Rozwoju Województwa, najważniejszą inwestycją celu publicznego w zakresie transportu

w granicach gminy Grudziądz jest budowa trasy ekspresowej S5. Droga ta ma łączyć drogę szybkiego ruchu S7 w Ostródzie z autostradą A1 w okolicy Grudziądza, przy czym jednym z możliwych wariantów lokalizacji węzła jest istniejący węzeł Grudziądz, zlokalizowany na terenie gminy Grudziądz. Obecnie trwają prace projektowe związane z budową tej drogi. Pod uwagę brane są obecnie 3 warianty trasy. Wszystkie przebiegają przez teren gminy Grudziądz. Dwa z nich to odcinki (o długości około 4 km i około 2 km w granicach gminy Grudziądz) w południowym krańcu gminy, na południe od miejscowości Wałdowo Szlacheckie. W ich przypadku węzły łączące drogę S5 z autostradą A1 znajdują się w granicach gminy Stolno, w bliskim sąsiedztwie z gminą Grudziądz. Fragment jednego z powyższych wariantów przebiega również na południe od miejscowości Skarszewy. Trzeci wariant przecina gminę Grudziądz na odcinku około 11 km. Na teren gminy Grudziądz trasa ta wchodzi na południe od miejscowości Skarszewy, biegnie dalej pomiędzy miejscowościami Turznice i Piaski i włącza się do autostrady A1 z wykorzystaniem istniejącego węzła Grudziądz. Przy kreowaniu kierunków zagospodarowania przestrzennego należy zapewnić rezerwę terenów pod budowę drogi S5 oraz dostosować zagospodarowanie terenów sąsiednich, uwzględniając wszystkie możliwe przebiegi drogi.

Ze względów społecznych i gospodarczych inwestycja ta jest kluczowa zarówno dla województwa kujawsko-pomorskiego, jak i dla gminy Grudziądz. W związku z powyższym Rada Gminy Grudziądz podjęła uchwałę nr LIII/454/2022 z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie poparcia budowy drogi ekspresowej S5. W uchwale tej zaznaczono, iż najbardziej korzystnym z punktu widzenia gminy Grudziądz jest wariant przecinający gminę w południowej jej części, łączący się z autostradą A1 na terenie gminy Stolno. Za wariant niekorzystny uznano wariant, który w najdłuższej części przebiega przez gminę Grudziądz i na jej terenie łączy się z autostradą A1. Ze względu na silne zurbanizowanie terenu, przez który wariant ten przebiega, Rada Gminy Grudziądz sprzeciwia się jego realizacji.

Na załączniku graficznym kierunków studium wskazano możliwe warianty przebiegu drogi S5 w granicach gminy Grudziądz. Zaznaczyć należy, iż w przypadku, kiedy realizowany wariant będzie przebiegał przez wyznaczone tereny zabudowy, należy stosować przepisy odrębne dotyczące lokalizacji nowej zabudowy, w celu zachowania odpowiednich odległości od drogi. W przypadku wyboru konkretnego wariantu, przebiegu drogi, dla pozostałych wariantów sposób zagospodarowania należy realizować zgodnie z określonym przeznaczeniem, z pominięciem konieczności zachowania rezerwy terenu dla realizacji pozostałych wariantów.

Drugą ważną inwestycją celu publicznego w zakresie transportu na terenie gminy Grudziądz jest przebudowa drogi krajowej nr 55 na odcinku Stolno – Grudziądz – granica województwa.

W celu poprawy dostępności komunikacyjnej gminy, przede wszystkim usprawnienia komunikacji z miastem Grudziądz należy dążyć o przebudowy, modernizacji i remontów dróg gminnych i powiatowych, dla zwiększenia ich przepustowości. Dodatkowo wskazuje się na konieczność budowy nowych dróg publicznych:

- KD1 – łącząca drogę powiatową nr 1378C na północ od miejscowości Gać z projektowaną drogą klasy zbiorczej na terenie miasta. Droga ta ma za zadanie skomunikować projektowane tereny produkcyjne w strefie P3 z projektowanymi terenami produkcyjnymi i usługowymi w granicach miasta;

- KD2 – stanowiąca przebudowę istniejącej drogi gminnej w miejscowości Biały Bór, mająca na celu stworzenie alternatywnej komunikacji miejscowości Biały Bór i terenów sąsiednich z miastem oraz umożliwiającą dojazd do ośrodka wypoczynkowego nad jeziorem Rudnickim, z jednoczesnym ominięciem jego obszaru;
- KD3 – łącząca istniejące drogi gminne na południe od obszarów zabudowanych przy jeziorze Rudnickim,;
- KD4 – łącząca projektowaną drogę KD3 z drogą klasy lokalnej (ul. Gierymskiego) w mieście, za pośrednictwem drogi klasy dojazdowej, w celu stworzenia alternatywnego dojazdu do miasta;
- KD5 – łącząca drogę powiatową nr 1622C z projektowaną drogą klasy lokalnej w granicach miasta, na osiedlu Mniszek, w celu stworzenia alternatywnego i krótszego połączenia miejscowości Pieńki Królewskie oraz innych miejscowości położonych na południu z miastem Grudziądzem oraz jego trasą średnicową;
- KD6 – łącząca projektowaną drogę klasy lokalnej w granicach miasta, na osiedlu Mniszek, ze skrzyżowaniem drogi krajowej nr 55 z drogą powiatową nr 1622C; takie rozwiązanie dopuszcza możliwość stworzenia skrzyżowania o ruchu okrężnym w miejscu połączenia dróg. Powstanie tej drogi miałyby na celu alternatywne i krótsze połączenie południowej części gminy Grudziądz z osiedlem Mniszek oraz z drogą krajową nr 95, stanowiącą dojazd do węzła autostrady A1,
- KD7 – łącząca drogę powiatową nr 1393C w Rozgartach z osiedlem Rządź w granicach miasta Grudziądza, w celu znaczącego skrócenia dojazdu z miejscowości Rozgarty oraz pozostałych miejscowości nadwiślańskich do miasta Grudziądza.

Ustala się następujące wytyczne do planów miejscowych:

- ✚ dopuszcza się lokalizację obiektów budowlanych i urządzeń technicznych związanych z prowadzeniem, zabezpieczeniem i obsługą ruchu, a także urządzeń związanych z potrzebami zarządzania ruchem;
- ✚ dopuszcza się lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej;
- ✚ obowiązuje zakaz lokalizacji budynków, budowli i urządzeń z wyłączeniem urządzeń infrastruktury technicznej, niezwiązanych z podstawowym przeznaczeniem terenu;
- ✚ dopuszcza się realizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej związanych z obsługą techniczną drogi – odwodnienia, oświetlenia itp., na warunkach zarządcy drogi w porozumieniu z gestorami sieci;
- ✚ parametry techniczne dróg wyznacza się na podstawie przepisów odrębnych;
- ✚ dopuszcza się realizację ciągów pieszo-rowerowych.

5.2. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez teren gminy Grudziądz przebiegają dwie linie kolejowe:

- ✚ nr 207 o przebiegu północ-południe łącząca Malbork z Toruniem z, o dwóch odcinkach w granicach gminy Grudziądz: Grudziądz-Gardeja (w północnej części gminy) oraz Kornatowo-Grudziądz (w południowej części gminy). W ciągu tej linii kolejowej, na terenie gminy Grudziądz zlokalizowany jest jeden przystanek osobowy – przystanek w Wałdowie Szlacheckim;
- ✚ nr 208 łącząca Działdowo z Chojnicami. Południową część gminy Grudziądz przecina jej odcinek Jabłonowo Pomorskie – Grudziądz.

Powyższe linie są liniami niezelektryfikowanymi, jednotorowymi. Obie linie są liniami o znaczeniu państwowym.

Zgodnie z planem zamierzeń inwestycyjnych przewidziana jest rewitalizacja linii kolejowej nr 207 oraz przebudowa linii kolejowej nr 208. Obecnie trwają prace związane z opracowaniem dokumentacji dla obu przedsięwzięć.

W ramach realizacji inwestycji związanych z Centralnym Portem Komunikacyjnym planowana jest budowa nowych linii kolejowych, w tym linii dużych prędkości. Realizacja tej inwestycji wynika z Ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1354 z późn. zm.). Zgodnie ze wstępnymi koncepcjami tych linii kolejowych, będą one przebiegać przez gminę Grudziądz.

5.3. LOTNISKO ORAZ LOTNICZE URZĄDZENIA NAZIEMNE

Na terenie gminy Grudziądz, w miejscowości Lisie Kąty funkcjonuje lotnisko użytku publicznego. Na terenie gminy, w miejscowości Nowa Wieś znajdują się ponadto lotnicze urządzenia naziemne, takie jak radiolatarnia oraz urządzenia łączności i radiokomunikacji. Obiekty te powodują konieczność wprowadzenia ograniczeń dla zabudowy i zagospodarowania terenu, wynikających z występowania powierzchni ograniczających przeszkody dla lotniska oraz powierzchni ograniczających zabudowę (BRA). W związku z powyższym, na rysunku studium wskazano zarówno te urządzenia, jak i ich strefy ochronne, w granicach których lokalizacje inwestycji należy każdorazowo uzgadniać z Urzędem Lotnictwa Cywilnego, zgodnie z przepisami odrębnymi.

5.4. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Do zadań służących poprawie jakości zaopatrzenia gminy w wodę należy:

- ✚ zapewnienie wszystkim mieszkańcom wody na cele bytowo-socjalne, o jakości spełniającej wymagane przepisami normy i standardy;
- ✚ utrzymanie wysokiego stopnia pewności dostawy wody w warunkach normalnych i w sytuacjach awaryjnych oraz zagrożenia kryzysowego;
- ✚ poprawa stanu technicznego sieci dla zminimalizowania jej awaryjności, zapobiegania stratom wody i uniknięcia wtórnego zanieczyszczenia;
- ✚ racjonalizacja gospodarki wodnej;
- ✚ zapewnienie dostatecznej ilości wody dla celów ochrony przeciwpożarowej.

Gmina Grudziądz nie posiada własnej stacji uzdatniania wody, dokonuje zakupu wody od spółki Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia Sp. z o. o. w Grudziądzu oraz od Gminy Gruta i od Spółdzielni Kółek Rolniczych w Rogóźnie.

Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Grudziądz obejmuje miejscowości: Gać, Węgrowo, Marusza, Kobylanka, Wielkie Lniska, Nowa Wieś, Świerkocin, Mokre. Odprowadzanie ścieków realizowane jest poprzez kanalizację ogólnospławną (zbiorniczą) i kanalizację rozdzielczą. Gmina Grudziądz nie posiada własnej oczyszczalni ścieków. Ścieki z terenu gminy odprowadzane są do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Nowej Wsi będącej własnością spółki Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia Sp. z o. o. w Grudziądzu.

Zgodnie z Wieloletnim planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych dla Gminy Grudziądz na lata 2021 – 2024, zakres usług wodociągowych i kanalizacyjnych, które gmina będzie świadczyła w planowanym okresie nie będzie wykazywał znacznych różnic względem stanu obecnego, jednak zwiększyć może się ich zasięg terytorialny. Planuje się rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla mieszkańców i innych odbiorców Gminy Grudziądz na terenach, gdzie gwałtownie wzrasta intensywność zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W zakresie urządzeń wodociągowych planuje się wymianę legalizacyjną wodomierzy u odbiorców usług, usuwanie awarii i konserwacja sieci wodociągowej oraz zapewnienie należytej jakości wody, jednak nie planuje się nowych inwestycji w zakresie urządzeń wodociągowych. W zakresie urządzeń kanalizacyjnych planuje się naprawę i wymianę przydomowych i zbiorczych przepompowni ścieków, usuwanie awarii na sieci kanalizacyjnej oraz zapewnienie zdolności posiadanych urządzeń do realizacji odprowadzenia ścieków w sposób ciągły i niezawodny. Ponadto jako działania inwestycyjne planuje się budowę nowej sieci w miejscowościach Piaski i Linarczyk (etapowa realizacji inwestycji) oraz dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Dla racjonalizacji zużycia wody i odprowadzenia ścieków planuje się:

- ✚ modernizację i wymianę sieci wodociągowych w celu eliminacji strat wody wynikających z nieuszczelności sieci i awaryjności istniejących sieci oraz ich monitoring;
- ✚ wymianę legalizacyjną wodomierzy;
- ✚ poprawę ściągłości opłat za pobór wody i egzekucję wyżej wymienionych należności;
- ✚ wykrywanie nielegalnych poborów wody;
- ✚ prowadzenie monitoringu ścieków wprowadzanych do sieci kanalizacji sanitarnej;
- ✚ poprawę ściągłości opłat za odprowadzanie ścieków i egzekucję wyżej wymienionych należności;
- ✚ wykrywanie nielegalnego odprowadzania ścieków.

Powyższe działania gminy i inwestycje w infrastrukturę techniczną służyć będą ochronie wód podziemnych poprzez likwidację bezodpływowych zbiorników do gromadzenia ścieków oraz rozbudowę systemów kanalizacji.

Na obszarach wiejskich, z rozproszoną zabudową, w miejscach, gdzie rozbudowa sieci kanalizacyjnej nie jest ekonomicznie uzasadniona, szczególną uwagę należy zwrócić na stworzenie systemu wsparcia budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Z uwagi na planowany rozwój terenów przemysłowych na terenie gminy, przewiduje się, iż wymagana ilość wody do celów przeciwpożarowych również będzie wzrastać. W związku z powyższym przy budowie i rozbudowie zakładów przemysłowych należy uwzględnić potrzebę zaprojektowania wodociągu przeciwpożarowego, spełniającego wymagania dla powierzchni tychże zakładów. Dodatkowo, w celu rozwiązania problemu odpowiedniego zaopatrzenia wodnego wymaganego dla obiektów przemysłowych, dopuszcza się instalowanie hydrantów wysokiej wydajności.

5.5. ELEKTROENERGETYKA

System zasilania elektroenergetycznego w gminie został szczegółowo opisany w części dotyczącej Uwarunkowań niniejszego studium.

Zakłada się, że wraz z rozwojem nowoprojektowanych terenów zabudowy, dla zaspokojenia zapotrzebowania na energię elektryczną niezbędna będzie modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci elektroenergetycznej, którą należy realizować poprzez:

- ✚ budowę nowych linii średniego i niskiego napięcia (w tym także odcinków sieci rozdzielczej oraz stacji transformatorowych dla zasilania nowych inwestycji na terenie gminy);
- ✚ realizację stacji transformatorowych na terenach zainwestowanych, wynikającą ze zwiększonego obciążenia;
- ✚ poprawę stanu technicznego.

Ponadto w granicach gminy Grudziądz planowane są prace inwestycyjne związane z liniami przesyłowymi:

- ✚ 220kV relacji Grudziądz Węgrowo – Toruń Elana (planowana modernizacja w 2030 roku),
- ✚ 400kV relacji Grudziądz Węgrowo – Gdańsk Błonia (docelowa relacja Grudziądz Węgrowo – Choczewo),
- ✚ 400kV relacji Grudziądz Węgrowo – Płock (planowana przebudowa na linię dwutorową w latach 2026-2029).

Sieć rozdzielcza wysokiego i średniego napięcia oraz sieci przesyłowe najwyższych i wysokich napięć na terenie gminy wykonane są jako elektroenergetyczne linie napowietrzne, charakteryzujące się strefami oddziaływania pola elektromagnetycznego mającymi znaczny wpływ na sposób zainwestowania terenów, na których są wybudowane. Przy opracowaniu dokumentów planistycznych oraz rozwoju zabudowy należy wziąć pod uwagę pasy technologiczne dla w/w linii w szerokościach zgodnych z przepisami odrębnymi.

Linie i stacje elektroenergetyczne wysokich i najwyższych napięć emitują pole elektromagnetyczne niejonizujące o częstotliwości 50 Hz. Lokalizowanie tych obiektów oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku muszą być zgodne z obowiązującymi normami.

Dla linii elektroenergetycznych najwyższego i wysokiego napięcia należy zachować strefy ograniczonego użytkowania, wynikające z odpowiednich norm i przepisów – należy zachować minimalne odległości zabudowy od skrajnego przewodu linii.

5.6. GAZOWNICTWO I CIEPŁOWNICTWO

Rozdzielcza sieć gazowa na terenie gminy Grudziądz znajduje się w miejscowościach: Biały Bór, Gać, Linczyk, Mały Rudnik, Marusza, Nowa Wieś, Pieńki Królewskie, Sztynwag, Świerkocin, Turznice, Węgrowo, Wielkie Lniska, Piaski, Kobylanka. Przewiduje się dalszą rozbudowę sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia w celu zwiększenia liczby odbiorców gazu. Dla gazociągów obowiązują strefy kontrolowane zgodnie z przepisami odrębnymi.

Przez obszar gminy Grudziądz przebiega trasa projektowanego na mocy Ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego

gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz.U. 2021 poz. 1836 ze zm.) gazociągu wysokiego ciśnienia na odcinku Gustorzyn – Wicko.

Ponadto, przez gminę Grudziądz przebiegają gazociągi przesyłowe wysokiego ciśnienia, zgodnie z załącznikiem graficznym.

W związku z powyższym, przy projektowaniu należy uwzględnić przebiegi gazociągów oraz ich stref kontrolowanych, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Na terenie Gminy Grudziądz brak jest zorganizowanego scentralizowanego systemu ciepłowniczego. Funkcjonują tu głównie indywidualne źródła ciepła o niskich mocach oraz nieliczne kotłownie lokalne opalane najczęściej paliwami stałymi. Kotłownie te obsługują przede wszystkim gminne obiekty, takie jak szkoły, przychodnie zdrowia, a także budynki mieszkalne wielorodzinne.

Jednym z kierunków polityki energetycznej i ekologicznej państwa jest ciągle zmniejszanie zużycia energii pierwotnej dla celów komunalnych i mieszkaniowych oraz zastępowanie jej energią odpadową i odnawialną. Takimi działaniami mogą być:

- ✚ wykorzystanie biogazu i ciepła ze ścieków oczyszczalni;
- ✚ wykorzystanie odpadów komunalnych do celów energii cieplnej;
- ✚ wykorzystanie biomasy do ogrzewania budynków;
- ✚ wykorzystanie ciepła niskopotencjalnego odpadowego i ze środowiska za pomocą pomp ciepła dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody;
- ✚ stosowanie niskoemisyjnych paliw grzewczych.

Rozwój ciepłownictwa powinien uwzględniać rozwój urbanistyczny gminy Grudziądz jak również wiele innych czynników takich jak: polityka ekologiczna państwa, ceny nośników energii, ochrona środowiska (w tym likwidacja kotłowni węglowych).

5.7. TELEKOMUNIKACJA

W zakresie telekomunikacji przewiduje się dalszą rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej, jak i wykorzystując nowe technologie. Postuluje się rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej i objęcie całej gminy zintegrowanym systemem połączonym z systemami sieci wojewódzkiej oraz krajowej z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

Ustala się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie. W zakresie telekomunikacji zakłada się pełną dostępność do łączy telekomunikacyjnych, rozwój sieci teleinformatycznych. Dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wskazuje się rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu, rozwój sieci bezprzewodowych – budowę systemu nieodpłatnego dostępu do Internetu, np. za pomocą sieci Hotspotów. Szczegółowe zasady lokalizacji obiektów infrastruktury sieciowej na terenach planowanej zabudowy zostanie określona w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Linie telekomunikacyjne w granicach miejscowych planów należy projektować jako podziemne z rozprowadzeniem w terenach przeznaczonych pod ciągi komunikacyjne. Dopuszcza się lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej na terenach przeznaczonych pod zabudowę.

Rozwój obszarów zabudowy oraz przewidywany wzrost poziomu życia mieszkańców tworzą także dynamiczny rynek konsumentów usług dla systemów cyfrowej telefonii komórkowej. Lokalizacja wiążących się z systemami telefonii komórkowej systemów typowych bazowych stacji przekaźnikowych (BTS) będzie określona w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na wniosek zainteresowanych operatorów.

5.8. GOSPODARKA ODPADAMI

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do Uchwały Nr XXXII/545/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie przyjęcia „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028”, gospodarka odpadami na terenie Gminy Grudziądz jest współrealizowana w ramach Regionu I Północnego.

Zagospodarowanie wszystkich odpadów komunalnych zebranych z terenu gminy Grudziądz zapewnia RIPOK Zakurzewo - Zakład Gospodarki Odpadami w Zakurzewie, którego zarządcą jest spółka Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia Sp. z o.o. z Grudziądza. Obiekt ten zlokalizowany jest w północnej części gminy Grudziądz, na północ od miejscowości Zakurzewo. Na terenie zakładu funkcjonuje też punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych – PSZOK Zakurzewo, obsługujący mieszkańców całej gminy.

Dla terenu Gminy Grudziądz obowiązuje regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Grudziądz (Uchwała nr XXVIII/243/2020 Rady Gminy Grudziądz). Zgodnie z regulaminem właściciele nieruchomości zobowiązani są do prowadzenia selektywnego zbierania odpadów. Ponadto regulamin nakłada obowiązek uprzątnięcia chodników przyległych do posesji, określa zasady mycia i naprawy pojazdów poza miejscami do tego przeznaczonymi, określa częstotliwości i sposób pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych, opisuje obowiązki osób utrzymujących zwierzęta domowe oraz zwierzęta gospodarskie, a także nakłada obowiązek deratyzacji.

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Na terenie gminy Grudziądz planowane są następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

Lp.	Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	Lokalizacja
ICP1	geotermia	Biały Bór
ICP2	biblioteka	Mokre
ICP3	przedszkole, żłobek	Biały Bór
ICP4	strzelnica	Wielkie Lniska

Do pozostałych inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym należą:

- ✚ rozbudowa i remonty sieci wodociągowej;
- ✚ budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej;
- ✚ termomodernizacja budynków użyteczności publicznej;
- ✚ modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego;
- ✚ budowa, remont i przebudowa dróg gminnych;
- ✚ budowa ścieżek rowerowych i szlaków rowerowych;
- ✚ rozbudowa istniejących i budowa nowych obiektów użyteczności publicznej, w tym m. in. obiektów oświaty, kultury, ochrony zdrowia;
- ✚ urządzenie terenów i budowa obiektów rekreacyjno-sportowych;
- ✚ realizacja zbiorników retencyjnych;
- ✚ budowa mieszkań socjalnych.

Powyższe oraz pozostałe cele publiczne określone w przepisach odrębnych gmina Grudziądz planuje realizować m. in. na działkach ewidencyjnych nr 11/18 obr. Węgrowo, 48/95, 79/2 obr. Wielkie Lniska, 195/7 obr. Dusocin, 92/3, 92/5, 91/2 obr. Pieńki Królewskie.

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Dokumentami, w których zawarte są ustalenia dotyczące inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym są przede wszystkim:

- ✚ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego;
- ✚ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju;
- ✚ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- ✚ Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- ✚ Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- ✚ Kontrakt Terytorialny dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- ✚ Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego;
- ✚ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Grudziądzkiego.

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie gminy zaliczono inwestycje o znaczeniu krajowym:

- ✚ budowę drogi ekspresowej S5 na odcinku Grudziądz-Ostróda,
- ✚ rewitalizację linii kolejowej nr 207 Odcinek Grudziądz-granica województwa,
- ✚ przebudowę linii kolejowej nr 208 Odcinek Laskowice Pomorskie - Jabłonowo Pomorskie (I etap) oraz Odcinek Jabłonowo Pomorskie - Brodnica (II etap),
- ✚ rewitalizację Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 poprzez jej rewitalizację i promocję oraz zwiększenie gospodarczego wykorzystania potencjału rzek,
- ✚ użegłowanie drogi wodnej E40,
- ✚ modernizację linii 400 kV Grudziądz Węgrowo-Płock w celu dostosowania do zwiększonych przesyłów mocy,
- ✚ modernizację linii 220 kV Grudziądz Węgrowo-Toruń Elana w celu dostosowania do zwiększonych przesyłów mocy,

- ✚ zabezpieczenie przeciwpowodziowe w województwie kujawsko-pomorskim – utworzenie Niebieskiego korytarza ekologicznego wzdłuż doliny rzeki Osy,
- ✚ ochronę przed wodami powodziowymi dolnego odcinka Wisły poprzez przebudowę ostróg, odbudowę budowli regulacyjnych oraz prace konserwacyjne na obszarze koryta wielkiej wody Dolnej Wisły (km 847-718).

Część spośród powyższych inwestycji jest obecnie w trakcie realizacji.

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

8.1. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. ustalają obowiązek określenia w studium obszarów wymagających sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Na terenie gminy Grudziądz nie występują obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Abstrahując od powyższego, mimo iż obowiązek taki nie wynika z przepisów prawnych, w tym z Prawa geologicznego i górniczego, zaleca się sporządzenie planów miejscowych dla terenów górniczych w granicach gminy Grudziądz w celu zabezpieczenia terenów sąsiednich oraz umożliwienia bezkonfliktowej i efektywnej eksploatacji.

8.2. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁÓW NIERUCHOMOŚCI

Na terenie gminy Grudziądz nie określono obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości. Uzależnione to jest od szczegółowego określenia przeznaczenia terenu oraz powierzchni i kształtu działki inwestycyjnej. Propozycje scaleń i podziałów poprzez wyznaczenie granic działek odbywać się będzie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i odpowiednich decyzjach administracyjnych.

8.3. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

Warto zadbać o stworzenie ciekawych przestrzeni publicznych, które spowodowałyby lepszy odbiór gminy przez mieszkańców, jak również mogłyby stać się wizytówką gminy. Przestrzenie te należy wyeksponować i sprawić by stały się miejscami o ciekawych walorach architektonicznych. Dotyczy to realizacji placów wypoczynkowych i widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi oraz realizacji nowych obiektów o charakterze architektury parkowej. Ważnym z punktu widzenia rozwoju wysoko jakościowych obszarów przestrzeni publicznych, mających wpływ na rozwój gminy i warunki życia mieszkańców jest teren położony nad jeziorem Rudnickim Wielkim (zlokalizowanym w granicach miasta Grudziądz) w miejscowości Biały Bór, wskazany jako teren dla rozwoju rekreacji i turystyki. Odpowiednie

zaprojektowanie i urządzenie tego terenu wpłynie na podniesienie walorów estetycznych, oraz na rozwój funkcji usługowych i turystycznych w obrębie gminy. Sposób zagospodarowania tego terenu określa obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy wyznaczone zostały tereny rozwojowe, zarówno w dziedzinie gospodarczej, jak i mieszkaniowej i usługowej. Obszary o szczególnym przeznaczeniu wymagają sporządzenia miejscowych planów, które umożliwią ich prawidłowe zagospodarowanie i funkcjonowanie oraz niezbędną ochronę środowiska.

Predyspozycje do zaklasyfikowania jako obszary przestrzeni publicznej rozumianej jako obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, posiadają również:

- ✚ tereny Fortu Grupowego Wielka Księża Góra w Wielkich Lniskach, stanowiącego obiektu podlegający ochronie konserwatorskiej i wyróżniającego się unikatowymi wartościami historycznymi,
- ✚ lotnisko w Lisich Kątach, ze względu na jego przeznaczenie, cechy przestrzenne oraz potencjalne możliwości wykorzystania,
- ✚ dom Ludwika Rydygiera wraz z otoczeniem w Dusocinie ze względu na walory przyrodnicze i historyczno-kulturowe.

Obszarów tych nie wskazuje się jednak obligatoryjnie jako przestrzeni publicznych ale stanowią one rezerwę tego typu terenów w razie wystąpienia potrzeby wyznaczenia nowych przestrzeni publicznych.

9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

W pierwszej kolejności do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego winny być przeznaczone obszary wyznaczone do rozwoju zabudowy. Dnia 16 grudnia 2021 r. Rada Gminy Grudziądz przyjęła uchwałę nr XLVI/419/2021 analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Grudziądz, która zawiera m.in. program działań związanych z zagospodarowaniem przestrzennym na terenie gminy. W ślad za wspomnianą analizą, do obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić plany miejscowe, zaliczyć należy:

1. obszary o największym zainteresowaniu inwestycyjnym:
 - ✚ tereny w południowej części gminy w obrębach Mały Rudnik, Biały Bór, Sztynwag, Ruda, Wałdowo Szlacheckie,
 - ✚ obszary w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Grudziądza - obręby Węgrowo i Nowa Wieś,
 - ✚ obszary wzdłuż głównego ciągu komunikacyjnego – drogi krajowej nr 55 – obręby Mokre, Świerkocin,
- plany te należy uchylać w szerokich granicach, dla całych obrębów ewidencyjnych, obejmując również dotychczas obowiązujące plany miejscowe, dla ujednoczenia ich ustaleń oraz zapobieżenia rozprzestrzeniania się zabudowy poza ewentualnymi granicami planów i ochrony gruntów rolnych;

2. obszary objęte obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, sporządzonymi na podstawie nieobowiązujących już przepisów;
3. obszary głównych miejscowości gminy, przede wszystkim w granicach obszarów zwartej zabudowy.

Zgodnie z przyjętymi kierunkami rozwoju gminy, weryfikacji podlegać będą obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zarówno pod kątem przyjętych funkcji jak i parametrów zabudowy.

Ponadto, ze względu na występowanie obszaru problemowego, związanego z sąsiedztwem funkcji przemysłowych i mieszkaniowych w miejscowości Biały Bór, na styku strefy P6 i Op, Gmina Grudziądz zamierza sporządzić dla tego obszaru miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, celem zminimalizowania negatywnych oddziaływań oraz ograniczenia ryzyka wystąpienia konfliktów przestrzennych.

Ścisłe określenie granic obszarów nastąpi w drodze odpowiednich uchwał intencyjnych o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem podziału geodezyjnego nieruchomości objętych planem. Należy dążyć do objęcia planami miejscowymi wyżej wymienionych obszarów. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzane będą wedle rozwoju i potrzeb społeczności lokalnej. Na aktualnym etapie prac planistycznych nie określa się ściśle obszarów, które przesądzałyby o zamiarze sporządzenia stosownych planów miejscowych.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

W zakresie rolniczej przestrzeni produkcyjnej ustala się następujące kierunki i zasady:

- ✚ wspieranie prawidłowego użytkowania gleb i ich ochrona przed wprowadzaniem niewłaściwych zabiegów agrotechnicznych;
- ✚ ograniczanie lokalizacji obiektów inwentarskich w systemie bezściółkowym ze względu na ryzyko zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- ✚ w otwartych terenach rolnych dopuszcza się rozwój wielkopowierzchniowych gospodarstw hodowlanych, przy czym zaleca się znaczne rozproszenie tego typu obiektów oraz zachowanie dużych odległości (minimalnie 1,5 km) od terenów strefy osadniczej oraz zbiorników wodnych i cieków;
- ✚ objęcie ochroną przed zmianą na cele nierolnicze terenów szczególnie cennych dla rozwoju rolnictwa;
- ✚ poprawa jakości życia ludności rolniczej oraz warunków funkcjonowania gospodarstw, poprzez przeciwdziałanie bezrobociu i wspieranie restrukturyzacji rynku pracy w celu przechodzenia do działalności pozarolniczych, poprawę jakości wykształcenia, rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa lokalnych płodów rolnych, poprawę wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej, wsparcie dla modernizacji budynków i urządzeń służących produkcji rolnej, wprowadzanie do gospodarstw technologii proekologicznych, wspieranie działań producentów rolnych;
- ✚ ochroną należy objąć zadrzewienia śródpolne i przydrożne, tereny łąk i pastwisk.

W stosunku do obszarów leśnych ustala się następujące kierunki i zasady:

- ✚ zalesianie terenów nieprzydatnych dla rolnictwa – uwzględniając siedliska i gatunki będące pod ochroną w bezpośrednim sąsiedztwie lasów istniejących;
- ✚ zachowanie i wzbogacanie funkcji lasów, zwłaszcza funkcji ekologicznych;
- ✚ poprawa stanu sanitarnego lasów;
- ✚ zapobieganie degradacji i zanieczyszczenia lasów.
- ✚ prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z organizacją zrębów i nasadzeń.

11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Zagrożenie związane z powodzią na terenie gminy Grudziądz występuje od rzeki Wisły, niemal na całej jej długości – wzdłuż zachodniej granicy gminy. W przeważającej części jest to obszar pomiędzy linią brzegową a wałem przeciwpowodziowym, gdzie nie występuje zabudowa. Zagrożenie powodziowe występuje również od rzeki Osy – w północnej części gminy. W końcowym biegu rzeki, przy jej ujściu do Wisły są to również obszary pomiędzy wałami przeciwpowodziowymi, natomiast w dalszej części rozległe tereny w miejscowościach Świerkocin i Lisie Kąty. Są one zagospodarowane w sposób zróżnicowany – stanowią przede wszystkim tereny wykorzystywane rolniczo, jednak występują tam pojedyncze budynki (w tym również mieszkalne). Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%. Na tych obszarach obowiązują ustalenia określone w ustawie Prawo wodne.

Dla ochrony przeciwpowodziowej należy podejmować kompleksowe działania na rzecz zagospodarowania rzek (w tym przede wszystkim Wisły) poprzez np. wykorzystanie energetyczne, transportowe, dla systemu nawodnień, turystyczne, łącznie z realizacją kolejnych stopni wodnych. Za niezbędne działania uznaje się również: przebudowę ostróg, odbudowę budowli regulacyjnych oraz prace konserwacyjne na Wiśle, przebudowę wałów przeciwpowodziowych i remonty przepustów wałowych, zabezpieczanie brzegów rzek, roboty pogłębiarskie i naprawcze brzegów rzek oraz budowę jazów piętrzących.

Na terenie gminy Grudziądz występują tereny związane z ruchami masowymi ziemi – osuwiska oraz tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Ich lokalizacja jest zróżnicowana – występują zarówno w północnej, jak i południowej części gminy. W przeważającej części są to obszary położone w sąsiedztwie brzegu rzeki oraz w lasach. Osuwiska występujące na obszarze gminy nie są przyczyną powstawania poważnych zniszczeń czy zagrożeń dla obiektów budowlanych bądź dróg czy linii przesyłowych. Większość z nich jest bowiem położona w lokalizacji utrudniającej zagospodarowanie (skarpy nadrzeczne, tereny zdrzewione), z dala od obiektów budowlanych i dróg. Osuwiska występujące na terenie gminy zostały szczegółowo opisane w części uwarunkowań studium.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, osuwiska i tereny zagrożone ruchami masowymi winno zachować się jako wolne od zabudowy.

12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Wykazy udokumentowanych złóż kopalin, terenów górniczych i obszarów górniczych występujących na terenie gminy zamieszczono w części *Uwarunkowań* studium.

Zgodnie z opracowanymi projektami zagospodarowania złoża, na obszarach górniczych wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny. Filary ochronne wyznacza się w przypadku wystąpienia na terenach górniczych obiektów budowlanych, dróg, elementów linii elektroenergetycznych (np. słupy elektroenergetyczne). Zadaniem filara jest zabezpieczenie tychże elementów przed negatywnym skutkiem eksploatacji górniczej. W projektach zagospodarowania złoża w odniesieniu do filarów ochronnych określa się takie elementy jak:

- ✚ zachowanie bezpieczeństwa powszechnego,
- ✚ wymogi dotyczące ochrony środowiska,
- ✚ ochrona złoża i obiektów budowlanych przed zagrożeniem wodnym, pożarami i wybuchami.

W celu prawidłowej, możliwie mało ingerującej w środowisko eksploatacji należy dopilnować, aby była ona prowadzona zgodnie z przepisami prawa. Zagospodarowanie terenów, w tym stosowanie filara ochronnego, a także stosowanie pasów ochronnych dla gruntów przylegających do powierzchni wyrobiska winno odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi, decyzją koncesyjną, projektem zagospodarowania złoża, a także ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tereny poeksploatacyjne powinny być zrehabilitowane – zasady rekultywacji wynikają z decyzji koncesyjnej oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY

Na terenie gminy Grudziądz nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych zgodnie z ustawą z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Wskazać należy, iż charakterystyka przestrzeni zabudowanej w gminie upoważnia do stwierdzenia, że krajobraz terenów zurbanizowanych jest w znacznej mierze zdegradowany. Wobec oczekiwań poprawy warunków życia mieszkańców gminy, przekształceń wymaga znaczna liczba obiektów i założeń przestrzennych.

Wraz z poprawą warunków techniczno-użytkowych winna następować poprawa warunków estetycznych, m. in. przez powrót do tradycyjnej zabudowy wiejskiej. Obszary zwartej zabudowy wiejskiej wymagają przekształceń i rehabilitacji (rozumianej ogólnie jako działania mające na celu przywrócenie pierwotnych lub nadanie nowych cech zdegradowanej przestrzeni i zabudowie zarówno historycznej jak i współczesnej). Zamiast poszukiwań nowych terenów osiedleńczych należy wykorzystać istniejące przestrzenie niezabudowane, co pozwoli na prawidłową kontynuację i zachowanie historycznych układów przestrzennych wsi. W ramach

zachodzących przemian strukturalnych w rolnictwie należy przekształcać i rewaloryzować istniejące założenia folwarczne z dopuszczeniem lokalizacji na ich terenie lokalnych przetwórci pól rolnych. Największe potrzeby w zakresie przekształceń i rehabilitacji zabudowy wymagają miejscowości nieposiadające wykształconego centrum wsi, a nowa zabudowa powstaje w wielu przypadkach w znacznym rozproszeniu i chaosie.

Charakterystycznymi obszarami wymagającymi przekształceń są styki terenów produkcyjnych z terenami zabudowy mieszkaniowej. Miejsca te, ze względu na stosunkowo duży stopień wzajemnego oddziaływania, stwarzają ryzyko wystąpienia konfliktów przestrzennych. W Gminie Grudziądz największe ryzyko wystąpienia takich konfliktów odnotowano na styku strefy P6 z terenem zabudowy mieszkaniowej i terenami predysponowanymi do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej, które to tereny bezpośrednio ze sobą sąsiadują i nie są rozdzielone terenami zieleni, czy choćby ciągami komunikacyjnymi. Obszar ten wskazano jako obszar problemowy, dla którego Gmina Grudziądz planuje sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W celu minimalizacji wzajemnego oddziaływania terenów mieszkaniowych i terenów produkcyjnych na działce 541/1 obręb Biały Bór wskazuje się na konieczność zastosowania w planach miejscowych rozwiązań minimalizujących wzajemne oddziaływanie w postaci pasów zieleni izolacyjnej, ekranów itp. Plan miejscowy winien obejmować całą strefę produkcyjną P6 oraz przyległe tereny predysponowane do zabudowy. Pasy zieleni izolacyjnej stanowić powinny barierę przestrzenną pomiędzy funkcjami mieszkaniowymi, usługowymi i produkcyjnymi prowadząc do zminimalizowania bądź całkowitego zaniku konfliktu przestrzennego. Zaleca się wprowadzenie pasów zieleni izolacyjnej wysokiej i niskiej pomiędzy liniami zabudowy a terenami komunikacji. Zieleń izolacyjna winna być komponowana z nasadzeń zielonych całorocznie.

Działalność eksploatacyjna złóż kopalin przeobraża tereny gruntów rolnych i leśnych w często trudne do rekultywacji nieużytki. Mając na względzie przywrócenie terenom przekształconym dawnych funkcji produkcyjnych i rekreacyjno-krajobrazowych należy dążyć do likwidacji na obszarach przeobrażonych powstałych deformacji powierzchni. W głównym zarysie polegać ona powinna na przemieszczeniu zdjętych i zdeponowanych w trakcie robót górniczych mas nadkładu do powstałych pustek poeksploatacyjnych. Dopuszcza się również pozostawienie głębszych wyrobisk celem zapewnienia ich wodą i utworzenia sztucznych zbiorników wodnych.

Zgodnie z danymi starostwa powiatowego, wydane dotychczas koncesje na wydobycie nie mają określonych kierunków rekultywacji, jednak należy mieć na względzie, iż w przyszłości obszary te będą musiały podlegać procesowi rekultywacji.

15. OBSZARY ZDEGRADOWANE

W myśl ustawy o rewitalizacji (t.j. Dz. U. 2021 r. poz. 485) obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Zgodnie z Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023 do obszarów zdegradowanych zaliczono sołectwa: Dusocin, Stary Folwark, Turznice, Wielki Wełcz, Mały Rudnik. Obszar ten przekracza 20% powierzchni gminy, zatem konieczne było jego zawężenie. W wyniku przeprowadzonej delimitacji z obszaru rewitalizacji ze względu na najmniejszą liczbę mieszkańców wykluczone zostało sołectwo Stary Folwark.

Jako cel rewitalizacji w sołectwach Turznice i Mały Rudnik przyjęto „rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych”, natomiast w sołectwach Wielki Wełcz i Dusocin „zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej”. Dla realizacji powyższych celów przyjęto szereg działań, do których należą:

- ✚ aktywizacja społeczno-zawodowa i pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectw Turznice, Dusocin, Wielki Wełcz (w tym organizacja kursów i warsztatów w zakresie przedsiębiorczości oraz kierunkowych kursów różnych specjalności),
- ✚ aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectw Turznice, Wielki Wełcz, Mały Rudnik (w tym organizacja warsztatów, kursów i zajęć o zróżnicowanej tematyce),
- ✚ realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu sołectw Turznice, Mały Rudnik (w tym m.in. organizacja zajęć dodatkowych, doradztwo zawodowe),
- ✚ aktywizacja społeczna osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z terenu sołectwa Dusocin (organizacja zajęć rozwojowych dla osób z różnych grup wiekowych),
- ✚ odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych (w tym warsztaty i zajęcia dla seniorów),
- ✚ poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży (zajęcia językowe, zajęcia z zakresu fizyki i chemii),
- ✚ remont i doposażenie remizo – świetlicy w Wielkim Wełczu i w Dusocinie na cele aktywizacji i integracji mieszkańców,

- ✚ rewitalizacja społeczno-gospodarcza miejscowości Mały Rudnik poprzez rozbudowę i wyposażenie Gminnego Ośrodka Kultury w Małym Rudniku,
- ✚ przebudowa drogi gminnej 040101C relacji Wielki Wełcz – Okrągła Łąka,
- ✚ uporządkowanie gospodarki ściekowej w Dusocinie – osiedle były PGR (w tym budowa sieci kanalizacji sanitarnej),
- ✚ przebudowa drogi gminnej nr 40335C w Dusocinie,
- ✚ ograniczenie emisji zanieczyszczeń na terenie Gminy Grudziądz poprzez modernizację indywidualnych kotłowni,
- ✚ modernizacja drogi gminnej nr 40534C przy drodze krajowej nr 55,
- ✚ demontaż, transport i utylizacja azbestu z terenu Gminy Grudziądz.

Część spośród powyższych działań została już zrealizowana. Należy dążyć do dalszej intensyfikacji działań na rzecz obszarów zdegradowanych, a po upływie wyznaczonej w Lokalnym Programie Rewitalizacji perspektywy czasowej należy zweryfikować jego skutki i ponownie przystąpić do delimitacji obszarów zdegradowanych.

16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Przez obszar gminy przebiegają dwie linie kolejowe: linia kolejowa nr 207 łącząca Toruń z Malborkiem oraz linia kolejowa nr 208 łącząca Działdowo z Chojnicami.

Większość terenów kolejowych na terenie gminy została uznana za tereny zamknięte, zgodnie z decyzją Nr 14 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 18 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe. Szczegółowy wykaz działek ewidencyjnych stanowiących tereny zamknięte określono w załączniku do wyżej wymienionej decyzji.

Na rysunku studium wskazano granice terenów zamkniętych. Na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego granice terenów zamkniętych winny być uściślone na mapach w dokładniejszej skali zgodnie z ich zakresem.

17. URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 500 KW

Do odnawialnych źródeł energii potencjalnie zlokalizowanych oraz istniejących na terenie gminy Grudziądz zalicza się elektrownie wiatrowe wykorzystujące siłę wiatru, panele fotowoltaiczne i kolektory słoneczne, wykorzystujące energie słoneczną oraz biogazownie i elektrownie na biomasę zakładające wykorzystanie energetyczne stałych i suchych odpadów biomasy. Na rysunku studium wskazano granice obszarów rozmieszczenia potencjalnych i istniejących urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Wielkości stref wynikają z przepisów odrębnych, w związku z czym mogą ulec zmianie w przypadku zmiany tych przepisów, co nie będzie powodowało konieczności zmiany niniejszego dokumentu.

Wszystkie OZE lokalizowane na wyznaczonych na terenie gminy obszarach oraz poza nimi muszą spełniać przepisy i normy szczególne mające odniesienie do ich rodzaju, wielkości i charakterystyki technicznej. Lokalizacja i budowa urządzeń odnawialnych źródeł

energii winny odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi. Poszczególne odnawialne źródła energii cechowane są barierami przestrzennymi i środowiskowymi.

Energetyka wiatrowa

Energetyka wiatrowa cechuje się znaczną ingerencją w struktury przestrzenne i środowiskowe z uwagi na gabaryty elektrowni wiatrowych oraz emisję hałasu. Cechą pozytywną jest jednak stosunkowo niewielka przestrzeń gruntu zajmowana pod poszczególne elektrownie wiatrowe, co sprzyja ochronie gruntów rolnych.

Na terenie gminy, w południowej części obrębu Wielkie Lniska znajdują się dwie elektrownie wiatrowe. Elektrownie wiatrowe znajdują się również w bezpośrednim sąsiedztwie gminy, na terenie gmin: Gruta i Stolno. Na terenie gminy Stolno zlokalizowane są trzy elektrownie wiatrowe, które oddziałują na tereny gminy Grudziądz. Znajdują się one w obrębach: Sarnowo, Trzebiełuch oraz Klęczkowo. W gminie Gruta trzy najbliższe elektrownie wiatrowe znajdują się w obrębie Plemięta.

Granice obszarów z ograniczeniami w zabudowie, wynikającymi z lokalizacji elektrowni wiatrowych, wyznaczone na podstawie obecnie obowiązujących przepisów, przedstawiono w części graficznej studium. Warunki i tryb lokalizacji i budowy elektrowni wiatrowych określa ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych. W przypadku zmiany przepisów odrębnych w zakresie elektrowni wiatrowych, strefy wskazane na rysunku studium będą miały charakter orientacyjny, a ich dokładny zasięg będzie trzeba ustalić na podstawie tych przepisów.

Panele fotowoltaiczne

Panele fotowoltaiczne cechują się znaczną ingerencją w struktury przestrzenne poprzez zajęcie dużych powierzchni gruntów rolnych. Zaleca się lokalizację paneli fotowoltaicznych na gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa, w bezpośrednim sąsiedztwie terenów przemysłowych oraz dróg ekspresowych i autostrad, na dachach obiektów przemysłowych, rolnych itp. Kolektory słoneczne z uwagi na swoje lokalne zastosowanie nie powodują znacznej ingerencji w struktury przestrzenne oraz cechują się brakiem negatywnego oddziaływania na środowisko.

Biogazownie i elektrownie na biomase

Biogazownie cechują się niewielką ingerencją w struktury przestrzenne, mają jednak wpływ na środowisko poprzez emisję odorów. Z powyższego względu są to inwestycje uciążliwe społecznie w związku z czym nie przewiduje się możliwości ich realizacji w granicach gminy Grudziądz.

18. OBIEKTY HANDLOWE O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M²

W granicach gminy Grudziądz nie wyznaczono obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

**UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE
OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH
ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZĘ
USTALEŃ STUDIUM**

1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE SPORZĄDZENIA STUDIUM

Niniejsze Studium zostało opracowane zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a prace nad nim zostały rozpoczęte na podstawie Uchwały nr XI/120/2019 Rady Gminy Grudziądz z dnia 26 czerwca 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grudziądz.

2. ROLA STUDIUM

Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy prawnej do wydawania decyzji administracyjnych. Jest natomiast wykładnią gminnej polityki przestrzennej i jedynym dokumentem, w którym gmina określa zasady rozwoju przestrzennego, a ustalenia w nim zawarte są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium ma również za zadanie uporządkowanie zasobu informacji przestrzennych w gminie o uwarunkowaniach rozwoju i przyszłych planach inwestycyjnych. Studium określa optymalne kierunki rozwoju całej gminy mając na uwadze m. in. dotychczasowe zagospodarowanie, możliwości inwestycyjne oraz oczekiwania społeczne w związku ze złożonymi wnioskami.

3. GŁÓWNE ELEMENTY NINIEJSZEGO STUDIUM

Zasadniczymi powodami przystąpienia do sporządzenia nowego studium jest, zarówno znaczne już zdezaktualizowanie treści zawartych w dotychczas obowiązującym dokumencie, jak również zmiana aktów prawnych będących podstawą do sporządzenia opracowania, a także analizy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzji o warunkach zabudowy. W wyniku zmian ustawowych, zwłaszcza w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, sposób określania kierunków polityki przestrzennej gminy uległ radykalnej zmianie. Obecnie obowiązujące przepisy nakładają większy nacisk na dążenie do koncentracji zabudowy w ramach istniejących terenów zurbanizowanych poprzez dogęszczenie zabudowy w wykorzystaniu istniejącej sieci infrastruktury technicznej i drogowej. Duży nacisk nałożony został na analizy demograficzne w powiązaniu z wyznaczeniem nowych obszarów rozwoju zabudowy.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w części studium „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” (załącznik nr 1), przeprowadzono analizę dotychczasowego zagospodarowania, stanu ładu przestrzennego, środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, systemów komunikacji i infrastruktury technicznej oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

Informacje i dane przedstawione w tej części pozyskano z urzędu gminy, oficjalnej strony internetowej gminy, z internetowego serwisu Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), z licznych opracowań branżowych niezbędnych do sporządzenia niniejszego dokumentu oraz od innych organów publicznych.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w części studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” określono najkorzystniejsze

kierunki przekształceń przestrzennych obszaru gminy, preferowane z uwagi na ich walory ekonomiczno – społeczne, poprawę warunków życia mieszkańców, ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz wymogów ładu przestrzennego, z uwzględnieniem polityki przestrzennej wynikającej z dokumentów wyższego szczebla.

4. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy tworzą obszary o różnorodnych, dominujących uwarunkowaniach, funkcjach i formach zagospodarowania, które w niniejszym studium nazwano strefami przestrzennymi. W granicach gminy wydzielono cztery strefy przestrzenne:

1. Strefy osadnicze podmiejskie – oznaczone symbolem „Op”;
2. Strefy osadnicze miejscowości satelitarnych – oznaczone symbolem „Os”;
3. Strefy produkcyjne – oznaczone symbolem „P”;
4. Strefę przyrodniczą – oznaczoną symbolem „Ś”.

Wyznaczone strefy różnią się od siebie wieloma cechami przestrzennymi, prawnymi, demograficznymi, środowiskowymi. Przy wyznaczaniu stref przyjęto zasadę wewnętrznej spójności cech społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Cechy poszczególnych stref wpłynęły na przyjęte obecne i planowane zagospodarowanie terenu. Granice stref zostały określone na załącznikach, a każda ze stref oznaczona odpowiednim symbolem. W poszczególnych strefach ponadto uszczegółowiono kierunki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów. Poszczególne tereny wyznaczono w oparciu o obecne zagospodarowanie oraz wskazano tereny do rozwoju nowej zabudowy w sąsiedztwie.